

UNIVERZITET U NOVOM SADU

AKADEMIJA UMETNOSTI NOVI SAD

DOKTORSKI RAD

**OSNIVANJE TELEVIZIJE NOVI SAD I PRVE GODINE RADA
(1970 - 1980)**

MENTOR:

Prof. dr Živko Popović

KANDIDAT:

mr Szilárd Antal

Novi Sad, 2012.

SADRŽAJ

I UVOD	6
1. Predmet rada	12
2. Ciljevi istraživanja rada	12
II NASTANAK I RAZVITAK TELEVIZIJE	15
1. Istorijat televizije u svetu	15
2. Istorijat televizije u Jugoslaviji	20
3. Teorija televizijskog medija	27
4. Aspekti televizijske delatnosti	29
4.1.Organizacioni aspekt televizijske delatnosti	29
4.2.Pravni aspekt televizijske delatnosti	30
4.3.Ekonomski (finansijski) aspekt televizijske delatnosti	30
4.4.Programski aspekt televizijske delatnosti	31
4.5.Proizvodni aspekt televizijske delatnosti.....	32
4.6.Kadrovski aspekt televizijske delatnosti	33
III OSNIVANJE TELEVIZIJE NOVI SAD (1970-1975)	34
1. Inicijativa za osnivanje Televizije Novi Sad	34
2. Razlozi za osnivanje Televizije Novi Sad	37
3. Pripreme za osnivanje Televizije Novi Sad	40
4. Osnovne karakteristike projekcije Televizije u izgradnji	44
4.1.Elementi za planiranje programa	45
4.2.Programski aspekti tehničkih karakteristika budućeg televizijskog centra	46
5. Materijalna osnova Televizije Novi Sad	48
5.1. Finansiranje	49
6. Tehnički aspekti vojvođanske televizije	51
6.1. Prva etapa izgradnje televizijskog studija u Novom Sadu	56
7. Statut Radio-televizije Novi Sad	59
8. Planiranje programa i njegova buduća koncepcija	75
8.1. Struktura programa	75

8.2. Dalja razrada programskih i organizacionih koncepcija	76
8.3. Pregled verovatne globalne raspodele programskog vremena Televizije Novi Sad – tromesečni ciklus programa.....	77
8.4. Preliminarni plan radnog i prostornog organizovanja programske službe Televizije Novi Sad.....	77
9. Program na pet jezika.....	80
9.1. Raspodela programskog vremena i termina.....	81
9.2. Kratka istorija mađarske redakcije.....	82
9.2.1. Osnivanje i prva emisija.....	82
9.2.2. Programska šema redakcije.....	84
9.2.3. Tehnička baza redakcije.....	85
10. Televizija Novi Sad u sistemu informisanja u SAP Vojvodini.....	86
11. Položaj programa u jugoslovenskoj mreži.....	88
12. Odnosi sa televizijama matičnih zemalja narodnosti	92
13. Proizvodni kapaciteti	95
14. Posredni produkcionni kapaciteti	100
15. Kulturno-umetnički kapaciteti Vojvodine i Televizije Novi Sad	102
16. Planirani informativno-politički program	109
17. Planirani kulturno-umetnički program	112
18. Planirani obrazovni program.....	114
19. Planirani ekonomsko-propagandni program.....	116
20. Planirana izdavačka delatnost	117
21. Okupljanje i školovanje stručnog kadra	118
21.1. Uslovi školovanja kadrova	123
22. Planirana unutrašnja organizacija televizije	130
22.1. Opis pojedinih radnih mesta i sektora	133
22.2. Osnovni koncept samoupravnih rešenja	136
22.3. Dalja razrada programskih i organizacionih koncepcija	137
23. Izgradnja Televizijskog Doma	138
23.1. Izgradnja Televizijskog Doma – prostorno rešenje televizijskog centra	142
23.2. Postupak za eksproprijaciju zemljišta	144
23.3. Prostorno rešenje televizijskog centra	148

23.4. Zahtevi u pogledu urbanističkog uređenja	150
24. Nabavka opreme za televizijski centar	153
25. Pripremanje stručnog kadra.....	161
25.1. Program realizovan na filmskoj traci u Televiziji Novi Sad	163
IV PRVE GODINE RADA TELEVIZIJE NOVI SAD (1975-1980)	166
1. Programski raspored i odnos sa Televizijom Beograd	166
2. Osnivanje Centra za istraživanje programa i auditorijuma Televizije Novi Sad	167
3. Razvoj programa Televizije Novi Sad od 1975. do 1980. godine	172
3.1. Ostvarivanje srednjoročnog plana	174
3.2. Promene u odnosima sa Radio-televizijom Beograd i uticaj tih promena na razvoj programa Televizije Novi Sad	178
4. Informativna funkcija	187
5. Kulturna i obrazovna funkcija	189
6. Emisije zabavnog i sportskog karaktera	190
7. Pravci vremensko-prostornog širenja programa	192
7.1. Vremenska dinamika razvoja programa	193
8. Pregled emisija Televizije Novi Sad (1975-1980)	196
8.1. Emisije informativno-političkog programa na srpskohrvatskom jeziku	196
8.2. Emisije informativno-političkog programa na mađarskom jeziku	200
8.3. Dokumentarno-feljtovski program	202
8.4. Emisije iz revolucionarne prošlosti Vojvodine i Narodnooslobodilačke borbe	203
8.5. Kulturno-umetnički i obrazovani program	204
8.6. Ostali programi	205
8.7. Televizijski magazini na slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku	209
V ZAKLJUČAK	212
VI BIBLIOGRAFIJA	222

VII DODACI.....	227
1. Intervju sa Budakov Slobodanom	227
2. Dokumenta	243
3. Fotografije	246
4. Pisma	264
5. Novinski članci iz dnevnog lista „Dnevnik“ (1973-1978)	266

I UVOD

Istraživanju prošlosti Televizije Novi Sad pristupio sam sa polazišta da je razvoj komunikacija u Vojvodini bio društveno uslovljen i da je nosio pečat i društva i vremena u kome se ostvarivao. Proučiti nastanak i početak rada Televizije Novi Sad značilo je ispitati brojne i mnogostruke socijalne i kulturne veze i uticaje društva na televiziju i obrnuto. Definisao sam cilj, odredio teorijska i metodološka polazišta, postavio okvir projekta i pre svega, prikupio sam istorijsku građu, jer bez nje nije bilo moguće pisati istoriju ove institucije. Nažalost, sistematična i klasifikovana građa više ne postoji u Arhivi Televizije Novi Sad koja je u bombardovanju 1999. godine porušena i spaljena. Veliki deo građe na kojoj je zasnovan ovaj rad ekscipirani su iz lične arhive Slobodana Budakova¹ koja sadrži kopije dokumenata, ličnih beleški, prepiski, predloga, koncepcija itd. Namera mi je bila da osvetlim segment tog istorijskog razvoja od 1970. do 1980. godine.

Istraživanje pomenute oblasti je bilo nesvakidašnje iskustvo. Od momenata potpune indolencije nadležnih na planu pomoći prikupljanja informacija, iskaza i druge građe koja je od krucijalnog značaja za pisanje rada poput ovog, do izuzetne predusretljivosti i vanredne kooperativnosti. Samom istraživanju sam s početka pristupio sa uverenjem da je interna dokumentacija dostupna i da je pohranjena na sigurno i za to predviđeno mesto. Veoma sam brzo bio razuveren, jer sva moja nastojanja da prikupim pisanu građu su se završavala neuspehom. Osnovna eksplikacija te problematike je od strane nadležnih službi definisana na sledeći način: Arhiv Radio-televizije Novi Sad je bio smešten u zgradi Televizije na Mišeluku (Mišji Lug), koja je u toku bombardovanja NATO snaga u proleće 1999. godine u potpunosti uništena. Taj podatak mi se činio samo kao poluistina, jer sam pretpostavljao da je deo administracije televizijske kuće bio smešten i na lokacijama

---

¹ Slobodan Budakov, prvi direktor Televizije Novi Sad, 1974-1980. Rođen u Kikindi 1927. Diplomirao na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Novinarstvom se bavi od 1947. godine, prvo u „Slobodnoj Vojvodini”, zatim kao urednik u „Dnevniku“ i kao urednik ekonomskih i unutrašnjih pitanja. Za vreme njegovog mandata izgrađena je zgrada Televizije Novi Sad na Mišeluku, gde je i započet program na pet jezika. Od 1983. do 1989. generalni direktor Radio-televizije Novi Sad.

u gradu u zgradi Odeljenja za marketing na Bulevaru Mihajla Pupina, u Radiju Novi Sad i u Železničkoj ulici. Nažalost, ni tamo nisam naišao na pisane izvore koji bi mi bili od pomoći u radu na temu osnivanja i prvih godina rada Televizije Novi Sad. Na pomenutoj lokaciji, u samom hodniku sam naišao na interna izdanja kuće kao što su *Sećanja. Prilozi za istoriju Radio-televizije Novi Sad*, kao i izdanje Centra za istraživanja javnog mnjenja, programa i auditorijuma *Mediji i istraživanje. 30 godina Centra za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma RTNS*. Sa teško skrivenom tugom sam ih sa poda podigao i kasnije ih uvrstio u prve konkretne pisane izvore koje sam u velikoj meri koristio. Zanimljivo je i to da se ova interna izdanja ne mogu naći u u zvaničnoj biblioteci Kuće. U daljem traženju, činilo mi se logičnim da u zgradi Radio Novi Sad, proverim da li je išta od dokumentacije deponovano upravo tamo. Razlog više jeste i činjenica da je na poslednjem spratu zgrade radija smešten arhiv-biblioteka. Na moje sad već manje iznenađenje, pored neočekivano malog literarnog fonda, nisam našao ništa od posebnog značaja za svoja istraživanja osim nekoliko brošura i kataloga sa televizijskih festivala na kojima je Radio-televizija Novi Sad učestvovala, dve knjige starijega izdanja o televizijskome mediju uopšte i skoro ništa više. U audioteci iste institucije su deponovani snimci govora sa otvaranja Televizije. Prilično indisponiran nedostatkom potrebne građe, obratio sam se starijim kolegama (i sam sam bio u radnom odnosu u Televiziji Novi Sad u periodu od 1998-2003), za koje sam verovao da mogu biti od velike pomoći u nalaženju određene dokumentacije koju nisam našao, ili sam mislio da se mogu osloniti na njihova lična iskustva, jer su to mahom sve radnici koji su u Televiziji od samog osnivanja. Iznenadujuće je mali bio broj korisnih sagovornika, jer se na svako njima postavljeno pitanje o prošlosti Televizije Novi Sad, reagovalo sa setno sladunjavom nostalgijom, koja je bila skoro uvek samo u okvirima subjektivnih, a nikako istorijskih, validnih i objektivnih činjenica potrebnih za pisanje ovog rada. Tužna je i istina da je sve više ljudi zaslužnih za stvaranje najveće medijske kuće u AP Vojvodini, koji nisu više među živima, a njihova svedočanstva o pomenutom periodu su mogla biti od neprocenljive vrednosti.

Iskustva sa pribavljenom dokumentacijom, kao i izvori koje sam koristio su sledeća.

U kontaktu sa starijim kolegama koji su još uvek u radnom odnosu, kao i sa onima koji su već penzionisani, uspeo sam doći do nekih podataka putem razgovora i snimljenog intervjua, koje sam i iskoristio. Upućen sam, između ostalih, i na gospodina Slobodana Budakova, prvog direktora Televizije Novi Sad. Taj susret se pokazao ne samo kao izuzetna saradnja, već i kao ključan momenat koji je u najvećoj meri potpomogao ovo istraživanje.

Gospodin Budakov je zahvaljujući svojoj sistematičnosti, sačuvao duplikate i kopije dokumenata, ličnih beleški, prepiski, predloga, koncepcija i raznu pisanu građu od samog početka njegovog angažmana na izgradnji nove televizije u AP Vojvodini.

Deponovani materijal u njegovom ličnom vlasništvu je dobio na vrednosti onoga trenutka kada je većina originala postala gomila pepela, kao rezultat bombardovanja 1999. godine.

Dokumentaciju iz lične arhive Slobodana Budakova sam klasifikovao posebno. Mnogi od njih nemaju inventarski broj, nisu čitljivi ili pak nisu zavedeni, ali svi predstavljaju kopiju ili duplikate validnih autentičnih internih dokumenata.

Iz obilja materijala je bilo moguće rekonstruisati određene istorijske segmente u periodu koji je predmet mog istraživanja. Ono što se činilo nejasnim ili je nedostajalo, upotpunjeno je podacima iz intervjua, koji sam načinio sa prvim direktorom Televizije Novi Sad.

Kao veoma korisnu literaturu koristio sam i monografiju *35 godina mađarske redakcije* koju je uredio Nandor Kartag 2004. godine (*35 éve együtt. A jugoszláviai magyar televíziózás története.*). To je ujedno bila i prilika da se da jedan kompletniji osvrt na značaj pomenute redakcije u okviru Televizije Novi Sad. Za upotpunjavanje podataka vezanih za mađarsku redakciju, poslužio sam se intervjuima kolege Bojana Kumovića, tada studenta produkcije Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu, i transkriptom radio emisije „Dijalog Kultura“ Radio Novog Sada, autorke i urednice Drenke Dobrosavljević.

Diplomski rad *Organizazione delatnosti u Televiziji Novi Sad*, Marije Stanču, studenta produkcije Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu, predstavlja

istraživački doprinos osobe koja dobro poznaje interne mehanizme delatnosti Televizije, i istovremeno pruža ovde navedenim podacima širinu i raznovrsnost posmatranja tematike iz više uglova.

Kao izvor fotografija koristio sam brošure televizijskih festivala na kojima je Radio-televizija Novi Sad učestvovala, kao i fotografije nekoliko autora iz Foto Kino Saveza Vojvodine koji su fotografisali izgradnju Televizijskog doma.

Pregledao sam najtiražniji vojvođanski dnevni list „Dnevnik“ koristeći deponovana izdanja pohranjena u biblioteci Matice Srpske, brojeve izdate u periodu od 1970 - 1980. godine. Odabrane članke sam priložio u dodacima ovog rada.

Uprkos uloženom naporu da se upotpuni građa za pisanje ovog rada, ne mogu se oteti utisku da nedostataka i nepokrivenih oblasti i dalje ima, no u istraživanju sprovedenom u periodu od 2009. do 2012, može se steći uvid u osnovne istorijske elemente Televizije Novi Sad za period 1970 -1980.

Rad pruža osnovne podatke o načinu na koji je Televizija Novi Sad stasavala, od definisanja potrebe, pripremnih aktivnosti, planiranja, a zatim i izgradnje i realizacije programa. Opisuje razvojni put, ne samo ove institucije, već i čitave jedne generacije koja je gradila jednu novu medijsku kulturu u Pokrajini. Danas se ovaj, u mnogo čemu, pionirski poduhvat, posle gotovo četiri decenije, čini kao naučna fantastika, jer način na koji se danas osnivaju televizijske stanice (mnogi s pravom i ne zaslužuju takvu definiciju) u mnogome se razlikuju od načina osnivanja Televizije Novi Sad. Te razlike upravo i čine vrednost ovog prikaza. U prilog ovoj tvrdnji ide i kvalitet samog programa, koji je do političkih promena, a tako i promena u dotadašnjoj strukturi Televizije, bio na visokom nivou osmišljen, profesionalno realizovan i nadasve gledan. Teško je ne primetiti da se u proteklih četrdeset godina mnogo toga promenilo u svetu televizije. Te promene su uslovljene razvojem tehnologije, društvenopolitičkom situacijom, razvojem ostalih komunikacionih sredstava i, naravno, potrebama gledalaca. Televizija Novi Sad koja se osnivala u, moglo bi se reći, „srećno vreme“, kao i program koji se narednih petnaest godina proizvodio, našli su ravnopravno mesto u programskoj paleti televizija drugih republika u okviru Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

Postoji čak i neka romantična nota u tako velikoj ideji koja je nesumnjivo politički obojena, ali sa ove vremenske distance ta angažovanost je svakako u funkciji medijskog bogatstva naroda AP Vojvodine.

Početak sedamdesetih godina XX veka je vreme kada je masovnost televizije, kao i dostupnost tog medija prosečnom stanovniku ovog dela Evrope, već dostigla takav nivo da je televizija mogla biti najuticajniji medij i najjače oružje vodećoj političkoj strukturi koja je imala kontrolu nad njom. Danas se to podrazumeva, ali pre četrdeset godina skoro niko nije izustio rečenicu „Na TV-u ionako nema ničeg“, jer bi se to tad u velikoj meri kosilo sa istinom. Ponuđeni programski sadržaj je imao težinu, jer nije devalvirao u ogromnoj ponudi televizijskih kanala kao danas. Bilo je to vreme novih mogućnosti u okviru još neeksploatisanog medija sa relativno velikom potencijalnom publikom, koja je posedovala želju za „svojom televizijom“ i neskrivenu averziju prema centralističkom uređenju. Vrativši se na pomenute razlike u načinu mišljenja prema organizaciji i uopšte stvaranja jednog novog televizijskog centra, proučavajući svu raspoloživu dokumentaciju, kao i u razgovorima sa upravo onima koji su u tome direktno učestvovali, teško je oteti se utisku da je to danas, u najmanju ruku, teško ostvarivo, pa skoro i nemoguće.

Neverovatno velika količina razne (radne) dokumentacije koja se odnosila na definisanje idejne osnove, kao i svih pripremnih aktivnosti koje su neizostavni preduslov za stvaranje tako ambiciozne i ozbiljne ideje, bila je veliko otkriće za mene kao istraživača. Posmatrajući samo način planiranja, izgradnje i stvaranja čitavog sistema pokrajinske televizije, iznenadila me ozbiljnost i polet, kao i veoma jasna vizija o tome kako takva televizija treba da izgleda. Potpuno bi bilo nepošteno današnje eksploatatore frekvencija nazivati televizijama, one koji sa tri amaterske kamere, dva računara i jednim novinarom emituju program, uz još bar 48 takvih sličnih, u ponuđenom kablovskom sistemu od stotinu televizijskih kanala. Nije samo reč o tome, da je od ideje do prvog emitovanog programskog sadržaja trebalo skoro pet godina, za razliku od današnjih televizija koje se uz izvrsnu motivaciju finansijskih malverzacija osnivaju za pet dana, već i u samom stavu, kao i osećaju elementarne poniznosti i poštovanju prema televizijskom mediju. Shvatajući svu moć koju jedna televizija potencijalno poseduje, osećam grehom ne smatrati privilegijom

nalaziti se u tom svetu, uz ogroman osećaj odgovornosti bez koje je apsolutno nemoguće ostvariti viziju jedne prave televizije kao što je Televizija Novi Sad bila sedamdesetih.

Jedna od srećnih okolnosti koje su na najbolji način iskorišćene kao opravdana argumentacija jeste svakako potreba negovanja (kulturnih) vrednosti naroda i narodnosti zastupljenih u Pokrajini. Ta plemenita intencija da svi, naravno po reciprocitetu zastupljenosti, dobiju svoj medijski prostor, koji u širem smislu čini jedinstven zajednički televizijski identitet, bio je kvalitet više. Sistematičnost i vizija budućnosti kojom je započeta ideja Televizije Novi Sad je danas teško zamisliva. Planovi su bili dugoročni, čemu je u prilog govorio i način sticanja kadrova. Oni su stasavali zajedno sa institucijom i u velikom broju bili stipendisti iste. Danas u doba kada radni staž ponajčešće traje koliko i neplaćeni probni rad, čini se beskrajno humanim i dugoročno gledano isplativim vezati zaposlene uz instituciju sa punim osećajem da su deo nje. Efikasnost, lojalnost i radni elan simbolizuju prvih petnaest godina rada Televizije Novi Sad, koji je svakako, ništa drugo do valjana rešena kadrovska politika.

Osnivanje Televizije Novi Sad je mnogo više od decentralističkog medijskog uređenja. Ona je dobar primer kako se može osmisliti i realizovati jedan tako kapitalni projekat, koji je u vreme sedamdesetih bio na nivou vodećih televizijskih stanica u Evropi. Nadalje, kako se može izgraditi jedan brend, najjači u regionu i postaviti temelje vizuelnim medijima današnjice. Televizija Novi Sad je u velikoj meri uspela da, emitujući program na pet jezika, postavi standard za mnoge slične kasnije pokušaje te vrste, a istovremeno da pružanjem medijskog prostora manjinskim etničkim zajednicama obogati gledalište i metaforično doprinese misiji mira, razumevanja i kvalitetnog suživota naroda AP Vojvodine. Kako na globalnom nivou, isto tako i na nacionalnom nivou, televizija ima bitnu ulogu u kreiranju javnog mnjenja, političkog, društvenog i javnog života svakog pojedinca i grupe.

1.1.Predmet rada

Predmet rada je proces osnivanja Televizije Novi Sad i njene prve godine rada (1970 -1980), kao i svi faktori od značaja za osnivanje i razvoj Televizije Novi Sad: inicijativa za osnivanje, neizostavno tadašnja politička situacija, povoljne okolnosti za napredak inicijative, kao i raspoložive frekvencije za emitovanje programa u Vojvodini.

U istraživanju su analizirani ne samo razlozi za pokretanje i materijalna osnova i finansijska pomoć društvenopolitičke zajednice Televizije Novi Sad i njena funkcija, koncepcija i fizionomija programa, već i široke političke konsultacije, informativne i komunikacijske obaveze društvenopolitičke zajednice prema svom stanovništvu i politički, privredni i kulturni život u Pokrajini. Struktura gledalaca u Pokrajini, kulturni afiniteti i specifičnosti, ustavne promene u položaju, statusu i funkciji socijalističke AP Vojvodine, kao bitni faktori, takođe imaju svoje mesto u istraživanju.

Na složenost predmeta istraživanja ukazuju mnogobrojni obrađeni aspekti osnivačkih i stvaralačkih delatnosti.

1.2.Ciljevi istraživanja rada

Ciljevi ovog istraživanja su da se ukaže na značaj osnivanja Televizije Novi Sad i njenu ulogu u razvoju AP Vojvodine, kao i da se izvrši analiza problema i prioriteta razvoja Televizije Novi Sad, odnosno političkih, društvenih, kulturnih i informativnih razloga za osnivanje Televizije Novi Sad. Na ovaj način podaci koji su obrađeni, ostaju kao trajni istorijski presek, koji može poslužiti kao osnova nekih daljih istraživanja medijskog života u Pokrajini.

1.3. Primenjeni metodološki postupak

Metodološki istorijski pristup podrazumeva prikupljanje građe i njenu organizaciju, istraživanje izvora podataka, domaće i strane stručne literature iz oblasti medija. Prvo je izvršeno eksplorativno ili početno istraživanje, čija je svrha da razjasni i definiše problem istraživanja, odnosno prikupljeni su podaci, izučavana su prethodna istraživanja i iskustva Centra za istraživanja javnog mnjenja, programa i auditorijuma. Podaci su istorijski i ne zahtevaju u većini slučajeva kontakt sa subjektom istraživanja, ali je njihova prednost, oslobođena ličnih stavova i predrasuda, objektivnost. Korišćeni su izvori navedeni u literaturi.

Za vreme samog čitanja, može se steći jasna slika šta se dešavalo u Televiziji tokom definisanog vremenskog perioda, kao što je na primer promena organizacione strukture i proces donošenja strategijskih odluka u okviru Televizije Novi Sad kao i opis internih i eksternih faktora koji su uticali na razvoj događaja. Korišćeni su konkretni primeri iz prakse kroz novinske članke, statut i drugu raspoloživu literaturu. Primena analitičkog istorijskog metoda omogućava da induktivno saznanje odnosno zaključak bude utoliko osnovaniji i pouzdaniji ukoliko se zasniva na više podataka različitog kvaliteta, kvantiteta, vremenskih i prostornih odredbi, pojava i procesa, kao i da se premise odnose na bitna svojstva predmeta.

1.4. Struktura rada

Rad se sastoji iz sedam poglavlja. Posle prvog poglavlja, uvoda, sledi drugo poglavlje koje se odnosi na nastanak i razvitak televizije, istorijat televizije u svetu i u Jugoslaviji, na teoriju televizijskog medija i aspekte televizijske delatnosti.

Treće poglavlje nosi naziv *Osnivanje Televizije Novi Sad* i ima 25 potpoglavlja koja se odnose na inicijativu, razloge i sam proces osnivanja Televizije sa osnovnim karakteristikama projekcije, materijalnom osnovom i tehničkim

aspektima. Takođe, sadrži i Statut Radio-televizije Novi Sad, planiranje programa na pet jezika, položaj Televizije Novi Sad u sistemu informisanja u AP Vojvodini i u jugoslovenskoj mreži, kao i odnos sa televizijama matičnih zemalja narodnosti. Posebno su obrađeni i proizvodni, posredni i kulturno umetnički kapaciteti Vojvodine i Televizije Novi Sad. U ovom poglavlju je predstavljen i planirani program, informativno-politički, kulturno-umetnički, obrazovni i ekonomsko-propagandni. Posebna pažnja posvećena je i izdavačkoj delatnosti Televizije, kao i okupljanju, školovanju i pripremanju za rad stručnog kadra. Deo koji se odnosi na unutrašnju organizaciju Televizije sadrži opis pojedinih radnih mesta i sektora, kao i dalju razradu programskih i organizacionih koncepcija. Zaseban deo posvećen je izgradnji Televizijskog doma i nabavci opreme za televizijski centar.

Četvrto poglavlje se odnosi na prve godine rada Televizije Novi Sad, od 1975. do 1980. godine. Ono sadrži programski raspored i odnos sa Televizijom Beograd, dopisništvo na mađarskom jeziku, osnivanje Centra za istraživanje programa i auditorijuma, kao i razvoj programa, odnosno ostvarivanje srednjoročnog plana. Informativna i kulturno obrazovna funkcija televizije su posebno obrađene. Pravcima vremensko-prostornog širenja programa dodati su kratki pregledi emisija Televizije u tom periodu.

Peto poglavlje je *Zaključak*, a šesto *Bibliografija*.

Sedmo poglavlje, *Dodaci*, posvećeno je inspirativnom i zanimljivom intervjuu sa Slobodanom Budakovim, prvim direktorom Televizije Novi Sad u izgradnji, koji je početkom 1971. godine došao na Televiziju iz novinarstva i koji je imao dovoljno autorskog i uredničkog iskustva. Osim intervjuu u ovom poglavlju su skenirana interna dokumenta iz lične arhive Slobodana Budakova, fotografije, pisma i novinski članci iz dnevnog lista „Dnevnik“.

II NASTANAK I RAZVITAK TELEVIZIJE

1. Istorijat televizije u svetu

Pronalazak televizije omogućile su generacije i generacije naučnika, tehnička otkrića iz različitih naučnih oblasti, posebno iz fizike i elektronike. Svi ti pronalasci uklapali su se u mozaik budućeg sistema prenošenja slika na daljinu. Dakle pronalazak televizije je tehničko ostvarivanje potrebe čovečanstva da komunicira brže, neposrednije i kompletnije nego do tada. Korene televizije možemo uočiti u većitoj čovekovoju težnji da objektivizuje svoje stvaralačke nagone i da vizuelno komunicira sa drugim ljudima.

Na kongresu stručnjaka zainteresovanih za eksperimente prenosa slike na daljinu, koji je održan u Parizu 1909. godine, definitivno je prihvaćeno da se pomenuto područje nazove – *televizija*. Tako se završio neuobičajen događaj: naučnici su se plebiscitarno složili sa terminom tek naslućenog naučnog otkrića.

Naziv *televizija* bio je naznačen u nekoliko naučnih radova, ali je bio samo jedan u nizu, u kojem su bili još *fortelegrafija* ili sličan, *telekrografija*. Pomenuti predlozi nisu bili bez uporišta u širem području interesovanja naučnika jer su nudili asocijacije na bliskost tada atraktivnih područja kao što su bili *telefonija*, *fotografska slika* ili *telegrafija*.²

Pouzdanost se zna da su u svojim radovima naučnici nudili termin *televizija* još na izmaku XIX veka, ali ovaj naziv počeo je da se prihvata, uz objašnjenje suštine viđene u prenošenju slika na daljinu, upotrebom električne energije. Prvi ga je naznačio ruski naučnik K. D. Perski u referatu pod nazivom *Električna televizija*, 1900. godine, na simpozijumu u Parizu. U nauci je poznato da je F. Lizegang pre ulaska u novi vek, na samom kraju XIX veka velikih otkrića, objavio rad pod naslovom *Doprinos rešavanju električne televizije*. Tragovi naučnog istraživanja

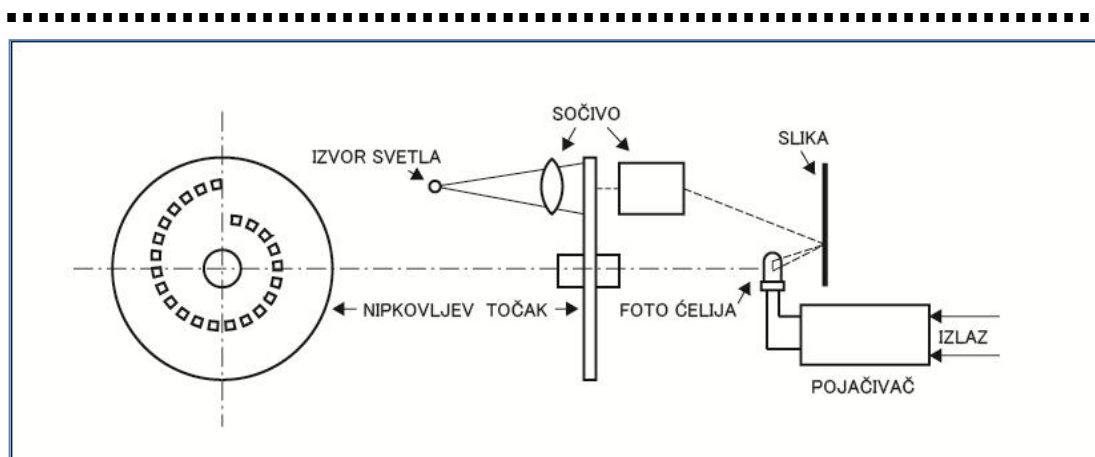
---

² Ljubojev, Petar. 1996. *Masovne komunikacije – Štampa. Film. Radio. Televizija*. Novi Sad: Pozornica dramskih umetnosti. str. 151.

prenosa slike na daljinu datiraju iz završne decenije XIX veka, a traganja za prvim nagoveštajima vode još deceniju unazad.³

Američki teoretičar masovnih medija Dejvid Sarnof smatra da tehnički razvoj različitih medija nikad nije bio u protivrečnosti sa nivoom poruke koju čovečanstvo u tom trenutku, na tom stepenu svog razvitka može da prenese putem određenog medija. Čovečanstvo je uvek pronalazilo tehničko rešenje da bi moglo da ostvari nivo komunikacije koji odgovara stepenu razvoja proizvodnih snaga u društvu. Uostalom, istoriju civilizacije možemo posmatrati i kao istoriju komunikacije.

Poseban doprinos za prenošenje slike na daljinu dao je inženjer Paul Nipkov. On je rođen u Poljskoj, ali je svoje eksperimente o prenošenju slike vršio u Nemačkoj. Njegovo rešenje je u osnovi veoma jednostavno: ako je slika sastavljena iz mnoštva tačaka, onda je jedini problem pokrenuti te tačke kako bi slika „oživila“. Polazeći od ove pretpostavke Paul Nipkov je ostvario prvi pravi televizijski uređaj 1884. godine. Osnova njegovog uređaja je *scanning disc* (metalna okrugla ploča za deljenje slike) na kome je izbušio 24 rupice. Rupice su bile izbušene po spiralnoj liniji počevši od ivice diska prema sredini i bile su kvadratnog oblika.

Princip rada mehaničkog analizatora sa Nipkoljevim točkom

³ *Ibid*, str. 152.

To je bilo 1889. godine, iste godine kada se pojavljuju i prvi teorijski zapisi vezani za elektronsku televiziju. U Diseldorfu je te godine objavljena knjiga F. Lizeganga *Dopinos rešenju električne televizije*, a Rus Pulumardvinov objavljuje prvu publikaciju o prenošenju slike u boji.

Poslednjih deset godina devetnaestog veka ispunjeno je izuzetnim otkrićima na planu elektronike i sistema komunikacije.

Italijan Đuljemo Markoni 1895. godine patentira opremu za bežičnu komunikaciju, uporedo sa njim veliki doprinos u istoj oblasti daje i Li de Forest čije je otkriće bila „audionska cev“ koja je sadržavala vlakna, pločice i mrežicu čija je funkcija precizna kontrola toka elektrona od vlakna ka pločici. Ovaj patent postaje osnova za radio i televiziju.

Nemac Karl Braun, 1897. godine, konstruiše „Braunovu cev“ dodavši Kruksovoj cevi sa katodnim zracima fluorescentnu unutrašnju površinu. Delovi fluorescentne površine cevi bi svetleli kad bi na njih pali zraci, srazmerno njihovom intenzitetu.

Početak XX veka obeležen je pronalaskom ruskog naučnika dr Borisa Rosinga. On je uzeo Braunovu cev kao osnovu svojih istraživanja na planu prenošenja slike elektronskim putem na daljinu. Preuzeo je sve prihvatljivo od svojih prethodnika Nipkova, Kerija, Brauna i drugih i uspostavio jedan celovit sistem bežične elektronske televizije. Rosing konstruiše i patentira „katodni teleskop“ i 1907. godine postavlja temelje elektronske televizije. U Petrogradu 9. maja 1911. godine Rosing je demonstrirao svoj sistem za prenos slika.

U to vreme više naučnika širom sveta radi na usavršavanju uređaja za prenošenje slika na daljinu i činilo se kao da je praktično rešenje veoma blizu. Gotovo svi elementi buduće televizije su konstruisani, pronađene su hemijske supstance osetljivije na svetlost od selena i sa većom fluorescentnom osetljivošću od fluorita. Švedski naučnik Elkstrom je otkrio mogućnost elektronske analize predmeta pred kamerom pomoću jakog svetlosnog zraka. Takođe su bili poznati svi elementi za konstruisanje televizijskog prijemnika – kineskopa. Usavršena je Braunova cev. Trebalo je još samo uklopiti sve te elemente u jedinstvenu celinu.

Iako se činilo da će rat onemogućiti nastavak razvoja televizije to nije bio slučaj. Još tokom rata, a naročito po završetku istog, javljaju se novi eksperimenti i novi pronalasci u oblasti prenošenja slike na daljinu.

Amerikanac Frensis Dženkins, 1919. godine, konstruisao je jedan mehanički sistem televizije, a 1923. godine uspeo je da pomoću tog sistema bežično prenese fotografiju predsednika Hardinga na udaljenost od 130 milja. 1925. godine, Dženkins je uspeo da na isti način prenese i sliku predmeta u pokretu.

Vladimir Zvorkin, 1923. godine, počeo je sa eksperimentima u SAD i uspeo je da konstruiše i patentira svoju *ikonoskop kameru*.

Većina istoričara televizije, 25. april 1925. godine, smatra danom rođenja novog medija. Tog dana je Džon Lendži Berd u Londonu uspeo da prenese sliku lutke iz potkrovlja gde je eksperimentisao, do jedne prodavnice u prizemlju gde je bio montiran prijemnik.

1928. godine emitovali su se prvi programi u SAD iz stanice Dženeral Elektrik, tri puta nedeljno. Taj program su mogli da prate samo nekoliko naučnika i inženjera koji su posedovali Aleksandersonove prijemnike. Iste godine realizovano je prvo emitovanje televizijske slike preko okeana. Slika gospođe Hau je emitovana iz Engleske, a poslala ju je Berdova kompanija za razvoj televizije i primila ju je jedna amaterska stanica u Harsdejlu.

Belova telefonska laboratorija je 1929. godine demonstrirala televiziju u boji. To je bio mehanički sistem televizije u boji koji je radio na istom principu kao i crno-bela mehanička televizija, s tim što su postojala tri odvojena kompleta sastavljena od fotoelektričnih ćelija, pojačivača i svetlećih cevi, a svaki je reagovao na jednu boju, crvenu, zelenu i plavu. Za istoriju televizije 1929. godina je značajna i zbog toga što je Vladimir Zvorkin u Njujorku prikazao kineskop (televizijski prijemnik sa katodnom cevi). Kompanija „Zvorkin“ je u Engleskoj konstruisala elektronsku kameru i televizijski prijemnik sa elektronskom cevi. Naučni program Televizije Novi Sad uradio je emisiju 1977. godine o Vladimiru Zvorkinu. Tada je penzionisani stanovnik Njujorka, osamdesetsedmogodišnji Zvorkin, otkrio izvesne nepoznanice o vremenu kada je uporno dokazivao kako je budućnost prenosa slike u elektronici, ne

u mehanici. Uporni istraživač je, na kraju, i dokazao da je bio u pravu. Da bi bio ubedljiv, Zvorkin je govorio na samom početku istraživanja da će doći vreme kada će svaka aluminijumska kutija, pa i bačena na đubre, emitovati sliku, ako se pronađu odašiljači koji će nositi snopove rastočenih slika. Bio je to vapaj fanatika koji se tada graničio sa izjavom čoveka izvan tadašnjih domašaja ljudskog saznanja.⁴ Pet godina kasnije, 1982, Zvorkina nije bilo više među živima, ali ni zahvalnost ovom istraživaču nije došla u toku života, pa ni posle smrti, kada je televizija postala nezamenljivi medij ljudske komunikacije i zbližavanja.

Na pokušajima emitovanja televizijskih programa naročito se radilo u SAD i Engleskoj, ali prvi redovni televizijski program počeo je u Nemačkoj 1935. godine i to sa televizijskim sistemom koji je radio na 180 linija. Naredne godine, 1936, redovni program počinje da se emituje u Engleskoj, sa 405 linija. Televizija počinje da osvaja svet i u trenutku kada se smatralo da su mogućnosti ovog medija neograničene dolazi do drugog svetskog rata. U toku rata bilo je nekih manjih unapređenja televizije za potrebe rata. Posle rata dolazi do velike ekspanzije televizije. Širom sveta osnivaju se televizijske stanice. Elektronska industrija orijentiše se ka proizvodnji televizijskih prijemnika i televizijske opreme za snimanje i emitovanje.

Godina 1950. donosi prevlast televizije nad ostalim medijima u ekonomski najrazvijenijim zemljama sveta. U SAD, početkom 1951. godine, postojalo je dvanaest miliona televizijskih prijemnika. 1953. godine u SAD je uveden televizijski program u boji. Za budućnost televizije bilo je značajno konstruisanje magnetoskopa, 1957. godine. On je obezbeđivao elektronsko snimanje i emitovanje i mehaničku montažu. To je značilo da emisija može da se emituje odmah nakon snimanja. Kasnije je magnetoskop usavršen i bila je moguća i elektronska montaža snimaka, a to je podrazumevalo i veću racionalizaciju i veći kapacitet proizvodnje programa.

Televizija je postala realnost čitavog sveta i sredstvo zbližavanja naroda. Zahvaljujući televiziji svet je postao manji i jednostavniji.

---

⁴ *Ibid*, str. 159.

2. Istorijat televizije u Jugoslaviji

U vreme kad su se u svetu privodili kraju eksperimenti vezani za televiziju i kada su pojedine zemlje počele sa redovnim televizijskim programima, u Jugoslaviji gotovo i da nije bilo pomena o mogućnosti uvođenja televizije. To je razumljivo jer je Jugoslavija između dva rata bila jedna od najnerazvijenijih zemalja u Evropi. Ipak, ljudi su bili upoznati sa počecima eksperimenata u ovoj oblasti, a dokaz za to je članak o televiziji i njenom značenju, objavljen u „Politici“, 27. januara 1911. godine. Međutim i u tom televizijskom „siromaštvu“ treba izdvojiti svetle tačke koje su najavljuvale vedriju budućnost.

Istorija jugoslovenske televizije počela je u novoj socijalističkoj Jugoslaviji. Ipak, pre toga treba izdvojiti eksperimente inženjera Antona Kodolja koji je radio u Ljubljani. Kodol je svoj izum o prenosu slika na daljinu 1919. godine ponudio radiotelegrafskoj stanici ljubljanske uprave pošta, ali izum nije bio dobro prihvaćen. Uprkos tome, on je osmislio još bolji izum 1929. godine, koji je prodao Telefunkenu. Uz pomoć Franca Bara, tehničara iz Ljubljane, uspeo je da konstruiše kompletan uređaj, koji je bio zasnovan na principu vibrirajućeg paraboličkog ogledala sa magnetnim kalemovima. Kodol je svoj uređaj patentirao u dvanaest zemalja do 1933. godine. U vreme kada je Kodol konstruisao i patentirao svoj uređaj, u svetu naučnici dolaze do saznanja da budućnost televizije može da ide jedino pravcem elektronskog deljenja i reprodukcije slike, a da mehanički sistem na kome je Kodoljev uređaj bio zasnovan ne može da obezbedi kvalitetnu sliku. Kodolja treba istaći kao primer entuzijazma naučne i pronalazačke misli koja je prevazilazila sva ograničenja realnih mogućnosti. Njegov rad je išao u korak sa najznačajnijim otkrićima u oblasti prenošenja slike na daljinu, pa iako nema veći značaj za razvoj televizije, predstavljao je početnu stepenicu za kasnije osnivanje Televizije Ljubljana i uopšte, za osnivanje Televizije u Jugoslaviji.

Takođe je bio značajan i rad Josipa Sliškovića. On je počeo da eksperimentiše sa televizijom 1929. godine u Austriji, čime je postavio temelje budućeg razvoja austrijske televizije. Njegovi eksperimenti predstavljaju i značajan doprinos

pionirskim pokušajima za utemeljivanje televizije u Evropi. Uz Nikolu Teslu i Kodelija, Slišković je još jedan dokaz raskoraka između ljudskih sposobnosti i mogućnosti njihovog ostvarenja u ekonomsko nerazvijenoj sredini kakva je bila dotadašnja Jugoslavija.

Na teritoriji Jugoslavije su se tek 1938. i 1939. godine javile prve praktične demonstracije televizije. Najveće čudo savremene tehnike, prvi prenos slike na daljinu, demonstriran je u Beogradu, na osnovu izuma koji je eksperimentalno ponudila firma Philips uz pomoć domaćih umetnika koji su učestvovali u programu. Bilo je to na beogradskom sajmištu, u toku jedne izložbe, kada je pesme iz jednog šatora ekipa Philipsa prenosila gledaocima u susedni šator. Te 1938. godine u časopisima su se pojavili i prvi značajni teorijski radovi sa pitanjem da li se nudi nova šansa za umetnost putem televizije.⁵ Iako su o mogućnosti „televizije u boji“ postojale teorijske naznake još krajem prethodnog veka, „televizija u boji“ je najavljena kao senzacionalni eksperiment tek 1954. godine. Godina 1960. smatra se značajnom za najavu takve televizije.

Pri Institutu za elektrovezu, 1949. godine, u Ljubljani, osnovan je „televizijski laboratorijum“. Šest saradnika Instituta, predvođeni dr ing. Albinom Vedamom posvetilo se proučavanju televizijske tehnike i mogućnostima njenog korišćenja u emitovanju programa. Na poslednjem spratu ljubljanskog „Nebotičnika“ montirali su nekoliko prostoriya i televizijske uređaje, koje su sami izradili. Tu je bila kamera sa 625 linija, sinhronizator i drugi uređaji potrebni za snimanje slike. Godine 1950. izradili su i televizijski prijemnik, koji su sledećih godina usavršavali. To je istovremeno bio i prvi domaći televizijski prijemnik za koji se zainteresovala elektroindustrija u zemlji. Prateći razvoj televizije i elektronske industrije u svetu, domaća elektroindustrija je postala svesna neminovnosti uvođenja televizije u Jugoslaviji, čime je bilo otvoreno i novo poglavlje u proizvodnji elektrouređaja a pre svega televizijskih prijemnika.

Dok je u Ljubljani „televizijski laboratorijum“ usavršavao tehničke uređaje koristeći se svetskim iskustvom, Jugoslovenska radiodifuzija pokazivala je sve veću

---

⁵ *Ibid*, str.160.

zainteresovanost za novi medijum. Bilo je nekoliko sastanaka posvećenih problemima uvođenja novog medijuma, održanih u Zagrebu, decembra 1954. godine.

Povećano interesovanje domaće elektroindustrije rezultiralo je odlukom kolektiva „Nikola Tesla“ u Beogradu, 5. februara 1955. godine, o izdvajanju pedeset miliona dinara za izgradnju televizijskog centra. Odmah je formirana grupa stručnjaka koju su sačinjavali predstavnici Fabrike „Nikola Tesla“, Instituta „Nikola Tesla“, Elektrotehničkog fakulteta, Fabrike „Mihajlo Pupin“, Radio Beograda, Vojnotehničkog instituta, Direkcije PTT i Saveza radioamatera Jugoslavije. Već sam sastav ove grupe ukazuje na široku zainteresovanost za uvođenje televizije. Radio Beograd u toku 1955. godine je najpre formirao grupu stručnjaka, sa zadatkom da napravi predlog za uvođenje televizije u Beogradu i Narodnoj Republici Srbiji, a zatim je omogućio izradu televizijske kamere i javno je demonstrirao na izložbi štampe i radija. Početkom 1956. godine, u okviru Radio Beograda, obrazovan je Stručni savet za televiziju, čime je naznačen budući razvoj televizije u okviru ove radio stanice.

Za uvođenje i razvoj televizije u Jugoslaviji prelomne su 1955. i 1956. godina. U ekonomskom smislu, Jugoslavija je tada dostigla nivo razvoja koji je predstavljao solidnu osnovu za uvođenje televizije. U isto vreme su se razvijale i potrebe za višim nivoom komunikacija, društvo je postalo svesno svojih potreba, svojih mogućnosti i neophodnosti stvaranja uslova za početak delovanja ovog medija.

Prvi korak simbolično je vezan za stogodišnjicu rođenja Nikole Tesle, jednog od utemeljivača radio-difuzije u svetu. Tim povodom, jula 1956. godine, na Tehničkoj velikoj školi u Beogradu, emitovan je televizijski program u okviru izložbe radio-amatera Jugoslavije. Mogao se pratiti u Beogradu i okolini.

Na tridesetogodišnjicu Radio Zagreba, 15. maja 1956. godine, pušten je u rad prvi odašiljač (od skromnih 500W) koji je bio izgrađen na Sljemenu kod Zagreba, a montirali su ga stručnjaci Radio Zagreba. Puštanje u rad ovog odašiljača predstavljao je veliki doprinos popularizaciji televizije, naročito u Zagrebu. Inicijativa Radio Zagreba na planu uvođenja televizije poprimala je sve ozbiljniji oblik i odlučujući

trenutak na planu obezbeđenja tehničke baze predstavljalo je iznajmljivanje televizijske tehnike od francuske firme „Tomson-Hjuston“. U julu 1956. godine, stručnjaci ove firme uz pomoć kolega iz Zagreba montirali su svu opremu (dve televizijske kamere „Ortikon“, kontrolne monitore, miksetu, telekino i dr.) tako da je početkom avgusta u tehničkom smislu bilo moguće ostvariti prve emisije. Sa Trga Republike u Zagrebu, 3. avgusta 1956. godine prenesena je prva domaća televizijska slika, a 3. septembra iste godine, ostvaren je i prvi domaći televizijski program, sastavljen od televizijskog dnevnika, dokumentarnog filma o počecima televizije i kraćeg zabavnog dela. Već 7. novembra realizovan je i prenos otvaranja Zagrebačkog velesajma, kome je prisustvovao i predsednik Republike, Josip Broz Tito.

Tokom 1957. godine, u Beogradu i Ljubljani vršile su se intenzivne pripreme za uvođenje televizije.

U februaru 1958. Radio Beograd prerastao je u Radio-televiziju Beograd, a od 23. avgusta počelo se sa emitovanjem „ekperimentalnog programa“ iz novootvorenog studija. Do 2. septembra iz ovog studija, prvog takvog objekta na Balkanu i većem delu Evrope, isključivo projektovanog i građenog za televiziju, Televizija Beograd je emitovala probni program u kojem su isprobani gotovo svi televizijski žanrovi. Na konferenciji za štampu po završetku probnog programa rečeno je da je bez presedana u svetu činjenica da za jedanaest prvih dana rada jedna televizija ispuni svoje emisije kvalitetnim programom u trajanju od tri-četiri sata. Posle nepuna tri meseca, 28. novembra, otpočelo je kontinuirano emitovanje programa.

U to vreme postojala su četiri novoizgrađena predajnika (Sljeme kod Zagreba, Krvavec kod Ljubljane, Avala i Crveni Čot kod Beograda) ali je veoma mali broj ljudi mogao da prati program, pa je sledeći korak bio stvaranje uslova za kvalitetan prijem televizijskog signala u svim krajevima zemlje. Veliku teškoću je predstavljala činjenica da je Jugosvalija pretežno brdovita zemlja, što je iziskivalo potrebu za velikim brojem predajnika i televizijskih releja. Tada se jugoslovenska televizija sastojala iz tri studija (Beograd, Ljubljana i Zagreb), a svaki od studija je imao po jedna reportažna kola. Polako se počelo sa izgradnjom novih predajnika tako da je

ostvaren sistem veza na pravcima Sljeme - Krvavec i Sljeme - Papuk - Majeвица - Crveni Čot - Avala što je bio preduslov za ostvarenje jugoslovenskog televizijskog programa. Dalja izgradnja veza omogućavala je prijem programa na područjima SR Makedonije, SAP Kosova, SR Crne Gore, a zatim i SR Bosne i Hercegovine. Paralelno s tim, radilo se na planovima izgradnje televizijskih studija, najpre u Skoplju i Sarajevu, a kasnije u Titogradu i Prištini. To je predstavljalo stvaranje decentralizovanog televizijskog sistema, iako sa ekonomskog stanovišta, to nije bilo najbolje rešenje.

Od početka kontinuiranog emitovanja pa do raspada Jugoslavije, televizijski program bio je zajednički jugoslovenski program, utemeljen na načelu da svaka televizijska stanica preuzima i programe drugih jugoslovenskih stanica. U programskim telima Jugoslovenske radio-televizije (JRT) utvrđivali su se: programska koncepcija, šema i raspored emisija. Zajednički program JRT od 1958. godine činile su televizije Beograd, Zagreb i Ljubljana, a kasnije im se pridružuju televizije Sarajevo (1961), Skoplje (1964), Titograd (1964-1966), Novi Sad (1973, redovno emitovanje od 1975) i Priština (1974, redovno emitovanje od 1975). Po svom složenom sastavu i multikulturnom karakteru, ovaj program bio je osoben u svetu.

Prvih godina, program se emitovao uživo, ili iz studija, ili posredstvom reportažnih kola, sa mesta događaja. Od polovine 1961. godine, Televizija Beograd nabavlja magnetoskope i tonske filmske kamere, i postepeno se potiskuje „živa televizija“ a preovlađuju emisije snimljene na video i filmskoj traci. Time se dobija više vremena za pripremu emisija, ali se gubi prvobitna neposrednost programa. Treba spomenuti i to da je Televizija Beograd, među prvima u svetu, još 1969. godine počela primenjivati elektronsku tehnologiju u snimanju informativnih priloga (tzv. mobilna elektronska ekipa). Sledeći tehnološki korak je bilo uvođenje programa u boji (sistem PAL, 31. decembra 1971). U drugoj polovini sedamdesetih godina, upotreba kompleta ENG otvorila je vrata tzv. elektronskog novinarstva, koje omogućava brzo reagovanje na događaje. Uvećavaju se i proizvodni kapaciteti (novi televizijski studiji - u Radio-televiziji Srbije, izgrađeno ih je jedanaest, tehnološki savršenija reportažna kola, filmske laboratorije, filmske i elektronske montaže), što

je omogućilo rast programa, od nekoliko časova na počecima Televizije Beograd , do 77 časova dnevno, u Radio-televiziji Srbije. Uporedo se izgrađivao sistem predajnika i veza, pa je zona prijema programa na I mreži obuhvatala teritoriju Srbije, sa približno 98%, na II mreži sa 96% i na III mreži sa 67% stanovnika. Među objektima emisionih postrojenja i veza naročito je atraktivan televizijski toranj na Avali (1965), sa čeličnim stubom visokim 202,85 metara. To je prvi televizijski betonski toranj u svetu, poprečnog preseka jednakostraničnog trougla (dotad su građeni tornjevi kružnog preseka).

Televizija Beograd, još od 1960-tih godina emitovala informativne emisije na albanskom i mađarskom jeziku, a planiralo se i osnivanje pokrajinskih televizijskih centara u Novom Sadu i Prištini. Televizija Novi Sad počela je emitovanje programa 26. novembra 1975. godine, i to na pet jezika najbrojnijih nacionalnosti na području Pokrajine (mađarski, slovački, rusinski, rumunski i srpsko-hrvatski).

Televizija Novi Sad se u međunarodnu saradnju uključila od samog početka. Kao najmlađi član porodice jugoslovenske radio i televizije, primljena je sa simpatijama i predusretljivošću. Najveću pomoć pružila je Radio-televizija Beograd, ali i Ljubljana i drugi. Ponekad su odnosi među televizijama (na primer sa Beogradom) bili zategnuti, povodom konkretnih pitanja, ali saradnja nikad nije bila ugrožena ili prekinuta. I najteži problemi rešavani su dogovorom, i posle više godina.

Inače, u periodu 1971-1979. najznačajnije u razvoju novosadske televizije, bilo je samo osnivanje Televizije, zatim utvrđivanje programske i kadrovske koncepcije, snimanje prvih emisija, ulazak u jugoslovensku mrežu, prihvatanje odgovornosti da već 1974. pre početka redovnog emitovanja programa, direktno se prenosi Stonotenisko prvenstvo Evrope ka svim zainteresovanim zemljama, izveštavanje sa puta predsednika Tita u Sovjetski Savez, Koreju i Kinu... Jedna od ambicija da bi ih smatrali ozbiljnom televizijom, bila je i prihvatanje odgovornosti da zajedno sa drugim televizijskim centrima, ravnopravno i naizmenično, učestvuju u izveštavanju sa takvih putovanja, kao što su bila i putovanja najviših predstavnika Jugoslavije, pa i predsednika Tita. To se radilo po utvrđenom redosledu. Pre SSSR-

a, Kine i Koreje izveštavali su o putovanju predsednika Tita u Mađarsku, uspešno naravno.⁶

Prvog januara 1992. godine formira se Radio-televizija Srbije, u čijem su sastavu Radio-televizija Beograd, Radio-televizija Novi Sad i Radio-televizija Priština. U programskoj koncepciji Radio-televizija Srbije naglašena je težnja da televizija u svojim programima skladno zastupi sve programske funkcije u emisijama reprezentativne vrednosti u svim medijskim žanrovima, imajući u vidu auditorijum različitih nivoa obrazovanja, profesija, nacionalnosti, verske pripadnosti, pola i dr. Pored programa na srpskom jeziku, Radio-televizija Srbije emituje i televizijske programe na jezicima nacionalnih manjina (albanskom, mađarskom, slovačkom, rumunskom, bugarskom, rusinskom, turskom i romskom). Potencijalni auditorijum Radio-televizija Srbije obuhvatao je oko 6,5 miliona gledalaca, sa deset i više godina na teritoriji Republike Srbije i mnogobrojne gledaoce u Republici Crnoj Gori, Republici Srpskoj i Republici Srpskoj Krajini. Televizijski program Radio-televizije Srbije, posredstvom zemaljske mreže, može se pratiti i u pograničnim krajevima susednih zemalja, a u izvesnim slučajevima i na njihovim širim područjima. Uz pomoć Radio-televizija Srbije, posebno su se razvijale televizije u Republici Srpskoj i Republici Srpskoj Krajini.

---

⁶ Budakov, Slobodan. 1989. *Osnivanje Televizije Novi Sad bilo je za sve nas stvaralački izazov*. U Popović, Đorđije (ur.). *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum. str. 20.

3. Teorija televizijskog medija

Televizija je fenomen koji je potpuno prožeo naš svakodnevni život. Ušao je u njega gotovo neprimetno, da bi se za manje od pola veka razvio kao sveprisutni činilac i akter individualnog i kolektivnog života u svim njihovim oblicima i mogućnostima.

Ipak, do danas, taj fenomen nije doživeo svoju kompletnu i produbljenu analizu, kako sa stanovišta strukture svoje moći i uticaja, tako i sa stanovišta svoje socijalne uloge i njenih konsekvenci. Napori koji su u tom pogledu činjeni i čine se, još uvek su retki, marginalni, parcijalni u ambiciji i, srazmerno tome, u svom dometu.

Naša kulturna javnost, pa i teorijska misao, već izvesno vreme posvećuje pažnju fenomenima masovnih komunikacija uopšte, i televizijskom mediju posebno. Međutim, takođe se mora priznati činjenica da u ovoj oblasti teorijskog mišljenja još uvek nije dostignut jedan originalan nivo, bilo u odnosu na već postignuta svetska dostignuća, bilo u odnosu na imanentan zahtev koji se pred svaku teorijsku misao postavlja: da bude izraz iskustava vlastite sredine, donoseći time bogatstvo jednog ambijenta, jedne civilizacije, jedne kulturne sredine i iskustva.

Iskustva jugoslovenske (a kasnije i srpske) televizijske produkcije, za proteklih pola veka, već predstavljaju solidan osnov za istraživački i teorijski naučni rad. Demokratizacija medija, lajtmotiv svih savremenih teorijskih pokušaja u ovoj oblasti, predstavlja, gledano kroz prizmu televizijskih iskustava, neposredni, svakodnevni program rada. Društveni uticaj na televizijsko planiranje osmišljava se u iznalaženju mnogobrojnih formi: godišnji i periodični planovi televizijskih kuća, osim internih profesionalnih diskusija koje teku određenim tempom, prolaze kroz programske savete (u vreme početaka kao društvena tela), da bi najzad bili izloženi javnoj diskusiji. Plan programa se u celini objavljuje u dnevnim novinama i zakazuje se jednomesečni rok za primedbe i sugestije gledalaca. U isto vreme, ljudi iz odgovarajućeg televizijskog centra organizuju javne rasprave, na kojima i sami učestvuju.

Sveprisutnost televizijske informacije dala je podsticaj da se unutar našeg društva sve više zagovara ideja o potrebi jedne ideološki neopterećene informacije iz celog sveta, upravo u cilju demonopolizacije velikih, koji su, u svetskim razmerama, praktično vršili selekciju i distribuciju informacija.

Izvesnu teškoću u pisanju ovog rada činila je upravo nestašica povezanog teorijskog lanca, koji bi se mogao nazvati teorijom medija, bar u uslovnom smislu te reči. Poteškoće su se javljale i u prikupljanju adekvatnog materijala za pisanje o počecima državne televizije u Vojvodini, kao i njenom daljem razvoju.

Potreba za teorijskim pristupom televizijskom mediju ostala je, nekako, u praznom prostoru jedne izuzetno živahne raskrsnice: u nedoumici da li da televizijskom mediju pristupe samo radi njegovih komunikacionih osobina i uticaja, da li da ga tretiraju unutar šireg uzročno-posledičnog sklopa modernih ideološko-političkih pojava ili moći – televizijski medij, usled sveg svog bogatstva asocijacija na koje podstiče, ostaje osiromašen, sveden na голу praksu, kojoj se, eventualno, priključuju neki sasvim praktičarski kodeksi, ili se on, pak, prepušta slobodnom publicističkom tretmanu bez pravih kriterijuma, kako u razmatranju njegove strukture, tako i, sledstveno tome, bez kriterijuma ocene njegove „poruke“.

4. Aspekti televizijske delatnosti

4.1. Organizacioni aspekt televizijske delatnosti

Organizaciono delovanje služi kao povezujući faktor u širokoj oblasti televizijske delatnosti. Kad kažemo organizacija mislimo na dva osnovna značenja:

1. Organizacija kao aktivnost (usmeravajuća, oblikujuća, koordinirajuća, povezujuća)
2. Organizacija kao odgovarajuće stanje (posledica predhodne aktivnosti)

U svakom slučaju organizaciona delatnost u oblasti televizije mora da obezbedi idealno organizaciono stanje, u kome će svi zadaci televizije moći da se ostvare na najbolji mogući način, čime će biti ispunjen i *cilj televizijske delatnosti*. Za definisanje televizijske delatnosti sa organizacionog aspekta, značajno je istaći da se organizaciono delovanje u oblasti ovog medija javlja na tri nivoa:

1. Makroorganizacioni aspekt televizijske delatnosti koji se pojavljuje kao preduslov za uspostavljanje televizijskog sistema jedne zemlje, trebao je da obezbedi uslove za ispunjenje društvenih ciljeva koji stoje pred televizijskom delatnosti, a iscrpljivao se na nivou ostvarenja televizijskog sistema, u određenoj zemlji i uspostavljanju odgovarajućih organizacionih veza, između delova tih sistema i društva u celini.

2. Mezoorganizacioni aspekt televizijske delatnosti pojavljuje se u okviru televizijske stanice i ima za cilj stvaranje optimalnih uslova za odvijanje procesa proizvodnje sa svim specifičnim zahtevima televizijskog rada.

3. Mirkoorganizacioni aspekt televizijske delatnosti se odnosio na ponalaženje najefikasnijih načina za izvršenje ciljeva televizije.

Organizacioni rad u televizijskoj delatnosti ima za cilj da sve faktore ove delatnosti dovede u harmoničnu celinu kako bi njeni ciljevi bili optimalno ostvareni.

4.2. Pravni aspekt televizijske delatnosti

Ovaj aspekt dobija pun značaj u svetlu društvenih nastojanja da se omogući kontinuirana aktivnost ovog medija u skladu sa potrebama savremenog društva. Pravni propisi su preduslov i usmeravajući faktor televizijske delatnosti u određenim društvenim odnosima. Najviši pravni akt u svakoj zemlji – Ustav, sadrži određeni broj članova, koji se odnose na sistem informisanja i njegove zadatke. Tu su takođe i zakoni o javnom informisanju, koji precizno utvrđuju programske ciljeve svih sredstava informisanja, pa i televizije, kao i druga pitanja vezana za ispunjenje Ustavom utvrđenih načela. U okviru pravnog aspekta postoji još čitav niz zakona koji se odnose na radne organizacije kao i pravni propisi kojima se regulišu pitanja radnih odnosa, investicija, finansija... Ljudi okupljeni oko televizijske delatnosti moraju da rade u skladu sa svim tim mnogobrojnim zakonskim propisima, koji u svojoj ukupnosti značajno usmeravaju sam rad i njegove konačne proizvode. Tako se dešava da u svetu srećemo različite vidove društvenog uticaja na televizijsku delatnost, što je u velikoj meri zavisilo od društvenopolitičkih odnosa u tim zemljama.

Na primeru tadašnje Jugoslavije se najbolje može uočiti da televizija može da bude pomognuta od društva na svim planovima značajnim za ostvarivanje ciljeva televizijske delatnosti. Od samog osnivanja televizije u Jugoslaviji, preko izgradnje televizijskog sistema, ovaj medij je postavljen u funkciju ostvarivanja društvenih opredeljenja.

4.3. Ekonomski (finansijski) aspekt televizijske delatnosti

Ovaj aspekt televizijske delatnosti doživljavao je sopstveni razvoj paralelno sa samim medijem. Kada se govori o televiziji, naročito u trenutku njene ekspanzije, mora se imati u vidu činjenica da je ovaj, u tehničkom pogledu najkomplikovaniji

medij, i na finansijskom planu zahtevao najveća ulaganja. Zbog tih uslova veliki broj manjih, ekonomski nerazvijenih zemalja nije se ni usuđivao da ulaže tako značajne sume novca za nabavljanje mnogobrojnih tehničkih uređaja, neophodnih za formiranje televizijskog sistema. S druge strane, u zemljama gde je bilo mogućnosti ulaganja u sredstva potrebna za osnivanje televizija postavljalo se pitanje opravdanosti tih investicija odnosno mogućnosti da se putem televizije ostvari određeni profit. Tako se u svetu javljaju različita rešenja ovog problema, i ona su se zadržala do današnjeg dana. Negde televizijska delatnost živi od reklame, odnosno propagandnih poruka, što ima i pozitivne i negativne strane.

4.4. Programski aspekt televizijske delatnosti

Programski aspekt je neodvojiv od drugih problema vezanih za funkcionisanje televizije. Vrsta i obim programa koji će emitovati jedna televizijska stanica neposredno su uslovljeni društvenim, tehničkim, pravnim, finansijskim i drugim pitanjima televizijske delatnosti. Ta uslovljenost nije jednosmerna, jer se svi elementi televizijske delatnosti međusobno prepliću i tako u zajedničkoj sprezi omogućavaju ispunjenje zadataka televizije. Međutim, konačni proizvod televizijske delatnosti ostvarivao se u vidu televizijskog programa. Programska orijentacija bila je sadržana već u samom opredeljenju za osnivanje televizijske stanice i ona je bila odrednica svih drugih postupaka. Programska orijentacija određivala je karakteristike programa koji će se emitovati, odnos pojedinih tipova programa kao i njihovu idejnu usmerenost. Naši televizijski centri emitovali su raznolik program : informativni, edukativni, kulturno-umetnički, zabavni, dečiji, propagandni...

Informativno-politička funkcija televizije u odnosu na pripadnike narodnosti, temeljila se na činjenici da su emisije televizije na određenom jeziku narodnosti i jedine emisije jugoslovenskog karaktera na njihovom maternjem jeziku. Stoga, informacije koje radio-televizijski programi prenose morale su biti kompletne, jugoslovenske i u pogledu spoljne politike i u odnosu na društveni život SFRJ u

celini. Osim toga, neizbežno su bogatije informacijama iz onih sredina u kojima žive narodnosti na čijem se jeziku emituje program. Bilo je neophodno potvrditi da svaka redakcija mora imati samostalnost u određivanju svojih rubrika i svojih emisija. Ali, jedinstvenu usmerenost neophodnu za sve programe zajedno, trebalo je razvijati i zasnivati na rezultatima zajedničkog života i rada i na jedinstvenim ciljevima društvenog razvoja. Na tome je izrastala uvek neophodna jedinstvena koncepcija uređivanja u višenacionalnoj instituciji masovnog komuniciranja kakva je bila Radio-televizija Novi Sad.

U osnovi, trebalo je da Radio i Televizija, pored ostalog, svojim inicijativama, podrškom i mogućnostima koje su pružale kulturnim radnicima i umetnicima, snažno podstaknu razvoj književnog i umetničkog života svakog naroda i narodnosti. Pored toga, kulturna funkcija informativnih sredstava imala je dve vrlo značajne specifičnosti. Prva se sastojala u tome što je prevodima približavala književno stvaralaštvo jugoslovenskih nacija i tekovine njihove kulture narodnostima koje žive u Vojvodini. Druga specifičnost je bila u posredničkoj ulozi kultura narodnosti putem koje se prenose i afirmišu kulturne tekovine „matične“ nacije u zemlji u kojoj žive i rade, u Jugoslaviji. Negovanje sopstvenog stvaralaštva i kulturno samoizražavanje, upoznavanje sa kulturnim tekovinama drugih naroda i narodnosti u svojoj sredini i šire, i uloga posrednika u razmeni kulturnih dobara među državama i narodima jesu tri nerazdvojne misije radija i televizije u kulturi višenacionalne Vojvodine.⁷

4.5. Proizvodni aspekt televizijske delatnosti

Proizvodni aspekt ima poseban značaj za organizaciju televizije, a cilj ovog aspekta je stvaranje optimalnih uslova za ostvarenje proizvodnje. Televizijska proizvodnja predstavlja ostvarivanje programskih zadataka televizijske stanice. U

---

⁷ Rajčan, Ištvan. 1989. *Ambicije su nam bile veće od materijalnih mogućnosti*. U Popović, Đorđije (ur.). *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum. str. 113-114.

tom smislu organizaciono delovanje će izvršiti svoju funkciju kroz obezbeđivanje svih uslova koji će na najbolji mogući način ostvariti utvrđene programske zadatke. Proizvodnja u oblasti televizije ispunjena je mnogim specifičnostima. Ako pođemo od konačnog proizvoda, a to je televizijska emisija, videćemo da televizijska proizvodnja treba da u određenom vremenskom periodu ispolji maksimalnu kreativnost koja će biti omogućena finansijskim aspektom i ostalim raspoloživim sredstvima. Proizvodnja obuhvata tehničku i estetsku komponentu televizijskog programa, a to dalje znači da je televizija jedan vid umetnosti koja se ostvaruje kroz tehničke mogućnosti i ostale finansijske i pravne aspekte.

4.6. Kadrovski aspekt televizijske delatnosti

Prvi televizijski kadrovi regrutovani su iz radio-stanica i filmskih preduzeća. Nisu bili izostavljeni ni pozorišni radnici, kao ni novinari iz pojedinih izdavačkih kuća. Televizija se u prvi mah činila kao opasnost po opstanak pozorišta i filma, činilo se kao da je preuzimala ne samo ideje već i kadrove iz navedenih oblasti. Najpre su kadrovi delimično unosili svoja predhodna iskustva u rad na ostvarenju televizijskih zadataka, ali su vremenom otkrili mogućnosti novih medija. Tako se prvi vid „obučavanja“ televizijskih kadrova ostvarivao kroz neposrednu praksu. Stečena iskustva su primenjivana a kasnije i usavršavana, tako da se polako formirala svest o novom mediju. U Jugoslaviji su gotovo svi republički i pokrajinski centri imali visokoškolske institucije za školovanje pojedinih profila televizijskih kadrova. Tako je tu ulogu u Novom Sadu delimično preuzeo dramski odsek Akademije Umetnosti, kao i studenti i stipendisti sa pojedinih odseka Fakulteta za tehničke nauke.

III OSNIVANJE TELEVIZIJE NOVI SAD (1970-1975)

1. Inicijativa za osnivanje Televizije Novi Sad

Razmišljanja i razgovori o formiranju televizijskog centra u Novom Sadu prisutni su u Vojvodini od 1965. godine.⁸

Inicijativa za osnivanje televizije u Novom Sadu dobila je zamah krajem 1968. godine posle neformalnih konsultacija dva nekadašnja direktora Radio-televizije Beograd – Mirka Tepavca, tada Pokrajinskog sekretara Saveza komunista Vojvodine i Dušana Popovića, za nekoliko meseci gradskog sekretara Saveza komunista u Novom Sadu.⁹

Prethodni predsednik Pokrajinskog komiteta Saveza komunista Vojvodine, Đurica Jojkić, postao predsednik Izvršnog veća Srbije. On je, u drugoj polovini decembra iste godine, sazvaao „vodeće ljude iz zainteresovanih resora u Srbiji i Vojvodini, iz Radio-televizije Beograd i Radio Novog Sada, među ostalima Mirka Tepavca i Dušana Popovića. Svoje rezerve izrazio je Mirko Popović, potpredsednik Izvršnog veća Srbije, u čijoj nadležnosti su bile i informativne delatnosti. Zatim, konkretnije i odbojnije, govorili su predstavnici Radio-televizije Beograd. Prvi, Zdravko Vuković, generalni direktor od odlaska Dušana Popovića, od pre šest godina. Posle njega, tehnički i finansijski direktor. Pa redom... Posle duge i iscrpne rasprave, zaključeno je da se prevaziđe postojeći društvenopolitički položaj radija i televizije u Vojvodini, na osnovama opšteprihvatljivih načela samoupravljanja i principa dohotka; postignuta je saglasnost o statusu radio-difuznih ustanova u republici Srbiji: u njoj su tri samostalna i samoupravna radio i televizijska centra – Beograd, Novi Sad i Priština, čiji su osnivači republička i pokrajinske skupštine;

---

⁸ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Uvodne napomene.* str. 1.

⁹ Popović, Dušan. 2006. *Letopis o Vlaovićima.* Novi Sad: Agencija Mir. str. 510-512. (U ovoj knjizi, koja je autobiografski zapis o autoru i njegovoj porodici, Dušan Popović se pojavljuje pod imenom Damjan Vlaović.)

postignuta je načelna saglasnost o neophodnosti programske saradnje i o jedinstvu tehničko-tehnološkog sistema radija i televizije u republici Srbiji; nerešeno je ostalo pitanje raspodele preplate – predmet glavnog razmimoilaženja već dugi niz godina. Dogovoreno je da Izvršno veće Vojvodine pokrene inicijativu kod Izvršnog veća Srbije za rešavanje tih pitanja.¹⁰

Pitanje oko koga je bilo najteže postići saglasnost između Radio-televizije Beograd i inicijatora za osnivanje pokrajinske televizije je bilo pitanje podele novca od televizijske pretplate u Vojvodini. Predlog Radio-televizije Beograd i republičkog Sekretarijata za obrazovanje i kulturu bio je da Zajednica radio-difuznih ustanova Srbije ubire i vrši raspodelu radio-televizijske pretplate sa teritorije cele republike. U Izvršnom veću Vojvodine smatrali su da je takav predlog usmeren na zadržavanje postojećih odnosa, pa je formulisan predlog o prelaznom periodu “koji bi Radio-televiziji Beograd omogućio da bezbolno savlada teškoće razgraničenja. Dok je u prošloj godini sva televizijska pretplata iz Vojvodine pripala Televiziji Beograd, u ovoj 1969. godini Televiziji Beograd pripalo bi 75% pretplate sa teritorije Vojvodine, s tim da televizijski centar u Novom Sadu preuzme sve troškove sopstvene izgradnje i programa; u 1970. televizijska pretplata iz Vojvodine delila bi se pola-pola, u 1971. televizijski centar u Novom Sadu zadržao bi 70% pretplate iz Vojvodine, u 1972. godini 80%, u 1973. 90%, a posle toga odnosi bi se uredili ekonomski-samoupravnim dogovorom dva centra, prema praksi koja je uobičajena među televizijskim centrima u Jugoslaviji. Predložen je takođe prelazni period za radio pretplatu. U 1968. godini Radio Novi Sad učestvovao je u vojvođanskoj pretplati sa 45%, a ubuduće bi njegovo učešće raslo svake godine sa novih 9%, tako da bi se od 1974. godine odnosi uređivali samoupravnim dogovorom.”¹¹

Po svedočenju Slobodana Budakova, prvog direktora Televizije Novi Sad, u vreme pred osnivanje Televizije Novi Sad postojao je još jedan problem koji se u to vreme smatrao teško rešivim, naime tvrdilo se, da prema važećim međunarodnim sporazumima, nema raspoloživih frekvencija za emitovanje programa televizije u

---

¹⁰ *Ibid*, str. 511.

¹¹ *Ibid*, str. 511-512.

Vojvodini. Međutim, inženjer Branko Ostojić je proračunao moguće frekvencije, što je bio preduslov da za osnivanje Televizije Novi Sad.¹²

Posle svega, Ištvan Rajčan, tadašnji direktor Radio Novog Sada i Zdravko Vuković, generalni direktor Radio-televizije Beograd, potpisali su ugovor o deobi pretplate „po kome je pedeset posto televizijske pretplate pripadalo Novom Sadu, s tim da izgradi sebi televiziju, a pedeset posto je odlazilo u Beograd. To je bio dogovor po kome je trebalo da televizija Beograd i dalje proizvodi prvi program i za područje Vojvodine i za područje cele Jugoslavije, a da se na drugom programu, na drugoj mreži, formira i napravi jedan televizijski studio i jedan program koji bi bio lokalno-pokrajinskog karaktera i koji bi pokrивao područje Vojvodine televizijskim signalom. Takva ideja bila je ugrađena u srednjoročni plan Radio-televizije Beograd za taj period.“¹³

---

¹² Silard, Antal. 2009. *Intervju sa Budakov Slobodanom*. Neobjavljeni intervju.

¹³ *Ibid.*

2. Razlozi za osnivanje Televizije Novi Sad

Za osnivanje jedne televizijske stanice u današnje vreme nisu potrebne široke političke konsultacije kakve su bile neophodne u vreme osnivanja Televizije Novi Sad. Međutim, to je bilo drugačije vreme, pa je osnivanje Televizije Novi Sad predstavljalo prvorazredni društvenopolitički događaj. U prvim neformalnim konsultacijama između partijskih funkcionera Mirka Tepavca i Dušana Popovića bili su izneseni sledeći argumenti za osnivanje televizije u Vojvodini: dosadašnjom raspodelom radio i televizijske pretplate Vojvodina je pomagala bržem razvitku radio i televizijskog centra u Beogradu, dok se sada ta pomoć pretvara u odricanje od informativnih i komunikacijskih obaveza koje svaka društvenopolitička zajednica u Jugoslaviji ima prema svom stanovništvu; Crna Gora ima četiri puta manje stanovnika od Vojvodine, manje stanovnika imaju i Makedonija i Slovenija, a imaju televizijski centar; kao mnogonacionalna zajednica postoji potreba za programima na više jezika; u Vojvodini postoje stručnjaci spremni da stvaraju televizijski program.¹⁴

Operativna grupa za izgradnju televizijskog centra u Novom Sadu je u svom *Predlogu Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini* istakla sledeće razloge za pokretanje televizijskog programa u Vojvodini:

- Funkcija, koncepcija i fizionomija programa Televizije Beograd ne zadovoljava, niti u perspektivi može zadovoljiti specifične potrebe Vojvodine. Unošenje u program dvaput nedeljno emisije na mađarskom jeziku i jednom nedeljno na srpskohrvatskom jeziku (koje priprema dopisništvo Televizije Beograd u Novom Sadu) sa pretežnim sadržajima iz Pokrajine ne može ni iz daleka da predstavlja izraz njenih potreba. Ima se pre svega na umu nacionalna specifičnost i na njoj zasnovane jezičke, kulturne i druge specifičnosti koje se, u duhu tadašnjeg političkog i samoupravnog sistema i ravnopravnosti svih naroda i narodnosti i ovim vidom kumuniciranja, moraju izražavati, usmeravati i razvijati.

---

¹⁴ Popović, Dušan. 2006. *Letopis o Vlaovićima*. Novi Sad: Agencija Mir. str. 510.

- U konstituisanju političkog, privrednog i kulturnog života u Pokrajini, javlja se čitav niz zbivanja koja putem televizije moraju dopreti do građanina i ugraditi se u njegovu obaveštenost i doprineti izgrađivanju njegove društvene svesti.
- Evidentna je drugačija struktura slušalaca u Pokrajini, ne samo po kulturnim afinitetima već i po njihovoj proizvodnoj specifičnosti i interesovanju. Sve ovo zahteva poseban prilaz, pogotovo ako se televizija shvati, ne samo kao informativno, već i kao proizvodno-propagandno i obrazovno sredstvo.
- Ustavne promene u položaju, statusu i funkciji socijalističkih autonomnih pokrajina bitno su uticale i na dužnosti i obaveze autonomnih pokrajina da, vršeći svoje funkcije, obezbede i odgovarajuće funkcionisanje radija i televizije na svojim teritorijama. Ustavne promene su aktuelizovale i učinile neizostavnom obavezom stvaranja mogućnosti i uslova da se ovaj vid informacija, političke i kulturne akcije konstituiše u cilju zadovoljavanja potreba. Pokrajina je dužna da pored radija i drugih sredstava javnih komuniciranja formira i razvija televizijski medijum kao autonomnu službu u sastavu republičke i jugoslovenske koncepcije radio i televizijske difuzije.
- Ova služba se morala razvijati na materijalnoj osnovi pretplate i finansijske pomoći društvenopolitičke zajednice.
- Činjenica da se Vojvodina sa 220000 televizijskih uređaja početkom 1970-tih nalazi na vrhu jugoslovenskog proseka, na poseban način svedoči značaju stvaranja pokrajinske televizije.¹⁵

---

¹⁵ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Uvodne napomene*. str. 1.

Može se reći da su razlozi za stvaranje televizije u Novom Sadu bili brojni i raznoliki: od onih političkih, gde je osnivanje televizije trebalo da potvrdi ravnopravnost Novog Sada u odnosu na Beograd i Vojvodine u okviru Srbije, zatim društvenih, jer je vojvođanska televizija trebala da doprinese ravnopravnosti i unapređenju života i rada naroda i narodnosti Vojvodine, do informativnih i kulturnih, jer je program nove televizije trebalo da zadovolji specifična interesovanja žitelja pokrajine.

3. **Pipreme za osnivanje Televizije Novi Sad**

Materijal koji je 1970. godine pripremila vojvođanska televizija u izgradnji *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini* smatrao se prvom informacijom o tome šta je do tada učinjeno na planiranju izgradnje televizijske mreže u Vojvodini. Iako je veoma malo vremena proteklo od osnivanja, urađeno je mnogo. Smatralo se, pre svega, značajnim što je projekat izgradnja televizijske mreže i razvoj televizijskog programa u SR Srbiji uvažio potrebe dve pokrajine, Vojvodine i Kosova, i što je već na početku došlo do ugovora o programskoj i tehničkoj saradnji i raspodeli sredstava pretplate, tako da nije dolazilo do takvih problema, kao što je do tada bilo, između Radio Novog Sada i Radio-televizije Beograd. Dobro je bilo i to, što se radna jedinica Televizija u izgradnji nalazila u okviru Radio Novog Sada, jer se u tome video i preduslov za stvaranje jedinstvenog koncepta razvoja radio i televizijske mreže u SAP Vojvodini.

Informacija o pripremama za izgradnju pokrajinskog centra i dokument o principima kadrovske politike, zatim predlog programske koncepcije, i statistički podaci koji utiču na programsku koncepciju i nedostajući program razvoja mreže smatrali su se veoma pogodnom osnovom za diskusiju u Pokrajini. Pored svih dobrih osobina, koje se mogu naći u informaciji i programskoj orijentaciji, ima i nekoliko osnovnih stvari koje bi trebalo precizirati. To su:

- Polazna osnova izgradnje vojvođanske televizije¹⁶. Ovaj dokument je trebalo da bude srednjoročni plan Radija i Televizije Novi Sad, dakle, razvoj kako Radio Novog Sada i vojvođanske Televizije, tako i razvoj radio i televizijske mreže u Vojvodini;

- Projekcija razvoja morala je da sadrži svakako i mesto i ulogu Vojvodine i vojvođanske televizije u I programu beogradske televizije i uopšte mesto i ulogu

---

¹⁶ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Osnovne karakteristike projekcije.*

jedinstvene radio i televizijske mreže SR Srbije. Naime, u nacrtu srednjoročnog plana razvoja Televizije Beograd, u projekciji I programa, a koji će i cela vojvođanska mreža prenositi, u informativnim emisijama se predviđalo priticanje informacija iz pokrajinskih centara i lokalnih televizijskih studija, i to tako modernizovano, da se u svakom momentu direktnim uključivanjem dokumentarno izraze zbivanja u društvu. Na ovome se i bazirao plan da se kompletira televizijski *Dnevnik* sa tri izdanja. Prema tome, vojvođanska televizija bi već u toku izgradnje morala da se više bavi adekvatnijim mestom Vojvodine u I programu Televizije Beograd, kao i učešćem Vojvodine u II programu dok ne počne sa emitovanjem sopstvenog programa;

-Iz programske koncepcije vojvođanske televizije proizilazilo je da se u petogodišnjem periodu predviđa samo izgradnja televizijskog studija u Novom Sadu, dok na primer Televizija Beograd u svom daljem razvoju i usavršavanju svojih društvenih zadataka polazi od činjenice da će početi sa radom televizijski centri Novi Sad i Priština, kao i lokalni studiji u Nišu, Kragujevcu, Boru itd, i da će početak rada ovih studija obogatiti televizijsku komunikaciju i omogućiti kompleksniji zahvat u šire strukture u SR Srbiji. Vojvođanska televizija, uporedo sa izgradnjom televizijskog studija u Novom Sadu, nije predviđala izgradnju lokalnih studija, iako je za njih, u većim centrima već tada postojala potreba i ozbiljna razmišljanja;

- Postojala su mišljenja da radio i televizijska mreža Vojvodine ne sme biti ni centralizovana, a ni lokalistička već jedinstvena, i da je morala da se gradi uz učešće tri komponente - SR Srbije, SAP Vojvodine i opština Vojvodine;

- Bilo je neshvatljivo, da dok Televizija Beograd u svom nacrtu srednjoročnog plana ima i učešće drugih televizijskih centara u SR Srbiji u pojedinim delovima I, II i obrazovnog programa, kako putem direktnog uključivanja, tako sa kulturno-umetničkim programima, vodeći računa da vrhunska ostvarenja narodnosti dobiju širi plasman, ovakvih koncepcija u programu vojvođanske Televizije nema;

- Solidna baza za društveno dogovaranje o razvoju radio i televizijske mreže u Vojvodini mogao je biti samo jedan srednjoročni plan razvoja Radio i Televizije Novi Sad, koji je morao dati posebno značajno mesto u razvoju sistema informisanja i radio-difuznog sistema i televizijske mreže u Pokrajini lokalnim radio-stanicama i lokalnim televizijskim studijama. To je značilo da treba i predvideti osnivanje novih

stanica - regionalnih ili lokalnih televizijskih studija u Pokrajini gde je to bilo neophodno, gde je za to bilo mogućnosti i gde je za to bilo interesa. U izgradnji ove mreže, dok nije postojao vojvođanski zakon i vojvođanski plan, trebalo se rukovoditi principima radio i televizijske mreže SR Srbije, čiji je i Radio-televizija Novi Sad bio sastavni deo.

Odgovorni ljudi zalagali su se za one iste principe koji su do tada utvrđeni za razvoj lokalnih televizijskih studija u SR Srbiji, a to su:

U ovom planskom periodu postavlja se i pitanje izgradnje lokalnih televizijskih studija. Njihovo otvaranje se javlja kao neminovna potreba društvenog razvoja. Do sada su utvrđeni samo osnovni elementi razvoja televizijskih studija u SR Srbiji:

- projekat razvoja lokalnih televizijskih studija treba da ima u vidu optimalne potrebe svih komuna koje gravitiraju ka jednom predajniku i čine zajednicu komuna bliskih po ekonomskoj i kulturnoj strukturi, u principu sve komune treba da imaju jednak tretman;*
- projekat razvoja treba da naznači okvirne mogućnosti jednog lokalnog televizijskog studija, njegove kapacitete, troškove izgradnje, troškove opreme;*
- pre početka izgradnje lokalnih televizijskih studija treba dogovorno usvojiti konvenciju o statusu lokalnih studija, o njihovom finansiranju, o međusobnoj saradnji, o odnosu Televizije Beograd prema tim studijima (međusobna saradnja, prava i obaveze), odnos lokalnih studija i studija u Novom Sadu i Prištini;*
- da bi se postigla optimalna lokacija komunalnih televizijskih studija i izbegle ekonomske i druge teškoće, koje mogu nastupiti u njihovoj izgradnji i radu, potrebno je dogovorom u okviru Republike i pokrajina utvrditi kriterijume za podizanje lokalnih studija; ti kriterijumi treba da odgovore na sledeća pitanja:*
  - a) koliko je lokacija studija optimalna u odnosu na ukupni televizijski sistem u Republici kao celini i posebno u pokrajinama,*

- b) koliko su realni ekonomski i kulturni potencijali sredine za rad lokalnih studija na nivou koji odgovara trenutnim i budućim zahtevima televizijskog programa,
- c) koji lokalni studiji ulaze u prvu etapu izgradnje, s obzirom na posebne i ukupne potrebe televizijskog sistema,
- d) optimalnost lokacije i način tehničke opremljenosti (pokretna ili stacionirana tehnika), s obzirom na potrebe narodne odbrane i vanrednih situacija.¹⁷

Prema ovim navodima, sistem je trebalo razraditi do kraja, u konceptu, od osnova i na bazi materijalnih mogućnosti odrediti dinamiku materijalnog ulaganja.

Pošto je televizija obavljala pokrajinsku funkciju, o njenim investicijama i određivanju njene osnovne delatnosti moralo je da prethodi široko društveno dogovaranje. U to vreme, još uvek se pamtilo veoma gorko iskustvo oko jedne krupne investicije od pokrajinskog interesa, i nije smelo da se dozvoli da ubuduće dođe do žučne i mučne diskusije u Skupštini Vojvodine, te se baš zbog toga moralo prići širokom, samoupravnom dogovaranju i o televiziji, da kad ovaj materijal dođe u Skupštinu, ne bude više dileme šta se želi.

U ostvarivanju ovih zadataka, Radio i Televizija je morala da računa na saradnju i pomoć organizovanog društva, pošto je njihova ekspanzija i uticaj jedna od važnih pretpostavki ekonomskog, kulturnog i političkog progresa SAP Vojvodine.

„Izvršni odbor Opštinske konferencije SSRNV u Subotici u svojim Zaključcima o vojvođanskoj Televiziji, posle veoma sadržajne diskusije, zauzeo je stav da buduća televizijska mreža u Vojvodini treba da izrazi ne samo ono što je opšte zajedničko za SAP Vojvodinu, kao višenacionalnu socijalističku zajednicu, nego i njene regionalne i nacionalne osobenosti i posebnosti, i zbog gore navedenih principijelnih stavova prezentovani materijal može biti „primljen“ samo kao polazna informacija, a ne kao Program razvoja televizije u SAP Vojvodini.“¹⁸

---

¹⁷ Predlog srednjoročnog plana Radio-televizije Beograd od 1971-1976. godine. str. 36-37.

¹⁸ Stavovi Izvršnog odbora Opštinske konferencije SSRNV o Programu razvoja Televizije SAPV. Subotica. 1973. godine.

4. Osnovne karakteristike projekcije Televizije u izgradnji

Televizija Novi Sad, odgovarajući specifičnoj višenacionalnoj sredini kojoj će služiti, morala je i sama da bude u mnogome specifična, što onemogućuje u mnogim programskim pitanjima kopiranje tuđih rešenja i zahteva pronalaženje sopstvenih puteva. To pogotovo što ni u zemlji ni u inostranstvu nije postojao nikakvo zadovoljavajuće tehničko ili programsko rešenje televizije u višenacionalnoj sredini.¹⁹

Prethodna dva momenta činila su svako planiranje složenim i mnogostruko uslovljenim, što je nailazilo na određeni oprez, u smislu da se predviđanja u ovom predlogu koncepcije ograniče na ona osnovna načela, koja se mogu smatrati kao odraz društvenih opredeljenja i dugoročnih političkih interesa tadašnje društvene sredine. Ovo je, u zajednici sa ocenom materijalnih mogućnosti televizije, i produkcione moći pojedinih jezičkih područja, činilo osnovu na kojoj se zasnivao ponuđeni Predlog koncepcije.

U radu na prikupljanju podataka, potrebnih za izradu ovog Predloga koncepcije, koristile su se sledeće metode:

- a) uporedna analiza statističkih podataka i postojećih analiza programa i auditorijuma, koje je vršilo odeljenje za studij programa Televizije Beograd,
- b) konsultacije sa javnim i kulturnim radnicima sa svih jezičkih područja na kojima se emituje radio program,
- c) saradnja sa stručnjacima iz pojedinih oblasti: informativne delatnosti, kulture i obrazovanja i
- d) studije objavljene u jugoslovenskim časopisima o problemima planiranja i koncipiranja televizijskog programa u tadašnjoj Jugoslaviji.

Konsultacije su se ograničavale na registrovanje osnovnih potreba i zahteva u pogledu političke informacije i kulture, s tim što će se one prilikom razrade

---

¹⁹ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Osnovne karakteristike projekcije.* str. 3.

konkretnog programskog plana proširiti i obaviti još u većem krugu i po određenim specijalnim pitanjima. Posle momenta početka programa, mogla se primenjivati i metoda ispitivanja auditorijuma putem anketa. U tadašnjoj fazi, odustalo se od toga, jer se smatralo da apriori anketa bez ponuđenog iskustvenog materijala, tj. programa, nije mogla da da pouzdane odgovore.

4.1.Elementi za planiranje programa

Da bi odgovarala sredini kojoj će služiti, Televizija Novi Sad u programskom smislu, morala je da bude specifična. Osnovni momenat te specifičnosti proizilazio je iz činjenice da će se program emitovati na pet jezika. Petojezičnost nije samo programsko-tehnički činilac, nego živa politička i kulturna komponenta budućeg programa i ona se u ovom dokumentu tako i tretira.²⁰

Drugi bitan momenat, o kome se posebno vodilo računa u ovoj koncepciji programa, bila je činjenica da Televizija Novi Sad počinje emitovanje svog programa u uslovima oštre konkurencije. U to vreme dobar deo gledalaca imao je mogućnost izbora između četiri programa osim ovog. Zbog toga se nadprosečni kvalitet javio kao zahtev od samog početka i sva programsko-planska razmatranja su polazila od tog zahteva.

Delom zbog složenih uslova planiranja, a delom zbog drugih momenata koji su mogli da utiču na konkretnu fizionomiju programa, predviđanja u ovom Predlogu ograničavaju se na ona osnovna programska načela koja se mogu izvesti iz opredeljenja i dugoročnih političkih interesa vojvođanske sredine. Na oblikovanje ovog dokumenta uticali su, osim programsko-političkih zamisli, i materijalni momenti od kojih su najvažniji procena materijalne moći buduće Televizije i procena proizvodnih mogućnosti sredine.

---

²⁰Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad. Uvodne napomene.* str. 1.

4.2. Programski aspekti tehničkih karakteristika budućeg televizijskog centra

Sa gledišta planiranja programa, iz ove oblasti, bili su značajni :

- a) proizvodni kapaciteti,
- b) emisioni kapaciteti,
- c) veze i
- d) kolor sistem.

Planom izgradnje bio je predviđen jedan studio od 300 do 400 m², dva studija od po 180 m² i nekoliko najavnih studija. Ovo je trebalo da obezbeđuje nesmetanu produkciju od oko 16 časova programa nedeljno što, uzimajući u obzir i razmenu kao i povećanu potrebu za sopstvenom produkcijom (u odnosu na druge stanice) zbog petojezičnosti, ipak zadovoljava potrebe na duži rok.²¹

Televizija Novi Sad je trebala, i u pogledu produkcionih i u pogledu emisionih postrojenja, da bude samostalna. Prenošenje II programa Televizije Beograd u dogledno vreme trebalo je svesti na oko 2 do 3 časa dnevno, što je značilo da će ostalo raspoloživo emisiono vreme premašiti potrebe uslovljene produkcionim mogućnostima i snagama. Izgradnjom posebne veze sa televizijskim punktom na Crvenom Čotu, omogućila se direktna razmena programa i sa drugim jugoslovenskim centrima. U okviru planiranja tehničkih kapaciteta posebna pažnja se posvećivala uređajima koji bi omogućavali višejezičnost programa.

Televizija Novi Sad se gradila sa opremom koja je omogućavala proizvodnju i emitovanje kolor programa. Sa programskog stanovišta, uvođenje kolora, predstavljalo je u početku ozbiljne teškoće, ali je dalo i veće koristi. Posmatrano na duži rok, situacija se menjala. Elementi situacije bili su sledeći:

- *sa oskudnim materijalnim sredstvima pristupa se produkciji koja je u proseku za 20% skuplja od crno-bele produkcije,*
- *komplikovanijoj kolor produkciji pristupa se sa kadrovima bez prethodne prakse na crno-belaj tehnicima,*

---

²¹ *Ibid*, str. 2.

- *praktična korist od emisija u koloru biće u početku veoma mala zbog malog broja prijemnika,*
- *svetska produkcija televizijske opreme sve se više orijentiše na kolor tehniku,*
- *u programskoj razmeni, naročito sa inostranstvom, prednost imaju programi u koloru,*
- *sve jugoslovenske stanice planiraju postepeni prelaz na kolor program i*
- *očekuje se relativno brza ekspanzija kolor prijemnika u celoj zemlji, pa i u Vojvodini.²²*

Postojali su interni i spoljni tehničko-ekonomski razlozi koji primoravaju na pomenuto rešenje. To su sledeći razlozi:

- *brzim tehničkim razvojem i prodiranjem kolora, crno-beli uređaji ne bi stigli da se amortizuju (sve jugoslovenske stanice prelaze u II programu na kolor, a u razmeni već sada ima prednosti kolor),*
- *II program Televizije Beograd, koji će novosadska televizijska mreža prenositi od samog početka će biti jednim delom u koloru,*
- *oprema za II program naručuje se putem međunarodne licitacije za celu JRT što znači za nas čitav niz deviznih, kreditnih i tehničkih olakšica; odustajanje od njih dovelo bi u pitanje čitavu izgradnju (kompletna oprema za II program je oprema za kolor) i*
- *uvođenje kolora znači pravovremeno uklapanje u opšte tokove razvoja televizije.²³*

Ako se ovome pripoji rezultat prethodne programsko-tehničke analize problema, tj. da je prelazak na kolor sistem u bliskoj budućnosti i programski i tehnički neminovan, dolazi se do zaključka da su početne teškoće, koje uvođenje ove tehnike može prouzrokovati, manje značajne od prednosti koje donosi pravovremeno uklapanje u opšte tokove tadašnjeg razvoja televizije u Jugoslaviji i u svetu.

---

²²Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 4.

²³Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 2.

5. Materijalna osnova Televizije Novi Sad

Jedan od najvažnijih uslova za stvaranje novog televizijskog centra jeste i obezbeđivanje neophodnih materijalnih uslova za to. U nacrtu *Predloga opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini* definisane su određene stavke koje čine osnovnu koncepciju mahanizama finansiranja.

*Prema prvim procenama, za izgradnju televizijskog centra i mreže bilo je potrebno je 265 miliona novih dinara (ND). Ukupan neto prihod do kraja 1977. godine (do isteka ugovora o raspodeli pretplate između Radija Novi Sad i Radio-televizije Beograd) planira se na 320 miliona ND. Za programske potrebe, dakle, ostaje 55 miliona ND.*²⁴

Računajući prosečnu cenu koštanja programa u jugoslovenskim stanicama, za program od 8 i po časova nedeljno (ukupno na svim jezicima), bilo bi potrebno oko 130-140 miliona ND. Nepokriveni iznos od oko 75-80 miliona ND trebalo je da se pokrije produženjem rokova otplate investicionih kredita, olakšicama društvenopolitičkih zajednica pri izgradnji i sopstvenim prihodima.

Ova situacija se odrazila, kako na količinu, tako i na fizionomiju i strukturu budućeg programa. Do značajnijeg proširenja programa moglo je doći jedino da su društvene i privredne organizacije pokazale interes za dopunsko finansiranje (specijalni programi).

Sniženje troškova i uz najracionalnije trošenje i poslovanje jedva da bi bilo moguće s obzirom na kretanje cena. „Ovakva perspektiva nalaže oprez u planiranju obima programa i dinamike njegovog rasta, naročito kod onog dela koji se pokriva iz pretplate, a to će neminovno uticati i na fizionomiju programa, na količinski odnos između jednostavnijih i jeftinijih emisija i skupih izvedbi.“²⁵

Zbog toga, značajnije mogućnosti proširenja videle su se u oblasti onih emisija kod kojih se moglo očekivati dopunsko finansiranje od strane

---

²⁴ *Ibid*, str. 3.

²⁵ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 6.

zainteresovanih društvenih i privrednih organizacija, kao i delom od ekonomske propagande.

5.1. Finansiranje

U proceni obima i izvora finansiranja izgradnje i redovnog funkcionisanja televizijskog centra polazilo se od nekoliko odrednica:

Priliv sredstava, koji se realizovao godišnje iz pretplate, u Vojvodini je bio toliki da je do 1975. godine omogućio sledeće:

- *realnu participaciju za realizaciju I programa Televizije Boograd (o čemu su pregovori u toku),*
- *dovoljno sredstava za trogodišnju gradnju mreže predajnika (Venac, Subotica) i za startnu emisionu tehniku (pokretni studio) i projektovanje sa početkom gradnje osnovnog studija,*
- *dovoljno sredstava za emitovanje programa od kraja 1973, tokom 1974. i 1975. godine,*
- *polazeći od tadašnjeg broja pretplatnika, dinamike povećanja tog broja i povišene pretplate koja će biti neminovna, sredstva u visini od 20 milijardi starih dinara trebala bi biti dovoljna za planirani opseg ulaganja u obim programa, zaključno sa 1975. godinom.²⁶*

Pokrajina je, na osnovu Saveznog zakona o radio-difuznim organizacijama iz 1965. godine, prvi put pred kraj 1970. godine, donela zakon o regulisanju određenih poslova u oblasti radio-difuzije. I to je početak utvrđivanja tzv. matične funkcije, odnosno potpunijeg ostvarivanja te funkcije, kako Radio Novog Sada, tako i Televizije Novi Sad. Način i sadržina tog zakona bili su usaglašeni sa sličnim zakonom SR Srbije, koja je takođe inovirala svoj zakon na osnovu Saveznog zakona. Ona značajna odrednica koja opredeljuje matičnu funkciju jeste da poslove izgradnje,

---

²⁶Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Finansiranje.* str. 30.

razvijanja i održavanja radio-difuzne mreže i obezbeđivanja prijema radio-difuznih programa, a i još neke funkcije na teritoriji SAP Vojvodine, obavlja Radio Novi Sad. Nadalje, taj program se ostvaruje na pet jezika: to je, dakle, rečeno pre nego što je u Ustavu Vojvodine 1974. godine tako zapisano. U članu 192 zapisana je ustavna norma da se javnost obaveštava na pet jezika naroda i narodnosti. Taj zakon, zatim, predlagao je da se ostvaruje saradnja sa drugim matičnim radio-difuznim organizacijama u SR Srbiji, i na kraju da za tu delatnost Radio Novom Sadu, odnosno radio-difuznoj organizaciji koja tu funkciju vrši, pripada pravo na pretplatu. Sve je ovo utvrđeno na osnovu amandmana na tadašnji Ustavni zakon SAP Vojvodine. Što se tiče materijalne baze, možda bi bilo interesantno zabeležiti da je tog trenutka u Vojvodini bilo oko četrstohiljada evidentiranih radio aparata i oko dvestohiljada televizijskih prijemnika.

Pretplata je, prema Ugovoru od 26. juna 1970. godine između Radio-televizije Beograd i Radio Novog Sada, deljena u sledećoj srazmeri: radijska – 65% Radio Novom Sadu i 35% Radio Beogradu. Kasnije je sva radijska pretplata pripala Radio Novom Sadu. Od Televizije, počev od 1. januara 1971. godine, 50% pretplate sa teritorije Vojvodine pripadalo je Televiziji Novi Sad za izgradnju televizijske mreže, a 50% Televiziji Beograd za redovan program koji se ostvarivao, pošto tog trenutka još nije bilo novosadskog studija, pa samim tim ni programa. Televizijska redakcija, odnosno Dopsisništvo, na mađarskom jeziku u Novom Sadu, još uvek je delovalo u sklopu Radio-televizije Beograd. O pretplati je odlučivano na osnovu republičkog i pokrajinskog zakona, imajući u vidu matičnu funkciju kuće. Visinu pretplate utvrđivalo je Izvršno veće Srbije, a kasnije, oba Izvršna veća. Tada je to bilo u čisto državnoj regulativi, nije bilo odluka radničkog saveta. Ugovor iz juna 1970. godine, o podeli pretplate, bio je sklopljen za period do 30. juna 1977. godine. Do njegovog obnavljanja je, međutim, došlo nešto ranije. Inicijativa je data 1975. godine i smatralo se da je te iste godine on i promenjen. U periodu 1971-1975. došlo je do uvođenja tzv. vezane pretplate, dakle automatizma, koji je podrazumevao da imalac televizijskog prijemnika ima najmanje jedan radijski prijemnik.²⁷

---

²⁷ Marković-Majtenji, Andrija. 1989. *Neki od rezultata se tek sada vide*. U Popović, Đorđije (ur.). *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum. str. 65.

6. Tehnički aspekti vojvođanske televizije

Pokriti jednu teritoriju televizijskim programom znači 'doturiti' svakom gledaocu televizijski signal dovoljne jačine, bez smetnji i određenog kvaliteta.²⁸

Ma koliko ovo izgledalo kao elektrotehnički problem, on je, bar što se tiče distribucije, odnosno emitovanja televizijskog programa, isto toliko i problem oblika terena, odnosno njegove konfiguracije. Zato je ovom problemu i trebalo prvo prići sa te strane. Ogromna ravnica sa dve vrlo isturene tačke (Fruška Gora i Vršačko Brdo) kao da je stvorena za formiranje jednostavne, efikasne i jeftine televizijske mreže. Slobodno se može reći da je za realizovanje ovog zadatka Vojvodina bila najpovoljnija teritorija u celoj SFRJ.

Ova njena geografska pogodnost i jednostavnost davale su, već same po sebi, i mesta pogodna za televizijske emisione centre. To su svakako bili Fruška Gora i Vršačko Brdo. Iako vrlo efikasni, ova dva punkta ipak ne bi mogli da pokriju severni i severoistočni deo Vojvodine, pa je za jednu dobru televizijsku mrežu bilo neophodno uvesti još dva emisiona punkta: Suboticu i Kikindu.

Sam oblik i reljef terena Vojvodine, uslovili su jednu vrlo prirodnu koncepciju televizijske mreže koja se i danas sastoji od 4 ista emisiona punkta. Jedan od njih (Fruška Gora) ima centralan, i moglo bi se reći dominantan, uticaj, pokrivajući svojim emitovanjem veći deo Pokrajine, dok ostala tri, koja su raspoređena po obodu, upotpunjuju njegovo dejstvo čineći ga, uz pomoć pokrivanja iz više pravaca, još efikasnijim u centralnom delu Pokrajine. Koliko je izvanredan položaj punkta Fruška Gora i kolika je bila njegova efikasnost pokazali su najbolje rezultati jednog ispitivanja po kome je optičku vidljivost sa ovim punktom, neophodnu za dobar prijem televizijskog programa, imalo oko 1.700.000 stanovnika Vojvodine (preko 90%) i još oko 1.200.000 stanovnika Srbije. Ovi rezultati neosporno pokazuju da je tada, a i danas, ovo jedan od najrentabilnijih i najefikasnijih punktova u celoj zemlji.

---

²⁸ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Tehnički aspekti vojvođanske televizije.* str. 17.

Ove emisione centre povezuju u jednu jedinstvenu celinu radio-veze, takozvani linkovi. Oni spajaju studio u Novom Sadu, preko Iriškog Venca, kao centralne distribucione tačke, sa svim ostalim punktovima u Vojvodini. Isto tako, jedna dvostruka, bilateralna veza, spaja ovaj studio sa studijom Beograd, omogućujući stalnu i efikasnu razmenu programa, a takođe i preko Crvenog Čota vezu sa ostalim studijima u Jugoslaviji.

Pored svih ovih povoljnosti koje donosi geografski položaj i povoljan reljef, za emitovanje su bili potrebni još i slobodni televizijski kanali. Odmah treba naglasiti da u okviru I programa, koji se već tada emitovao u takozvanom I i III frekventnom opsegu, nije postojala mogućnost za stvaranje samostalne pokrajinske mreže i to iz više razloga. Prvi je, delikatan položaj emisionog punkta Crveni Čot, koji je komplementaran i predstavlja punkt za celu Republiku Srbiju. Zbog toga je bilo nemoguće njegovo izdvajanje u pokrajinsku televizijsku mrežu. Drugi razlog je, da je apsolutno nemoguće bilo naći slobodan kanal za još jedan, vojvođanski emisioni punkt na Fruškoj Gori. Znači, televizijska mreža za I program ostaje onakva kakva u tom trenutku jeste, opšte republička, zajednička.

Ostali su, prema tome, II i III televizijski program, koji su trebali da se emituju u IV i V frekventnom području, kao mogućnost za realizovanje pokrajinskog programa i to na taj način što bi se pored televizijskih kanala već dodeljenih punktovima Subotica, Kikinda i Vršac, punktu Fruška Gora dodelila još dva televizijska kanala namenjena isključivo pokrajinskoj mreži. I ovo rešenje nije bilo lako ostvarljivo, jer je i pored 40 kanala, koji su ostali na raspolaganju za II i III program, bilo vrlo teško naći dva slobodna za emitovanje. Razlog ovome je činjenica da su još 1961. godine u Stokholmu, a kasnije i u Dubrovniku ovi kanali bili raspodeljeni i od njih formirana televizijska mreža za celu Evropu. Da bi se u ovu mrežu ubacila još dva kanala za emisioni punkt na Fruškoj Gori, bila je potrebna vrlo duga procedura i dosta komplikovan račun. Zbog toga je pri Radio Novom Sadu formirana komisija koja se između ostalog bavila i ovim problemom i uspela je da od tehničke komisije Jugoslavije dobije odobrenje za 41. i 48. kanal. Naravno, ovim procedura nije završena, jer su bila potrebna odobrenja i susednih država

*(prvenstveno Rumunije i Mađarske) ali mi se nadamo da će posle izvesnog vremena i njihovi odgovori biti pozitivni.*²⁹

Ovo je bila verzija kompletnog rešenja vojvođanske televizijske mreže. Međutim, bilo je potrebno opredeliti se za početnu, prvu etapu izgradnje. Ona se sastojala u izgradnji dva emisiona punkta i to punkta Fruška Gora i punkta u Subotici. Njihovo emitovanje pokrilo bi veliki deo Pokrajine, a njihova izgradnja bi bila olakšana već postojećim objektima (emisioni punkt Radio Novog Sada na Iriškom Vencu) uređajima i linkovima (Novi Sad - Venac – Srbobran). Sve ovo opravdavallo je izbor baš ova dva emisiona punkta i ubrzalo je i pojeftinilo njihovu izgradnju. Najveći deo poslova oko izgradnje ove mreže preuzeo je VF pogon Radio Novog Sad, objedinjujući kasnije emisionu tehniku i veze Radija i buduće Televizije što je organizaciono i tehnički bilo jedino prihvatljivo rešenje.

U *Predlogu rešenja prve etape izgradnje pokrajinske televizijske mreže* bili su punktovi Venac i Subotica, a planirane veze su bile Novi Sad – Crveni Čot – Beograd, Beograd – Crveni Čot – Novi Sad, Novi Sad – Venac – Srbobran – Subotica i Pokretni link – dvostruki. Antenski stubovi projektovani su za Venac i Suboticu u visini od 150 m, dok je za Novi Sad planiran provizorni stub. Zgrade za uređaje i prostorije za agregate planirano je izgraditi u Subotici, a na Vencu adaptirati postojeće zgrade. Deo projekta koji se ticao elektronike podrazumevao je projektovanje veza i predajnike, dok su dalekovodi Venac i Subotica, agregati Venac, Srbobran i Subotica, i razvodi Venac, Srbobran i Subotica, spadali pod deo koji se odnosio na energetiku.³⁰

---

²⁹ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Tehnički aspekti vojvođanske televizije.* str. 18.

³⁰ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Predlog rešenja prve etape izgradnje pokrajinske TV mreže.* str. 19.

Tabela 1. Cena opreme, investicionih radova i montaže uređaja ³¹

Naziv punkta i projektne aktivnosti	Iznos u starim dinarima
NOVI SAD	
Dvostruka pokretna veza studio-radio stanica	60.000.000
VENAC	
Antenski stub	150.000.000
Predajnik	600.000.000
Dalekovod (12 km)	140.000.000
Agregat 250 kVA	50.000.000
Agregat 20 kVA	10.000.000
Montaža i puštanje u rad	50.000.000
Ukupno	1.000.000.000
SUBOTICA	
Antenski stub	150.000.000
Zgrada	150.000.000
Komunalije	30.000.000
Agregat 450 kVA	70.000.000
Predajnik	600.000.000
Montaža i puštanje u rad	30.000.000
Dalekovod	65.000.000
Ukupno	1.095.000.000.
SRBOBRAN	
Agregat 5 kVA	5.000.000

Iz tabele se vidi da je najviše sredstava iziskivao upravo sam predajnik kako na Iriškom Vencu, tako i u opštini Subotica. Druga stavka po veličini sredstava jeste

31 Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog rešenja prve etape izgradnje pokrajinske TV mreže.*

ona koja se odnosi na sam antenski stub kao i zgradu unutar te tehničke infrastrukture.

Za veze Novi Sad – Venac – Beograd i Beograd – Venac – Novi Sad utrošeno je po 200.000.000, dok je veza Srbobran – Subotica bila duplo jeftinija 100.000.000.

Dvostruka link veza studio-radio stanica iznosila je 60.000.000, dok su merni uređaji iznosili 30.000.000. Na montažu i puštanje u rad utrošeno je 80.000.000, što je ukupno 670.000.000 starih dinara.

Za vozni park ukupno je utrošeno 98.500.000 starih dinara. Za pet terenskih vozila plaćeno je 25.000.000, dok je jedno luksuzno vozilo koštalo 3.500.000. Troškovi voznog parka po vozilu 200 km dnevno u roku od 1,5 godine iznosili su 70.000.000.

Pored ovako realizovanog prvog dela pokrajinske televizijske mreže bilo je potrebno ostvariti mogućnost stvaranja samog televizijskog programa, odnosno izgraditi televizijski studio u Novom Sadu. Izgradnja jednog ovakvog objekta je vrlo složen i dug zadatak koji svakako nije lako ostvariv, pa je zato bilo potrebno opredeliti se za prvu etapu izgradnje, tj. za privremeni studio.

Privremeni televizijski studio ne treba shvatiti kao nešto što će biti u upotrebi kratko vreme, mesec ili dva ili pola godine. Već sada mora da nam bude jasno da će njegovo korišćenje trajati mnogo duže jer je realizovanje konačnog rešenja TV studija prilično dug i vrlo delikatan posao. Zbog toga ovo 'privremeno rešenje' koje bi pre trebalo nazvati prvom fazom realizovanja TV studija, treba izvesti tako da omogući kvalitetan rad u celom ovom periodu i obezbedi jedan pravi profesionalni program. Ma kako ga isplanirali ovo rešenje će nam ipak predstavljati izvesnu improvizaciju i neće moći da omogući ležeran i komforan rad. Na prvom mestu teškoće će doneti neadekvatne prostorije, loša izolacija i akustička adaptacija, visina potrebnih prostorija, napajanje električnom energijom, veze itd. Međutim, možemo se sa sigurnošću nadati da će povećanim radom, entuzijazmom koji neminovno prati početak, ove teškoće biti svakako prevaziđene. Da bi umanjili pomenute teškoće

*moramo potrebnu opremu isplanirati tako da omogućí što lakši i jednostavniji rad, a takođe i određenu sigurnost i rezervu.*³².

Smatralo se da bi privremeni televizijski studio bio sposoban da stvara program u crno-beloj tehnici, ali bi svi njegovi važniji elementi (izuzev reportažnih kola i televizijskih kamera) bili sposobni da se za kratko vreme adaptiraju za proizvodnju programa u boji. Isto tako, on bi bio sposoban da nesmetano vrši prenos onog dela programa beogradskog studija koji je trebao da bude emitovan u boji. Ovakva koncepcija olakšavala je rad u početku, omogućavala lakšu obuku ljudi i uhodavanje ekipa i obezbedila finansijsko olakšanje za početak, jer je mnogo jeftinija.

Ovakav privremeni studio morao je da ima informativni studio sa potrebnom rasvetom, najavni studio sa potrebnom rasvetom, režiju slike, kontrole kamere i kontrole rasvete, režiju tona, režiju za odvijanje programa, filmsku projekciju, dva magnetoskopa, reportažna kola sa potrebnom rasvetom i filmsku opremu. Sva ova oprema i uređaji omogućili bi nesmetano stvaranje programa u studiju, njegovo snimanje i reprodukovanje, kao i skupljanje materijala na terenu. Da bi se i skupljanje materijala na terenu normalno odvijalo potrebno je bilo da jedan od magnetoskopa bude pokretan, odnosno montiran u vozilu i opremljen uređajima za klimatizaciju.

6.1. Prva etapa izgradnje televizijskog studija u Novom Sadu

U prvoj etapi izgradnje televizijskog studija reportažna kola za crno-belu televiziju sa 4 kamerna lanca, svim potrebnim uređajima i agregatom bila su neophodna. Ova reportažna kola morala su imati i jedan ulaz sposoban da primi program u boji kako bi bila spremna da, u slučaju kada budu morala da posluže kao

---

³² Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Tehnički aspekti vojvođanske televizije.* str. 23.

rezervni studio, prenesu i onaj deo programa koji se bude emitovao u boji. Neophodni su bili i sledeći tehnički aspekti:

1. *Magnetoskop sposoban da se, uz kupovinu potrebnih delova, osposobi za snimanje i reprodukciju programa u boji, rezervne glave i monitor*
2. *Pokretni magnetoskop isti kao i raniji, samo montiran u klimatizovanim kolima*
3. *Studio za informativne emisije i intervjue*
4. *Najavni studio*
5. *Režija slike, kontrola kamere i kontrola rasvete*
6. *Režija tona*
7. *Režija za odvijanje programa*
8. *Filmska projekcija (sa dva kompletna lanca)*
9. *Filmska oprema*
10. *Rasveta za informativni i najavni studio*
11. *Rasveta uz reportažna kola*
12. *Instrumenti*
13. *Rezervni materijal*
14. *Troškovi izabiranja i nabavke.*³³

Rok za montažu, ispitivanje i probni rad bio je manji od ranije datog za televizijsku mrežu, jer se vremenski uklapao. Isto tako, potrebno je napomenuti da je sva ova oprema bila sposobna da se kasnije montira u zgradi budućeg studija i da pokriva dobar deo njegove buduće opreme.

Posebno važno pitanje i veliki problem, bili su ljudi potrebni za opsluživanje studija i reportažnih kola. Odgovarajuća stručnost i uigranost zahtevali su visoko obrazovani kadar i vreme za njihovo uigravanje. Njihovo okupljanje je predstavljao veliki problem jer sličnog osoblja nije bilo na teritoriji Vojvodine i morali su se angažovati ili izvesni ljudi iz Radio Novog Sada ili dovesti sa strane. Za upotrebu i održavanje reportažnih kola bilo je potrebno 14 ljudi (jedan šofer koji bi vodio računara i o agregatu; tri fizička radnika; jedan serviser-tehničar; dva tehničara kontrole kamere; jedan mikser slike sa srednjom stručnom spremom; jedan ton

---

³³*Ibid.*

majstor; jedan asistent ton majstora koji rukuje miksetom izvan kola, postavlja mikrofone i top mikrofoni – tehničar i četiri kamermana sa srednjom stručnom spremom). U magnetoskopu je bilo potrebno ukupno troje: dva snimatelja – tehničari, zbog čestih i komplikovanih podešavanja, kao i jedan serviser – tehničar. Pokretni magnetoskop je zahtevao 4 radna mesta: dva snimatelja – tehničari, zbog čestih i komplikovanih podešavanja, jednog serviser – tehničara i jednog šofera.

Studio za informativne emisije i intervjue brojao je ukupno 8 ljudi: tri kamermana sa srednjom stručnom spremom; dva mikromana sa nižom stručnom spremom i tri kablmena - fizički radnici. Najavni studio je imao samo jednog kamermana, takođe sa srednjom stručnom spremom, dok je režija slike imala po dva zaposlena – dva tehničara kontrole kamere i jednog videomiksera sa srednjom stručnom spremom. Režija tona i režija za izvođenje programa imala je po dva zaposlena - dva ton majstora i dva tehničara. Filmska projekcija je bila duplo veća sa dva tehničara kontrole kamere i dva kinooperatera. Rasveta je imala sedmoru zaposlenih, dva majstora rasvete sa srednjom stručnom školom i pet pomoćnika sa nižom stručnom školom, dok su bila zaposlena i dva inženjera studija.

Ukupno, bilo je zaposleno 50 ljudi, i to: 2 inženjera, 16 tehničara, 3 ton majstora, 12 sa srednjom stručnom spremom, 2 kinooperatera, 7 sa nižom stručnom spremom (uglavnom kvalifikovanih električara), 2 šofera i 6 fizičkih radnika. Vreme koje je bilo potrebno da bi se pripremili ljudi za pomenute poslove je: šest meseci za servisere, pet meseci za majstore rasvete, četiri meseca za tehničare kontrole, miksera slike, ton majstore, snimatelje na magnetoskopu i tehničare izvođenja programa, tri meseca za kamermane i dva meseca za kinooperatere.³⁴

Ovom analizom potrebnih ljudi i perioda njihovog obučavanja nisu obuhvaćeni ljudi koji su radili sa filmom.

---

³⁴*Ibid*, str. 25.

7. Statut Radio-televizije Novi Sad

Nastavak aktivnosti na zaokruživanju kompletnog osnivanja Televizije na teritoriji Vojvodine doneo je usvajanje Statuta Radio-televizije Novi Sad. Ovo je drugi važan dokument koji se odnosi na aktivnosti ka uspostavljanju državne televizije na području Pokrajine (posle donošenja Odluke o izmeni i dopuni Odluke Saveta RNS o osnivanju samostalne RJ Televizija, 4.2.1971. godine).

Na osnovu člana 91. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i člana 9. Zakona o radio-difuznim ustanovama (Službeni list SAP Vojvodine, broj 24/71), Savet Radio-televizije Novi Sad na sednici održanoj 28. juna 1972. godine, doneo je Statut Radio-televizije Novi Sad.

Statut je bio napisan na više od 100 stranica, sastojao se od 10 delova, 14 poglavlja i velikog broja članova.

Sadržaj Statuta

Uvodni deo:

Osnovna načela

I deo³⁵

Prihvatajući za svrhu udruživanja u radu svoju osnovnu društvenu obavezu – stvaranje i emitovanje radio i televizijskog programa za potrebe i prema društvenim zahtevima radnih ljudi i građana u Socijalističkoj Autonomnoj Pokrajini Vojvodini i obezbeđujući uslove za puno izražavanje stvaralačkog potencijala ovog područja u oblasti radio-difuzije, radni ljudi Radio-televizije Novi Sad [...] znajući da obaveštavaju i širu javnost o društvenim prilikama u Socijalističkoj Automnoj Pokrajini Vojvodini; društvenopolitičkim, radnim i interesnim zajednicama u njoj, kao i samoupravnoj praksi i nesvrstanoj spoljno-političkoj orijentaciji Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije [...] radni ljudi odlučili su da se udruže u osnovnu

---

³⁵Statut Radio-televizije Novi Sad. Na osnovu člana 91. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i člana 9. Zakona o radio-difuznim stanicama/ „Sl. list SAPV“ broj 24/71/, Savet Radio-televizije Novi Sad na svojoj sednici 28-VI aprila 1972. godine. str. 1.

organizaciju udruženog rada – Radio-televiziju Novi Sad i da odnose u njoj urede na način kako je to regulisano ovim Statutom.

II deo³⁶

Radni ljudi Radio-televizije, slobodno udružujući svoj rad, udruženi i organizovani u organizacije društvenog rada: upravljaju sredstvima u društvenoj svojini i samostalno i samostalno odlučuju o korišćenju i raspolaganju sredstvima i odgovaraju za obaveze svim sredstvima organizacije društvenog rada [...] da radnik pod jednakim uslovima za jednak rad učestvuje jednakim udelom u raspodeli sredstava za lične dohotke i u ostvarivanju ostalih prava koja se stiču prema rezultatima rada.

III deo³⁷

Radni ljudi u radnoj zajednici ravnopravni su u samoupravljanju [...] niko ne može ograničiti niti lišiti člana radne zajednice Radio-televizije prava na učešće u upravljanju.

Deo Prvi

Glava I

Uvodne odredbe

a) Delatnost Radio-televizije

Član 2.³⁸

Osnovna delatnost Radio-televizije je:

- obaveštavanje javnosti o događajima i pojavama iz svih oblasti života; stvaranje i emitovanje kulturnih, umetničkih, obrazovnih, zabavnih i drugih programa radi zadovoljavanja kulturnih potreba i drugih interesa radnih ljudi i

---

³⁶ *Ibid*, str. 2.

³⁷ *Ibid*, str. 3.

³⁸ *Ibid*, str. 5.

građana, naroda i narodnosti u Socijalističkoj Autonomnoj Pokrajini Vojvodini na jezicima naroda i narodnosti; kao i obaveštavanje šire javnosti u SR Srbiji i SFRJ o razvitku i dostignućima radnih ljudi Vojvodine,

- staranje o izgradnji, razvijanju i održavanju radio-difuzne mreže na teritoriji Socijalističke Autonomne Pokrajine Vojvodine, o obezbeđivanju materijalnih sredstava potrebnih za unapređivanje radio-difuzije i o razvijanju i usavršavanju radio-difuznog programa.

Član 3.³⁹

Radio-televizija, putem samoupravnog sporazumevanja i dogovaranja i drugih oblika, saraduje:

- sa Radio-televizijom Beograd i Priština na unapređivanju radio-difuzije, programiranju i u povezivanju radio-difuznih mreža u SR Srbiji, razmeni programa, u određivanju visine naknade za korišćenje radio-difuznih prijemnika, stručnom unapređivanju rada, u razmatranju i rešavanju drugih pitanja koja su od zajedničkog interesa;

- sa odgovarajućim radio-difuznim ustanovama drugih socijalističkih republika u poslovima od zajedničkog interesa, a naročito u razmeni informacija, programa i stručnih iskustava;

- sa radio-difuznim institucijama susednih i drugih zemalja u programskoj razmeni i razmeni stručnih iskustava u organizaciji i unapređivanju radio-difuzije.

b) Osnivanje, status i naziv

Član 6.⁴⁰

Radio Novi Sad je osnovan rešenjem Glavnog Izvršnog odbora Narodne Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine broj 7402/49 od 31. marta 1949. godine, a Ukazom Prezidijuma Narodne skupštine Narodne Republike Srbije br. 81 od 6. juna 1950. godine proglašen je privrednim preduzećem republičkog značaja, a prava i obaveze je preuzeo od Narodne Republike Srbije, da bi Odlukom Izvršnog veća

---

³⁹ *Ibid*, str. 6.

⁴⁰ *Ibid*, str. 7.

Narodne Republike Srbije br. IV 212/55 nastavio rad sa pravnim položajem ustanove.

Odlukom o prenošenju prava i obaveza osnivača sa SR Srbije na SAP Vojvodinu prema određenim radnim organizacijama („Službeni list SRS“ br. 48/71) preneti su prava i obaveze osnivača Radio Novog Sada na Socijalističku Autonomnu Pokrajinu Vojvodinu.

Odlukom o nastavljanju sa radom Radio Novog Sada kao Radio-televizije Novi Sad („Službeni list SAP Vojvodine“ broj 3/72) njegova delatnost je proširena, a naziv promenjen u Radio-televizija Novi Sad.

Odlukom o određivanju Radio Novog Sada da vrši poslove iz člana 7. Zakona o radio-difuznim ustanovama („Službeni list SAP Vojvodine“ br. 2/72), Pokrajinsko izvršno veće poverilo je Radio-televiziji Novi Sad poslove u vezi sa izgradnjom, razvijanjem i održavanjem radio-difuzne mreže i obezbeđivanjem prijema radio-difuznog programa na teritoriji Socijalističke Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Član 7.⁴¹

Naziv ustanove je:

- na srpskohrvatskom: Radio-televizija Novi Sad,*
- na mađarskom: Újvidéki Rádío-televizió,*
- na slovačkom: Radio-televizija Nový Sad,*
- na rumunskom: Radioteleviziunea Novi Sad,*
- na rusinskom: Radio-televizija Novi Sad*

Član 8.⁴²

Radio-televiziju predstavlja, zastupa i potpisuje generalni direktor, ako ovim Statutom ili drugim aktom nije drugačije određeno. Svoje pravo zastupanja generalni direktor može, u pojedinim slučajevima, pismenim punomoćjem preneti na drugo lice, ako to nije stavljeno u isključivo pravo generalnog direktora. Generalno punomoćje za zastupanje Radio-televizije koje je generalni direktor izdao drugom

---

⁴¹ *Ibid*, str. 8.

⁴² *Ibid*.

licu, stiče pravnu valjanost kada se sa takvim punomoćjem saglasi Savet Radio-televizije.

Glava II

Organizacija Radio-televizije

a) Unutrašnja organizacija

Član 14.⁴³

Unutrašnja organizacija Radio-televizije utvrđuje se tako da se obezbedi: uspešnije obavljanje delatnosti, optimalno korišćenje društvenih sredstava, celishodnija podela rada, potpuna i pravilnija zaposlenost radnika, efikasnost, racionalnost i ekonomičnost u vršenju poslova, sve u skladu sa prirodom posla.

Član 15.⁴⁴

Radio-televizija kao jedinstvena ustanova obavlja svoju delatnost putem organizacija udruženog rada.

Organizacije udruženog rada utvrđuju se prema prirodi posla i međusobnim odnosima u procesu rada.

Organizacije udruženog rada obavljaju zadatke utvrđene ovim Statutom i posebnim opštim aktima.

Organizacije udruženog rada u sastavu Radio-televizije sa stepenom samostalnosti i samoupravnim pravima utvrđenim ovim Statutom su:

- 1. Samostalna organizacija udruženog rada sa svojstvom pravnog lica - RADIO NOVI SAD*
- 2. Samostalna organizacija udruženog rada sa svojstvom pravnog lica - TELEVIZIJA NOVI SAD*
- 3. Organizacija udruženog rada (bez svojstva pravnog lica) - OPŠTIH SLUŽBI*

---

⁴³ *Ibid*, str. 10.

⁴⁴ *Ibid*, str. 11.

4. *Organizacija udruženog rada (bez svojstva pravnog lica) - KOMERCIJALNO-FINANSIJSKIH SLUŽBI*
5. *Organizacija udruženog rada (bez svojstva pravnog lica) - PREDAJNIKA I VEZA*

Član 16.⁴⁵

U okviru organizacije udruženog rada mogu se obrazovati organizacione jedinice.

Kao organizacione jedinice mogu se obrazovati: sektori, odeljenja, službe, redakcije, odseci, referati, biro i slično.

Unutrašnja organizacija udruženog rada utvrđuje se opštim aktom koji donosi Savet organizacije udruženog rada.

Član 17.⁴⁶

Delokrug Samostalne organizacije udruženog rada Radio Novog Sada obuhvata sve poslove u vezi sa stvaranjem i emitovanjem radio programa i razvijanjem radio službe na teritoriji Pokrajine

Delokrug Samostalne organizacije udruženog rada Televizije Novi Sad obuhvata sve poslove u vezi sa stvaranjem i emitovanjem televizijskog programa i razvijanjem televizijske službe na teritoriji Pokrajine.

Član 18.⁴⁷

Delokrug Organizacije udruženog rada predajnika i veza obuhvata: poslove održavanja predajnika i obezbeđivanje veza u cilju prenošenja i emitovanja radio i televizijskog programa prema programskom rasporedu, kao i poslove izgradnje i razvoja mreže predajnika i veza, poslove emitovanja programa drugih radio-difuznih ustanova ukoliko ih Radio-televizija preuzima kao svoje, i druge poslove iz svog delokruga, za koje je Radio-televizija preuzela ugovornu ili sličnu obavezu.

---

⁴⁵ *Ibid*, str. 12.

⁴⁶ *Ibid*.

⁴⁷ *Ibid*, str. 12-13.

Deo Drugi

Glava III

Neposredno samoupravljanje

Član 32.⁴⁸

Radni ljudi Radio-televizije ostvaruju samoupravna prava neposredno, a organima upravljanja koje sami biraju poveravaju vršenje samoupravnih prava određenih ovim Statutom, i pod uslovima koji su u njemu predviđeni.

Savet Radio-televizije

a) Sastav, izbor i opoziv

Član 58.⁴⁹

Savet Radio-televizije ima 27 članova od kojih jednu trećinu sačinjavaju predstavnici društvene zajednice.

Član 59.⁵⁰

U Savet Radio-televizije samostalne organizacije udruženog rada Radija, odnosno Televizije, biraju po šest članova, a organizacije udruženog rada opštih službi, finansijsko-komercijalnih službi i predajnika i veza po dva člana. [...] Za člana Saveta ne može biti biran generalni direktor Radio-televizije, direktor organizacije udruženog rada ili pomoćnici generalnog direktora.

d) Nadležnost Saveta⁵¹

[...] donosi Statut Radio-televizije, programe i planove rada i razvoja Radio-televizije, godišnje finansijske planove i mere za njihovo izvršenje, završni račun i periodične obračune i izveštaje o poslovanju [...] donosi opšte akte o formiranju i raspodeli dohotka, formiranju i korišćenju fondova, o načinu i postupku planiranja i

---

⁴⁸ *Ibid*, str. 19.

⁴⁹ *Ibid*, str. 27.

⁵⁰ *Ibid*.

⁵¹ *Ibid*, str. 31.

programiranja, o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta, o korišćenju sredstava namenjenih za obrazovanje [...] usavršavanje i stipendiranje kadrova [...] donosi opšte akte kojima se u potpunosti regulišu organizaciona šema Radio-televizije, organizacija i način vođenja knjigovodstva i evidencija [...] odlučuje o zaključivanju ugovora o poslovno-tehničkoj saradnji, o pitanjima statusa Radio-televizije, o zaduživanju Radio-televizije [...] vrši izbor, imenovanje, odnosno razrešenje generalnog direktora Radio-televizije, njegovih pomoćnika, članova komisija i Nadzornog odbora, članova unutrašnje arbitraže [...] razmatra izveštaj o poslovanju, završni račun i periodične obračune, izveštaj o izvršenju planova i programa, izveštaje o radu generalnog direktora, Nadzornog odbora i komisija.

Generalni direktor Radio-televizije

Član 76.⁵²

Generalni direktor je izvršni organ Saveta Radio-televizije.

Član 77.⁵³

Generalnog direktora imenuje Savet Radio-televizije na osnovu javnog konkursa, a na predlog konkursne komisije, uz saglasnost pokrajinskog Izvršnog veća [...] generalni direktor se imenuje na period od četiri godine.

Član 79.⁵⁴

Za generalnog direktora može biti izabrano lice koje, uz zakonske uslove, ispunjava i sledeće uslove: da ima visoku školsku spremu (pravni, ekonomski, filozofski ili fakultet političkih nauka), najmanje pet godina iskustva u radu u društvenopolitičkim organizacijama i organima, u ustanovama javnog informisanja ili kulturnim ustanovama, kao i da se služi sa najmanje dva jezika na kojima se emituju programi Radio-televizije i jednim svetskim jezikom.

---

⁵² *Ibid*, str. 35.

⁵³ *Ibid*, str. 35-36.

⁵⁴ *Ibid*, str. 36.

Član 85.⁵⁵

Generalni direktor:

1. *Rukovodi radom, zastupa i predstavlja Radio-televiziju;*
2. *Daje glavne smernice o operativnom poslovanju Radio-televizije i usmerava sprovođenje programske politike koju je utvrdio Savet Radio-televizije; ima prava da vrši i sve poslove iz nadležnosti direktora Radija, odnosno Televizije;*
3. *Izvršava odluke Saveta Radio-televizije;*
4. *Stara se o zakonitosti rada Radio-televizije;*
5. *Predlaže Savetu mere radi poboljšanja organizacije rada, unapređenja poslovanja i programa;*
6. *Izdaje uputstva i naredbe iz rada i poslovanja Radio-televizije;*
7. *Izdaje generalna i specijalna punomoćja za zastupanje Radio-televizije;*
8. *Izdaje operativne naloge i daje stručna uputstva za izvršavanje plana ustanove;*
9. *Zaključuje ugovore po svim pitanjima iz poslovanja Radio-televizije sa drugim pravnim i fizičkim licima u skladu sa zakonom, ovim statutom i drugim opštim aktima;*
10. *Odgovoran je za neposredno sprovođenje organizacije i priprema za narodnu odbranu i rukovodilac je ratnih priprema;*
11. *Donosi pojedinačne akte na osnovu odluka Saveta, opštih akata i drugih propisa;*
12. *Podnosi izveštaj o svom radu Savetu.*

---

⁵⁵ *Ibid*, str. 38-40.

Deo Četvrti

Glava VII

Poslovanje Radio-televizije

Član 168.⁵⁶

Osnovna poslovna i programska politika utvrđuje se putem planova i programa rada i razvoja.

Planom razvoja usmeravaju se i usklađuju delatnost i razvitak Radio-televizije sa materijalnim i drugim uslovima [...] pri izradi planova razvoja članovi radne zajednice polaze od svojih potreba, ekonomskih interesa i uslova razvoja delatnosti koju vrše [...] plan razvoja predstavlja dokument kojim se formuliše usvojena razvojna politika, metode i sredstva njenog ostvarivanja.

Član 171.⁵⁷

Obavezno se donose jednogodišnji i višegodišnji planovi.

Osnovne smernice investicione politike

Član 179.⁵⁸

Investiciona politika se utvrđuje tako da obezbeđuje i ostvarenje osnovnih zadataka zbog kojih je Radio-televizija osnovana, trajni napredak organizacija udruženog rada, proširenja materijalne osnove rada i samoupravljanja i stalni porast ličnih dohodaka i fondova.

Sredstva za investicije usmeravaju se prvenstveno na modernizaciju i osavremljavanje opreme, tehnologije i organizacije rada, u cilju stalnog povećanja produktivnosti i ekonomičnosti u radu i poslovanju i stvaranju što povoljnijih uslova za rad članova radne zajednice.

---

⁵⁶ *Ibid*, str. 71.

⁵⁷ *Ibid*, str. 73.

⁵⁸ *Ibid*, str. 76.

Član 180.⁵⁹

U finansiranju investicione izgradnje i rekonstrukcije, radna zajednica prvenstveno se oslanja na sopstvena sredstva akumulacije.

Glava VIII

Programska delatnost

Opšte odredbe

Član 213.⁶⁰

Rad na stvaranju, pripremanju i emitovanju što kvalitetnijeg, savremenijeg i svestranijeg radio i televizijskog programa predstavlja radnu, profesionalnu i moralnu obavezu svih radnih ljudi Radio-televizije.

Član 214.⁶¹

Za ostvarivanje programa i izvršavanje programskih zadataka radnoj i društvenoj zajednici odgovorni su: generalni direktor Radio-televizije, direktori Radija i Televizije i glavni, odnosno odgovorni urednici.

Za tehnički kvalitet programa odgovaraju rukovodioci tehničkih službi.

a) Programski odbor

Član 215.⁶²

Programski odbor je najviši stručni organ za planiranje, koordinaciju i kontrolu izvršavanja programskih zadataka.

Programski odbor radi kao kolektivni organ i donosi poslovnik o svom radu.

U Radio-televiziji postoje: Programski odbor za Radio i Programski odbor za Televiziju.

---

⁵⁹ *Ibid*, str. 77.

⁶⁰ *Ibid*, str. 92.

⁶¹ *Ibid*.

⁶² *Ibid*, str. 93. Odnosi se i na članove 216. i 217.

Član 216.

Programski odbor sačinjavaju:

- *direktor Radija odnosno direktor Televizije, kao predsednik,*
- *odgovorni urednici i njihovi zamenci i*
- *drugi radnici za koje je to utvrđeno Pravilnikom o organizaciji Radija, odnosno Televizije.*

Na sednice Programskog odbora direktor može pozvati druga lica radi učešća u razmatranju određene tačke dnevnog reda.

Član 217.

Programski odbor donosi, u okviru usvojene politike, zaključke o planu i razvoju programa, o šemama programa, analizira program ili njegove delove, donosi zaključke o unapređenju programa, ocenjuje program ili emisije, razrađuje i utvrđuje dugoročnije projekcije programa i raspravlja o drugim stručnim pitanjima u vezi sa stvaranjem i realizacijom programa, pokreću programske akcije šireg značaja odnosno interesa za sve redakcije i programe.

Programski odbor utvrđuje godišnju ili periodičnu programsku šemu koju podnosi na uvid Savetu organizacije udruženog rada Radija Ili Televizije.

Programski odbor priprema predloge opštih akata vezanih za pripremanje, odvijanje i emitovanje programa.

Član 218.⁶³

Radi ujednačavanja stavova i tretmana važnih informacija u pojedinim redakcijama, programski odbor može izraditi smernice, koje su obavezne za sve redakcije, ako se sa njima slože svi odgovorni urednici.

Ukoliko se ne postigne saglasnost, o spornom pitanju odlučuje nadležni Savet organizacije udruženog rada Radija odnosno Televizije.

---

⁶³ *Ibid*, str. 94. Odnosi se i na član 219.

Član 219.

Programski odbor Radija i Televizije dužni su da svoje programe i programsku politiku usklađuju.

Programski odbori mogu održavati zajedničke sednice kojima rukovodi generalni direktor Radio-televizije.

b) Redakcije programa

Član 220.⁶⁴

Redakcije su osnovne organizacione jedinice koje rade na ostvarivanju programa, odnosno koje prikupljanju, obrađuju i uređuju materijal za informativno-političke, kulturno-zabavne, obrazovne i druge emisije.

Član 221.

Redakciju sačinjavaju odgovorni urednik, novinari, novinari-pripravnici, novinari-prevodioci, umetničko osoblje koje radi na realizaciji programa, lektori, spikeri, daktilografi i drugi radnici.

Redakcije mogu imati stalne spoljne saradnike, a određene zajedničke poslove mogu obavljati preko zajedničke službe.

Broj i nazivi pojedinih redakcija i njihova organizacija utvrđiće se posebnim opštim aktom koji donosi odgovarajući Savet.

Član 222.

Redakcije se u Radio-televiziji u principu obrazuju prema jezicima na kojima se emituje program.

Posebni akt o organizovanju redakcija donosi Savet Radija odnosno Televizije.

Redakcije mogu biti zajedničke za Radio i Televiziju, u kom slučaju se akt o njihovom organizovanju donosi sporazumno.

---

⁶⁴ *Ibid.* Odnosi se i na članove 221, 222, 223 i 224.

Član 223.

Redakcije su samostalne u obavljanju svojih programskih zadataka, a naročito u pripremanju i realizaciji pojedinih emisija, prikupljanju i odabiranju informacija, rukopisa i drugog redakcijskog materijala.

Pri obavljanju zadataka iz prethodnog stava redakcije su dužne da se pridržavaju ustavnih, zakonskih odredaba o pravima društva i građana, slobodi izražavanja kao i profesionalno-etičkih načela.

U skladu sa programskom politikom redakcije zadovoljavaju specifične kulturne potrebe nacionalne, socijalne regionalne sredine čijem auditorijumu su njihovi programi prvenstveno namenjeni.

Član 224.

Putem međuredakcijske saradnje u Radio-televiziji obezbeđuje se: razmena informacija i ostalog programskog materijala, ekipno izveštavanje sa značajnijih skupova i manifestacija u zemlji i inostranstvu, razmene mišljenja i usaglašavanje stavova prema određenim stručnim pitanjima i drugi oblici zajedničkog rada i delovanja.

Za poslove u okviru međuredakcijske saradnje može se osnovati zajednička služba.

c) Odgovorni urednici i uređivački kolegijum

Član 225.⁶⁵

Radom i organizacijom redakcija rukovode odgovorni urednici.

Odgovorni urednici odgovaraju za program u skladu sa zakonom.

Odgovorne urednike bira i razrešava Savet Radija odnosno Televizije.

U redakcijama sa većim brojem zaposlenih i složenom strukturom programa odgovorni urednik može imati zamenika koga imenuje Savet Radija odnosno Televizije.

---

⁶⁵ *Ibid*, str. 96.

Član 226.⁶⁶

Kao stručno-konsultativno telo, odgovorni urednik imenuje uređivački kolegijum.

d) Redakcijski saveti

Član 227.

Za praćenje programa, analizu sadržaja, ocenu političkog kvaliteta informisanja i programa i radi predlaganja mera za njihovo unapređenje osnivaju se redakcijski saveti.

Redakcijski savet sastoji se od predstavnika SSRN, javnih i kulturnih radnika i predstavnika redakcija.

Broj predstavnika redakcija ne može biti veći od jedne trećine ukupnog broja članova redakcijskog saveta.

Obrazovanje, mandat, postupak izbora i opoziva, kao i način rada redakcijskog saveta određuju se opštim aktom Saveta Radio-televizije.

Deo Peti

Glava IX

Upotreba jezika i javnost rada

Član 228.

U Radio-televiziji Novi Sad ravnopravni su sledeći jezici odnosno pisma: srpskohrvatski odnosno hrvatskosrpski, mađarski, slovački, rumunski i rusinski.

U skladu sa opštim propisima, a prema potrebama višejezičnog komuniciranja, stvaraće se svi potrebni uslovi za ostvarivanje ravnopravne upotrebe jezika i pisma iz prethodnog stava, što će se bliže regulisati odgovarajućim opštim aktom Radio-televizije.

---

⁶⁶ *Ibid*, str. 97. Odnosi se i na članove 227 i 228.

Deo Deveti

Prelazne i završne odredbe

Član 273.⁶⁷

Organizaciono usklađivanje sa odredbama ovog Statuta izvršiće se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog Statuta.

Opšta akta koja su važila u momentu donošenja Statuta primenjivaće se do donošenja novih, a najkasnije do kraja 1972. godine, a imaju se uskladiti sa odgovarajućim odredbama Statuta, koje se neposredno primenjuju.

Reizbornost za rukovodeća mesta u smislu člana 147. ovog Statuta, ima se izvršiti do kraja 1972. godine.

Član 275.⁶⁸

Ovaj Statut stupa na snagu u roku od osam dana od objavljivanja.

Od dana stupanja na snagu prestaje da važi Statut Radio Novog Sada Od 24. XII 1965. godine.

---

⁶⁷ *Ibid*, str. 115.

⁶⁸ *Ibid*, str. 116.

8. Planiranje programa i njegova buduća koncepcija

8.1. Struktura programa

Struktura beogradskog I programa koja je sadržala kompletnu skalu svih vrsta i žanrova, važila je i za Televiziju Novi Sad, iako je period njene realizacije bio na duži period.

Kulturne emisije celokupnog programa Televizija Beograd činile su oko 34%, a to se smatralo nedovoljnim, te je, u nedostatku termina, Televizija Beograd tražila izlaz iz te situacije premeštanjem nekih sadržaja na II program.

U isto vreme, na programima Televizija Novi Sad, nacionalna kultura na jezicima narodnosti, kao izraz nacionalnog bića dobila je posebnu važnost. Zbog tehničko-kadrovskih mogućnosti (naravno, u zajednici sa drugim kompetentnim ustanovama) tu se organizuju delatnosti koje su inače u raštrkanim, malim sredinama nezamislive i time se televizija prirodno uklopila u napore vojvođanskog društva da narodnostima obezbedi, u zavisnosti od mogućnosti, jednake uslove za razvoj njihove kulture.

Za Televiziju Novi Sad ovaj problem je bio, bar jedno vreme, prvenstveno finansijske i kadrovske prirode. U takvoj situaciji, bez obzira na želje i planove, u strukturi programa se pojavio jedan osnovni pristup: prevaga jednostavnih i jeftinijih emisija nad komplikovanim i skupim.

Osnovna, prioriteta skala po vrstama programa za sva jezička područja bila je sledeća: informativno-politički program, kulturno-umetnički, muzički, obrazovni, dečiji i sportski program, kao i emisija za poljoprivrednike, dok je uvođenje filmskog programa dolazilo je u obzir samo u programima na jezicima narodnosti i to su bili filmovi sopstvene produkcije, filmovi iz produkcije matičnih zemalja narodnosti i filmovi koji su sinhronizovani na jezicima narodnosti (u kategoriji igranih filmova).

Struktura programa po pojedinim jezičkim područjima, kako je to već i ranije naglašeno, trebalo je da bude istovetna samo u tretmanu zajedničkih sadržaja od

pokrajinskog i šireg značaja. U ostalim delovima, trebalo je da se okrene potrebama svoje sredine.⁶⁹

8.2. Dalja razrada programskih i organizacionih koncepcija

*Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*⁷⁰ nužno je sadržavao samo osnovne načelne stavove oko kojih se mora postići određeni društvenopolitički dogovor, da bi se na osnovu toga moglo pristupiti konkretnom planiranju programa za svako jezičko područje, kao i planiranju kadrova za ostvarenje tog programa.

Postupak nakon usvajanja osnovnog programskog dokumenta trajao je od 28. VI 1971. godine kada je postignut dogovor o principima kadrovske politike Televizije Novi Sad, pa sve do 29. XI 1974. godine kada se počelo sa emitovanjem. U tom međuvremenu radilo se na organizacionoj šemi i približnoj sistematizaciji radnih mesta (septembar i oktobar 1971.), školovanju budućih kadrova (od septembra 1971.), formiranju jezgra rukovodećeg kadra programskih, tehničkih i opštih službi u prvom tromesečju 1972. godine i programskih službi od septembra do decembra iste godine. Sledeće godina, 1973, već postojeći kadrovi se usavršavaju i uhodavaju u svojim ekipama, a 1974. godine, od maja do septembra se izrađuju konkretne programske šeme.

---

⁶⁹ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 13.

⁷⁰ *Ibid.*

8.3. Pregled verovatne globalne raspodele programskog vremena Televizije Novi Sad – tromesečni ciklus programa

Pregled koji sledi se odnosi na tromesečni ciklus programa⁷¹ u času početka emitovanja do kraja planskog perioda, od 1974. do 1978. godine.⁷²

Ukupan tromesečni program na početku perioda bio je 6.120 min, a na na završetku 12.240 min.

Tabela 2. Pregled globalne raspodele programskog vremena Televizije Novi Sad

Programi	Srpskohrvatski program		Mađarski program		Slovački program		Rumunski program		Rusinski program	
	Početni	Završni	Početni	Završni	Početni	Završni	Početni	Završni	Početni	Završni
Dnevno-informativni	1.800	2.400	1.800	2.400	-	-	-	-	-	-
Reportersko-komentatorski ⁷³	240	1.040	240	1.040	300	700	200	400	160	320
Kulturno-umetnički	360	1.360	360	1.360	300	500	160	320	200	400
Ukupno (minutaža)	2.400	4.800	2.400	4.800	600	1.200	360	720	360	720

8.4. Preliminarni plan radnog i prostornog organizovanja programske službe Televizije Novi Sad

Programska služba Televizije Novi Sad sastojala se od rukovodstva programskog sektora i stručnog kolegijuma, odnosno sedam redakcija. Rukovodstvo programskog sektora činili su rukovodilac sektora, sekretar, šef dopisne službe i saradnje sa regionalnim centrima, rukovodilac službe za plan i studij programa i službe za razmenu programa, odnosno urednici ekonomsko-propagandnog i muzičkog programa.

⁷¹ Šafer, Pal. 1971. *Pregled verovatne raspodele programskog vremena TV Novi Sad u času početka emitovanja I na kraju planskog perioda (1974-1978) – tromesečni ciklus programa.*

⁷² Šafer, Pal. 1971. *Programsko-organizacioni podaci.*

⁷³ Pod reportersko-komentatorskim programom se podrazumevaju sve tematske emisije (reportaže, intervjui, razgovori itd. sve do dokumentarnog filma)

Stručni kolegijum sektora programske službe se sastojao od 5 glavnih urednika redakcija na srpskohrvatskom, mađarskom, slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku.

Srpskohrvatsku redakciju ili redakciju na srpskohrvatskom jeziku činili su: glavni urednik i sekretar redakcije, devet urednika (dnevno-informativnog programa, turnusni urednici, unutrašnje i spoljno-političke rubrike, kulturne, poljoprivredne i sportske rubrike i kulturno-umetničkog programa), tri saradnika za unutrašnju politiku, kulturu i poljoprivredu, lektor, dva daktilografa i dva realizatora dnevno-informativnog programa. U kancelariji je trebao da se nalazi modifikovani desk sistem, gde je istovremeno zastupljena preglednost i uslov za relativno miran rad. Najpovoljniji desk bi bio onaj sa staklenim pregradama (boksovima).

Mađarsku redakciju ili Redakciju na mađarskom jeziku činili su: glavni urednik, sekretar redakcije, troje urednika dnevno-informativnog programa, urednici spoljno-političke i unutrašnje političke rubrike, kao i kulturne, poljoprivredne i sportske rubrike, urednik kulturno-umetničkog programa, kao i saradnici za unutrašnju politiku, kulturu i poljoprivredu, urednik dečijih i obrazovanih emisija, dva lektora, dva daktilografa i dva realizatora dnevno-informativnog program. Prostorne potrebe su bile istovetne sa Srpskohrvatskom redakcijom, sa izuzetkom da je razvoj umetničkog programa, kao tendencija, još više dolazio do izražaja, i da se osim umetničkog programa, javljao kao pretendent za posebne prostorije u toku razvoja: dečiji program i obrazovni program.

Redakciju na slovačkom jeziku činili su glavni i urednici informativno-političkog i kulturno-umetničkog programa, kao i saradnik informativno-političkog programa.

Redakcije na rumunskom i rusinskom jeziku činili su glavni i urednici informativno-političkog i kulturno-umetničkog programa, dok je redakcija ekonomsko-propagandnog programa imala je dva člana urednika-novinara i urednika-realizatora. Muzička redakcija je imala tri urednika: narodne, zabavne i ozbiljne muzike.

Sve ove redakcije (izuzev ekonomsko-propagandne) formirale su se u početnoj fazi planiranja programa, kao zajedničke redakcije sa radijom, što znači da su bile delimično i prostorno tamo smeštene. U toku razvoja, međutim, javila se potreba da svaka od tih redakcija ima po jednu veću prostoriju (koja bi se eventualno kasnije mogla adaptirati u manji desk sa boksovima) u samom televizijskom centru. Pošto se dnevni program ni kod jedne od ovih redakcija u dogledno vreme nije predviđao, raspored je bio slobodan.

Odsek za razmenu programa imao je svog rukovodioca, službu interne razmene programa i materijala i spoljne razmene programa i materijala, kao i foto i filmsku dokumentaciju.

Odsek studija programa imao je rukovodioca, službu studija programa i auditorijuma (radijsko-televizijska) do 5 osoba (2-3 prostorije), službu plana, razvoja i organizacije (do 3 osobe), kao i kadrovsku službu – evidencija, plan i obrazovanje (ukoliko se pokaže racionalnim, ova služba bi bila zajednička za celu kuću (2-3 osobe)

U televiziji je u tom periodu postojalo i Odeljenje produkcije, koje je imalo šefa odeljenja, sekretara i kolegijum koji se sastojao od šefova odseka za realizaciju programa, opšte i finansijske poslove i scenske realizacije, kao i predstavnika tehničkog sektora.

Deveti po redu odsek bio je za realizaciju programa i on je kao i ostali odseci imao rukovodioca, službe za planiranje i angažman, proizvodne ekipe i vozni park.

Odsek za opšte poslove i finansijske je pored rukovodioca, pravne, pomoćne i službe finansijskog planiranja i evidencije imao i daktilo biro, dok je Odsek scenske realizacije imao rukovodioca, i službe scenske tehnike (tehn. biro i radionice), nabavke, depoi i magacini i grafičku i foto službu.

Uz ovu preliminarnu organizacionu šemu nisu date razmere, pošto je konkretna organizacija i brojna snaga tog odeljenja zavisila dobrim delom od strukture budućeg programa, koja u momentu ovog planiranja još nije bila precizno utvrđena.

9. Program na pet jezika

Bez prethodnog iskustva teško je bilo predvideti sva moguća značenja petojezičnosti programa odnosno programa na pet jezika. Analogija s radijskim programom ovde nije bila moguća zbog razlika u samom proizvodnom procesu i razlika u odnosu auditorijuma prema programu. Neki osnovni stavovi ipak su se mogli utvrditi.⁷⁴

Jezik na kome se program emituje nije samo sredstvo, već je, u izvesnom smislu, i sadržaj. Jezikom se postiže potrebna autentičnost i uverljivost. Svaki sadržaj, da bi mogao da uspostavi stvaran kontakt sa gledaocem, mora da bude prilagođen jednom pojmovnom sistemu ili načinu percipiranja koji proizilazi iz i sastavni je deo nacionalne kulture. Iz ovog shvatanje je, uostalom, i izvirala potreba za pokretanje programa na pet jezika.

Programsko-politički stavovi o emitovanju programa na jezicima naroda i narodnosti bili su sledeći:

- opravdana nastojanja za višejezičnošću pojedinih emisija (titlovanjem ili drugim tehničkim postupkom) dopuštena su samo ako su u društveno prihvatljivim okvirima;*
- u organizaciji Televizije Novi Sad mora se posvetiti posebna pažnja službi međujezičkog programskog komuniciranja odnosno prevođenju, adaptaciji i sinhronizovanju;*
- u planiranju konkretnog programskog rasporeda treba težiti vremenskom zaokruženju emisija na pojedinim jezicima, stvarajući tzv. blokove;*
- ako petojezičnost znači pet „izlaza“, ona u isto vreme znači i pet „ulaza“ odnosno pet izvora informacija i kulturnih vrednosti za program; odgovarajućim planiranjem to bogatstvo treba da dođe do izražaja u internoj razmeni u okviru sopstvenog programa Televizije Novi Sad, u razmeni programa u okviru jugoslovenske mreže, kao i u okviru međunarodne razmene programa.⁷⁵*

---

⁷⁴ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 14.

⁷⁵ *Ibid*, str. 15.

9.1. Raspodela programskog vremena i termina

Tadašnje finansijske mogućnosti dozvoljavale su 8 i po časova, tj. 510 minuta⁷⁶, programa nedeljno u početnom periodu, a produkcione mogućnosti pojedinih jezičkih područja raspodelu ukupnog nedeljnog programa⁷⁷. Programi na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku trajali su po 200 minuta nedeljno, na slovačkom jeziku 50, dok su programi na rumunskom i rusinskom jeziku trajali po 30 minuta.

Ovo je, naravno, bila globalna raspodela i izvesne rokade u okviru nje su bile moguće. Na primer, različito trajanje pojedinih emisija da bi se „uštedelo“ vremena za neku veću produkciju. Ova raspodela programa nije podrazumevala eventualna proširenja programa do kojih je moglo doći dodatnim finansiranjem od strane zainteresovanih institucija (na primer – obrazovni program).

Raspored ovako koncipiranog programa mogao je imati više varijanti i mogućih rešenja, ali je posle izvršene analize, kao najpovoljnije u okviru datih tehničkih mogućnosti, predloženo da se jednom dnevno emituju informativne emisije u trajanju 10-15 minuta na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, a da preostalo programsko vreme bude iskorišćeno po slobodnom tematskom rasporedu. Najpovoljnije rešenje za programe na ostalim jezicima bilo je emitovanje nedeljnog ili trodnevnog pregleda događaja, u trajanju do 10 minuta, dok je preostalo vreme, takođe, bilo po slobodnom tematskom rasporedu.

Na ovakav raspored, a naročito na određivanje jezika na kome će se davati dnevne informativne emisije uticala je, pored već navedenih analiza odeljenja za istraživanje javnog mnjenja i auditorijuma, i brojnost mogućeg auditorijuma koja se smatra kriterijumom za određivanje mogućih efekata programa.

---

⁷⁶ *Ibid*, str. 16.

⁷⁷ *Ibid*, str. 16 i 17.

9.2. Kratka istorija mađarske redakcije

Prva demonstracija televizije kod nas dogodila se 1939. godine na Jesenjem sajmu u Beogradu u organizaciji firme *Filips*, a odmah posle Drugog svetskog rata počelo se razmišljati o uvođenju televizije u Jugoslaviji. Međutim, tek 1954. godine pokrenuta je sistematska akcija za uvođenje televizije od strane Jugoslovenske radio difuzije. Četiri godine kasnije (1958) sa emitovanjem programa počela je Televizija Beograd, koja se vrlo brzo širila i obuhvatala područje cele Srbije. U to vreme javila se i potreba za informisanjem na jezicima najvećih nacionalnih manjina i ubrzo se, pri Televiziji Beograd, osnivaju redakcije na albanskom (iz Prištine) i mađarskom (iz Novog Sada) jeziku, koje su, posle kraćeg perioda, prerasle u samostalne televizijske centre.

9.2.1. Osnivanje i prva emisija

Sredinom decembra 1967. godine, Televizija Beograd organizovala je u Novom Sadu dopisništvo-redakciju na mađarskom jeziku koja bi u televizijskom programu organizovala jednu emisiju namenjena gledaocima mađarske nacionalne zajednice u Jugoslaviji. Razlozi su bili višestruki. Prvo, veliki broj mađarskih porodica u Vojvodini je imao televizijske prijemnike, prema nekim podacima, čak 240 hiljada⁷⁸, a televizija se tada finansirala isključivo iz pretplate. Drugo, Televizija Beograd se na taj način želela približiti mađarskom stanovništvu Vojvodine sa emisijama na njihovom maternjem jeziku. Treće, računalo se i na određene informativne, političke, kulturne uticaje na pogranično stanovništvo susedne Mađarske. U Novom Sadu je i ranije postojalo dopisništvo Televizije Beograd na srpskom jeziku koje je bilo dosta skromno. Činili su ga novinar Stevan Čizmić i

---

⁷⁸Kumović, Bojan. 1999. *Intervju sa Arpadom Nemetom, Đulom Feherom, Slavujem Hadžićem i Svetislavom Milenkovićem*. Fakultet dramskih umetnosti u Beogradu. Neobjavljeni studentski rad.

snimatelj Slavuj Hadžić. No, i pored skromnosti i malobrojnosti, ono je bilo od velikog značaja za početak rada Mađarske redakcije.

Prva emisija na mađarskom jeziku realizovana je upravo uz pomoć snimatelja Slavuja Hadžića. Snimljena je uoči nove kalendarske 1968. godine u Subotici i Segedinu. Hadžić je zajedno sa ekipom Mađarske redakcije snimio proslavu Nove godine u ovim gradovima i istog dana doputovao u Beograd da preda snimljeni materijal. Emisija je već sutradan, 1. januara 1968. godine emitovana.[...] Mađarska redakcija je u startu zamišljena i organizovana ambicioznije u odnosu na postojeće Srpsko dopisništvo u Novom Sadu. Za glavnog i odgovornog urednika imenovan je Ištvan Feješ, a ubrzo su angažovani novinari Svetislav Milenković i Imre Begović, snimatelji Imre Pot i Arpad Nemet, organizator Boroš Ištvan, reditelji Ištvan Lanji i Tibor Geler, montažeri, vozači, rasvetljivači i tehničari. U martu 1968. godine, dva i po meseca posle prve emisije, u Redakciji je radilo oko trideset ljudi.⁷⁹

Televizija Beograd je Mađarskoj redakciji pružala svesrdnu pomoć. Novinari, tehničari i ostalo osoblje Redakcije, koji su uglavnom regrutovani iz Radio Novog Sada, upućivani su na obuku u Televiziju Beograd gde je organizovana neka vrsta „unutrašnje škole” – kursa, na kome su zaposleni u Redakciji sticali prva znanja iz televizijskog zanata. Ova obuka uz rad je mnogo značila za uspešan i profesionalan start Redakcije. Prema svedočenjima prvih novinara, Televizija Beograd je u to vreme prevodila knjige i drugu stručnu literaturu sa zapada iz oblasti televizijskog novinarstva, kamere, montaže i dr. što je, takođe, bilo od velikog značaja za obuku zaposlenih u Mađarskoj redakciji.

---

⁷⁹*Ibid.*

9.2.2. Programska šema redakcije

Prva emisija Mađarske redakcije bila je neka vrsta kolaž programa informativnih i kulturnih sadržaja. Ova emisija se kasnije ustalila sa nedeljnim ritmom u trajanju od petnaestak minuta pregleda vesti i najnovijih događaja u različitim oblastima društvenog života. Već marta 1968. godine, Redakcija je osnažena mladim novinarima, čime su povećane i produkcione mogućnosti. Počelo se razmišljati o novim emisijama iz kulture. Novinar Đula Feher je dobio zadatak da osmisli jednu petnaestominutnu emisiju o kulturi u kojoj bi bile zastupljene različite oblasti kulturnog stvaralaštva Mađara, pozorište, književnost, kulturno-umetnička društava i sl. Emisija je ubrzo počela da se emituje.⁸⁰

Pored ove dve emisije, informativne i kulturne, novinar Imre Begović je ubrzo kreirao i specijalnu emisiju *Brazde* namenjenu poljoprivrednicima. *Brazde* su krenule da se emituju već u maju 1968. godine, takođe nedeljnim ritmom.

U januaru 1969. godine krenula je i četvrta emisija pod nazivom *Magazin*. To je bila emisija koja je emitovana nedeljom i koja je pokrivala sve društvene događaje Mađara, ne samo u Vojvodini, nego i u Slavoniji i Baranji.

Ovakva programska šema trajala je sve do 1974. godine, tj. do osnivanja Televizije Novi Sad i prisajedinjenja Mađarske redakcije novoosnovanoj televizijskoj kući. U Televiziji Novi Sad, Redakcija je dobila svakodnevno po dva sata programa. Emitovanje programa Redakcije nastavljeno je na Televiziji Beograd, sa naznakom da program ide iz Televizije Novi Sad. Te godine uvedena je i nova dečija emisija, a proširene su i ostale emisije, a Dnevnik na mađarskom jeziku u trajanju od petnaest minuta emitovan je svaki dan. Nakon prisajedinjenja Televiziji Novi Sad u Mađarsku redakciju je pristigao veći broj novinara, snimatelja i reditelja, tako da je Redakcija mogla u potpunosti odgovoriti novoj programskoj šemi.

---

⁸⁰ *Ibid.*

9.2.3. Tehnička baza redakcije

Prva emisija snimljena je „Arifleks” kamerom na crno-belom 16mm filmu, a Slavuj Hadžić je sa članovima Redakcije materijal odneo u Beograd na razvijanje, montiranje i emitovanje. Ubrzo posle formiranja Redakcije, Televizija Beograd je u Novi Sad poslala dve filmske tzv. studijske kamere sa trakom 16mm marke „Aurikon” sa „Umker” – preobratnim materijalom.⁸¹

Redakcija je odmah u početku imala i jednu malu „Boleks” kameru na navijanje kojom su snimani nemi kadrovi. Ona se koristila pri pravljenju izveštaja o događajima na terenu, a ton je kasnije dodavan u studiju ili se podvlačio tzv. OFF tekst. Emisije su snimane u Novom Sadu i na terenu, a zatim je materijal nošen u Beograd da bi se razvio film, a onda opet vraćan u Novi Sad da se emisija montira. Gotov, montiran materijal bi opet išao nazad u Beograd gde je emitovan, jer u Novom Sadu nije postojala laboratorija za razvijanje filma, ali je redakcija imala montažni sto i drugi pribor potreban za montažu emisije. Redakcija je bila smeštena u jednoj staroj zgradi u Radničkoj ulici, a montažni sto i tehnika su jedno vreme bili smešteni u prostorijama Gimnazije „Jovan Jovanović Zmaj”. Za rasvetljavanje su korišćene „nitrofotke” - zvane „krstače”, sijalice od 500 W, a reflektora nije bilo.

Prisajedinjenjem Redakcije novoosnovanoj Televiziji Novi Sad, bitno je poboljšana tehnička baza Redakcije. Pristigla je potpuno nova, savremena oprema (nove kamere, laboratorija, montažni i režijski stolovi i dr), a izgrađena je i nova, savremena zgrada i nabavljena savremena emisiona tehnika, te je kvalitet emisija značajno poboljšan.

---

⁸¹ *Ibid.*

10. Televizija Novi Sad u sistemu informisanja u SAP Vojvodini

*U toku proteklih decenija kao rezultat brige i zalaganja celog našeg društva značajno se razvila informativna delatnost u Pokrajini na jezicima naroda i narodnosti.*⁸²

U Pokrajini je, početkom 1970-ih godina, izlazio jedan dnevni list sa tiražom od 28.000 primeraka, nekoliko periodičnih listova i 10 lokalnih novina na srpskohrvatskom jeziku, jedan dnevni list sa tiražom od 35.000 primeraka i nekoliko nedeljnih listova na mađarskom jeziku, kao i po jedan nedeljni informativni list na slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku.

Radio Novi Sad emitovao je relativno kompletan dnevni program na mađarskom i srpskohrvatskom jeziku, slovački program 1 čas i 10 minuta, rumunski 1 čas i 5 minuta i rusinski 35 minuta⁸³.

Televizija Beograd emitovao je za Vojvodinu poseban program na srpskohrvatskom jeziku u trajanju od 10 minuta i na mađarskom od 100 minuta nedeljno.

Ovi podaci ukazuju na relativno dobru, ali u isto vreme i različitu zadovoljenost pojedinih sredina informacijama na maternjem jeziku. Pošto je ova situacija dobrim delom rezultat materijalnih mogućnosti društva i objektivne stvaralačke moći pojedinih sredina, podaci o tadašnjoj informativnoj situaciji u izvesnoj meri ukazivali su i na okvire u kojima će se neminovno kretati i budući televizijski program.

Struktura informativne delatnosti je posebno zanimljiva. Dok je na srpskohrvatskom i mađarskom jezičkom području više-manje zastupljena kompletna skala štampe i radija, kod manjih jezičkih područja, slovačkog, rumunskog i rusinskog, ostale su nepokrivene čitave oblasti od foto-ilustracije preko zabavne i ozbiljne muzike, do informacija o likovnoj umetnosti filmu i pozorištu. Na tim

---

⁸² Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 3.

⁸³ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 7.

jezicima Televizija Novi Sad morala je da vodi računa o tim potrebama i da bude, osim političko informativnog sredstva, kulturne institucije, u izvesnoj meri i ilustrovani magazin.

U celini uzevši, uklapajući se u ovakvu informativnu situaciju, program Televizija Novi Sad, činilo se da treba da sledi izvesna načela i u isto vreme da se povinuje objektivnim okolnostima i zakonitostima. Količina programa nije se mogla određivati prema potrebama i subjektivnim željama nego prema objektivnim mogućnostima društva, uključujući i momenat solidarnosti naroda i narodnosti.

Značaj i kvalitet programa takođe, mogao je da bude samo rezultat stvarnih mogućnosti pojedine sredine i njene spremnosti da se koristi televizijom (čak u izvesnom smislu i nezavisno od materijalnog i kadrovskog potencijala same Televizije), dakle elemenata koji su realno dati. Zbog toga bi bilo iluzorno očekivati od televizijskog programa da reši probleme na polju informisanja koje su do tada izgledale nerešive. U krajnjoj liniji televizijski program je isto tako izraz stanja u društvu kao sva ostala sredstva informisanja.

Smatralo se da je Televizija Novi Sad mogla da bude, ni više ni manje, i to na svim jezicima i za sve sredine, nego jedan element u celokupnom sistemu informisanja, sredstvo koje upotpunjuje i obogaćuje taj sistem, ali ni u kom slučaju nije nezavisan od njega niti je iznad njega, nije „supersredstvo“. Iz ovog stava proizilazila je potreba da se bar načelno odredi prostor delovanja budućeg televizijskog programa u sistemu. U taj prostor spadale su neposredna informacija i kompletnost doživljaja.

No, pored komplementarnosti, vojvođanski televizijski program trebalo je da bude i konkurentan ostalim sredstvima informisanja i kulturnim manifestacijama. To je bilo moguće ostvariti jedino maksimalnim korišćenjem osnovnih karakteristika televizije, koje su ujedno i njene najveće prednosti, dinamičke slike i stvaranja utiska neposrednog učešća gledalaca u događaju ili temi koja se prezentuje.

11. Položaj programa u jugoslovenskoj mreži

Za programsko planiranje se ističu dva pitanja, i to odnosi sa I i II programom Televizije Beograd i odnosi sa drugim jugoslovenskim televizijskim centrima.

Odnos programa Televizije Novi Sad prema II programu Televizije Beograd, kako je već ranije rečeno, u osnovi se određivao činjenicom da će vojvođanska mreža biti autonomna i da će na teritoriji Pokrajine ona prenositi oba programa (novosadski i beogradski II program). *To znači da će biti potrebna stalna i veoma uska saradnja sa odgovarajućim programskim telima TV Beograd.*⁸⁴

Prema dotadašnjim kontaktima i razgovorima postojali su svi uslovi da ta saradnja bude nesmetana i uspešna. Predviđala se stalna konsultacija triju centara u republici (Beograd, Novi Sad i Priština), kao i regionalnih studija, a bilo je moguće i formiranje stalnog zajedničkog programskog odbora.

Činjenica da će mreža Televizije Novi Sad prenositi II program Televizije Beograda na području Vojvodine, nalagala je potrebu za stalnom i veoma uskom saradnjom sa određenim programskim telima Televizije Beograd⁸⁵. Naravno, planirano je da se emitovanje realizuje kroz stalne kontakte i saradnje programskih tela dveju televizija, a na bazi ravnopravnog tretmana interesa učesnika u razmeni.

Pošto je drugi program planirao svoje emisije od 20 časova i 30 minuta, u trajanju od oko 2 i po časa, to je značilo da je sopstveni program Televizije Novi Sad bez smetnji, mogao da se emituje u frekventnom vremenu od 18 do 19 časova i 30 minuta, a dnevni termini su, takođe, bili slobodni za eventualne specijalne emisije. Drugi program Televizije Beograd je prihvatao sve emisije koje su se po tematici i kvalitetu uklapale u taj program, bez obzira na jezik, a pitanje prisustva vojvođanskih sižea u emisijama na I programu bilo je predmet posebnog dogovora između Radio-televizije Beograd i buduće Radio-televizije Novi Sad.

---

⁸⁴ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 5.

⁸⁵ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 10.

Pitanje odnosa sa I programom Televizije Beograd, iako se ne može u potpunosti odvojiti od prethodnog, postavlja se u drugom vidu. Ugovorom o raspodeli televizijske pretplate sklopljenim između Radio-televizije Beograd i Radio Novog Sada⁸⁶ ostala su nerešena dva važna programska pitanja: pitanje društvenog uticaja na sredstva (50% vojvođanske televizijske pretplate) koju Televizija Beograd dobija na ime funkcije koju vrši na teritoriji Pokrajine i pitanje sudbine termina koje Vojvodina ima na I programu.

Na savetovanjima sa kulturnim i javnim radnicima u više mahova je isticano da je tretman informacija iz Vojvodine u emisijama I programa (uglavnom TV Dnevnik) nezadovoljavajući i po količini i po načinu odabira i ponekad po interpretaciji. Ova situacija se, kako je prolazilo vreme popravljala, ali još uvek nije bila zadovoljavajuća.

Putem naknadnog dogovora sa Radio-televizijom Beograd trebalo je raspraviti mogućnosti i puteve za uticanje vojvođanske sredine na programsku politiku u tim emisijama.

Isto takvo pitanje za naknadni dogovor jeste i sudbina termina koje Vojvodina tada praktično koristi na I programu za emisije na mađarskom jeziku i za TV hroniku kroz Vojvodinu. To je iznos od 110 minuta nedeljno raspoređeno više-manje ravnomerno u toku cele nedelje. Aspekti ovog problema su sledeći:

- a) pokretanje novosadskih emisija na II programu nije tehnički sasvim adekvatna zamena za ove termine (efekat II programa biće za dogledno vreme manji, pošto dobar deo televizora starije proizvodnje nema uređaj za prijem UHF programa),*
- b) emisije I programa jedinstveno prenosi cela republička mreža, dok se emisije II programa prenose selektivno (npr. vojvođanski program na jezicima narodnosti, u načelu, samo u Vojvodini),*
- c) prelaskom dopisništva na finansiranje iz vojvođanskih sredstava (januar 1973.) i polaskom samostalnog novosadskog programa (1974.) oslobađaju se*

---

⁸⁶ Rajčan, Ištvan i Zdravko Vuković. 1970. *Beleška o podeli pretplate Radio Novog Sada sa RTV Beograd.*

sredstva u ukupnom iznosu od oko 600 miliona (starih) dinara godišnje, a osim toga ostaje otvoreno pitanje dalje namene oslobođenih programskih termina; naime, eventualno korišćenje tih termina za druge programske svrhe značilo bi praktično smanjenje direktne funkcije TV Beograd u odnosu na Vojvodinu i

- d) *iz aspekta vojvođanskog programa, pored navedenih pogodnosti kod prijema, eventualno raspolaganje sa terminima na I programu značilo bi, čak i bez povećanja planirane početne količine od 8 i po časova, mogućnost za ujednačeniji raspored, dakle za jedinstveniji i gledljiviji program; na izvestan način to bi bilo rešavanje u samom početku onih problema sa kojima se Radio Novi Sad nosio 20 godina.*⁸⁷

Pokretanje tog pitanja i u programskim razgovorima sa Televizijom Beograd i na političkom nivou bilo je pitanje integracije informacija o vojvođanskoj stvarnosti u republički i jugoslovenski program da bi njihovo prisustvo i količinski i sadržajno bilo srazmerno značaju i ulozi Pokrajine u društvenom životu Republike i Federacije.

Zbog toga se u programskom smislu celo pitanje nije postavljalo samo kao želja za očuvanjem tadašnjeg položaja u programu, nego kao zahtev da se okolnost mogućeg proširenja programskog vremena koje nastaje uvođenjem II programa Televizije Beograd iskoristi za što potpunije zadovoljenje programskih potreba tako važnog regiona kao što je Vojvodina. U tom smislu se raspolagalo sa konkretnim projektima koji su bili blagovremeno prezentirani.

Pitanje položaja Televizije Novi Sad u jugoslovenskoj mreži postavljalo se u tom momentu, kao pitanje uslova i mogućnosti za razmenu programa. Samom činjenicom izgradnje posebne veze između studija u Novom Sadu i televizijskog punkta na Čotu, tehnička mogućnost razmene programa sa drugim studijima je postojala, a količina koja se preuzimala, zavisila je od programskog interesa i interesa drugih televizija. Materijalni momenat u tome nije igrao ulogu, pošto po tada važećem dogovoru između jugoslovenskih televizijskih centara, međusobno korišćenje programa bilo je besplatno.

---

⁸⁷ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 12.

Opšte jugoslovensko iskustvo bilo je da je udeo preuzetih emisija na početku emitovanja programa obično veoma veliko, 50% i više, a da se zatim smanjuje u korist sopstvene produkcije. To isto iskustvo pokazalo je, međutim, da postoji i donja granica do koje se sme ići u smanjivanju preuzetih emisija u programu (ta granica je otprilike dostignuta na tadašnjem I programu Televizije Beograd). Pokrivanje programa isključivo sopstvenom produkcijom je materijalno i programski teško ostvarivo. Tadašnja jugoslovenska praksa, prema kojoj od 20 časova programa, koliko se dnevno proizvodi, samo 9 ide u razmenu (i pored akceptiranja regionalnih razlika i potreba), ukazala je na to da se o tim momentima nije vodilo dovoljno računa. Iz ovih razloga, problemu razmene posvećivala se, i u planiranju kapaciteta i u planiranju programa, posebna pažnja.

Pored interesa da se razmenom programa sa svim jugoslovenskim radio-televizijskim centrima uzajamno poveća informisanost građana, postojao je još i jedan poseban osnov za saradnju sa Radio-televizijama Zagreb i Ljubljana, jer su u Vojvodini živeli pripadnici slovenačke i hrvatske narodnosti. Rukovodstva tih republika su i do tada pružala podršku svim vidovima saradnje na polju zadovoljavanja kulturnih potreba narodnosti, pa je postojala i podrška za saradnju u oblasti televizijskog programa.

12. Odnosi sa televizijama matičnih zemalja narodnosti

Do početka opisanog perioda ostvareni su preliminarni kontakti sa mađarskom televizijom i televizijskim centrom u Bratislavi. U isto vreme, trajalo je ugovaranje sastanka sa predstavnicima rumunske televizije. Procene o mogućnostima za saradnju sa ovim televizijama bazirane su na rezultatima tih pregovora i važile su za situaciju u tom trenutku. Koliko će se od toga u praksi realizovati zavisilo je delom od domaćih, a još više od spoljnih, vanprogramskih faktora u tim zemljama, što je upućivalo na izvestan oprez u planiranju.⁸⁸

Kvalitetan program na jezicima narodnosti bez ovakve saradnje teško je bilo zamisliti. Potrebe su bile programsko-izvođačke, kadrovske i posredničke (dobijanje filmskog materijala, gostovanje režisera i izvođača, školovanje kadrova u studijima i posredovanje programskog materijala između jugoslovenske televizije i tih centara u oba pravca uz pomoć naših i njihovih kapaciteta za sinhronizaciju).

U programsko-izvođačkim potrebama predviđalo se dobijanje filmskog ili magnetoskopskog materijala, gotovih emisija ili materijala za emisije, naročito za specijalizovane, obrazovne emisije, filmski program, televizijske drame itd, kao i gostovanje režisera, scenskih i muzičkih umetnika.

Što se kadrovske usavršavanja tiče, bile su predviđene mogućnosti za školovanje naših ljudi u televizijskim studijima matičnih zemalja narodnosti. U stručnim krugovima bilo je rašireno mišljenje da se osposobljavanje kadrova može vršiti u bilo kom centru i da jugoslovenske i zapadnoevropske televizije mogu daleko više da pruže u usvajanju savremenog televizijskog izraza nego istočne. Uvažavajući ovaj stav, smatralo se da je u našem slučaju valjaniji obrnuti redosled: svi programsko-proizvodni kadrovi treba da svoje osnovno stručno obrazovanje (ili bar znatan deo toga) dobiju na maternjem jeziku, jer je jezik aktivan činilac programa i programskog stvaranja. Dalje usavršavanje i školovanje može se zatim vršiti bilo gde i na bilo kom jeziku.

---

⁸⁸ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 6.

U treću kategoriju potreba i planiranih zadataka na ovom polju spadalo je i posredovanje između jugoslovenske televizije i televizija matičnih zemalja narodnosti. Na oba mesta gde su vođeni razgovori (u Bratislavi manje, u Budimpešti više) spomenut je nedovoljan broj dotadašnjih kontakata, što se sa naše strane objašnjavalo uglavnom nepoznavanjem jezika.

Interes buduće televizije za posredničkom ulogom nije bio samo moralno-političke prirode. Jasno je bilo da program Televizije Novi Sad ne može da bude u tolikoj meri atraktivan partner za televizije matičnih zemalja narodnosti da bi prostom razmenom programa i kadrova moglo da se kompenzuje ono što od njih želi da se dobije. Ravnopravnost se mogla postići jedino ako za sobom novosadska televizija bude imala i druge jugoslovenske centre, odnosno, njihovu pojedinačnu spremnost za prihvatanje šire saradnje sa Bratislavom, Budimpeštom i Bukureštom.

Interes televizija matičnih zemalja za saradnju sa Televizijom Novi Sad postojao je više u kontekstu interesa jugoslovenske televizije u celini, a manje za sam novosadski program. Taj interes je postojao više u pogledu klasičnih vidova programske razmene, a manje kao spremnost za školovanje naših kadrova. Ako bismo želeli da definišemo interes televizija matičnih zemalja narodnosti za saradnju sa Televizijom Novi Sad, mogli bismo reći sledeće:

- a) on postoji više u kontekstu i u okviru interesa prema jugoslovenskoj televiziji u celini, a manje kao direktni interes za novosadski program i*
- b) taj interes postoji više u pogledu klasičnih vidova programske razmene i ustupanja gotovih proizvoda, a manje u pogledu spremnosti za obrazovanje novosadskih kadrova (motivajući taj stav time da to spada u kompetencije prosvetnih organa).⁸⁹*

Interes buduće pokrajinske televizije u pogledu ove saradnje je trebao biti znatno drugačiji. U prvom redu, želelo se pomoći u obrazovanju naših programskih stvaralaca, u drugom, trebalo je obezbediti materijal i elemente za emisije, a tek u

---

⁸⁹ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 14.

trećem redu, bile su planirane kompletne, gotove emisije. Smatralo se da se od ovih principa ne može odstupiti, jer bi to imalo neželjene posledice za razvoj programa na jezicima narodnosti.

Za šire kontakte u oblasti kulture i obrazovanja Televizija Novi Sad je tražila pomoć organa za međunarodne veze Skupštine i Izvršnog veća SAP Vojvodine. Izdvojeno poglavlje u tim odnosima zauzima moguća uloga Televizije Novi Sad kao produkcionog posrednika između Jugoslovenske televizije i televizija matičnih zemalja u ostvarivanju direktne programske saradnje i programske kooperacije. Iako je ova oblast bila najviše uslovljavana, ona se ne može zanemariti u budućem programskom planiranju. Kao polazna tačka razvoja u ovom pravcu bila je činjenica da je naš program trebalo da se čuje i vidi i u pograničnim krajevima Mađarske i Rumunije, da smo direktno zainteresovani za notiranje događaja „malogranične“ saradnje i da ta saradnja kao tema, kad-tad mora da se nametne i tim televizijama.

13. Proizvodni kapaciteti

*Kontinuirana proizvodnja kvalitetnog programa bila je nezamisliva bez odgovarajućih proizvodnih kapaciteta i bez njihove visoke organizovanosti. Pod proizvodnim kapacitetima u ovom slučaju podrazumevamo stvaralačko-izvođačke kapacitete u televiziji i van nje, što u praksi znači celokupan novinarsko-publicistički, naučno-kulturni i umetnički potencijal Pokrajine.*⁹⁰

Kvalitetan višejezični program se mogao ostvariti samo organizovanim učešćem svih tih snaga. *Po načinu učešća u realizaciji programa te kapacitete možemo podeliti u dve grupe: neposredne (u stalnom radnom odnosu) i posredne (koji povremeno učestvuju sa pojedinim ostvarenjima).*⁹¹

Tačne potrebe za neposrednim kadrovima u tom momentu nije bilo moguće utvrditi. Međutim, na osnovu normativa drugih jugoslovenskih stanica moglo se doći do približnih podataka. Ako se ima u vidu sva relativnost pokazatelja o programskom zaduženju, tj. o produktivnosti programskog osoblja najbližeg televizijskog centra, beogradskog I programa, koji je 1969. godine iznosio 210 minuta po osobi, onda bi za početnu programsku količinu od 8 i po časova nedeljno, tj. 26.520 minuta godišnje, bilo potrebno 126-130 neposrednih, stalno angažovanih programskih stvaralaca. Naravno, ova cifra mogla je da služi samo kao orijentacija, jer se nisu uzimali u obzir važni elementi kao što je struktura programa po žanrovima, udeo sopstvene produkcije u ukupnom programu, količina spoljne saradnje ili kao u slučaju mađarske redakcije, ograničenost programskog prostora, čemu se morala dodati neminovna multiplikacija zbog višejezičnosti.

Ovome treba dodati da je taj prosek u beogradskom programu pokazivao tendenciju porasta (1966. godine iznosio je 200 minuta po zaposlenom), a u zapadnim stanicama je daleko viši (600-800 minuta u velikim centralnim i do 1.500 minuta u lokalnim, pretežno komercijalnim stanicama).

---

⁹⁰ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad. Uvodne napomene.* str. 6.

⁹¹ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini.* str. 18.

Tadašnji direktor Televizije Slobodan Budakov objasnio je način na koji su u to vreme planirani proizvodni kapaciteti sledećim rečima: *Uzimajući, dakle, u obzir prosečnu produktivnost kod drugih i neke otežavajuće momente kod našeg budućeg programa smatramo da je približna cifra od oko 130 zaposlenih programskih stvaralaca realna i da može da obezbedi kontinuirani program na određenom nivou u početku i njegovu ekspanziju u kasnijim godinama.*⁹² Ova cifra nije podrazumevala samo novinare, nego i drugo osoblje koje je radilo neposredno na programu, kao i jedan deo muzičkih programskih stvaralaca koji je trebao da bude zajednički sa radiom.

Međutim, novinara, spikera i ostalih izvođača, filmskih reditelja, snimatelja, organizatora, kao i muzičara stvaralaca i izvođača u Vojvodini nije bilo dovoljno i za tadašnje potrebe, a one su se samom pojavom televizije, znatno uvećavale.

U tadašnjem momentu, moglo se računati da u Pokrajini postoji novinarski kadar i to jedva dovoljan i uglavnom nevičan televizijskom izrazu, spikersko izvođački kadar koji je u većini nedovoljno stručno obrazovan i mali broj filmskih reditelja i snimatelja. Likovno-grafički kadar je bio relativno jak, ali bez iskustva na televiziji, dok je scensko-likovni kadar bio orijentisan na pozorište, a muzičko-stvaralački i izvođački kadar u nedovoljnom broju sa tendencijom osipanja poslednjih godina. Slobodan Budakov je u *Nacrtu predloga opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini* iz 1970. godine pokušao da nešto detaljnije prikaže situaciju po strukama. Iz *Nacrta* su uočeni sledeći izveštaji, koji jasno ilustruju problematiku tadašnje kadrovske politike:

Novinari

U svom nastanku i razvoju, Televizija Novi Sad, kao i sve druge stanice u zemlji i svetu, morale su prvenstveno da se oslanjaju na radio i na film, jer su se kadrovi iz ovih profesija najbrže mogli prilagoditi. Radio Novi Sad je 1972. godine imao u stalnom radnom odnosu 128 novinara i urednika i to: u redakciji na mađarskom jeziku 38 novinara u informativno-političkoj redakciji i 21 u kulturno-umetničkoj redakciji, dok je redakcija na srpskohrvatskom jeziku imala 30 novinara,

---

⁹² Silard, Antal. 2009. *Intervju sa Budakov Slobodanom*. Neobjavljeni intervju.

a redakcije na slovačkom i rumunskom po 15, a rusinska redakcija 9 novinara. Dopolisništvo Radio-televizije Beograd u Novom Sadu imalo je 12 novinara i urednika, od toga 9 za mađarski i 3 za srpkohrvatski program.

Govorno-izvođački kadrovi

Radio Novi Sad je 1970. godine imao u stalnom radnom odnosu 25 spikera, i to 9 Mađara, 5 Srba, 4 Rumuna, 4 Slovaka i 3 Rusina, dok je dopisništvo Televizije Beograd imalo 2 spikera Mađara. Dramski ansambl Radio Novog Sada imao je 1 dramaturga, 2 reditelja i 20 glumaca. Od produkciono-tehničkih kadrova, Radio Novi Sad imao je 16 tonskih snimatelja (od toga 6 samostalnih), a dopisništvo je imalo 2 tonska snimatelja.⁹³

Muzički kadrovi

Pošto sve dosadašnje konsultacije i analize ukazuju na to da će se opsluživanje muzičkog programa moći najracionalnije i najefikasnije organizovati u zajednici sa radiom, stanje sadašnjih uredničkih i produkcioničkih kapaciteta radija se u celini može posmatrati kao polazna baza i za televiziju. Radio Novi Sad danas raspolaže sa 14 muzičkih urednika i saradnika, 5 producenata, 3 dirigenta i 54 člana orkestra (bez kamernog orkestra i hora).

Da bi se podmirila povećana potreba koja nastaje pokretanjem televizijskog programa trebalo bi prema prethodnim proračunima uposliti još 9 urednika i saradnika i oko 100 članova produkcioničkih grupa (urednici produkcije i članovi orkestra). Smatra se potrebnim naglasiti ponovo, da se celokupna produkcija, pa i organizaciona i kadrovska rešenja, planira u zajednici sa radiom.

Od ostalih kadrova u stalnom radnom odnosu, bili su u dopisništvu Televizije Beograd: 3 organizatora, 3 filmska snimatelja, 2 asistenta, 3 rasvetljiivača, 3 reditelja, 3 montažera, jedan realizator i jedan lektor. Ovom broju mogu se dodati, kao profesionalno kadrovskoj bazi, filmski radnici, režiseri i snimatelji okupljeni oko preduzeća Neoplanta, njih desetak.

---

⁹³ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 20.

Ako se ovi podaci uporede sa ranije prikazanim potrebama od oko 130 programsko-stvaralačkih radnika raznih profesija i ako se ima na umu činjenica da su sadašnji kadrovi Radio Novog Sada, pogotovu oni visokokvalifikovani i kvalitetni koji bi mogli da uđu u obzir za televiziju, potrebni za odvijanje i produkciju radio programa, postaje jasno da izgledi za podmirenje kadrovskih potreba nisu nimalo utešni i nameću se izvesni zaključci.

Zaključci su bili definisani na sledeći način:

- 1. Podmirenje potreba Televizije Novi Sad u novinarskim kadrovima ne sme da ostane briga Radio Novog Sada i zahtevaće zajednički napor celokupnog vojvođanskog novinarstva,*
- 2. Treba pristupiti hitno školovanju mladih kadrova, naročito u apsolutno deficitarnim programsko-tehničkim strukama,*
- 3. U ostvarivanju programa Televizije Novi Sad moraće više da se osloni na spoljnu saradnju nego što to čine drugi televizijski centri,*
- 4. Programske službe, gde god je to moguće, treba da budu zajedničke sa radiom i*
- 5. U scensko-tehničkim službama da se teži ka integraciji sa postojećim kapacitetima u pozorištima.⁹⁴*

Uz ovaj pregled, potrebno je, posebno se osvrnuti na programsko proizvodne kapacitete, koje je imalo dopisništvo Televizije Beograd u Novom Sadu, sa mađarskom redakcijom i redakcijom hronike „Kroz Vojvodinu“. Ove dve redakcije su jedine organizacije koje su u Vojvodini praktično proizvodile televizijski program i njihova iskustva su bila dragocena pri planiranju programa buduće Televizije Novi Sad. Redakcija hronike „Kroz Vojvodinu“, pored sopstvene emisije, učestvovala je i u pripremanju i organizovanju materijala za druge informativno-političke emisije I programa (TV dnevnik), i u tom pogledu predstavljala je materijalizovani interes redakcije I programa Televizije Beograd za dobijanje materijala iz SAP Vojvodine,

---

⁹⁴ *Ibid*, str. 21.

putem posebnog proizvodnog centra. Ovo je moglo da posluži kao dobra osnova za buduću programsku saradnju.

Postojeća mađarska redakcija izvršila je pionirski posao – formirala je jedan deo najneophodnijih kadrova za buduću obimniju produkciju, a stručna analiza dotadašnjeg programa i njenog prihvatanja od strane auditorijuma pružiće mogućnost da se operativna šema budućeg mađarskog programa sačini na bazi egzaktnih saznanja.

14. Posredni produkcionni kapaciteti

Jedan od problema koje je trebalo blagovremeno rešiti je i pitanje načina na koji će program funkcionisati po standardima koje su postavile ostale televizijske stanice u zemlji. Tadašnju situaciju jedan od stipendista opisuje na sledeći način:

*U odnosu na specifičnu programsku orijentaciju i tempo razvoja programa, objektivne prostorno-materijalne, kadrovske i tehničke mogućnosti nisu zadovoljavajuće. To umnogome otežava proizvodnju programa.*⁹⁵

U planiranju je postavljen jasan cilj, da se uzmu u obzir raspoloživi kapaciteti u funkciji što efikasnije realizacije programa. Budakov o pitanju posrednog kadra kaže:

*Spoljna novinarska saradnja, prihvaćena je kao nužnost, nametnuta kadrovskom situacijom, a u isto vreme prihvaćena je i kao mogućnost da se u samom početku izbegne zapošljavanje nedovoljno proverenih stvaralaca. Zato se pri izradi budućeg plana za razvoj produkcionih kapaciteta, posebno vodilo računa o mogućnostima spoljne novinarske saradnje. Kod programa na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku takva orijentacija mogla je uglavnom da se ostvari, jer se u redakcijama listova i radio stanice, moglo naći i na jednom i na drugom jezičkom području novinara, koji bi mogli da budu kvalitetni, stalni ili povremeni spoljni saradnici Televizije.*⁹⁶

Daleko teža situacija bila je kod ostalih narodnosti, gde se raspoloživi novinarski kadar uglavnom ograničavao (osim radijskih redakcija) na redakciju jednog lista i izdavačke organizacije. Kao rešenje ovog problema, kod rusinskog, rumunskog, a verovatno i kod slovačkog programa, pojavila se ideja o zajedničkim radijsko-televizijskim redakcijama. Ovo rešenje izgledalo je za početak prihvatljivo, ali ostalo je da se proveru u organizacionom i produkcionom pogledu i u fazi konkretnog planiranja i uhdavanja ekipa.

---

⁹⁵ Stanču, Marija. 1982. *Organizazione delatnosti u Televiziji Novi Sad*. Fakultet dramskih umetnosti u Beogradu. Neobjavljeni diplomski rad.

⁹⁶ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 23.

Situacija u pogledu posrednih kapaciteta, posebno u kulturi, kod pojedinih narodnosti, sagledavana je uz pomoć stručnih udruženja i stručnjaka za pojedine oblasti i delatnosti, a posebno putem savetovanja sa kulturnim i javnim radnicima iz redova svake narodnosti. Ocene stanja o muzičkom životu i pozorišnom i filmskom amaterizmu predstavljale su mišljenje i viđenje onih koji su aktivno radili u tim oblastima.

Izvestan subjektivizam koji se u tim ocenama neminovno potkradao, kao rezultat brige za određenu delatnost, ili kao rezultat angažovanosti, po mnogim mišljenjima, nije umanjivao praktičnu vrednost ocena, pa su stavovi iz pojedinih dokumenata, bez suštinskih izmena, uneti u koncept.

Sa aspekta informativnog programa, od posrednih kapaciteta, naročiti interes su predstavljali filmski amateri i kao mogući izvor kadrova i kao osnov za izgradnju široke dopisničke mreže u svim značajnijim centrima Pokrajine. Kakav je to osnov, najbolje pokazuje podatak da su u Vojvodini, u to vreme, postojale dve mreže kino klubova, u kojima su se okupljali amateri. Prva je bila u okviru Saveza za tehničko vaspitanje – Foto kino saveza Vojvodine, koji je imao preko 200 osnovnih organizacija (klubova i sekcija) sa preko 20.000 članova, i druga, koja je predstavljala vrlo široku mrežu školskih kino sekcija u osmogodišnjim i srednjim školama, kojih je bilo, takođe, preko stotinu. Vojvodina je imala najrazgranatiju i najjaču organizaciju kino-amatera u zemlji.

Najuspešniji centri u to vreme, bili su Novi Sad, Pančevo i Sombor, a kao posebno interesantno za razvoj i obrazovanje amaterskih filmskih kadrova, pa i budućih spoljnih saradnika Televizije, javila se Novosadska filmska škola i grupa za animirani film, koja je u njenom okviru osnovana.

15. Kulturno-umetnički kapaciteti Vojvodine i Televizije Novi Sad

Muzička, scenska i ostale kulturno-umetničke delatnosti su na određenom nivou pružale polaznu osnovu za definisanje programskog sadržaja nove Televizije.

Muzička delatnost:

Ozbiljna muzika

Razvoj stvaralaštva u ovoj oblasti u Vojvodini krajem 1960-ih, bio je veoma neujednačen. Tome je najviše doprinelo nepostojanje određene koncepcije koja bi muzičkom stvaralaštvu obezbedila kontinuirani i sistematski razvoj. Dok su u posleratnim godinama u Vojvodini delovali stalni orkestri ozbiljne muzike u Pančevu, Vršcu, Zrenjaninu, Novom Sadu, Subotici, Somboru i Senti, te opere u Novom Sadu i Subotici, u periodu sedamdesetih godina prošlog veka, delovala je još samo Opera u Novom Sadu, smanjeni simfonijski orkestar u Subotici i poluamaterski orkestar u Somboru. Jedina ustanova ove vrste, koja je u Vojvodini redovno obavljala svoju delatnost, bila je opera Srpskog Narodnog Pozorišta (SNP).

Zabavna muzika

Osnovni problem tadašnje produkcije popularne, zabavne ili šlager muzike, na području Vojvodine, bio je pretežno amaterski status njenih izvođača. Sem profesionalnog, plesnog orkestra, koji je delovao u Radio Novom Sadu, i dva-tri stalna, odnosno ad hoc stvorena mala ansambla, u Vojvodini su se zabavnom muzikom bavili isključivo amateri. U ovoj oblasti, međutim, važe stroge zakonitosti profesionalizma i vojvođansko amatersko muziciranje ni kvalitetom ni kvantitetom nije moglo da ih zadovolji. U nedostatku stručnog pristupa u ovoj vrsti muzike i pevači i muzičari nosili su izvesne odlike diletantizma.

Narodna muzika

Ozbiljni profesionalni ansambli narodne muzike u to vreme postojali su u Vojvodini samo u okviru Radio Novog Sada, ali da bi se moglo govoriti o jednoj planski postavljenoj produkciji i tu je bilo neophodno, pored postojećih ansambala, posedovati mali narodni orkestar za svaku nacionalnost i grupe pevača za sve nacionalnosti. Razmišljanja o mogućnosti korišćenja amaterskih muzičkih i

folklornih ansambala u tom trenutku ukazivala su na tri vrste: na ansamble vrhunskog kvaliteta koji se mogu odmah uključiti u produkciju, na ansamble koji bi, uz određenu stručnu pomoć, kroz izvesno vreme mogli postići potreban nivo i na ansamble vrlo skromne vrednosti. Uz ove napomene načinjen je približan pregled vrhunskih ansambala, na koje se moglo računati kao na potencijalne saradnike:

- Horovi: „Pro musica“ iz Subotice, kamerni hor iz Bečeja, KUD „Svetožar Marković“ iz Novog Sada, KUD „Maksim Gorki“ iz Novog Sada, kamerni hor „Jovan Bandur“ iz Pančeva;
- Orkestri: Društvo prijatelja harmonike iz Subotice, orkestar harmonika KUD „Lenyi Ernő“ iz Subotice, kamerni orkestar iz Zrenjanina, orkestar harmonika AKUD „Sonja Marinković“ iz Novog Sada, somborska i subotička filharmonija;
- Folklorne grupe: gradske grupe „Mladost“ i „Jedinstvo“ iz Subotice, „Svetožar Marković“ i „Sonja Marinković“, te „Maksim Gorki“ iz Novog Sada, „Žarko Zrenjanin“ iz Vršca;
- Izvorne grupe: iz Tavankuta, Doroslova, Kupusine, Bogojeva, Selenče, Pivnica, Gložana, Stare Pazove, Ruskog Krstura, Uzdina, Begejaca, Alibunara...

U muzičkom životu ponekih naroda ili narodnosti u Pokrajini, postojale su izvesne praznine. Na primer, osim muške grupe pevača pri Domu kulture u Kovačici, vojvođanski Slovaci nisu imali nijedan hor. Rumunski horovi su takođe bili u kritičnoj situaciji.

Pored svih ovih nemogućnosti, potrebno je navesti da je stvaran i ozbiljan rad na proučavanju i predstavljanju narodnog melosa i folklora zahtevao, pored profesionalnih ansambala Radio-televizije Novi Sad, i jačanje amaterskih ansambala, kao i formiranje jedne profesionalne institucije, koja bi se bavila registrovanjem, izučavanjem i prezentiranjem folklora naroda i narodnosti Vojvodine.

Scenska umetnost:

U Vojvodini je 1970. godine radilo pet profesionalnih dramskih ansambala, od toga četiri na srpskohrvatskom jeziku i jedan na hrvatskosrpskom i mađarskom jeziku. Sva ova pozorišta upošljavala su oko 200 scenskih umetnika. Kvalifikaciona struktura ovog osoblja je bila izrazito loša. Bilo je vrlo malo glumaca sa pozorišnom akademijom, a u to vreme se osećao i odliv istaknutijih glumaca, u pozorišne centre van Pokrajine. Poseban je problem bio kod mađarske drame u Subotici, zbog starenja ansambla, tj. bio je nedovoljan priliv mladih kadrova.

Od navedenih pozorišta (Novi Sad, Subotica, Sombor, Zrenjanin i Vršac) za stalnu saradnju interesantna su bila dva, a ostala su se angažovala samo povremeno. Postojana produkciona saradnja, naime, mogla je da se ostvari sa Srpskim narodnim pozorištem iz Novog Sada i sa Mađarskom dramom Narodnog pozorišta iz Subotice. Bilo bi iz aspekta programa veoma poželjno ako bi se ostvarila ideja i odluka o formiranju mađarskog kamernog teatra u Novom Sadu. Zapravo radilo se o inicijalnoj intenciji osnivanja današnjeg Novosadskog pozorišta.

Ovu mrežu profesionalnih teataru dopunjavalo je nekoliko istaknutih amaterskih pozorišta kao što su: Narodno amatersko pozorište iz Kikinde, Amatersko pozorište iz Kule, „Atelje mladih“ iz Pančeva - na srpskohrvatskom, „Madách“ iz Zrenjanina - na mađarskom jeziku i još neki drugi ansambli, ukoliko im se ukaže stručna pomoć.

Kod Slovaka, Rumuna i Rusina jedini oslonac za kulturno-umetnički program su predstavljala amaterska pozorišta, pošto profesionalnih ustanova nije bilo. Situacija u tom pogledu bila je najbolja kod Rusina, koji su imali dva veoma kvalitetna ansambla, „Maksim Gorki“ iz Novog Sada i „P. Riznic Đađa“ iz Ruskog Krstura. Kod Slovaka će se morati uložiti veoma mnogo truda da se tadašnje prilično slabo amatersko pozorište „VHV“ iz Bačkog Petrovca osposobi za učestvovanja u programu. Kod rumunske narodnosti dotadašnje inicijative za oživljavanje nekadašnje pozorišne amaterske delatnosti prošle su bez ozbiljnijih rezultata i u bliskoj budućnosti nije bilo izgleda za stvaranjem kvalitetne scensko-izvođačke baze.

Od dečijih pozorišta, kao moguće saradnike za televizijski program mogla su se registrovati dečija pozorišta iz Novog Sada i Subotice i Lutkarsko pozorište iz Zrenjanina. Naravno, mora se naglasiti da su za saradnju dolazili u obzir uglavnom delovi ansambala i istaknuti pojedinci, a čitavi ansambli samo izuzetno.⁹⁷

Ni stanje u pogledu scensko-izvođačkih kadrova u Pokrajini nije bilo na zavidnom nivou. Nije postojala želja za raščlanjivanjem uzroka, koji su uostalom više-manje poznati i javno rečeni, ali ostaje činjenica, da je ovakva baza pružala slabe izgleda za kulturno-umetnički program Televizije. Rešenje se videlo u školovanju mladih kadrova. Nije se moglo, međutim, očekivati da će umetničke visoke škole u drugim centrima, a pogotovo u inostranstvu, biti sposobne i voljne da popune praznine, posebno što su potrebe i na ovom polju bile specifične. Zbog toga se smatralo da se hitno mora pristupiti realizaciji već prihvaćenog projekta za osnivanje pozorišne akademije u Novom Sadu (od 1974. godine Akademija Umetnosti Novi Sad).

Ostale delatnosti:

Mogućnosti saradnje sa radnicima iz drugih kulturnih i naučnih institucija, te društvenih službi u Pokrajini, u tadašnjem momentu, bilo je veoma teško proceniti za duži rok. Činjenica postojanja ozbiljnog potencijala, prvenstveno na fakultetima i naučnim ustanovama, kao i potrebe za televizijskim izrazom u društvenim službama, sama po sebi nije garantovala uspeh.

Emisija koja se ne bazira na takvim osnovnim programskim zadacima i stremljenjima ustanove ili struke koja su otvorena prema širokom auditorijumu i koja mogu za taj auditorijum da znače neposredan, shvatljiv, konkretan interes – potpuni su promašaj.⁹⁸

Morala je, dakle, kod pojedinih struktura, prvo da sazre svest o mogućnosti korišćenja televizije za ostvarenje određenih zadataka. To sazrevanje svesti moralo je da rezultira odgovarajućim kadrovskim, organizacionim i programskim prestrukturiranjem, da bi televizijska emisija mogla da bude konkretno opštenje sa

---

⁹⁷ *Ibid*, str. 27.

⁹⁸ *Ibid*, str. 28.

korisnicima povodom zajedničke stvari. Samo u okviru takvih odnosa mogli su da dođu do izražaja sposobni pojedinci iz tih struktura i institucija kao saradnici Televizije.

Ove primedbe posebno su se odnosile na kulturne institucije koje su bile budžetski finansirane, dobrim delom zatvorene, sa arhaičnim shvatanjem sopstvene uloge u društvu, pa i nedovoljnim shvatanjem nivoa svojih stručnih zadataka i nisu se mogle odgovorno odnositi prema novom mediju. One su dobrim delom bile nespreme, a delimično i nezainteresovane za bilo kakvu sopstvenu ekspanziju putem televizije.

Pitanje saradnje sa naučnom i kulturnom pozadinom postavljalo se sa aspekta programa na sledeći način: Kako naći put za otvaranje bogatih trezora kulturne baštine i savremenog stvaralaštva prema milionskom auditorijumu? Nalaženje tog puta nije moglo da bude samo zadatak Televizije. Ovakva situacija proizvodnih kapaciteta postavljala je niz pitanja finansijskog, organizacionog, pa i idejnog karaktera, koja se je mogla rešiti samo širom društvenom akcijom. Iz opširnog spiska takvih pitanja iz *Nacrta predloga opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini* navešću samo nekoliko:

- *Činjenica da ćemo u našim programima u priličnoj meri morati da se oslonimo na amatere, postavlja zahtev za podizanjem kvaliteta u amaterizmu. Za to su potrebna ulaganja, određeni organizacioni zahvati (na raznim nivoima) i zajednička koncepcija o mestu i ulozi te delatnosti u kulturnom životu Pokrajine.*
- *Nameće se potreba školovanja umetničkih kadrova. U isto vreme je jasno, da televizija ne može da apsorbuje sve što izlazi iz škola, a kulturne institucije i organizacije (pogotovo domovi kulture i kulturni centri), pak kojima bi oni bili preko potrebni nemaju sredstva, a samim tim ni dovoljno razvijenu delatnost da prihvate ovakve kadrove.*
- *Programska koncepcija (i materijalna situacija) mnogih pokrajinskih ustanova ne pruža mogućnost za širi rad stručnjaka, a pogotovo ne onih iz*

redova narodnosti. Time je otežano proučavanje i prezentovanje vrednosti nacionalnih kultura.

- *TV će neminovno doći u situaciju da pomaže i razvija izvesne kulturne delatnosti. To zbog specifičnosti sredine nikako ne može da čini kopiranjem drugih centara. Radi usmeravanja prakse u tom pogledu neophodno je potrebna jedinstvena i jasno koncipirana zajednička (pokrajinska) kulturna politika.⁹⁹*

Ova situacija (detaljnije prikazana u statističkim pokazateljima) navodi na neke zaključke kadrovsko-organizacionog karaktera u *Predlogu programske koncepcije Televizije Novi Sad – I interna varijanta*:

1. *Podmirenje televizije kadrovima zahtevaće brigu celog društva,*
2. *Hitno se moraju stvoriti uslovi za školovanje mladih kadrova,*
3. *U stvaranju svog programa TV Novi Sad će morati više da se osloni na spoljnu saradnju nego što to čine drugi centri i*
4. *Programske službe, gde god je to moguće, treba da budu zajedničke sa radiom.¹⁰⁰*

Korišćenje posrednih kapaciteta, koje se nameće samom kadrovskom situacijom, posmatrano je u isto vreme i kao mogućnost da se u samom početku izbegne zapošljavanje nedovoljno proverenih stvaralaca.

Situacija u pogledu posrednih kapaciteta u kulturi, sagledavana je uz pomoć stručnjaka i stručnih udruženja za pojedine oblasti i putem savetovanja sa kulturnim i javnim radnicima sa svakog jezičkog područja.

Radna grupa za programsku delatnost je konstatovala, da je situacija u Pokrajini bila prilično nezavidna. Televizija je stoga sa svoje strane neminovno morala da ulaže u ove delatnosti onoliko i onako koliko je zbog zahteva programa bilo neophodno. Rešenje situacije u celini, međutim, nije moglo da bude samo stvar Radija i Televizije. Potreban je bio napor celog društva, prvenstveno u koncipiranju

---

⁹⁹ *Ibid*, str. 29 – 30.

¹⁰⁰ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 7.

smišljene dugoročne kulturne politike, a u okviru toga, i u obezbeđenju materijalnih izvora i kadrova za ostvarenje takve politike. Uspeh sopstvene televizijske programske produkcije, posebno što se tiče kulturno-umetničkog programa, direktno je bio zavisao od društvenog angažovanja.

Mogućnosti saradnje sa radnicima iz drugih kulturnih i naučnih institucija i društvenih službi u Pokrajini bilo je teško unapred odrediti. Činjenica da postoji ozbiljan potencijal i potreba za televizijskim izrazom sama po sebi još nije garantovala uspeh.

16. Planirani informativno-politički program

Osnovni zadatak informativnog programa TV Novi Sad biće da doprinese neposrednijem i kompletnijem informisanju javnosti o svim značajnijim događajima društvenog života na svim jezicima naroda i narodnosti.¹⁰¹ Ovaj svoj zadatak informativni program je trebao da ostvari u sklopu celokupnog sistema informisanja, kao njen deo, i u skladu sa specifičnostima televizije kao izražajnog sredstva, i u sklopu sa materijalnim i stvaralačkim kapacitetima uopšte poštujući pojedina jezička područja.

Razmatrajući pitanje oblasti i izvora koje treba da obuhvata informativno-politički program Televizije Novi Sad, došlo se do zaključka, da u centru ove delatnosti treba da bude pokrajinski krug informacija, a informacije iz republičkog i saveznog kruga plasirale su se pretežno u njenom okviru i iz njenog aspekta. Ovaj princip se različito primenjivao po pojedinim jezičkim područjima, zavisno od stepena zadovoljenosti određene sredine TV informacijom ili informacijom uopšte.

Pod pokrajinskim krugom informacija, ili pod pojmom informacije koje potiču iz Pokrajine, pri čemu se moglo računati na interesovanje celokupne njene javnosti, podrazumevamo:

- a) informacije o radu pokrajinskih organa i institucija i*
- b) informacije o društvenom životu u pojedinim opštinama, ako one predstavljaju širi interes.¹⁰²*

Poseban interes u informativnom programu predstavljale su informacije iz drugih republika koje su služile razmeni iskustava i zbližavanju, i koje afirmišu samoupravnu praksu i interese udruženih proizvođača.

Iz ovoga proizilazi da je informativni program Televizije Novi Sad trebalo razvijati u dva pravca: u pravcu što efikasnijeg neposrednog i u pravcu visokokvalitetnog, studijsko-dokumentarnog informisanja.

---

¹⁰¹ *Ibid*, str. 9.

¹⁰² Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 32.

Odnos između neposredne i dokumentatorsko-reporterske informacije u emisijama, bio je drugačiji po jezičkim područjima: u dnevnim informativnim emisijama koje su smatrane ostvarljivim na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, preovladavale su neposredne informacije; na ostalim jezicima, gde nije planiran svakodnevni informativni program, trebalo je da prevlada emisija dokumentatorsko-komentatorskog karaktera – tipa „pregleda događaja“. Kod fizionomije informativno-političkih emisija postavljalo se i pitanje tretmana spoljnopolitičke problematike. Ova oblast, tačnije njena zastupljenost u emisijama, različito se reflektovala po pojedinim jezičkim područjima. Kod srpskohrvatskog programa nepotrebno je bilo dupliranje sa I programom Televizije Beograd, ali je potrebna bila jedna specifična spoljnopolitička rubrika, koja bi registrovala informacije koje potiču iz sve veće uloge Vojvodine u ostvarivanju spoljne politike Jugoslavije. Na jezicima narodnosti, spoljnopolitička informacija trebala je da bude, u relacijama opštih programskih odnosa, kompletna.

Posebno pitanje informativno-političkog programa je bio odnos prema tzv. opštinskom krugu informacija i uopšte prema interesu opština, naročito velikih centara, u odnosu na televizijski program. Jasno je da iz sredstava pretplate u tadašnjim uslovima, pa čak ni u bližoj budućnosti, nisu mogle da se podmire ove potrebe, međutim, slobodni programski termini su postojali. Zato se stvorila potreba, na osnovu već do tada izraženog interesa, da se paralelno sa razradom konkretnog programskog plana i plana kadrovskih kapaciteta, povedu razgovori sa zainteresovanima, radi stvaranja lokalnih centara (dopisništva ili studija) i da se razgovora povodom njihovog finansiranja.

Koliko je pitanje lokalnih, pretežno informativnih ambicija, bilo prisutno u svim razmišljanjima o razvoju televizije kod nas pokazuje, između ostalog, predlog Televizije Beograd, o tome kako bi se u doglednoj budućnosti mogla da koristi mreža predajnika u IV i I pojasu frekvencije (II program): edukativni program bi se emitovao pre i popodne, lokalni programi u kasnijim popodnevnim časovima, a pokrajinski program u ranim večernjim, dok bi se II televizijski program emitovao u

kasnijim večernjim časovima.¹⁰³ Ovo, naravno, nije bilo čisto programsko pitanje i zadiralo je u odnos Pokrajina-opština na polju radiodifuzije uopšte, a još više u pravovremeno pokretanje lokalnih programa koje je moglo mnogo da doprinese beskonfliktnom rešavanju problema, a koje je razvoj neizbežno nametnuo.

Iako se ova oblast u to vreme nije mogla u potpunosti sagledati, na sličan način su trebale da nađu svoje rešenje i eventualne specijalizovane informativne emisije koje su zadovoljavale potrebe pojedinih zainteresovanih institucija ili organizacija.

---

¹⁰³ *Ibid*, str. 33.

17. Planirani kulturno-umetnički program

Plan je podrazumevao definisanje odgovarajućeg programskog sadržaja iz oblasti kulture. Iz nacрта Predloga opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini stoji sledeće:

Osnovni zadatak kulturno-umetničkog programa Televizije Novi Sad bio je da predstavi kulturno-umetničke vrednosti naroda i narodnosti, da potpomaže razvoj umetnika, stvaralaca i izvođača, da doprinese međusobnom upoznavanju i razumevanju, da pomogne opštem rastu kulturnog nivoa i da plasira vrhunska ostvarenja naroda i narodnosti pred širi jugoslovenski auditorijum.¹⁰⁴

Po jezičkim područjima, taj se zadatak prilagođavao i specifičnim potrebama sredine. Kod srpskohrvatskog programa, ta specifičnost značila je pružanje mogućnosti stvaraocima iz Vojvodine da koriste savremena sredstva izražavanja, koja su im do tada, praktično, bila skoro nedostupna.

Kod programa na jezicima narodnosti, pored ovog momenta, javila se i potreba za popunjavanjem nedostataka u kulturnom životu koji su nastali zbog nepostojanja klasičnih kulturnih institucija u pojedinim oblastima. Što je grupa manja, taj je nedostatak bio utoliko veći (nepostojanje filma, pozorišta, muzičkih institucija itd.). Nemajući iluzije da će kulturno-umetnički program Televizije moći da otkloni ove nedostatke, ostajala je činjenica, da će sve ove potrebe kulturnog života vršiti određeni, objektivni pritisak na program.

Ovaj pritisak, koji je već tada bio prisutan, postavljao je pitanje učešća kulturno-umetničkih emisija u količini programa kao važan problem. Prema raspoloživim podacima, od celokupnog programa jugoslovenske televizije, na kulturu je otpadalo, u proseku, 34%. Nije se znalo koliko je ovaj odnos bio opravdan i objektivan (a po svoj prilici je delom ishod praktičnih programsko-finansijskih računica, a delom iz ukorenjenih shvatanja o mestu i ulozi kulture u društvu uopšte), ali teško je bio održiv u novosadskom programu i morao se menjati u korist kulture.

---

¹⁰⁴ *Ibid*, str. 34.

Osnovni argument za davanje većeg udela kulturi u vojvođanskom programu, nego što je to bio slučaj kod drugih stanica, Slobodan Budakov je formulisao ovako:

Nacionalna kultura kao izraz nacionalnog bića dobija posebnu važnost na programima TV Novi Sad na jezicima narodnosti zbog tehničko-kadrovske mogućnosti da se tu (u zajednici sa radiom i drugim kompetentnim ustanovama) organizuju delatnosti koje su inače u malim sredinama nezamislive. Time će se TV postepeno uklapati u napore vojvođanskog društva da narodnostima obezbedi, po mogućnosti, jednake uslove za razvoj njihove kulture.

Osnovne vrste kulturnih emisija čije se ostvarenje, u jednom dužem programsko-planskom periodu, smatralo neophodnim:

1. *Emisije ozbiljne muzike*
2. *Emisije lake i zabavne muzike*
3. *Emisije folklora*
4. *Dečije muzičko-literarne emisije za predškolski uzrast*
5. *Emisije koje prezentuju kulturnu baštinu*
6. *Emisije TV drame sopstvene produkcije*
7. *Emisije za propagandu umetnosti, posebno literature i filma*
8. *Filmski program.*¹⁰⁵

Autor *Predloga opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini* smatrao je da je ostvarenje ovog obimnog, ali u svakom slučaju nepotpunog spiska, moguće (zbog relativno malog ukupnog programskog vremena) samo u jednom dužem vremenskom periodu. Išao je za time da je kod svih emisija bilo potrebno održavati ravnotežu između vrhunske i masovne (amaterske) delatnosti na određenom području gde to dolazi u obzir. Smatrao je životnim pitanjem neprestani kontakt sa aktivnim auditorijumom za dobar deo ovakvih programa, da ne govorimo o mogućim pozitivnim kulturno-političkim efektima kontakt emisija na polju kulture i uopšte neprestane angažovanosti auditorijuma. Planirao je, takođe, da emisije koje su se spremale sa većim ambicijama dobrim delom budu tako koncipirane i rađene, da bi posle premijere na izvornom jeziku mogle da posluže za prezentovanje na drugim jezicima u vojvođanskim, jugoslovenskim, pa i inostranim programima.

---

¹⁰⁵ *Ibid*, str. 36.

18. Planirani obrazovni program

Autor *Predloga* polazio je od toga da su prednosti koje televizija može da pruži savremenom obrazovanju, od predškolskog uzrasta do fakulteta i obrazovanja odraslih, ogromne i u mnogo čemu revolucionarne. On je smatrao da televizija može da obezbedi viši kvalitet nastave i uštedi u kadrovima i novcu, da omasovi obrazovanje, tj. da može da učini nastavu otvorenom svim zainteresovanim, da ujednači nastavu u svim sredinama, kao i da omogući način učenja koji podstiče spremnost na samostalno zaključivanje.

U Internom dokumentu *Predloga* programske koncepcije Televizije Novi Sad Budakov navodi:

*Ove prednosti su se odnosile na sve sredine, ali njima treba dodati argumente, koji sa vojvođanskog stanovišta, posebno zagovaraju uvođenje obrazovne televizije. Obrazovna televizija bi pomogla u prevazilaženju teškoća koje rađa višjezični školski sistem, ili nedovoljna opremljenost naših škola, kao i delimično neadekvatna struktura nastavnog kadra. Televizija bi mogla da reši i pitanje velike potrebe, a relativno male mogućnosti za stručno obrazovanje, kao i da prevaziđe neefikasan sistem za usavršavanje nastavnog kadra i nedovoljnu mrežu predškolskih ustanova.*¹⁰⁶

Svemu ovome on, takođe, dodaje još jednu, naizgled čisto tehničku, a u suštini, programski bitnu informaciju:

*U bliskoj budućnosti pojaviće se na jugoslovenskom tržištu uređaji za korišćenje video-kaseta. To znači da će pojedine škole, ako im obezbedimo produkciju odgovarajućih nastavnih emisija u kasetama, moći i same da komponuju svoj obrazovni program.*¹⁰⁷

Imajući u vidu sve ove argumente, uvođenje obrazovne televizije se javilo kao potreba, a vremenom i kao neminovnost. Međutim, nastavno-obrazovni program

---

¹⁰⁶ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 11.

¹⁰⁷ *Ibid.*

nije bilo moguće finansirati iz redovnih sredstava Televizije, jer su za njegovo pokretanje bile potrebne šire društvene odluke i angažovanje. U to vreme, obrazovna televizija u celoj zemlji finansirala se iz sredstava namenjenih za prosvetu, pa je shodno ovakvom rešenju, programska politika obrazovne televizije morala u potpunosti da zavisi od kompetentnih organa obrazovanja.

19. Planirani ekonomsko-propagandni program

Osim prihoda koje je televizija dobijala od pretplate, uzimali su se u obzir i potencijalni prihodi od ekonomsko-propagandnog programa kao i drugih oblika finansiranja.

U strukturi prihoda od sopstvenih delatnosti, značajno mesto treba da zauzme ekonomsko-propagandni program. Iz aspekta planiranja programskih načela i koncepcija ta činjenica zahtevala je da se zauzme stav o budućem mestu i ulozi ekonomsko-propagandnih emisija.¹⁰⁸

Zakovitosti tržišta koje su delovale na takve programe svih jugoslovenskih televizijskih centara delovale su i na Televiziju Novi Sad.

Od ekonomsko-propagandnih emisija nije moglo da se odustane kao od izvora prihoda, ali se afirmisao princip da prihod od ekonomske propagande treba da bude dvostruko zaslužen: kvalitetom emisija i kvalitetom propagande.

Težnja da ekonomsko-propagandni program ne bude samo gola reklama, nego, u isto vreme, i interesantna emisija, zahtevala je visokokvalitetni kadar u prodajnoj službi i tesnu vezu te službe sa programskim službama.

---

¹⁰⁸ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini*. str. 38.

20. Planirana izdavačka delatnost

Predlogom koncepcije bila je predviđena i izdavačka delatnost, kao segment koji daje širinu instituciji poput televizije. Medij unutar medija je svakako situacija koja ide u prilog što šire mogućnosti za plasiranjem programskog sadržaja.

Za uspešan rad televizijskog centra potrebna je bila izdavačka delatnost koja je podrazumevala štampanje materijala i rezultata analiza za određeni krug savremenih studija programa, štampanje istaknutijih literarnih publicističkih i muzičkih dela koja su stvarana za televiziju, zatim štampanje i umnožavanje informativnih publikacija o delatnosti centra i studija o tehničkom razvoju, razradi planova itd. Specijalne emisije gde je potreban kontakt sa gledaocima takođe su nezamislive bez uputstava, priručnika itd. kao što i informisanje za samoupravne potrebe i potrebe društvenog upravljanja, naročito po pitanjima razvoja i programske politike, zahteva pismeno informisanje učesnika.¹⁰⁹

Posebno treba izdvojiti propagandu programa koja nije bila rešiva, ni tehnički ni organizaciono, u okviru Televizije, a za takvu vrstu publikacije zainteresovane su bile i druge kulturne institucije. Na srpskohrvatskom jeziku, program se propagirao putem postojećih časopisa za radio i televiziju. Na mađarskom jeziku izdavao se poseban radio i televizijski časopis koji je ujedno tretirao i muziku i pozorište i film, a propaganda slovačkog, rumunskog i rusinskog programa rešila se većim prostorom u postojećim listovima na tim jezicima i posebnim priložima u njima.

---

¹⁰⁹ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 12.

21. Okupljanje i školovanje stručnog kadra

Za dobar početak rada i postepen, ali siguran dalji razvoj, bitan elemenat činila je procena kadrovskih potencijala i mogućnosti. Tek osnovana televizija, i kao sredstvo javnog komuniciranja i kao veoma složena i specifična tehnička struktura, postavljala je pitanje obezbeđivanja kadrova, kao značajne komponente za sagledavanje razvoja u celini.¹¹⁰

Dotadašnja istraživanja upućivala su na zaključak da je dužina vremena i dinamika materijalnih investicija za početak rada bio dovoljan i pogodan interval da se paralelno izvrše sve neophodne kadrovske pripreme.

U celini gledano, polazeći od interesovanja, pogotovo mlađih ljudi i kadrovske razvijenosti u ovoj oblasti društvenog rada, procenjeno je da obezbeđivanje programsko-producentuskog kadra neće predstavljati izrazite teškoće ako se realizuju svi metodi obezbeđivanja ovih profila kako se projektuju. Na prvom mestu bilo je stipendiranje studenata na akademiji za pozorište, film i televiziju prevashodno iz redova narodnosti zbog izrazitije deficitarosti, zatim stažiranje na televiziji Beograd, Ljubljana, Budimpešta, Bukurešt i Bratislava, regrutovanje odgovarajućih ljudi iz postojećih novinarskih redakcija, sa radija i televizije koji imaju predispozicije, sposobnost i izvesnost kreativne perspektive na televiziji, kao i angažovanje istaknutih reditelja, glumaca, filmskih radnika, kritičara, muzičkih i drugih stvaralaca.¹¹¹

Drugi, takođe bitan pol kadrovske strukture činili su tehnički kadrovi koji su se takođe morali formirati paralelno sa izrastanjem tehničke i materijalne osnove Televizije. U ovom kadru bio je moguć sigurniji oslonac na kadrovske potencijale Radio Novog Sada. Međutim, nužni su bili značajni naponi da se odabere i osposobi dovoljan broj sopstvenih stručnjaka, inženjera i tehničara, kamermana i filmskih snimatelja.

---

¹¹⁰ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Kadrovska osnova.* str. 28.

¹¹¹ *Ibid*, str. 29.

Postojali su načelni sporazumi sa Televizijom Beograd i Televizijom Ljubljana o stažiranju i drugim formama obuke nekih kadrovskih profila.

*Sve veći značaj televizije, kao jednog od najefikasnijeg i najkompletnijeg sredstva javnog informisanja, zahtevao je da se pri odabiranju i zapošljavanju kadrova primenjuju visoki društvenopolitički i kvalifikacioni kriterijumi.*¹¹²

U odabiranju svojih kadrova Televizija Novi Sad pošla je od osnovnih potreba koje su sagledane u programskoj koncepciji u smislu određivanja njenog položaja u sistemu javnog informisanja u SAP Vojvodini, u jugoslovenskoj televizijskoj mreži i u odnosima sa stranim centrima i opšteg programskog zadatka koji je iz toga proizilazio.

U kadrovskom smislu, te potrebe mogle su se svesti na dva osnovna zahteva: zahtev stručnog i društvenopolitičkog kvaliteta i zahtev višejezičnosti.

*Zahtev za stručnim i društvenopolitičkim kvalitetom podrazumevao je da svi programsko-izvođački kadrovi budu sa visokim školskim i stručnim kvalifikacijama, kao i odgovarajuće najviše kvalifikacije za sva ostala radna mesta. Sva rukovodeća radna mesta mogla su biti poverena osobama sa društvenopolitičkim, odnosno umetničko-stvaralačkim afirmacijama i visokom kreativnošću ili organizatorskim sposobnostima proverenim u praksi.*¹¹³

*Zahtev za višejezičnošću je značio prilagođenost programskih kadrova sredini za koju proizvode program; u tom smislu razvijanje nacionalno-programsko-stvaralačkih kadrova, kao i da svi programski kadrovi moraju da vladaju sa najmanje dva jezika od pet na kojima će se emitovati program, dok svi kadrovi na radnim mestima za koje se traži najmanje završena srednja škola, moraju da vladaju jednim od svetskih jezika. Struktura kadrova u tehnicima određuje se prema jugoslovenskom kvalifikacionom standardu za određena radna mesta.*¹¹⁴

Na osnovu procenjene situacije mogućih programsko-proizvodnih kapaciteta i ekonomske moći za finansiranje programa, Televizija Novi Sad ustanovila je sledeća dva kadrovsko-politička principa:

---

¹¹² *Principi kadrovske politike*. 1971. str. 1.

¹¹³ *Ibid.*

¹¹⁴ *Ibid.*, str. 2.

- a) *Investicije u kadrove imaju rang osnovnih investicija i tretiraju se ravnopravno sa materijalnim investicijama;*
- b) *U interesu što elastičnije kadrovske politike Televizija Novi Sad zapošljavaće, naročito u programsko-stvaralačkim službama, samo najnužnije osoblje.*¹¹⁵

Ostvarenje principa izloženih u prvom delu postizalo se konkretnim zahtevima koji su se postavljali prilikom zaposlenja i merama za potpomaganje i kontrolu razvoja kadrova. Ovi zahtevi su se postavljali svim zaposlenima na Televiziji:

- 1. Fakultetsko obrazovanje za sve programsko-stvaralačke kadrove;*
- 2. Društenopolitička stručna, tj. umetnička afirmacija za sve rukovodeće kadrove;*
- 3. Školska sprema po sistematizaciji za sve ostale kadrove;*
- 4. Provera znanja dva jezika na kojima se emituje program i znanja jednog svetskog jezika za određena radna mesta;*
- 5. Provera kreativnih sposobnosti i psihičke konstitucije primenom naučnih metoda;*
- 6. Provera radnih kvaliteta putem probnog angažmana;*
- 7. Određivanje najvišeg životnog doba, kao uslova za zapošljavanje kod određenih kategorija službi – posebno onih koji su povezani sa fizičkim naporima;*
- 8. Školovanje mladih ljudi koji se jave za televiziju vrši se bez prethodne obaveze za zapošljavanje;*
- 9. Za sve kadrove televizije obavezno je permanentno doškolovanje prema posebnom programu za pojedine struke;*
- 10. Permanentno praćenje rada i ocenjivanje svakog pojedinca putem programske i kadrovske službe;*
- 11. Odgovarajućim klauzulama u samoupravnim aktima i drugim internim dokumentima televizije koji iz njih proističu, obezbeđuje se konkretna valorizacija radnih ocena u pozitivnom i negativnom smislu;*
- 12. Televizija organizuje rad na obrazovanju svojih spoljnih saradnika putem školovanja, specijalnih kurseva i stažiranja;*

---

¹¹⁵ *Ibid.*

13. *Kod prijema programsko-izvođačkog kadra, čija je efektivna radna upotrebljivost po prirodi posla manja od vremena potrebnog za ostvarivanje penzionih prava, kadrovska služba je obavezna da predvidi puteve blagovremene prekvalifikacije istih; ovo se unosi u ugovor o sklapanju radnog odnosa kao materijalna obaveza Televizije.*¹¹⁶

Televizija Novi Sad, po sumiranju raspoloživih produkcionih snaga, smatrala je za svoju prioritetnu obavezu školovanje mladih kadrova svih nacionalnosti.

U isto vreme, moramo se ovde pozvati na stav iz programske koncepcije, prema kome obrazovanje kadrova iz struka potrebnih i bliskih televiziji ne može da se ograniči na broj koji će pokrивati neposredne kadrovske potrebe televizije, i prema tome, da se akcija za školovanje odvija kao koordinirani poduhvat svih zainteresovanih organizacija i institucija u Pokrajini.

U ovakvim okvirima televizija je određivala svoje uslove za finansiranje školovanja kadrova i način svog angažovanja na tom poslu:

1. *Televizija u principu prihvata obavezu školovanja svakog mladog čoveka sa završenom srednjom školom, koji bira za svoj životni poziv jednu od profesija zastupljenih na televiziji i koji na osnovu prethodne naučne provere sposobnosti zadovolji određene normative;*
2. *Televizija će ponuditi ugovor zainteresovanim organizacijama za zajedničko, plansko ulaganje u kadrove;*
3. *Prva prethodna selekcija kandidata za stipendiste Televizije izvršiće se pre upisa u školu, po istom principu kao što se vrši provera kadrova koji se zapošljavaju u Televiziji;*
4. *Za vreme školskog raspusta svi studenti stipendisti televizije dužni su da obavljaju praktičan rad u ustanovi i za to primaju nagradu prema učinku; ocene o rezultatima pokazanim na praktičnom radu unose se u dokumente stipendiste;*

---

¹¹⁶ *Ibid.*

5. *Najniža prosečna ocena stipendiste televizije je 8; ukoliko stipendista ne ostvaruje taj prosek, s njim se raskida ugovor;*
6. *Televizija ne prima nikakvu prethodnu obavezu u pogledu zapošljavanja svojih stipendista;*
7. *Stipendisti sa najboljim školskim i radnim ocenama primaju se na jednogodišnji probni angažman; u slučaju pozitivne ocene šalju se na specijalizaciju i doškolovanje u velike domaće ili strane televizijske centre. Posle toga se sa kandidatom zasniva stalan radni odnos;*
8. *Svaki stručni radnik televizije obavezan je na dopunu svog stručnog obrazovanja; neispunjavanje ove obaveze povlači za sobom sankcije do raskidanja radnog odnosa; sa svoje strane Televizija je dužna da obezbedi materijalne uslove za permanentno doškolovanje svojih kadrova, bilo u vidu kurseva i seminara u sopstvenoj organizaciji, bilo u vidu finansiranja doškolovanja pojedinaca; rezultati postignuti u doškolovanju unose se u radna dokumenta i uzimaju se u obzir prilikom rasporeda radnika televizije;*
9. *Za školovanje svojih kadrova televizija će koristiti visoke škole u zemlji i inostranstvu. U tom smislu podneće se određeni zahtevi državnim organima za međunarodne veze radi obezbeđivanja naših potreba u okviru međudržavnih kulturnih konvencija i uspostaviće se kontakt sa odgovarajućim visokim školama u zemlji; ovaj akt o principima kadrovske politike televizije važiće, po postignutom društvenopolitičkom dogovoru za vreme perioda izgradnje televizijskog centra Novi Sad; u momentu formiranja radne organizacije Televizije Novi Sad, ona treba da bude zamenjena odgovarajućim samoupravnim aktima, tj. da postane sastavni deo statuta buduće radne organizacije.¹¹⁷*

---

¹¹⁷ *Ibid*, str. 3.

21.1. Uslovi školovanja kadrova

Jedan od principa kadrovske politike Televizije Novi Sad, bilo je i školovanje mladih ljudi zainteresovanih za rad na Televiziji.¹¹⁸ Na konkursu, raspisanom i završenom u jesen 1971. godine, pri dodeli stipendija vodilo se računa o ostvarivanju maksimalnog kvaliteta, iskazanog u prosečnoj oceni na studijama i dotadašnjem stvaralačkom radu.

Prihvatani su svi mladi ljudi koji su pokazivali interesovanje za televiziju ili za neke od profesija koje su mogle biti interesantne za televiziju. Pošto se pretpostavljalo da će taj broj i u početku školovanja i na završetku biti verovatno veći od potreba, trebalo je razmotriti sa zainteresovanim organizacijama (Kulturno-prosvetna zajednica, Zajednica obrazovanja, fond za štampu itd.) mogućnost zajedničke akcije za obrazovanje kadrova u kulturi i informativnoj delatnosti.¹¹⁹

Prva selekcija stipendista trebalo je da se izvrši pre upisa u određenu školu. Stipendisti su prolazili isto ispitivanje psihofizičkih osobina kao i oni koji su želeli zaposlenje na Televiziji. Osim toga, svake godine, formirala bi se, zajedno sa radiom, radna grupa od kandidata pod rukovodstvom jednog ili dvojice urednika radija i televizije koja bi u toku mesec dana obavljala konkretan rad u redakcijama, sa ciljem da se procene radni kvaliteti kandidata.

Televizija nije imala nikakvu obavezu da zapošljava svoje stipendiste posle završenog školovanja, ali da bi oni ostajali u Pokrajini, postojao je dogovor sa zainteresovanim kulturnim institucijama da ih, ukoliko Televizija to ne može, one zaposle i to na onim mestima i u onim organizacijama čija je delatnost bila interesantna za program. Najbolji i najtalentovaniji stipendisti koji su se primali na stalni angažman provodili bi godinu dana na probnom radu u studiju i posle toga išli obavezno na doškovanje u jedan od velikih televizijskih centara u zemlji ili inostranstvu. Stalan radni odnos zasnivan je tek posle tog stažiranja. Televizija Novi Sad je 1971. godine sklopila ugovore o stipendiranju sa 50 studenata, bez obaveze da

---

¹¹⁸ *Ibid*, str.5.

¹¹⁹ *Ibid*, str. 7.

ih zaposli. Ugovorom o stipendiji studenti su obavezni na postizanje najniže prosečne ocene 8 i na obavljanje praktičkog rada za vreme ferijalnih raspusta. Praksa nije bila zamišljena, niti postavljena pro forme i nije bila samo prost pandan pravima koje ugovor pruža, nego je predstavljala nešto najbitnije pri odlučivanju oko eventualnog zaposlenja, ne zanemarujući pritom ostale uslove.

Pored stipendiranja ovih studenata, Televizija je, želeći da obezbedi širi krug ljudi, sa još oko 50 studenata napravila aranžman o njihovom uključivanju u određenu predpripremu za eventualno zaposlenje. Konkretno, u pogledu prakse koja se obavljala u drugim televizijskim centrima, Radio Novom Sadu i sličnim kulturnim ustanovama, ovi studenti imali su isti status kao i stipendisti Televizije.

Televizije je bila zainteresovana i za školovanje kadrove koji njoj nisu neophodni kao stalno zaposleno osoblje, nego da od njih stvori svoje spoljne saradnike, što znači da bi ostale slične ustanove mogle da koriste usluge tih ljudi. Iz tabele 3 se vidi da je do 1974. godine Televizija mogla da računa na 19 ljudi (7 novinara, 1 lektor, 2 unutrašnja arhitekta, 1 folklorista, 3 grafičara, 1 muzikolog, 1 dramaturg, 1 kostimograf, 1 sociolog i 1 arhitekta).

Tabela 3. Stipendisti Radio-televizije Novi Sad¹²⁰

Fakultet	Godina završavanja studija					Ukupno
	1972.	1973.	1974.	1975.	1976.	
Pravni	-	-	1	-	5	6
Ekonomski	1	1	-	1	1	4
Političkih nauka	-	-	-	1	1	2
Filozofski	3	5	3	1	3	15
Filološki	-	-	-	1	-	1
Arhitektonski	-	1	-	-	-	1
Akademija primenjenih umetnosti	2	3	-	-	2	7
Likovna akademija	1	-	-	1	-	2
Akademija za pozorište, film i televiziju	1	-	3	3	1	8
Muzička akademija	-	1	1	1	1	4
Ukupan broj	8	11	8	9	14	50

¹²⁰ *Stipendisti i potencijalni saradnici TV Novi Sad. tabele I, I-a, II, II-a.*

Kada je program dobijao jasnije konture 1974, 1975. i 1976. godine, Televizija je mogla da računa na preostalih 50 stipendista, čija se profesionalna orijentacija vidi iz tabele 3a.

Tabela 3a . Stipendisti TV Novi Sad¹²¹

Profesionalna orijentacija	Godina završavanja studija					Ukupno
	1972.	1973.	1974.	1975.	1976.	
Novinari	3	5	4	2	9	23
Lektori	1	1	-	-	-	2
Unutrašnje arhitekthe	2	-	-	-	-	2
Folkloristi	-	1	-	-	1	2
Grafičari	1	2	1	1	1	6
Muzikolozi	-	1	-	1	-	2
Režiseri	-	-	-	2	1	3
Operatori	-	-	1	1	-	2
Dramaturzi	1	-	-	-	-	1
Dizajneri	-	-	-	-	1	1
Kostimografi	-	1	-	-	-	1
Sociolozi	-	1	-	-	-	1
Psiholozi	-	-	-	1	-	1
Filmski snimatelji	-	-	1	1	-	2
Arhitekthe	-	1	-	-	-	1
Ukupan broj	8	12	7	9	13	50

U tabelama 4 i 4-a prikazana je situacija koja daje osnovu za zaključivanje da je Televizija mogla da računa na mlade i teorijske pripremljene ljude. Do početka programa moglo se računati na 24 ljudi, što je sa stipendistima predstavljalo povoljnu bazu (19 stipendista i 24 studenta za koje je Televizija bila zainteresovana).

Iz Tabele 3-a i 4-a gde su prikazane profesionalne orijentacije svih stotinu studenata na koje je Televizija računala, vide se 24 različite profesije, koje garantuju pronalaženje potrebnog kadra, ali je u nekim profesijama postojao relativan suficit. Profesionalna orijentacija novinarstvo data je bez razvrstavanja na novinarstvo koje pokriva oblast kulture i umetnosti, za koje se opredelio veći broj stipendista i potencijalnih saradnika, i na političko-informativno, privredno i ostalo novinarstvo za koje se opredelio manji broj.

¹²¹ *Ibid.*

Postojali su i profili koji na fakultetu stižu određeno teorijsko obrazovanje, ali kojima je za posao na Televiziji, a i u skladu sa njihovom orijentacijom, neophodno i određeno dopunsko obrazovanje u vidu kraće ili duže specijalizacije. Uobičajena potreba, na osnovu ovih profila, bar što se tiče Filozofskog fakulteta, je bila specijalizacija govorne tehnike, koja se kao poseban predmet predaje na Akademiji za pozorište, film i televiziju, odsek glume. Zbog toga je bilo neophodno sklopiti određeni aranžman sa Akademijom. Takođe je bila potrebna i specijalizacija za spikere-voditelje.

Deficitarnost pojedinih, neophodnih profesija, kao što su filmski i tonski snimatelji, montažeri i organizatori produkcije, zahtevala je pronalaženje takvih kadrova koji studiraju na akademijama. Rešenje se moglo naći i putem specijalizacije ljudi koji imaju višu ili srednju stručnu spremu, određeno manje ili veće iskustvo u tom poslu.

Tabela 4. Potencijalni saradnici TV Novi Sad¹²²

Fakultet	Godina završavanja studija					
	1972.	1973.	1974.	1975.	1976.	Ukupno
Akademija za pozorište, film i televiziju	-	3	1	3	1	8
Pravni	1	2	4	-	2	9
Filozofski	5	3	2	2	2	14
Ekonomski	-	-	-	-	1	1
Političkih nauka	-	1	-	-	-	1
Filološki	1	-	-	1	-	2
Akademija primenjenih umetnosti	-	2	1	-	1	4
Arhitektonski	-	-	1	2	-	3
Likovna akademija	2	2	-	1	-	5
Viša poslovna škola	2	1	-	-	-	3
Viša škola za organizaciju rada	2	1	-	-	-	3
Viša komercijalna škola	1	-	-	-	-	1
Ukupan broj	14	10	7	5	5	54

¹²² *Ibid.*

Jedna od dopunskih mera su bile i postdiplomske studije, koje je nameravao da upiše veliki broj onih studenata za koje je Televizija bila zainteresovana, specijalizirajući se tako za pozive neophodne Televiziji i sličnim institucijama. Radilo se o daljem naučnom usavršavanju iz značaja ekonomske propagande, sociologije, masovnih komunikacija, autorskog prava i slično.

Tabela 4-a. Potencijalni saradnici¹²³

Profesionalna orijentacija	Godina završavanja studija					Ukupno
	1972.	1973.	1974.	1975.	1976.	
Novinari	5	6	1	2	1	15
Filmski snimatelji	-	-	-	-	1	1
Tonski snimatelji	1	-	-	-	-	1
Dizajner	-	-	-	1	-	1
Arhitekte	-	-	-	2	-	2
Grafičari	1	-	-	1	-	2
Sociolozi	-	-	1	-	-	1
Spikeri-voditelji	-	3	-	1	-	4
Lektori	2	1	-	-	-	3
Pravnici	-	-	1	-	-	1
Kamermani	1	-	-	1	-	2
Montažeri	-	1	-	1	-	2
Muzički režiseri	-	-	-	1	-	1
Organizatori	1	2	-	1	-	4
Slikari	-	-	-	-	1	1
Scenografi	2	-	-	-	1	3
Kostimografi	1	-	-	-	-	1
Režiseri	-	1	-	-	-	1
Dramaturzi	2	2	-	3	-	7
Unutrašnji arhitekta	-	1	-	-	-	1
Ukupan broj	16	17	3	14	4	54

Na ove probleme nadovezivala se potreba za otvaranjem Umetničke akademije u Novom Sadu. Formiranje televizijskog centra u Novom Sadu je samo

¹²³ *Ibid.*

podvuklo i ogromno uvećalo potrebu za otvaranjem takve institucije. Postojeće akademije u zemlji nisu bile dovoljne, baš zbog specifičnosti vojvođanskog područja. Podaci do kojih se došlo putem konkursa Televizije, pokazuju deficitarnost studenata iz redova narodnosti koji studiraju na tim fakultetima. Oni su upućeni na slične institucije u susednim zemljama, što s jedne strane nije u potpunosti zadovoljavalo potrebe Televizije, a sa druge strane stvaralo je određene probleme (odvojenost mladih ljudi od društva i zbivanja u zemlji četiri ili pet godina, veliki materijalni izdaci i sl.).

Umetnička akademija je bila neophodna i ostalim mladim ljudima. Studiranje na Akademiji u Beogradu, Zagrebu i ostalim univerzitetskim centrima često je bilo razlog zašto su se mladi ljudi opredeljivali za studije na drugim fakultetima koji postoje u Vojvodini, što je predstavljalo kraj afinitetima mladih talentovanih ljudi. Skoro neposredno pred osnivanje Akademije umetnosti u Novom Sadu je situacija opisivana ne sledeći način:

Bez obzira kako će se ona zvati, mora se ići na otvaranje kompletne akademije, znači – na odsek za pozorište, film, radio i televiziju, muzički odsek, likovni odsek. Materijalni problemi i problemi obezbeđivanja profesorskog kadra su tačni i poznati, ali to ne može biti prepreka. Broj redovnih profesora je mali. Ali, broj vanrednih profesora, docenata i asistenata je velik i obećavajući.¹²⁴

Prilikom dodeljivanja stipendije uzimali su se u obzir konkretni životni uslovi svakog stipendiste, troškovi studiranja koji su na različitim fakultetima i akademijama neuporedivi, studiranje van mesta domicila u zemlji ili u inostranstvu.

Stipendije su po iznosima razvrstane u šest kategorija, tri kategorije odličnih i tri kategorije vrlo dobrih, zavisno i od godine studija. Za prvu godinu studija i odličan uspeh 9 stipendista je dobijalo stipendiju u visini od 520 dinara, dok je za vrlo dobar uspeh 5 stipendista dobijalo 460 dinara. Za odličan uspeh na drugoj godini studija troje stipendista je dobijalo stipendiju od 570 dinara, a za vrlo dobar uspeh na istoj godini 6 stipendista je dobijalo 510. Stipendiju od 600 dinara

---

¹²⁴ Kartag, Nandor. 2003. *35 éve együtt. A jugoszláviai magyar televíziózás története*. Újvidék: Forum Könyvkiadó.

*dobijalo je četvero stipendista sa treće, četvrte i pete godine, kao i apsolvanti, a stipendiju od 540 dinara za vrlo dobar uspeh dvadeset troje.*¹²⁵

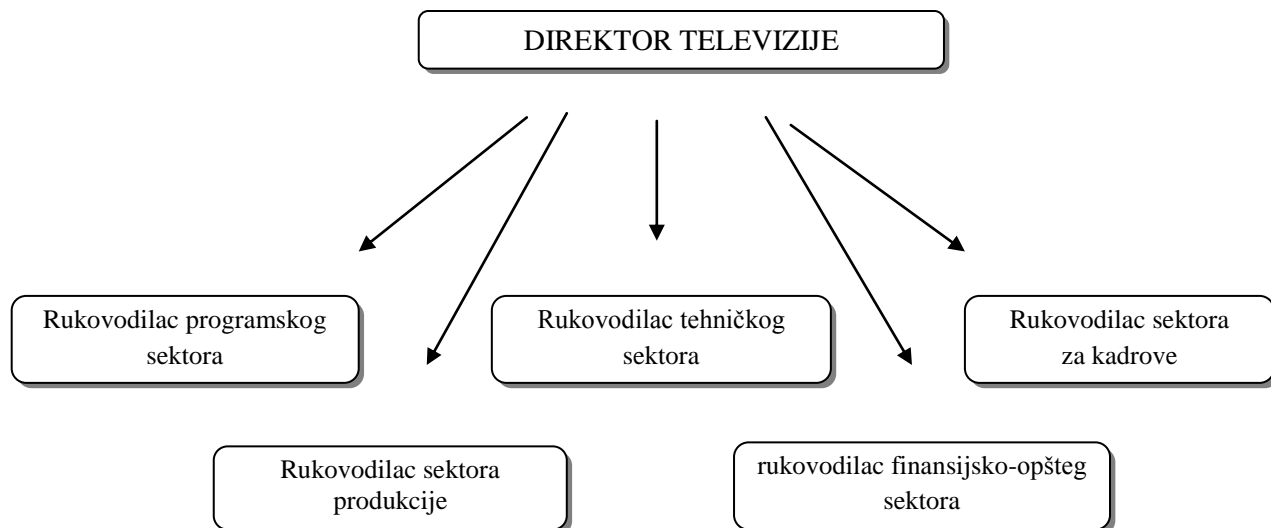
S obzirom na to da je program Televizije Novi Sad trebalo emitovati na pet jezika, petojezičnost se nametnula kao neophodnost pri dodeljivanju stipendija. Struktura stipendista je bila multinacionalna, sastavljena od govornika svih pet jezika naroda i narodnosti i težilo se da svi zaposleni na Televiziji znaju najmanje dva od pet jezika na kojem se program emitovao.

Vršeći poređenje ovog kadrovskog potencijala, na koji se može računati, sa potrebama programskog osoblja, i raspodele programskog vremena televizije u početku emitovanja programa, može se doći do konstatacije o nedovoljnom broju kadrova iz redova nacionalnih zajednica koje žive u Pokrajini. Polazilo se od toga da srpskohrvatski i mađarski program imaju na raspolaganju istu količinu vremena, dok rumunski, rusinski i slovački program imaju nešto manju. Iz napred navedenih podataka vidi se da je bilo potrebno obezbediti veći potencijal i iz njega izdvojiti najkvalitetnije ljude. Jednim delom tu mogu da pomognu podaci o širem krugu studenata na koje Televizija računa. Ova kategorija se sastojala od dva pripadnika crnogorske nacionalne zajednice, jedanaest mađarske, dva slovačke, trideset sedam srpske i od po jednog pripadnika hrvatske, rumunske i rusinske zajednice.

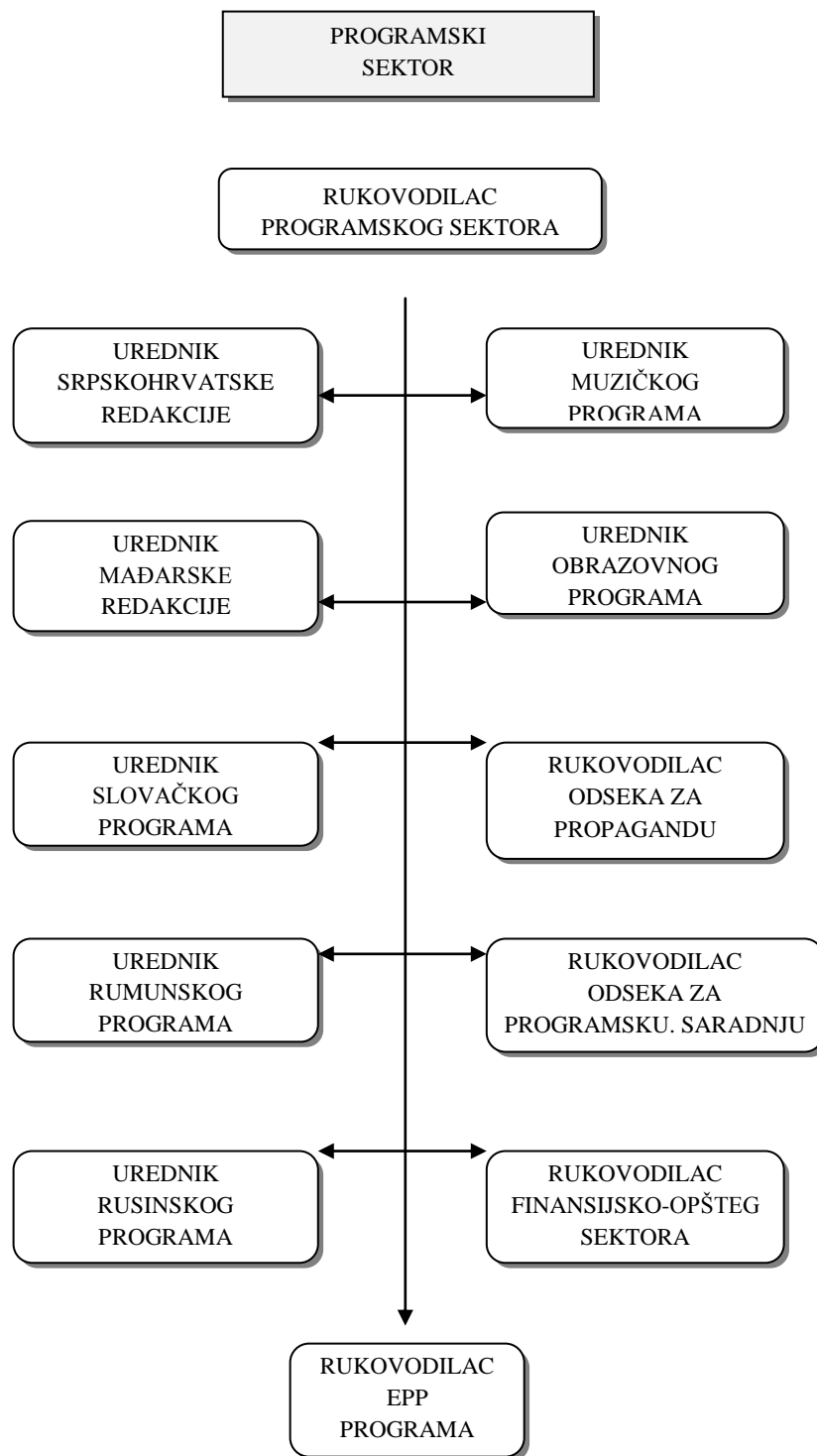

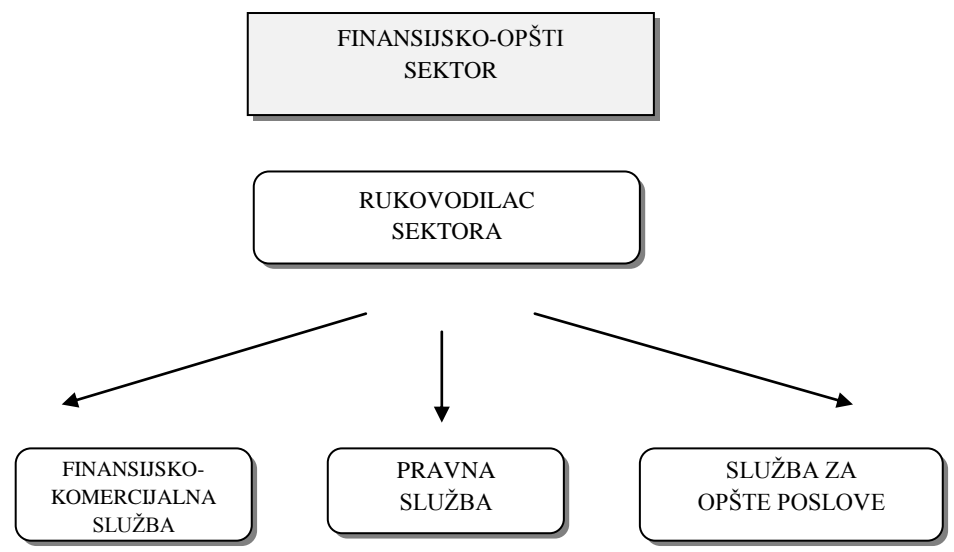
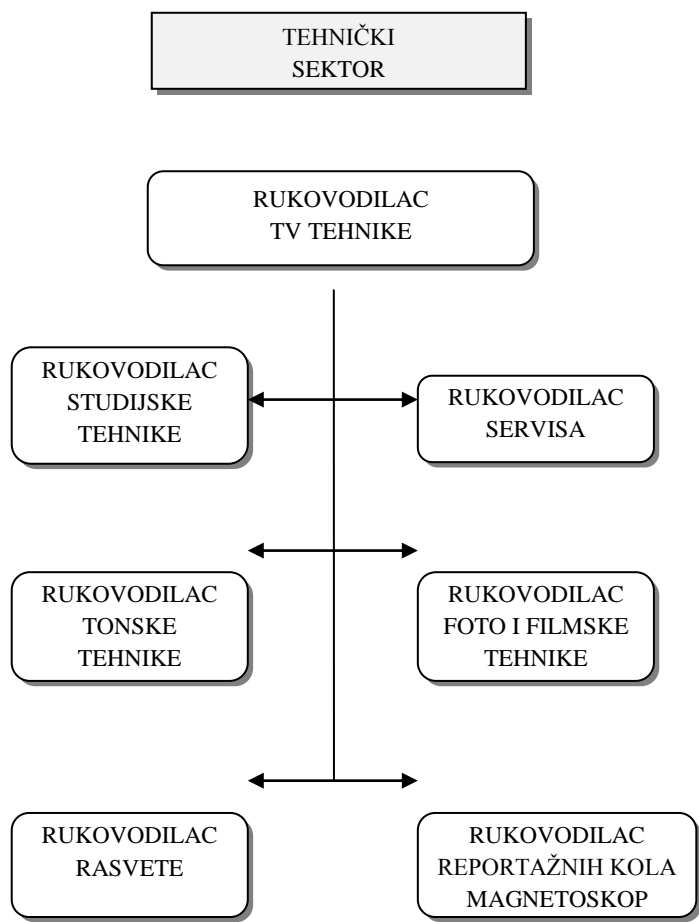
¹²⁵ *Budući saradnici Televizije. Podaci o stipendistima. 1971.*

22. Planirana unutrašnja organizacija televizije¹²⁶

¹²⁶ *Osnovi kadrovske koncepcije TV Novi Sad*. 1971. str. 2-3.

22.1. Opis pojedinih radnih mesta i sektora¹²⁷

Sistematizacija radnih mesta u Televiziji Novi Sad podrazumevala je direktora Televizije, zaposlene u programskom sektoru, redakcijama na jezicima naroda i narodnosti, redakcijama muzičkog, obrazovnog i ekonomsko-propagandnog programa, u odseku za saradnju i odnose sa drugim televizijama, kao i u odseku dokumentacije, odnosno u sektoru produkcije koji se sastojao od odseka za umetničku realizaciju i scensku tehniku.

Opis posla direktora Televizije podrazumevao je odgovornost za ukupno poslovanje Televizije, obezbeđivanje jedinstva programske politike i razvoja, usklađivanje funkcije i delatnost sektora, odlučivanje o najznačajnijim pitanjima tekućeg poslovanja, o bitnim pitanjima saradnje sa drugim televizijama i radnim organizacijama i neposredno rukovođenje rukovodiocima sektora. U vršenju ove funkcije pomažu mu direktorski kolegijum sastavljen od rukovodioca sektora, a za svoj rad direktor odgovara kolektivu Televizije, organima samoupravljanja i generalnom direktoru Radio-televizije Novi Sad.

Programski sektor je formulisao programsku politiku, obezbeđivao ideje i tekstove, i predavao ih sektoru produkcije na realizaciju. Osim toga ovaj sektor je primao i gotove emisije i određivao njihovo emitovanje saglasno utvrđenoj programskoj politici. Rukovodiocu sektora, koji je direktno odgovoran direktoru Televizije, u radu pomaže kolegijum sastavljen od rukovodilaca redakcija na jezicima narodnosti.

Srpskohrvatska redakcija je pored glavnog urednika i sekretara redakcije, imala i urednika dnevne informativno-političke emisije, dva dežurna urednika u smeni, četiri novinara za spoljnu i unutrašnju politiku, privredu i kulturu i obrazovanje, urednika i saradnika kulturno-umetničkih emisija, kao i novinarsko pomoćno osoblje (tri do četiri zaposlena). Redakcija na mađarskom jeziku je imala isti sastav, osim novinara više koji se bavio pitanjima vezanim za poljoprivredu i bez

---

¹²⁷ *Ibid*, str. 4-6.

novinarsko pomoćnog osoblja. Programi na slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku imali su urednike koji su radili u zajedničkoj redakciji sa radiom.

Neposredno pri televiziji postojala je i Redakcija muzičkog programa koja je imala tri urednika za narodnu, laku i zabavnu i ozbiljnu muziku, muzičkog saradnika (konsultanta), dok su ostali kadrovi ove redakcije bili zajednički sa radiom.

Redakciju obrazovnog programa činili su urednik i pomoćno novinarsko osoblje (2-3 zaposlena), a većina poslova se obavljala putem spoljne saradnje.

Redakcija ekonomsko-propagandnog programa (EPP) je takođe imala urednika i pomoćno novinarsko osoblje i glavninu poslova je obavljala spoljnom saradnjom. Ova redakcija je uspostavljala dvostruku vezu, s jedne strane sa programskim, a sa druge sa finansijsko-komercijalnim sektorom u interesu jedinstva programa i obezbeđivanja principa proklamovanih u programskoj koncepciji.

Redakcija propagande programa imala je glavnog urednika, koji je ujedno bio i glavni urednik časopisa na mađarskom jeziku, saradnika, urednika propagande programa na srpskohrvatskom jeziku, dok propaganda programa na slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku nije zahtevala posebnog čoveka. Ovaj deo programa realizovao je urednik dotičnog programa ili neko iz redakcija „Hlas Ludu“, „Libertatea“ i „Ruske Slovo“.

Odsek za saradnju sa drugim televizijama sastojao se od referenta za razmenu programa u rangu urednika i pomoćno novinarskog i administrativnog osoblja (dva do tri zaposlena).

Odsek dokumentacije je pored rukovodioca dokumentacije u rangu urednika imao i dva do tri dokumentarista – filmovi, trake, fotografije, crteži, slajdovi. Ovaj odsek je u saradnji sa radiom gde je postojala novinarska dokumentacija, ali neadekvatna i po kadru i po sistemu i po opremljenosti, rešavao novinarsku dokumentaciju.

Sektor produkcije je imao dva odseka: za umetničku realizaciju i scensku tehniku. Odsek umetničke realizacije, ne upuštajući se u detaljnu sistematizaciju pre izrade preciznog plana programa, mogao je da predvidi da su za dve dnevno-

informativne emisije, srpsku i mađarsku, potrebne posebne kompletne produkcione ekipe, koje su mogle biti u okviru odseka za umetničku realizaciju ili da budu direktno pripojene redakcijama. U odseku za umetničke realizacije u stalnom zaposlenju trebalo bi da postoji uglavnom samo organizacioni i tehnički kadar, dok bi umetnički trebalo obezbediti pretežno povremenim angažmanom, jer će se konačne precizne potrebe videti tek po izradi preciznog programskog plana

Odsek scenske tehnike imao je rukovodioca sektora (inženjer arhitekture), a u stalnom angažmanu je bilo samo neophodno organizaciono osoblje i scensko tehničko osoblje koje je potrebno u neposrednoj produkciji. Scenografija se izrađivala na bazi spoljne saradnje, a izrada dekora u saradnji sa postojećim scenskim radionicama u Novom Sadu (SNP, dečije pozorište...). Bilo je potrebno planirati prostor za radionice, jer se moglo pokazati da postojeća saradnja, zbog dinamike produkcije, ne zadovoljava i da bi se posle izvesnog vremena moralo preći na rad u sopstvenim radionicama. Takođe, je bilo potrebno formirati sopstvenu šminkersko-vlasuljarsku službu koja bi radila, u početku sa jednom, a kasnije sa mogućnošću dve smene.

Godine 1971, začeta je Televizija, pa je krajem te godine, od ukupno 506 radnika Radija Novi Sad, 14 bilo određeno za Televiziju. Zatim je usledio veliki porast broja zaposlenih. Televizija Novi Sad u izgradnji, počela je sa znatnijim kadrovskim osposobljavanjem 1973. godine, pa su se uz nju razvijali i ostali delovi. Osim toga, tih godina je počeo i proces „ourizacije“ i usitnjavanja i stvaranja stručnih službi po Osnovnim Organizacijama Udruženog Rada (OOUR-ima). Sve to, a i još dosta opravdanih, a možda i neopravdanih razloga, dovelo je do naglog rasta broja zaposlenih, tako da je od 1972. godine, pa do kraja osamdesetih godina XX veka, rast broja zaposlenih imao sledeću dinamiku: 1972. godine zaposleno je 27 radnika, a sledeće godine još 136. Trend zapošljavanja velikog broja ljudi nastavio se do 1981. godine kada je bilo ukupno 722 zaposlena. 1987. godine Televizija Novi Sad je imala blizu hiljadu zaposlenih (894).¹²⁸

---

¹²⁸ Podaci su uzeti iz JRT Godišnjaka i Kadrovskog informacionog sistema, Novi Sad, 1989. godine

Tabela 5. Odnos broja zaposlenih u Radio-televiziji Novi Sad i u Televiziji Novi Sad

Godina	Broj zaposlenih u RTV-u	Broj zaposlenih u TV Novi Sad
1972.	539	41
1973.	710	177
1974.	923	281
1975.	1169	439
1976.	1466	636
1981.	1845	722
1982.	1887	742
1983.	1897	752
1984.	1940	778
1985.	1985	821
1986.	2095	848
1987.	2178	894

22.2. Osnovni koncept samoupravnih rešenja

*Cilj samoupravnih rešenja u organizaciji televizije bio je njeno uklapanje u samoupravni mehanizam i dobijanje televizije koja je oruđe društva i koja zadovoljava njegove potrebe.*¹²⁹ Ostvarenje tog cilja zahtevalo je osnivanje organa koji obezbeđuju organizovani uticaj društva i samoupravna prava radnika televizije, kao i organa ili metoda koji obezbeđuju neposredan uticaj gledalaca na program. Sve ove institucije zasebno, činile su jedinstveni sistem društvenog upravljanja televizijom.

Uticaj organizovanog društva obezbeđivao se predstavnicima društvenopolitičkih organizacija u savetu ustanove, posebnim programskim savetima za pojedine nacionalne programe i stručnim savetima za specijalne programe.

---

¹²⁹ Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad*. str. 16.

Samoupravna prava radnika televizije obezbeđivala su se neposrednim samoupravnim odlučivanjem, uticanjem na odlučivanje u organima samoupravljanja, kao i drugim rešenjima na osnovu zakona i statuta Radio-televizije Novi Sad.

Neposredan uticaj gledalaca obezbeđivao se anketama i drugim naučnim metodama studija programa i auditorijuma, organizovanjem gledalaca (odbori, redakcije, žiriji), kao i direktnim kontaktom sa auditorijumom putem emisija.

22.3. Dalja razrada programskih i organizacionih koncepcija

Predlog koncepcije, kako je naglašeno, nužno je sadržao samo osnovne načelne stavove oko kojih se morao postići određeni društvenopolitički dogovor, da bi se na osnovu toga moglo pristupiti konkretnom planiranju programa za svako jezičko područje, kao i planiranje kadrova za ostvarenje tog programa.

Nakon usvajanja osnovnog programskog dokumenta¹³⁰ usledili su dogovor o principima kadrovske politike TV Novi Sad (28. VI 1971.), izrada organizacione šeme i približne sistematizacije radnih mesta (IX–X 1971.), početak školovanja budućih kadrova (IX 1971.) kao formiranje jezgra – rukovodećeg kadra programskih, tehničkih i opštih službi (I – III 1972.). Šest meseci kasnije počinje se sa formiranjem programskih službi (IX – XII 1972.), a sledeće godine i sa doškolavanjem kadrova i uhodavanjem ekipa (I – XII 1973.). Prvih deset meseci 1974. godine korišćen je materijal proizveden u Televiziji Beograd (I – X 1974.), a paralelno sa tim izrađivala se i prva konkretna programska šema (V – IX 1974.). Najzad, tri godine kasnije 29. XI 1974. emitovanje počinje.

---

¹³⁰ *Ibid*, str. 17.

23. Izgradnja Televizijskog Doma

*Dinamika kadrova, radova i finansiranja*¹³¹ daje informaciju o dinamikama od početka 1972. godine pa sve do kraja 1975. godine, kada se moglo očekivati da počne redovni program iz zgrade Televizijskog Doma. Osnovne informacije i predviđanja koje su poslužile kao polazna tačka u formiranju ovih navoda su:

- *da program iz privremeno rešenog studijskog prostora treba da počne najkasnije sredinom 1974. godine*
- *da period uigravanja pre početka programa treba da počne 1.1.1974. godine*
- *da će studijski deo TV Doma (zajedno sa svim finim radovima i akustičkom obradom) biti gotov sredinom 1974. godine*
- *da se posle potpisivanja ugovora sredinom 1974. godine uređaji mogu očekivati najranije sredinom 1975. godine.*¹³²

Početkom 1970-ih godina javila se ideja da bi i Novi Sad trebalo da ima Televiziju, jer su ostali razvijeniji centri već bili odmakli na ovom polju. Televizija Ljubljana, Televizija Zagreb i Televizija Beograd tada su već postojali više od deset godina. Novo rukovodstvo je smatralo da je dobro što pre započeti ovaj težak zadatak i u Vojvodini. Ubrzo je formirana Radna grupa u sastavu: Stojadin Ljubenković, Šafer Pal, Branimir Ostojić i Vuk Francuz. I ranije je postojala želja da se ovaj posao započne. Već prilikom izgradnje Studija „M“ je o tome vođeno računa. Naime, tada je već ostavljen prostor za kretanje kamera, postavljena je rasveta, pa i jedna prostorija za filmskog snimatelja.

U okviru priprema zakonskih instrumenata kojima bi se regulisala osnovna pitanja funkcije i temelji materijalne osnove, donet je i *Orijentacioni plan izgradnje Televizije Novi Sad*, koji se sastojao iz dvadesetak koraka:¹³³

---

¹³¹ Ostojić, Branislav, Pot, Mirko i Ivan Pavlović. 1971. *Dinamika kadrova, radova i finansiranja*.

¹³² *Ugovor sa Gradom o korišćenju parcele na Trandžamentu*. 1971.

¹³³ Vuk Francuz i Branislav Ostojić. 1971. *Orijentacioni plan izgradnje Televizije Novi Sad*.

- Formiranje radne jedinice (uz prethodno proširenje delatnosti radija) i stvaranje plana rada; definisanje odnosa sa radiom;
- Proširenje grupe za potreban broj novih ljudi (ekonomista, inženjer, sekretar...) i stvaranje investicionog programa;
- Hitno stvaranje grupe (komisije) za određivanje detaljnih tehničkih koncepcija i nalaženje pogodnog objekta za otkupljivanje;
- Stvaranje grupe za određivanje detaljnih tehničkih koncepcija mreže TV predajnika i veza pri VF pogonu Radija Novi Sad;
- Izrada finansijskog plana;
- Otkupljivanje projekta studija;
- Pregovori oko lokacija za mrežu i pregovori sa Radio-televizijom Beograd oko punkta u Subotici;
- Otkupljivanje zemljišta;
- Pregovori i naručivanje opreme (studio i mreža); paralelno sa svim tačkama posle stvaranja grupa i komisija:
  - a) Početak stipendiranja i uopšte traženja perspektivnog kadra i
  - b) Nabavka određenog broja stanova za neophodni kadar;
- Proširenje grupe za program i početak detaljnijeg planiranja programa;
- Izvođenje potrebnih građevinskih radova;
- Dolazak uređaja i početak njihovog montiranja;
- Početak šireg primanja ljudi;
- Slanje ljudi na specijalizacije i usavršavanja;
- Početak formiranja redakcija;
- Završavanje montiranja uređaja i njihovo testiranje;
- Probni rad studija i mreže;

- Stvaranje materijala pogodnog za kasnije emitovanje;
- Zajednički probni rad studija, redakcija i mreže;
- Konačno formiranje ljudstva i

Početak rada.

Do potrebnog kadra, teško se dolazilo. Trebalo je pronaći one najbolje i spremne na velika odricanja. Bilo je veoma mnogo poteškoća oko radnog prostora; u prostoru podruma gimnazije „Jovan Jovanović – Zmaj“ bila je smeštena filmska laboratorija, u zgradi „Neimara“ direkcija, u Radničkoj ulici „produkcija“, dok je na Novosadskom sajmištu započela sa radom ekipa reportažnih kola, koja se već onda spremala i za prva programska ostvarenja.

Važno je istaći da se je sve što se radilo, radilo praktično po prvi put. Od poslova na prikupljanju ponuda za početak izgradnje Televizijskog doma, do iznalaženja i pripremanja odgovarajućeg programskog kadra. Od samog početka radilo se i na upoznavanju ostalih radio-televizijskih centara u zemlji i inostranstvu.

Bilo je više lokacija o kojima se raspravljalo (uključujući i privremena rešenja), ali je prioritet dat Mišeluku zbog tada aktuelne ideje da ceo grad „pređe preko Dunava“ i nastavi da se gradi i razvija na tzv. sremskoj strani. Izgradnju budućeg Televizijskog Doma brzo i veoma povoljno izveo je GIK „Banat“. Još se zgrada nije ni završila, a useljavanje je već počelo. Moralo se tako učiniti jer su tadašnji davaoci zgrada u zakup skupo naplaćivali najam radnog prostora. Konačno, novembra 1976. godine zgrade su završene, studio opremljen, predajnici spremni i radnici useljeni.

*Završeno je bilo, naravno, samo za tu fazu rada, jer još nije bilo ni blizu sve gotovo. To je tek bio početak izgradnje i osposobljavanja za kompletnu funkciju pripreme i emitovanja svih programa na pet jezika. Od početka rada, pa sve do konačnog završetka radova, rad je stalno zaustavljan nekim ograničenjima, restrikcijama, čekanjem, nedostatkom sredstava itd.*¹³⁴

---

¹³⁴ Rukavina, Zvonimir. 1989. *Nije bilo zabušavanja, a nesposobni su sami odlazili*. U Popović, Đorđije (ur.). *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum. str. 119.

U nacrtima iz 1970. godine, o izgradnji Televizijskog Doma, definisane su sledeće etape:

Učestvovanje u projektovanju TV Doma:

Pod ovim se podrazumeva svaki rad potreban u toku projektovanja TV Doma, pa i nešto malo posle toga radi proučavanja gotovih projekata, naknadnih projektovanja i korekcija. Zato je ovaj period za nekoliko meseci duži od predviđenog vremena za završavanje projekata.

Primanje ljudi za montažu uređaja i njihova obuka:

Pošto će za vreme montaže uređaja u zgradi TV Doma teći program iz privremenog studija nemoguće je sve ljude koji su izvršili montažu prvih uređaja povući i za ovaj posao. Zato je potrebno obezbediti nove ljude koji će pojačani starim, ili zamenjujući stare na odvijanju programa, omogućiti formiranje ekipa za montažu u TV Domu. Obuka ovih novoprimitljenih ljudi može se obaviti uključujući ih u rad privremenog studija ili ako to novi uređaji budu zahtevali, slanjem u fabrike isporučioaca. I ovu mogućnost za obuku treba regulisati sa isporučiocem kroz ugovor o kupovini opreme.

Priprema planova za montažu i formiranje ekipa:

Na osnovu prvih planova o montaži treba od ljudi odvojenih za montažu formirati ekipe koje posle toga treba da naprave precizne planove. Ovi planovi treba da su vrlo detaljni i napravljeni na osnovu dokumentacije i iskustva stečenog tokom obuke u fabrikama. Ovako pripremljeni planovi olakšaće i skratice period motaže, koji je predviđen da traje jednu i po godinu, i da se završi 1.1.1976. godine.

Puštanje u rad i početak rada pojedinih delova TV Doma:

Kako za preuzimanje dela programa privremenog studija nije potrebno završiti montažu svih uređaja to je početak programa iz studija predviđen za sredinu 1975. godine. Do kraja 1975. godine potrebno je preuzeti sav program od privremenog studija i montirati preostalu opremu koja je iz njega prenesena u TV Dom. To znači da će u ovom periodu, zavisno od vrste funkcije, paralelno raditi i privremeni studio

*i TV Dom. Krajem 1975. godine privremeni studio bi trebao da prestane da postoji.*¹³⁵

23.1. Izgradnja Televizijskog Doma – prostorno rešenje televizijskog centra

Još krajem 1971. godine, započelo se sa traženjem najpogodnije lokacije za izgradnju pokrajinskog televizijskog centra. Posle brojnih predloga, novosadski Zavod za komunalnu izgradnju poslao je zvaničan dokument u kome su dali mišljenje o dvema najatraktivnijim lokacijama u gradu.

U vezi sa predloženim lokacijama za izgradnju televizijskog centra, dostavili su uslove za ustupanje zemljišta na lokacijama na Limanu III i na Mišeluku.

Prema odluci Skupštine Opštine Novi Sad, kojom se reguliše davanje na korišćenje građevinskog zemljišta, i cenama utvrđenim za 1971. godinu, na Limanu III, bila je cena od 1.200 dinara/m² izgrađenih neto površina objekata.

Prema do tada sklopljenim ugovorima, uplata celokupne sume bi morala da se izvrši u roku od tri godine najdalje, s tim da se odmah moralo uplatiti 50% od vrednosti I faze, a ostatak u naredne dve godine, u jednakim iznosima (uzimajući u obzir odgovarajuću kamatu).

Za delove objekata II faze, koji se budu ugovarali posle 1971. godine, primenjivala se cena koja je u vreme ugovaranja bila utvrđena, odlukom Skupštine Opštine Novi Sad. Ovi uslovi važili su do kraja 1971. godine. Uslovi za 1972. godinu, bili su regulisani novom Odlukom.

Za lokaciju na Mišeluku, u to vreme nije postojala utvrđena cena uređenja zemljišta, te bi stvarni troškovi uređenja snosila sama Televizija. Troškovi su proizilazili iz predloženog urbanističkog rešenja. Pod ovim su se podrazumevali troškovi koji su počinjali sa izradom urbanističkog rešenja, lokacijom, imovinsko-

---

¹³⁵ Rajčan, Ištvan i Zdravko Vuković. 1970. *Beleška o podeli pretplate Radio Novog Sada sa RTV Beograd.*

pravnim poslovima, izgradnjom infrastrukture, te izgradnjom konačnog uređenja kompleksa, koji je zauzima TV centar. ¹³⁶

Razgovori sa predstavnicima Opštine o lokaciji televizijskog centra su se svodili na tri moguće varijante:

1. *Opština Novi Sad nudila je uslove koji su spominjani u prepiskama sa opštinskim Zavodom za komunalnu izgradnju, a sve između 30. avgusta i 18. oktobra 1971. godine:*

-Liman III kao lokacija je bila prihvatljiva, ali problem je bio finansijske prirode, odnosno predstavnici Televizije su tražili fiksnu cenu, dok je Zavod nudio plaćanje jednog dela avansno, a ostatak u narednih 10 godina, sa promenljivom kamatom;

-Trandžament/Mišeluk nudio je besplatno zemljište i infrastrukturu, osim toplane i delimično trafo stanice, s tim što je predstavnicima Televizije ostavljena mogućnost biranja lokacije; to je predstavljalo prihvatljivije rešenje, ali se tražila i garancija za most i infrastrukturu, kao i lokacije za izgradnju stanova za zaposlene radnike Televizije.

2. *Opština Novi Sad nudila je i delimično korigovane uslove:*

-Liman III - rok plaćanja je bio tri godine, a maksimalna cena je iznosila 2,6 milijardi dinara, fiksno;

-Trandžament/Mišeluk - za zemljište ne bi bilo obaveza plaćanja, osim troškova eksproprijacije, dok bi Televizija obezbedila komunalne usluge u vezi sa grejanjem i participaciju u troškovima izgradnje trafo stanice.

3. *Opština Novi Sad je na kraju odustala od preliminarnih dogovora, održanih između 30. avgusta i 18. oktobra:*

-Od šest ponuđenih lokacija u Novom Sadu, dve su bile neprihvatljive iz tehničkih razloga, a dve iz vremenskih razloga, jer nije bilo vremena za rušenje postojećih objekata na tim lokacijama.

---

¹³⁶ Vasić, Vojislav. Zavod za komunalnu izgradnju Opštine Novi Sad, BM/LG br. 05-5414, Prepis, 21.10.1971. godine.

-Preostale dve lokacije su bile neprihvatljive, iz finansijskih razloga, jer je za lokaciju na Limanu III Televizija bila spremna da plati 1,8 milijardi dinara fiksno, dok se Trandžament/Mišeluk, mogao prihvatiti pod uslovom da se zemljište i infrastruktura dobiju besplatno, uz garanciju da će most biti izgrađen do 1975. godine.¹³⁷

Pošto su razlike između ponuda Zavoda i mogućnosti Televizije bile prevelike, lokacija na kojoj će budući televizijski centar biti izgrađen postala je političko pitanje. Odgovorni iz Televizije su želeli da traže saglasnost za dalje poteze od pokrajinskih političkih foruma, opštinskih skupština i, na kraju krajeva, pretplatnika.

23.2. Postupak za eksproprijaciju zemljišta

Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS svedoče o izboru lokacije za novu Televiziju.

Kada smo uslove uzeli u obzir, uključujući i visinu komunalnog doprinosa, optimalno rešenje bilo je na Mišeluku, s tim da sami otkupimo zemljište od privatnika i sami izgradimo infrastrukturu. Čak i kad se uračunaju troškovi prevoza radnika na posao i sa posla, to je rešenje u svemu ipak bilo najjeftinije od svih ponuđenih i najpribližnije zadovoljavalo postavljene uslove.¹³⁸

Izabrana je lokacija na Trandžamentu, Mišeluk, o čijim detaljima svedoči dokument koji je donet krajem oktobra 1971. godine.

Zemljište na Trandžamentu - „Mišeluk“ je građevinsko zemljište u smislu Zakona o određivanju građevinskog zemljišta u gradovima i naseljima gradskog karaktera (Sl. list 32/68). Na ovo zemljište primenjuje se republički Zakon o uređivanju i davanju na korišćenje građevinskog zemljišta (Sl. glasnik 32/68). Na

---

¹³⁷ Podsetnik za razgovore o lokaciji. 1971.

¹³⁸ Budakov, Slobodan. 1989. *Osnivanje Televizije Novi Sad bilo je za sve nas stvaralački izazov*. U Popović, Đorđije (ur.). *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum. str. 17.

osnovu ovog propisa pod građevinskim zemljištem smatra se ono zemljište koje je regionalnim prostornim planom Opštine ili urbanističkim planom, odnosno odlukama koje te planove zamenjuje namenjeno za izgradnju.

Izgradnja na zemljištu iz stava 1. ovog člana mogla se vršiti samo ako je to zemljište uređeno na način određen ovim Zakonom i propisima donetim na osnovu njega.

Kao uređeno građevinsko zemljište smatralo se i neuređeno zemljište koje je obuhvaćeno programom uređivanja građevinskog zemljišta ako je obezbeđeno njegovo uređivanje uporedno sa izgradnjom objekta.

Građevinsko zemljište iz prethodnog stava moglo se davati samo za izgradnju većih društvenih objekata i stambenu izgradnju (naselja).

Neizgrađeno građevinsko zemljište na Trandžamentu moralo se ekspropisati pod uslovom da to zemljište nije u društvenoj svojini. S obzirom na vrstu objekta i prateće objekte verovatno će se vršiti eksproprijacija potpuna i delimična (pravo službenosti, prolaza, privremenog zauzeća i slično).

Nepokretnost se mogla ekspropisati pod uslovom da je utvrđeno da postoji društveni interes za izgradnju određenog objekta.

Ako je odluku o izgradnji određenog objekta donela radna organizacija - opšti interes utvrđivala je Skupština Opštine.

Ako je donet urbanistički ili prostorni plan, odluka o utvrđivanju opšteg interesa za određeni objekat morala je biti u skladu sa tim aktima.

Nakon utvrđenog opšteg interesa, predlagač eksproprijacije podnosi predlog za eksproprijaciju Opštinskom organu uprave nadležnom za imovinsko pravne poslove. Ovaj organ, rešenjem je usvajao predlog za eksproprijaciju i u međuvremenu pozivao sve zainteresovane strane radi rešavanja svih imovinsko pravnih odnosa. U proceduri koja je mogla trajati najduže tri meseca, nezadovoljne strane (pod pretpostavkom da nije došlo do nagodbe) ovaj organ je upućivao stranke Sudu opšte nadležnosti, radi pokretanja spora. Ovaj postupak pred Sudom smatrao se hitnim.

Građevinsko zemljište su uređivale komunalne i radne organizacije, određene aktom Skupštine opštine. U finansiranju uređivanja građevinskog zemljišta učestvovali su Opština, Komunalne radne organizacije, kao i drugi korisnici građevinskog zemljišta. Pravni položaj ugrađenih objekata na ovom zemljištu je bio pravno neregulisan, a po načelima građanskog prava vlasnik je bio onaj koji je te radove finansirao.

Ugovor o davanju uređenog građevinskog zemljišta na korišćenje trebao je da sadrži, naročito, uslove za izgradnju, rok u kome će se izvršiti izgradnja i naknadu za korišćenje uređenog građevinskog zemljišta.

Kako je čitav postupak eksproprijacije zahtevao određen utrošak vremena, rokovi su trebali da počnu teći od dana zaključenja ugovora o ustupanju građevinskog zemljišta, sa Zavodom za komunalnu izgradnju, čemu je trebao da prethodi akt Urbanističkog zavoda o određivanju lokacije. Kako za ovo građevinsko područje nije postojao urbanistički plan, trebalo je izraditi program uređivanja zemljišta i ovo zajedno sa predlogom za utvrđivanje, od opšteg interesa, dostaviti Skupštini opštine na rešavanje. Pod pretpostavkom da je za ove radnje trebalo mesec dana, postupak eksproprijacije trajao bi oko tri do četiri meseca. Ova prognoza je data dosta slobodno ali pod uslovom da je Zavod za komunalnu izgradnju pristao da on vodi čitav ovaj postupak, verovatno bi ovi rokovi bili znatno kraći.

Problem obaveznog depozita mogao se rešiti jedino na taj način što bi se uređivanje ovog građevinskog zemljišta ustupilo ili Zavodu za komunalnu izgradnju ili Stambenom preduzeću, kao uređivanje zemljišta za stambenu izgradnju. Za stambenu zgradu, koja bi se eventualno gradila u sklopu studija, nije bio obavezan depozit, pa se dobar deo infrastrukture mogao graditi bez plaćanja depozita (toplana, vodovod, kanalizacija).

Zakonom o narodnoj odbrani predviđeno je bilo da Opštinska skupština utvrđuje obavezu izgradnje skloništa, način obrazovanja sredstava, visinu učešća investitora (čl. 115 stav 2. Zakona o narodnoj odbrani 8/69). Ovim propisom obavezivale su se radne organizacije da svoje podrumске prostorije prilagode protivvazdušnoj odbrani. Takođe, iz ovog propisa nije proizilazila obaveza izgradnje

atomskog skloništa, međutim, trebalo je proveriti ne postoji li možda neka odluka Skupštine opštine o ovoj obavezi.

Eksproprisano zemljište je zemljište u društvenoj svojini sa pravom trajnog korišćenja. Korišćenje i promet ovog zemljišta regulisano je bilo Zakonom o prometu zemljišta i zgrada.

Odnosi između Televizije i radnih organizacija kao što su „Elektrovojvodina“, PTT, „Vodovod“ i druge, pravno je bio neregulisan. Postojala je praksa da se nakon završetka određenih objekata - elektromreže, vodovoda, PTT linija ovi uređaji predaju zainteresovanim radnim organizacijama kao njihovo osnovno sredstvo. I pored prilične nelogičnosti, obzirom na ogromna uložena sredstva, ovaj postupak imao je i svojih dobrih strana, jer su ove organizacije specijalizovale za održavanje tih objekata.

Pod pretpostavkom da se infrastruktura planirala samo za potrebe TV studija, otpadala je mogućnost priključivanja na tu infrastrukturu. U slučaju da se ova infrastruktura dimenzionirala za potrebe nekog naselja, verovatno bi se o tome sa Komunalnim radnim organizacijama morao sačiniti ugovor o sufinansiranju, što je u ovoj situaciji verovatno bilo nemoguće.

Komunalnim doprinosom obuhvaćena je bila čitava građevinska zona, a samim Zakonom o komunalnom doprinosu, bilo je određeno koje su organizacije oslobođene plaćanja ovog doprinosa. Radio-televizijske organizacije nisu bile oslobođene plaćanja. Odlukom o uvođenju komunalnog doprinosa, čitavo građevinsko područje podeljeno je bilo na više zona, zavisno od stepena opremljenosti komunalnih uređaja. Takode, ovaj propis pravio je razliku između uređenog i neuređenog građevinskog zemljišta i shodno tome utvrđene su bile i različite stope toga doprinosa. Najverovatnije da nije postojala mogućnost da Zavod za komunalnu izgradnju trajno oslobodi Televiziju obaveze plaćanja komunalnog doprinosa.

Srednjoročnim planom razvoja Novog Sada nije bila predviđena izgradnja mosta preko Dunava, na relaciji Bulevar 23. oktobar - Trandžament. S toga se nije moglo ni očekivati da će bilo ko dati čvrstu garanciju da će se ovaj objekat stvarno i

*graditi. Čak i preliminarno data izjava nikog ne bi obavezivala. Međutim, koliko je poznato, određene radnje su se u tom pravcu već preduzimale, kao što su geofizička ispitivanja i slično.*¹³⁹

23.3. Prostorno rešenje televizijskog centra

Kolegijum Televizije Novi Sad u izgradnji je 1972. godine uspeo zapravo dobrim delom da preuzme osnovnu ideju za prostorno rešenje televizijskog centra od kolega iz Slovenije, a oni su je opet, preuzeli od kolega iz Švajcarske.

*Nama je to izgledalo veoma dobro. Jer, studio u Cirihu je bio uglavnom završen, pa smo mogli da ga vidimo i proverimo uživo. Ljubljanski studio je bio u izgradnji, pa smo i organizaciju i tehnologiju građenja mogli praktično da proveravamo.*¹⁴⁰

Osnovni zahtev investitora u pogledu prostornog rešenja TV centra se odnosio na realizaciju svih datih propozicija u detaljnom prostornom programu navedenih prostorija i grupe prostora. Projektant je morao tražiti realizaciju prostornog rešenja u dužnom - lamelarnom konceptu ili u modificiranoj formi tok koncepta, kao najracionalniji oblik.

U deljenju celog prostornog programa, projektant je morao uzeti u obzir da se neke grupe prostora iz tehnoloških i drugih razloga nisu mogle razdeliti i da su predstavljale prostornu celinu, neposredno u radnom procesu ili pak u međusobnoj zavisnosti pojedinih radnih „taktova“ u okviru proizvodnog procesa.

Investitor je najznačajnije prostore koji su ne posredni deo jezgra tehnološkog procesa TV proizvodnje, preuzeo po već projektovanom RTV centru u Ljubljani sa izvesnim dopunama. Veličinu, položaj i opremljenost tih prostora

---

¹³⁹ Lokacija za TV studio na Trandžamentu - „Mišeluk“.

¹⁴⁰ Budakov, Slobodan. 1989. *Osnivanje Televizije Novi Sad bilo je za sve nas stvaralački izazov*. U Popović, Đorđije (ur.). *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum. str. 17.

projektant nije trebao menjati, osim ako je za to imao smislene razloge, i u tom slučaju morao je upozoriti investitora.

U prostornom oblikovanju TV centra, projektant je bio dužan da skupi studije sa pripadajućim pokrajnim i tehničkim prostorima u jedan pas. U pogledu oblikovanja ostalih prostora projektant je bio slobodan, naravno u okviru urbanističkih zahteva. Investitor je dozvoljavao, da se skupine prostora u skladu sa tehnološkim procesom grupišu u pojedine slobodno stojeće ali među sobom konstruktivno povezane objekte. Za tehnološke, jezgro-studijsko i tehnički kompleks – trebalo je u pogledu lokalnih razmera proučiti da li potrebuje akustični ogrtač sastavljen iz drugih objekata, ili ne.

Projektant je morao prostorno rešenje podrediti tehnologiji TV proizvodnje. Svi drugi elementi projektovanja morali su dati prednost zahtevima tehnologije, tj. racionalne i moderne proizvodnje.

Prostorni program je davao samo zahteve u pogledu neto površina. Investitor je polagao posebnu važnost na racionalno rešenje komunikacija, da ne bi razmera među neto i bruto površina za ceo centar prešlo odnos 1:1,35. O pogledu spoljnih funkcionalnih površina je postavljen samo zahtev za uređenje parkirališta što je u pogledu na udaljenost TV centra od grada je bilo posebno važno.

U pogledu grupisanja prostora, projektant je morao poštovati osnovno deljenje TV proizvodnje na kratki i dugi proizvodni herc. Svakom od dva herca pripadaju odgovarajući studiji sa tehničkim prostorima i nus prostorijama i prostori za organizatore i izvođače. Drugi proizvodni „herc“ treba da ima velike radionice, magacine i prostore za vežbe, kratki proizvodni „herc“ je zahtevao redakijske prostore, prostore za obradu filma i foto materijala a takođe prostore za izvođače. Veliki deo kratkog proizvodnog „herca“ predstavljao je neposredne žive TV emisije, dugi proizvodni „herc“ predstavljao je snimanje programa za fundus. U prvom je preovladavalo vreme iznad kvaliteta. U drugom je kvalitet bio odlučujući faktor. Sve prostorne kapacitete kratkog „herca“ je bilo moguće organizovati zajedno, i tesno su međusobno povezane. Pri dugom proizvodnom „hercu“ je bilo moguće da su organizatori proizvodnje odvojeni od rasta proizvodnje. Zato je bilo moguće

prostore organizatora i proizvodnje priključiti upravnim prostorima, koji nisu neposredno vezani za rad u studiju. Tehničke prostorije projektant ne razdeljuje od studija, prostorije za emitovanje programa treba da budu locirane u sklopu prostorija kratkog proizvodnog „herca“.

Kod razmeštanja prostora, projektant je morao uzeti u obzir potrebnu vezu među studijima za emitovanje i zato projektovati sa najbolje tačke u centru vezu sa odašiljačem. Tačka veze sa odašiljačem je trebao biti uređen kao stub ili pak kao posebna, za to osposobljena ravna površina. O veličini te površine je investitor detaljno dao podatke neposredno projektantu.

Za realizaciju tog programa projektant je imao na raspolaganju lako nagnutu parcelu površine i 4,86 ha. Sadašnji prostorni program je trebalo uzeti u obzir kao prvu fazu gradnje i pri tome je trebalo vrlo racionalno raspolagati sa datom površinom. Zajedničke zahtevane neto površine TV centra iznose 23.000 m², a neto volumen 86.000 m³. Površine prostorija je bilo moguće u projektu u odnosu na prostorni program varirati, međutim zahtevane visine prostorije trebalo je smatrati kao minimalne i nedopustivo bi bilo njihovo smanjenje. Sve studije je trebalo prostorno dimenzionisati tako da mogu da preuzmu potrebe TV proizvodnje u koloru.¹⁴¹

23.4. Zahtevi u pogledu urbanističkog uređenja

Novoizabrano rukovodstvo Televizije Novi Sad u izgradnji, je 1971. godine utvrdilo uslove koji su bili nužni za budući Televizijski Dom: slobodan građevinski prostor dovoljan za duži razvoj, opremljenost infrastrukturom, dobra pristupačnost iz raznih pravaca, stabilan teren za temelje, povoljna mikro klima i ruža vetrova itd.

---

¹⁴¹ Prostorno uređenje TV centra.

U skladu sa razvojnim interesima grada određena lokacija za gradnju TV centra je upravo na Mišeluku, produžetku osnove, koja se od uspona Petrovaradinske tvrđave vuče na desnom bregu Dunava prema Fruškoj Gori. Lokacija je određena na blagim obroncima iznad Dunava i neposredno nad železničkim industrijskim kolosekom Novi Sad-Beočin. Sa ove lokacije pruža se lep pogled na Dunav i grad Novi Sad, lokacija je vrlo lepo eksponirana, takođe gledana iz grada na obronke, gde je dug i nizak objekat Petrovaradinske tvrđave, u produžetku te vedute treba da bude izgrađen novi TV centar.¹⁴²

Tadašnja radna grupa za izradu i realizaciju projekta za izgradnju novog Televizijskog Doma, definisala je sledeće parametre.

U pogledu lokacije, Urbanistički zavod u Novom Sadu je odredio visinu objekta na P+4 etaže. Tako određena visina je odgovarala potrebnim i zahtevanim visinama studija i potrebnoj visini za vezu televizijskog centra sa odašiljačem na Fruškoj Gori. Pošto je obim i položaj podstanice za kondicioniranje vazduha bio vrlo delikatan, bilo je potrebno posebno proučavanje.

Relativna razuđenost parcele je omogućavala slobodno oblikovanje centra, a projektantu su se postavila dva zahteva:

- U pogledu položaja centra i njegove lokacije, iznad Dunava, na određenom mestu: odgovaralo je dužno, lamelarno rešenje u celini urbanističkih zahteva, jer je omogućavalo da se tim rešenjem prilagode zahtevu za srazmerno niski gabarit;*
- U pogledu položaja Centra, u budućem gradskom predelu: nije odgovaralo dužno lamelarno rešenje, tj.bilo je manje primenljivo. Postojala je mogućnost da dužina jedne fasade dostigne i 70 m, a projektant je trebalo da pronade odgovarajuće rešenje.*

U pogledu oblika parcele, veličine Centra i tehnoloških zahteva, projektant je trebao da prouči, već u fazi idejnog projekta, rešenje spoljnog uređenja i uređenja šire okoline.

---

¹⁴² *Ibid.*

Novi gradski predeo je bio zamišljen u produžetku gradskog magistralnog puta koji je vodio od železničke stanice, preko novog mosta, preko Dunava, na područje gde je bila određena lokacija za novi televizijski centar. Urbanističko rešenje toga dela još nije bilo izrađeno i te pojedinosti nisu bile određene.

Projektant je bio dužan da u pogledu urbanističkih propozicija uzme u obzir koje od fasada mora kvalitetnije da obradi. Radioničke traktove je trebalo obraditi kao tipične industrijske objekte.

U vreme izrade idejnog projekta, projektant je morao biti u stalnom kontaktu sa Urbanističkim zavodom Novog Sada.¹⁴³

---

¹⁴³ Silard, Antal. 2009. *Intervju sa Budakov Slobodanom* Neobjavljeni intervju.

24. Nabavka opreme za televizijski centar

Godine 1971, rukovodstvo se suočilo sa problematikom oko nabavke opreme. Tada su posebnim zakonom obezbeđene devize za nabavku opreme, a preuzimanjem 50 procenata pretplate, obezbeđeni su i dinari. Licitacija za uvoz opreme je već bila u toku za druge televizijske centre, a Televizija Novi Sad nije imala ni studio, pa čak ni idejni projekat za njega, ni plan programa konkretizovan po obimu i strukturi, ni dovoljno stručnih kadrova. Zato se moralo raditi sve istovremeno i sve veoma brzo. Radilo se danonoćno, a sastanci Kolegijuma držani su nedeljom popodne. Odlučeno je da se Televizija Novi Sad ipak uključi u licitaciju za opremu.

Na oglas za Javno prikupljanje ponuda za kupovinu uređaja za II televizijski program, koje je počelo u toku proleća iste godine, javio se veliki broj firmi (oko 26).¹⁴⁴

Rok za stizanje ponuda bio je 15.7.1971. godine i trebalo je svakoj stanici u JRT-u dati po dve kopije. Televizija Novi Sad dobila je svoje dve kopije 21.7.1971. godine.

Bilo je vrlo naporno proučavanje pristiglih ponuda (sama težina pristiglog materijala bila je veća od 500 kg), i trajalo je sve do kraja septembra, kada su se sve komisije JRT sastale u Budvi, da prodiskutuju i naprave selekciju ponuđača, prema tehničkim karakteristikama njihovih uređaja.

Centralno mesto u diskusijama komisije za studijsku tehniku imali su elektronski uređaji, jer su im komplikovanost, količine i cena bile ubedljivo najveće. Posle dužih diskusija došlo se do zaključka da tehničke uslove u potpunosti zadovoljavaju sledeće firme: MARCONI, THOMSON, RCA, PHILIPS i SIEMENS za studijsku tehniku; RCA AMPEX za magnetoskope; MOL-RICHARDSON, BERKEZ, ADB i THOMSON SIEMENS za rasvetu (sa gridom i komandom rasvete) i SIEMENS THOMSON i BELL AND HOWELL za film.

---

¹⁴⁴ Ostojić, Branislav. 1972. *Izveštaj o nabavci opreme za II televizijski program*. str. 1.

Među firmama koje su na ovom sastanku otpale bio je i OMAC (proizvođač mašina za razvijanje filma) za koga se Televizija Novi Sad jako zalagala da ostane, zbog velike zastupljenosti njegovih mašina u Jugoslaviji i vrlo niske cene. Osim OMAC-a, u toku diskusije, pokazalo se da je mišljenje Televizije Novi Sad bilo identično sa listom izabranih firmi.

Posle ovog sastanka firme iz užeg izbora bile su pozvane, svaka posebno, na dopunske razgovore. Svrha ovih razgovora je bila da se dobiju dodatne informacije i da se firmama daju podaci o specifičnim željama televizijskih centara. Kao rezultat ovog upoznavanja, firme su bile dužne da u određenom vremenu (do 15.12.1971. godine) daju odgovore na postavljena pitanja i da daju cene za dodatnu i specifičnu opremu, svakom centru posebno. Ovi sastanci su održani u Beogradu sa SIEMENS-om, u Budvi sa MARCONI-jem, u Tiheljskim Toplicama kod Zagreba sa PHILIPS-om, u Ljubljani sa THOMSON-om, u Sarajevu sa RCA-om, u Skoplju sa AMPEX-om, u okolini Beograda sa potencijalnim isporučiocima foto-filmske opreme i u Zagrebu sa proizvođačima opreme za rasvetu i audio tehniku. Svi ovi razgovori obavljani su uspešno, uz prisustvo svih zainteresovanih centara, izuzev Prištine, koju je u razgovorima zastupala Televizija Beograd.

Odgovori koji su trebali da uslede posle ovih razgovora i definisanja potreba, stizali su vrlo sporo i bili su nepotpuni. Jedini koji su u roku poslali odgovore bili su PHILIPS i THOMSON. RCA je poslao odgovor nešto kasnije, dok su odgovori MARCONI-ja i SIEMENS-a dobijeni tek pred komercijalne razgovore, u toku marta 1972. godine. I sadržaj odgovora je bio vrlo raznolik.

Dok je SIEMENS-ov, MARCONI-jev i naročito THOMSON-ov odgovor bio detaljan i sasvim zadovoljavajući, dotle su odgovori RCA-a i PHILIPS-a bili vrlo šturi i nejasni.

Posle proučavanja svih prispelih odgovora, naknadnog proučavanja tehničkih karakteristika i proučavanja finansijskih uslova, sve tehničke komisije sastale su se u toku januara 1972. godine, u hotelu „Palas“ u Beogradu, da bi izvršile selekciju firmi za poslednje komercijalne razgovore. Na ovom sastanku, pokušali su da smanje broj firmi i koliko god je to bilo moguće da pronađu zajedničko, jugoslovensko rešenje.

Baš iz tih razloga, Televizija Novi Sad koja je istupila sa listom THOMSON, MARCONI, PHILIPS, odrekla se MARCONI-ja (isto je uradila i Televizija Skoplje), tako da je zajednička lista odabranih firmi za razgovore o elektronskoj studijskoj opremi bila sledeća: THOMSON, RCA i PHILIPS. Televizija Zagreb se u toku glasanja odrekla SIEMENS-a, dok je Televizija Sarajevo odbila i ostala samo sa ovom firmom kao svojim jedinim kandidatom. Takođe je odlučeno da kandidati za film budu THOMSON, SIEMENS i BELL AND HOWELL. Za rasvetu MOL RICHARDSON, THOMSON i SIEMENS, a za magnetoskope RCA i AMPEX. Naknadno, na sastanku Upravnog odbora na insistiranje Televizije Sarajevo i Skoplje lista kandidata za elektronsku studijsku opremu proširena je sa SIEMENS-om i MARCONI-jem.

Svi ovi kandidati su pozvani na komercijalne razgovore u Dubrovnik, u martu i aprilu 1972. godine. Prethodno je na sastanku tehničke komisije odlučeno da će se od njih tražiti da kažu svoju poslednju reč o cenama, popustima i ostalim uslovima, a da će se tek sa odabranim kandidatom, na osnovu ovako definisanih jediničnih cena i finansijskih uslova, sastavljati precizni spiskovi opreme koja će se kupiti. Takođe je odlučeno da se sa firmama razgovara o apsolutnom ispunjenju traženih kreditnih uslova, o minimalnoj sumi za koju tu kreditni uslovi važe, o tome da važnost ponude mora biti produžena do kraja godine, ako ne bude JRT izuzet iz obaveze za plaćanje depozita, o spremnosti na kooperaciju sa jugoslovenskom industrijom i o eventualno nižim cenama i popustima.

Razgovori su obavljani po planu, uz manje ili više napora, i od svih firmi su dobijeni memorandumi o postignutoj saglasnosti, koji su se smatrali dopunom ponude. Sve dodatne informacije i uslovi, od strane firmi, primani su do 14.4.1972. godine u 24 časa. Dogovoreno je da se sve informacije dobijene posle tog roka ne prihvate. Rok za proučavanje svih novodobijenih uslova i cena bio je 4.5.1972. godine, kada je zakazan novi sastanak u Dubrovniku, na kome bi se konačno donela odluka od koga se oprema kupuje. U toku ovog proučavanja različitih mogućnosti, prvenstveno je trebalo uložiti napor da se pronađe opšte jugoslovensko rešenje, ukoliko je to ikako moguće.

U toku rezimiranja pristiglih ponuda, u Novom Sadu krenulo se ponovo iz početka, sređene su tabelarno sve cene, uslovi i popusti i još jednom su preispitani svi stavovi i mišljenja. Eliminirane su firme sledećim redom: SIEMENS, RCA, pa THOMSON.

SIEMENS-ova ponuda je odbačena jer je ocenjeno da su magnetoskopi bili lošijeg kvaliteta i vrlo skupi, tele-kino bio je manje povoljan od ostalih ponuđenih i takođe dosta skup, TV kolor kamera bila je osrednjeg kvaliteta, međutim, naknadnim dodavanjima, bila je opremljena automatskim uređajima, tako da je konceptijski bila rascepkana. Ostala oprema bila je tehnički zadovoljavajuća. Po cenama, unutar SIEMENS-ovog konzorcijuma, konkurentan je bio samo FERSEH, dok su svi ostali, a to su proizvođači audio opreme, rasvete i foto filmske opreme, bili veoma skupi. Poneki delovi opreme, na primer audio oprema i rasveta, dvostruko su bili skuplji od cena drugih ponuđača. Količinski popusti bili su vrlo mali.

RCA je odbijen jer je ponudio TV kolor kameru, koja je prema iskustvima drugih bila vrlo pouzdana, ali konceptijski vrlo zastarela. Bila je bez automatskih kola i prilično glomazna. Prema obaveštenjima stručnjaka iz RCA, moglo se očekivati da se pojavi njihov novi tip kamere, tako da bi kupovinom ove kamere, mogli doći u vrlo nezgodnu situaciju, da na startu 1974. godine, rad počne sa kamerom koja je čak i za RCA zastareo model. Opremljenje za kupovinu neke nove kamere, o kojoj se ništa nije znalo, smatrali su sasvim neopravdanim. Reportažna kola su bila vrlo glomazna, teška preko 22 tone i dugačka preko 11 m, tako da su postala sasvim neprihvatljiva. Cene su bile dosta visoke i date samo za slučaj da se kupi sva jugoslovenska oprema. U protivnom, trebalo ih je tek preračunati i bile su sasvim neizvesne (svakako veće). Najavljena cena inženjeringa dostizala je cenu višu i do 15%, a dodatna je nepovoljnost bila i to što se sve, izuzev sistemskog inženjeringa u Engleskoj, nalazilo u Americi. Procenat dozvoljene strane opreme je bio dosta mali (oko 10%), a kako RCA nije trebala da isporuči ni rasvetu, ni opremu za filmove, bila bi velika teškoća nabavljati ovu opremu kroz kredit.

Pored ovih razloga, razmišljalo se i o komunikaciji sa prodavcima. Televizijski centar bez iskustva morao bi se stalno konsultovati i tražiti pomoć od

firme koja sem kancelarije u Švajcarskoj i sistemskog inženjeringa u Engleskoj, sve ostalo ima u Americi, te bi saradnja bila teško izvodljiva.

Jedino činjenica da je dobro imati istu opremu, od istih proizvođača kao što je imala Televizija Beograd, ukazivala je na izvesnu povoljnost kupovine opreme od RCA. Ipak je zaključeno da je ova činjenica nedovoljna u poređenju sa ranije navedenim razlozima koji su bili protiv.

THOMSON je bio tehnički najbolji, koncepcijski vrlo povoljan, i davao je mogućnost kupovanja celog paketa opreme, ali je zato bio ubedljivo najskuplji. Prema tome, ova eliminacija dala je kao rezultat zaključak da su finansijski i tehnički gledano, manje nepovoljne, jer se ne može reći apsolutno povoljne, bile firme PHILIPS i MARCONI. Odluku, koja će od ove dve firme biti aktuelna, ostavili su za sastanak u Dubrovniku. Ipak, o ovim firmama potrebno je reći još neke detalje koji su bili vrlo važni kod odlučivanja.

MARCONI kolor kamera je prva automatska kamera koja se pojavila na tržištu, pa je zbog toga bila pomalo nedovršena. Ona je imala izvesna automatska kola koja nisu bila neophodna, a nije imala mogućnost multipleksa (prenos svih signala triaksonalnim ili koaksialnim kablom velike dužine) koji je bio vrlo pogodan za spoljne prenose. Ostala oprema, izuzev telekina je zadovoljavala, procenat strane opreme koja se može kupiti kroz njihov kreditni aranžman je bio vrlo veliki (50%), a pored ovih razloga, postojala je još i mogućnost kupovine rasvete od MOL RICHARDSON-a u neograničenoj količini. Količinski popusti su im bili mali i uglavnom vezani za predajnike, ali su zato cene bile niske.

PHILIPS TV kolor kamera bila je koncepcijski odlična, vrlo laka, mala i jeftina, ali je još uvek bila samo prototip, nije imala reference, proizvodnja joj je počinjala tek u julu 1972. godine i zato je bila pod izvesnim znakom pitanja. Telekino je bio vrlo dobar (prema iskustvima Televizije Ljubljana) i vrlo jeftin ali je zato audio oprema bila lošeg kvaliteta, u poređenju sa audio opremama drugih proizvođača. Cene su bile niske, količinski popust je bio veoma visok i za određenu opremu mogao je iznositi čak i 16,5%. Ovo su bili razlozi zbog kojih se PHILIPS-u davala izvesna prednost nad MARCONI-jem.

Što se tiče opreme za rasvetu, nju je bilo moguće nabaviti samo ako bi se kupila oprema MARCONI-ja, ili kroz dozvoljenih 22% tuđe opreme, kao u slučaju PHILIPS-a. I kod jedne i kod druge firme nije bilo moguće kupiti opremu za film (osim kroz dozvoljeni procenat strane opreme, i u slučaju MARCONI-ja i nešto manje od firme BELL AND HOWELL). Za magnetoskope dileme nije bilo, jer je zbog povoljnih cena i ostalih uslova AMPEX bio svakako najpovoljniji.

Ovi zaključci izneti su na sastanku u Dubrovniku, ali nije se našlo jedinstveno rešenje i predložene su 4 varijante. U svim varijantama, osim u drugoj, Televizija Novi Sad se izjasnila za PHILIPS. U drugoj varijanti, izjasnili su se za MARCONI, jer se i Televizija Beograd izjasnila za tu firmu, pa se mislilo da mogućnost posedovanja iste opreme kao i blizina Televizije Beograd (uz sve ostale olakšice koje idu uz to: obuka ljudi i lakše dobijanje rezervnih delova) predstavljaju veću prednost od nešto nižih cena koje je ponudio PHILIPS.

Za kupovinu magnetoskopa, svi osim Televizije Beograd, izjasnili su se za firmu AMPEX, čime su se postigli vrlo povoljni uslovi.

Filmsku opremu i rasvetu, preporučeno je nabaviti na neki drugi način, a taj način je trebala da prouči i predloži JRT. Kao mogućnosti za kupovinu, ostali su petogodišnji kredit koji je ponudio MOL-RICHARDSON, dozvoljeni procenat strane opreme kod odabrane firme za elektronsku studijsku opremu i kupovina za gotov novac.

Treba naglasiti da su sve analize i proučavanja u periodu od 15.7.1971. godine do 13.5.1972. godine uradili Ostojić Branimir, dipl.ing, Pavlović Ivan, dipl.ing. i Pot Mirko, dipl.ing. Ovi inženjeri su učestvovali i na svim sastancima stručnih komisija JRT-a, a na komercijalnim sastancima je, pored njih, učestvovao i Slobodan Milošević, dipl.ecc.¹⁴⁵

Radio-televizija Novi Sad se opredelila da kupi studijsku opremu i reportažna kola od firme MARCONI-CHELMSFORD jer je u toku proučavanja došla do zaključka da je ovo rešenje, tehničko-finansijski gledajući, za nju bilo najpovoljnije.

---

¹⁴⁵ *Ibid*, str. 8.

*Teško je kod ovakog obrazlaganja potpuno odvojiti tehničke razloge od finansijskih.*¹⁴⁶

Tehnički gledano, ova oprema bi se mogla okarakterisati na sledeći način: reportažna kola su bila vrlo komforna, sastavljena od dva vozila, pokretna, kratka i laka. Tehničke mogućnosti potpuno su bile u skladu sa zahtevima JRT; mikseri su bili odlični, sa vrlo velikim mogućnostima i kompaktni. Ostala studijska video oprema je takođe bila odličnog kvaliteta.

Finansijski gledano, MARCONI oprema je bila već u početnoj ponudi jedna od najjeftinijih, a to je i ostala, posebno posle fiksnog popusta od 8% i posle opadanja vrednosti funte. Ukupni izdaci za reportažna kola i celokupnu studijsku video opremu iznosili su bezmalo milion i po američkih dolara u to vreme.

Ceneći kvalitet i vrlo niske cene magnetoskopa koje je ponudila firma AMPEX, Televizija Novi Sad je odlučila da od ove firme kupi 3 magnetoskopa VR 1200 C, i automatski programer RA 4000 i 3 helikoidalna magnetoskopa VPR 7903. Kako je i većina TV stanica kupovala opremu od AMPEX-a, smatrano je da tu odluku nije ni trebalo dalje obrazlagati. I ova investicija, finansijski gledano, bila je opravdana, jer je popust kod pomenutog proizvođača bio u iznosu od 350.000 američkih dolara.

Zbog odličnog kvaliteta uređaja i vrlo povoljnog paketa audio opreme koji se mogao formirati, odlučeno je da se audio oprema kupi kod francuske firme SCHLUMBER-GER. Ovakvoj odluci svakako je doprinela i činjenica da je i većina ostalih studija nameravala da kupi opremu istog proizvođača.

Studijska i filmska audio oprema ukupno je iznosila oko 200.000 američkih dolara.

Televizija Novi Sad je nameravala da kupi rasvetu za jedan informativni studio sa 2 kamere, rasvetu za najavni studio, pokretnu rasvetu za reportažna kola i pokretnu rasvetu za filmska snimanja, za procenjenu sumu od 125.000 američkih dolara.

---

¹⁴⁶ *Izveštaj studijske tehnike.* 1972. str. 1.

Pošto su nedostajali precizni podaci o cenama i ostalim uslovima, i kako se do zadnjeg momenta nije znao nijedan isporučilac opreme za rasvetu, posle naknadnih i detaljnih razgovora, odlučivalo se da li će se oprema kupiti od grupe SCHLUMBERGER-CREMER, od koga je već kupljena audio oprema, ili od engleskih proizvođača preko firme MARCONI, gde je kupljena video oprema i reportažna kola.

I kod filmske opreme, do zadnjeg trenutka, se nije znalo ko će biti isporučilac. Prema raspoloživim podacima, Televizija Novi Sad je ovu opremu kupila kod firme DEBRI, preko grupacije Schlumberger-Feremer, ARRI filmske kamere i od ostalih isporučilaca - montažne stolove i filmsku projekciju. Ukupni finansijski izdaci za sve ovo iznosili su 280.000 američkih dolara.¹⁴⁷

---

¹⁴⁷ *Ibid*, str. 4.

25. Pripremanje stručnog kadra

U procesu osnivanja Televizije, među najtežim bili su kadrovski problemi, jer tada u Vojvodini uopšte nije bilo montažera za film i elektroniku sa znanjem jezika narodnosti, a trebalo je pripremiti petojezični program. Nije bilo inženjera elektroničara, tehničara, novinara, reditelja, organizatora, snimatelja, itd. Istina, dragocenu osnovu predstavljalo je Dopisništvo Televizije Beograd iz Novog Sada, koje je pripremalo informativne emisije na mađarskom jeziku. Tu se već okupio izvestan broj novinara, snimatelja, montažera, rasvetljiivača. To je moglo poslužiti za početak, ali nije moglo biti dovoljno. Iz tog razloga prihvaćeni su „gotovi“ kadrovi iz cele zemlje - iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Skoplja, Sarajeva, pa čak i iz inostranstva.

Primali su se, uglavnom, preostali inženjeri, u skladu sa priloženim organizacionim šemama tehnike televizije. Pored njih, u tom periodu, primao se i manji broj tehničara, čiji je period obuke trajao veoma dugo. Primali su se i tehničari koje zbog visokog kvaliteta rada i znanja nije trebalo izgubiti.

Period od godinu dana trebao je da posluži za detaljno upoznavanje najvažnijeg kadra sa svim postojećim planovima, za obuku na uređajima u zemlji i inostranstvu i za proučavanje karakteristika opreme koja će biti kupljena. Pred kraj ovog perioda, ovi ljudi su trebali vrlo aktivno da se uključe u traženje i izbor tehničara, za svoje buduće ekipe. Međutim, zbog već pomenute vrlo duge obuke nekih tehničara (na primer snimatelja koji moraju da polože školu u Zagrebu), početak ovog perioda je od 1.1.1973. godine pomeren nekoliko meseci unapred, a možda i još ranije. Primanje ostalog osoblja i kadrovska struktura trebalo je da bude formirana najkasnije do 1.1.1974. godine, kada je osoblje trebalo da bude spremno za probni rad i uigravanje sa ostalim službama. Ova obuka se sastojala, prvo od upoznavanja sa planovima, a zatim od kraćeg kursa na uređajima na kojima će se raditi i konačno, od praktičnog treninga na sličnim uređajima u televizijskim centrima u Jugoslaviji. Jedan deo ovog osoblja, svakako onaj bolji i u zavisnosti od poznavanja jezika, je obučavan u inostranstvu, od strane firme koja je isporučivala

uređaje. Ova obaveza firme isporučioaca bila je garantovana ugovorom o kupovini opreme.

Početak perioda prijema opreme za privremeni rad i formiranje ekipa je jedna od glavnih tačaka osnivačkog procesa i zasnovan je na pretpostavci da je nemoguće bilo napraviti izbor firme i precizne ugovore o količini opreme, pre sredine 1972. godine. Pošto se isporuka nekih uređaja nije mogla očekivati pre isteka roka od 12 meseci od potpisivanja ugovora, realno je da ovaj period nije mogao početi pre sredine 1973. godine. U toku sledećih pola godine, ove uređaje je trebalo primiti i formirati ljude po ekipama koje će ih montirati i kasnije održavati. Planirano je da se ceo ovaj posao završi najkasnije do 1.1.1974. godine.

Uigravanje ekipa je predstavljao niz mnogobrojnih proba svih mogućih programa i situacija, koje su se mogle očekivati i privikavanje kadra na te situacije. Period uigravanja trebalo je da traje najviše pola godine i da od programskog osoblja, studijske ekipe tehničara i ekipe tehničara koja opslužuje predajnike i veze, stvori celinu.

Početak rada:

Kamen temeljac novog TV doma položen je 22. juna 1973, a već aprila 1974. godine uselili smo se ilegalno u suteran zgrade; 20. juna završen je i tehnički prijem, pa smo se i legalno uselili u novi TV dom.¹⁴⁸

Rad iz privremeno rešenog studijskog prostora, trebalo je da počne najkasnije 1.07.1974.godine i da se nastavi sve do 1.07.1975. godine, i delimičnog preuzimanja od strane Televizijskog Doma, a prestanak ovog početnog rada planiran je za 1.01.1976. godine, kada su već svi uređaji iz prostora privremenog studija bili prebačeni u Televizijski Dom.

Prijem i formiranje najvažnijeg kadra za laboratorijsku i tonsku obrada filma odnosili su se uglavnom na šefa laboratorije i ponekog tehničara koji su trebali da se prime u prvoj polovini 1972. godine i zajednički reše problem laboratorije dopisništva. Odmah po prijemu, ovaj kadar je trebalo da počne da se obučava u

---

¹⁴⁸ Budakov, Slobodan. 1989. *Osnivanje Televizije Novi Sad bilo je za sve nas stvaralački izazov*. U Popović, Đorđije (ur.). *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum. str.18.

televizijskim centrima, u zemlji i inostranstvu. Trebalo je da se upoznaju sa tehnološkim procesom i uređajima sa kojima će raditi. Isto tako, bilo je potrebno da aktivno učestvuju u pripremi prostora za rad, a u kasnijoj fazi, i u izboru ostalog personala za buduće ekipe koji je trebalo da počne sa radom u prvoj polovini 1973. godine. Međutim, neki od njih su zbog vrlo duge obuke (snimatelji tona, tehnolozi u laboratoriji) počeli ranije.

Obuka ostalog personala počela je odmah po prijemu i trajala je do kraja 1973. godine, da bi početkom 1974. godine, bili spremni za uigravanje sa ostalim službama i za početak probnog rada. Trebalo je prvo da se upoznaju sa planovima, a posle sa uređajima i tehnologijom televizijske i filmske produkcije u televizijskim centrima u Jugoslaviji. Jedan deo ovih ljudi je obučavan u inostranstvu, kod firme isporučioća uređaja. Posle ovog treninga, učestvovali su u montaži uređaja, da bi uspešnije radili na tim uređajima u njihovoj daljoj eksploataciji.

Nakon prijema i obuka svih članova, ekipama je bio predviđen period od 6 meseci za potpuno usklađivanje sa svim službama (redakcijama i studijskom tehnikom) i za usklađivanje tehnologije proizvodnje filmova za televiziju. Ovaj period trajao je sve do početka emitovanja programa.

25.1. Program realizovan na filmskoj traci u Televiziji Novi Sad

Na zahtev programskog odeljenja, trebalo je formirati jednu filmsku ekipu, u drugoj polovini 1972. godine, znači mnogo pre početka emitovanja. Ekipa je trebalo da bude formirana od ljudi koji već imaju iskustva u snimanju filmova, tako da im nije bila potrebna posebna obuka. Krajem iste godine filmska ekipa je počela sa radom. Kako je rok isporuke potrebnih uređaja za ovaj rad bio 3-4 meseca, znači da u tom pogledu nije bilo problema. Ova ekipa je radila u nepromenjenom sastavu, sve do početka emitovanja programa.

Ostale filmske ekipe trebale su da se formiraju i obuče tokom 1973. godine uglavnom u jugoslovenskim televizijskim centrima. Pošto ove ekipe nisu brinule o montaži uređaja, njihov glavni zadatak je bio da se što bolje upoznaju sa filmskom proizvodnjom, a specijalno sa proizvodnjom za potrebe televizije. U tom pogledu, trebalo je da prilikom obuke, tesno sarađuju sa programskim odeljenjem, novinarskim i rediteljskim kadrom, da bi se što bolje usaglasili tehničko-tehnološki produkcijski aspekti proizvodnje. Do početka normalnog rada 1.7.1974. godine ekipe su trebale da budu spremne za usklađivanje sa svim ostalim službama.

Za privremeni rad ovih ekipa trebalo je odabrati zgradu i adaptirati je ili podići novu zgradu, a zatim, i u jednom i u drugom slučaju, izvršiti akustičku adaptaciju prostora namenjenog privremenom studiju. Ti su poslovi bili predviđeni za period od 1.01.1972. godine do sredine prve polovine 1973. godine. Pri tome, trebalo je obratiti pažnju kako na pogodnost objekta za privremeni rad (dovoljno velika mogućnost komuniciranja sa Fruškom Gorom, mogućnost brze saradnje sa privremenom filmskom laboratorijom, akustičke pogodnosti...), tako i na buduću nesmetanu seobu uređaja u zgradu Televizijskog Doma. Do momenta stizanja opreme, potrebno je bilo u tom prostoru izvršiti pred radove, kako bi se olakšala i ubrzala buduća montaža. To je na primer, izgrađivanje nekih nosača uređaja, izvesna kabliranja koja je bilo moguće ranije obaviti itd. Te radove je trebao da obavi deo ljudi koji je nešto ranije osposobljen ili iskusniji tehničari. Sama montaža uređaja za privremeni rad bila je poverena ekipama koje su trebale da izvrše i ispitivanje opreme i puštanje u rad. Sve to vreme, morali su biti prisutni i stručnjaci firmi koje isporučuju uređaje.

Laboratoriju za c/b film za dopisništvo izgradila je Televizija Beograd, ali su morali biti angažovani i upoznati se sa tokom montaže i televizijski radnici iz Novog Sada. Kasnije će se kapaciteti ove laboratorije mnogo koristiti, kako za obradu filmskog materijala tako i za obuku kadrova.

Za privremenu laboratoriju i tonsku obradu filma takođe je bilo potrebno izgraditi zgradu ili adaptirati neku postojeću. Ovom poslu je trebalo pristupiti početkom 1972. godine, a završiti ga polovinom drugog dela iste godine. Pri tome je trebalo obratiti pažnju na neke potrebe buduće laboratorije. Laboratorija je trebalo da

bude u dve etaže sa mnogo zasebnih prostorija, trošila bi velike količine vode i električne energije, a morala je pružati i mogućnost akustičke obrade. Takođe, je trebalo voditi računa da u redovnom radu postoji mogućnost brze saradnje sa redakcijama i studijem. Za konsultaciju je bilo potrebno obratiti se i drugim televizijskim centrima.

U tom istom vremenskom periodu bilo potrebno pripremiti prostor za montažu uređaja, građevinski i akustički ga obraditi, dovesti električnu energiju i vodu i eventualno obaviti neke montažne radove pre stizanja uređaja. I prilikom ovih radova trebalo je uključiti ljudstvo koje će raditi na tim uređajima, kao i konsultovati i tražiti pomoć od drugih televizijskih centara.

Montaža jedne mašine za razvijanje c/b filma, koja bi kasnije, posle preseljenja u Televizijski Dom radila kao mašina za razvijanje kolor filma, predviđala se za drugu polovinu 1973. godine. Ljudstvo koje je obučavano u međuvremenu, trebalo je da učestvuje u montaži uređaja, a ispitivanje i puštanje u rad trebali su da izvrše radnici iz fabrika koje isporučuju uređaje.

Probni rad je počeo još pre nego što se potpuno završila montaža. Razlog za ovo je bila činjenica da se odeljenje sastojalo od nekoliko nezavisnih jedinica (filmska laboratorija, foto laboratorija, tonska obrada filma i montaža filma) koje je trebalo uklopiti u jednu celinu. Zbog toga je trebalo puštati u probni rad svako odeljenje čim bi se montaža završila. Probni rad je trajao sve do početka 1974. godine kada je počelo usklađivanje sa svim ostalim službama.

1. Programski raspored i odnos sa Televizijom Beograd

Kako bi se izbegla dupliranja informativnih emisija na istom programu, kako bi se ostvarila veća prisutnost informacija o Pokrajini na celoj teritoriji Republike i kako bi se lakše komponovao program na jezicima narodnosti pojavila se zamisao za pregovorima sa Radio-televizijom Beograd. U pregovorima bi se postavilo pitanje raspolaganje terminima koje Vojvodina ima na I programu (mađarske emisije i hronika „Kroz Vojvodinu“) u vremenskom terminu pogodnijem od sadašnjeg, i posle kretanja vojvođanske televizije (Televizije Novi Sad i mreže II programa u Vojvodini). Kao olakšica u tim pregovorima mogao je da posluži interes Televizije Beograd za informacijama iz Pokrajine i eventualna obaveza, da će se ti termini koristiti samo za srpskohrvatski informativni program. Time bi se postiglo da I program ostane jezički jedinstven. U slučaju ostvarenja ove zamisli Vojvodina bi dobila nedeljno 110 minuta na I programu, što znači mogućnost pokretanja jedne dnevno-informativne emisije na srpskohrvatskom jeziku u trajanju od 15 minuta. Ostale emisije Televizije Novi Sad na srpskohrvatskom jeziku emitovale bi se na II programu kao i emisije na jezicima narodnosti s tim što bi se srpskohrvatske, po mogućnosti priključivale beogradskom večernjem drugoprogramskom bloku, čineći opet jedinstvenu celinu. Takođe, kao problem se postavlja pitanje rešenja tehničke veze sa I programom.

2. Osnivanje Centra za istraživanje programa i auditorijuma Televizije Novi Sad

Godinom osnivanja Centra za istraživanje javnom mnenja, programa i auditorijuma Radio-televizije Novi Sad smatra se 1974, kada je realizovano prvo istraživanje o informativnoj emisiji Televizije Novi Sad „Signali“. Tada je usvojen i koncept razvoja Službe za istraživanje programa i auditorijuma Radija i Televizije Novi Sad.

Služba za istraživanje programa i auditorijuma u Radio-televiziji Novi Sad formirana je 1973. godine. Četiri godine kasnije taj naziv je promenjen u Odeljenje za istraživanje programa i auditorijuma, a 1987. godine u Centar za istraživanje programa i auditorijuma. Centar je proučavao i istraživao sva pitanja od interesa za programski razvoj i delovanje Radio-televizije Novi Sad, praćenje domaćih i stranih iskustava u istraživanju auditorijuma radija i televizije i publikovanje istraživačkih rezultata. To su najčešće bile obimne kvantitativne ankete na uzorcima od 500 do 3000 televizijskih pretplatnika i članova njihovih domaćinstava, kao i razgovori sa preko 16. 000 ljudi, pripadnika svih nacionalnih zajednica na čijim je jezicima Radio-televizija Novi Sad emitovala program.

Rezultati vrednog istraživanja objavljivani su u mnogobrijnim zbornicima sa godišnjom frekvencijom. Iz predgovora dr Dragana Kokovića, bibliografije radova Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma 1974-1984. stoji sledeće:

Decenijama, od 1974. godine, mali tim stručnjaka različitih profila obavljao je različite stručne poslove u vezi sa sačinjavanjem planova programa Radija i Televizije, prikupljao je i analizirao stavove iz javnih diskusija o tim programima, davao inicijalne predloge za unapređivanje postojećih i uvođenje novih emisija i programa Radija i Televizije, analizirao i izučavao ostvarivanje društvene uloge i programskih funkcija Radio-televizije Novi Sad, planirao, programirao i realizovao fundamentalna, primenjena i razvojna istraživanja, koja su bila u vezi sa svim aspektima delovanja i funkcije Radio-televizije Novi Sad, sarađivao je sa odgovarajućim istraživačkim jedinicama drugih jugoslovenskih radio-televizijskih

centara i odgovarajućim naučno-istraživačkim ustanovama, i u okviru te saradnje okupljao je veliki broj spoljnih saradnika.¹⁴⁹

Osim istraživanja auditorijuma, rađene su i analize sadržaja pojedinih emisija ili programa, u nekim slučajevima na osnovu recenzija stručnih pojedinaca ili grupa. Analizirani su odnos štampe prema pojedinim emisijama Radija i Televizije i pisma slušalaca i gledalaca, a tumačeni su i organizacija, sastav i ponašanje komunikatora na Radiju i Televiziji.

*Veliki praktičan i naučni značaj imaju i podaci o ulozi Radija i Televizije u razvoju saradnje svih nacionalnih zajednica. Istraživanja jezika i govora profesionalnih učesnika programa Radija i Televizije predstavljaju prve naučne i stručne radove iz oblasti sociolingvistike i kulturologije elektronskih medija u Vojvodini, dok je istraživanje jezika i govora u emisijama Radio Novog Sada i Televizije Novi Sad na rusinskom jeziku prvo istraživanje te vrste u svetu.*¹⁵⁰

Imajući u vidu predmetnu usmerenost, istraživane su pojedine emisije, ali i opšta struktura radijskih i televizijskih programa. Uvrežena je praksa da istraživač prilazi svakom zadatku oslanjajući se na naučna saznanja o ulozi radija i televizije u društvu. U Centru su se posebno trudili da sačuvaju objektivnost, autonomnost i kritičnost istraživačkog rada, bez obzira na to što su istraživanja organizovali i finansirali, po pravilu, neposredni proizvođači programa radija i televizije.

*Od 1976. godine Centru je povereno obavljanje stručno-istraživačkih poslova u vezi sa sačinjavanjem smernica za izradu godišnjih planova programa Radio-televizije Novi Sad i prikupljanje i sistematizovanje stavova iz javne diskusije o njima.*¹⁵¹

---

¹⁴⁹ Koković, Dragan. 1984. *Predgovor*. U Košničar, Sofija *Bibliografija radova Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma Radio-televizije Novi Sad 1974-1984*. Novi Sad: OOUR Prosveta Novi Sad. str. 7-8.

¹⁵⁰ Majtenji, Andrija. 2005. *Medijski uslovi i potrebe medija u vreme formiranja istraživačke jedinice RTNS*. U Ratkov Njegovan, Biljana (ur.). *Mediji i istraživanje. 30 godina Centra za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma RTNS*. Novi Sad:Radio-televizija Novi Sad. Centar za istraživanja javnog mnjenja, programa i auditorijuma. str. 14

¹⁵¹ Popović, Đorđije. 1989. *Bez istraživanja je nemoguće objektivno utvrditi postojanje auditorijuma radija i televizije*. U Popović, Đorđije (ur.). *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum. str. 105-109.

Istraživanje poruka Radija i Televizije doprinelo je organizovanijem i obimnijem prikupljanju mišljenja i stavova slušalaca i gledalaca o sadržaju, kvalitetu i značaju tih poruka, čime se istraživanje radio-televizijskog auditorijuma u Vojvodini afirmisalo i kao važan činilac transformacije informisanja od jednosmernog toka (od komunikatora ka slušaocima i gledaocima) prema dvosmernom toku komunikacije (od slušalaca i gledalaca ka komunikatoru). Tako se istraživanje predstavilo i kao „most“, kako istraživači često vole da naglase, između radija i televizije s jedne i slušalaca i gledalaca s druge strane.

Centar je od 1974. do 1992. godine izvršio preko 500 istraživanja. Njihov predmet najčešće su bili informativno-politički programi Radija i Televizije Novi Sad. Sprovedena su i brojna istraživanja o emisijama kulturno-umetničkog programa (o radio i televizijskim dramama, serijama, filmovima), zabavnim, obrazovnim, dečjim i muzičkim emisijama, emisijama iz kulture, emisijama ekonomske propagande, emisijama o sportu, omladinskim emisijama. Ta ispitivanja različita su i po obimu, metodologiji, programu, ali ispitivanja kao što je „Dnevni barometar“, odnosno „Barometar medija“, sprovedena početkom osamdesetih godina, predstavljaju jedan od najrazvijenijih i najpouzdanijih modela merenja auditorijuma.

Ovim radovima obogaćena je opšta izdavačka produkcija Vojvodine u oblasti kulturne istorije i masovnih komunikacija. Rezultati istraživanja Centra od početka su redovno objavljivani u internoj publikaciji „Izveštaji i studije“ i dostavljani odgovarajućim telima, organima i pojedincima u Radio-televiziji Novi Sad i osnivaču.

Upućenost stvaralaca programa i istraživača jednih na druge, omogućila je neposrednu primenu rezultata istraživanja u radu redakcija Radija i Televizije. Ti rezultati razmatrani su na sastancima redakcijskih kolegijuma, sektora, programskih kolegijuma Radija Novi Sad i Televizije Novi Sad i programskih saveta. Rezultati istraživanja koristili su se u programskoj praksi kao elemenat za vrednovanje kvaliteta emitovanih programa, kao pokazatelj potrebe za izmenu koncepcije i sadržaja emisija odnosno programske šeme ili kao faktor u planiranju programa i uvođenju novih emisija i programa. Istraživači Centra objavljivali su radove u

domaćim stručnim i naučnim publikacijama, a zapaženo je i njihovo učešće na stručnim i naučnim skupovima i savetovanjima u zemlji i inostranstvu.

Nacrtom plana i programa za 1984. godinu precizirano je da će se razvijati i unapređivati: istraživanje svih aspekata programske politike i prakse Radija i Televizije. U skladu sa ovakvim opredeljenjem, Planom rada Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma, koji je usvojio Programski kolegijum Radio-televizije Novi Sad, predviđeno je bilo i istraživanje kojim bi se kritički sagledalo na koji način i u kojoj meri su rezultati dotadašnjih istraživanja korišćeni u programskoj i uređivačkoj politici Radija i Televizije Novi Sad. Predmet ovog Odeljenja predstavljala su mišljenja, stavovi i predlozi jednog broja najodgovornijih urednika i kreatora programa Radio Novog Sada i Televizije Novi Sad u vezi sa korišćenjem rezultata istraživanja Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma Radio-televizije Novi Sad, u njihovoj dotadašnjoj praksi.

Ciljevi Odeljenja bili su sledeći:

1. *Utvrđiti u kolikoj su meri izveštaji Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma predmet razmatranja na sastancima pojedinih redakcija;*
2. *Odrediti u kakvoj se meri i na koji način radovi Odeljenja koriste za pripremanje i ocenjivanje pojedinih emisija i programa Radio Novog Sada i Televizije Novi Sad;*
3. *Odrediti konkretne primere korišćenja rezultata istraživanja u pripremanju emisija i programa Radia Novi Sad i Televizije Novi Sad;*
4. *Prikupiti predloge urednika i programskih ljudi koji se odnose na budući rad Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma.*¹⁵²

Odeljenje za istraživanje programa i auditorijuma izveštaje o svojim istraživanjima je redovno dostavljalo svim redakcijama Radio Novog Sada i

---

¹⁵² Turčan, Jaroslav. 1984. *Urednici o primeni rezultata istraživanja i radu odeljenja*. U Košničar, Sofija *Bibliografija radova Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma Radio-televizije Novi Sad 1974-1984*. Novi Sad: OOUR Prosveta Novi Sad. str. 51-57.

Televizije Novi Sad. Svaka redakcija dobijala je veći broj primeraka izveštaja, što je omogućavalo da se širi krug stvaralaca programa upozna sa rezultatima istraživanja. Ovakva praksa pokazala se plodonosnom. Naime, anketa je pokazala da se ovi izveštaji u najvećem broju slučajeva razmatraju na sastancima pojedinih redakcija, redakcijskih kolegijuma i na sastancima sektora u pojedinim redakcijama. U manjem broju slučajeva (pre u Televiziji) izveštaji i istraživanja Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma nisu bila predmet razmatranja redakcija i drugih programskih tela, već su se njima služili samo pojedini članovi redakcija.

Međutim, takođe se pokazalo da je u svim redakcijama bila ustaljena praksa da se razmatraju isključivo ona istraživanja koja su se odnosila na programe ili emisije samih redakcija o kojima je reč, a ne i ostala istraživanja. Svi učesnici u anketi izjavili su da su se izveštaji Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma koristili pri svakodnevnoj praksi redakcija. Izveštaji su se najčešće koristili pri analizi i ocenjivanju kvaliteta pojedinih emisija i programskih celina. Nalazi i rezultati istraživanja su se sastojali od elemenata koji utiču na izvođenje ocene o emitovanim programima ili pojedinim emisijama i najčešće su bili potvrda ispravnosti orijentacije redakcija u pogledu sadržaja i koncepcije programa.

U velikom broju slučajeva na osnovu rezultata istraživanja vršile su se izmene u koncepciji i sadržaju emisija. Rezultati istraživanja Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma koristili su se i prilikom planiranja programa. Najviše ih je koristila redakcija Televizije Novi Sad. Osim toga, istraživanja su u nekim slučajevima sugerisala uvođenje novih emisija. Tako su redakciji filmskog programa Televizije Novi Sad, rezultati istraživanja poslužili kao jedan od pokazatelja interesovanja auditorijuma za igrane filmove namenjene deci i omladini i za tada savremeni sovjetski film, pa je tako i uveden ciklus dečijeg i omladinskog filma i više sovjetskih igranih filmova. Osim već navedenih, anketom su bili prikupljeni i podaci o konkretnim slučajevima, u kojima su rezultati istraživanja uticali na izmene koncepcije ili sadržaje emisija Televizije Novi Sad.

3. Razvoj programa Televizije Novi Sad od 1975. do 1980. godine

Televizija Novi Sad je osnovana 1971. godine, tj. petnaestak godina kasnije nego u socijalističkim republikama. To zakašnjenje, naravno nije ostalo bez posledica. Pre svega, u vreme osnivanja Televizije Novi Sad već su bile podeljene frekvencije za emitovanje I i II TV programa, a prilikom te podele na socijalističke autonomne pokrajine se nije računalo.¹⁵³

Iako je već početkom 1971. godine imala blizu 250.000 televizijskih pretplatnika, više nego republike Slovenija, Bosna i Hercegovina, Makedonija i Crna Gora, SAP Vojvodina, u to vreme, nije imala nikakvu ni tehničku ni kadrovsku bazu za samostalnu proizvodnju televizijskog programa. Ostali televizijski centri u zemlji Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo i Skoplje, već su imali kompletan prvi televizijski program i uveliko se pripremali za uvođenje drugog. Nije bilo još ni Pokrajinskog zakona o radio-difuziji, a prava osnivača radio-televizijskih kuća, imala je SR Srbija.

Tokom 1970. godine, naknadnim proračunima, izmenama u frekventnom planu SR Srbije i ugovorom sa Radio-televizijom Beograd pronađene su i utvrđene mogućnosti da SAP Vojvodina emituje samostalan televizijski program, ali samo na tzv. UHF području („drugi program“). Sve do kraja 1970. godine celokupnu televizijsku pretplatu sa područja Vojvodine ubirala je Televizija Beograd. Tek od 1. januara 1971. godine, polovina pretplate ostajala je u Vojvodini.

Ovakve tehničke, pravne i ekonomske pretpostavke bitno su uticale na koncepciju osnivanja i razvoja Televizije Novi Sad. Pravne pretpostavke bilo je moguće menjati odmah i one su i izmenjene već tokom 1971. godine: donet je Pokrajinski zakon o radio-difuznim ustanovama, preneti su prava osnivača sa Republike na Pokrajinu, a izmenjen je i Savezni zakon kojim je Televizija Novi Sad priznata kao jedan od nosilaca prava na devize za uvoz opreme za drugi televizijski program.

---

¹⁵³ Budakov, Slobodan. 1975. *Problemi daljeg razvoja Televizije Novi Sad*. Radio-televizija Novi Sad. Novi Sad. str. 1.

Ekonomske i tehničke pretpostavke nije bilo moguće menjati u to vreme, te su one ostale prisutne i u postavkama srednjoročnog plana razvoja Televizije Novi Sad. Računalo se, međutim, da će ugovor sa Radio-televizijom Beograd o deobi pretplate morati da se menja i to u korist Televizije Novi Sad, dok se sa tehničkim pretpostavkama (frekvencije) računalo kao definitivnim.

Osnovna opredeljenja data u dokumentima o programskoj i kadrovskoj koncepciji pre donošenja srednjoročnog plana bila su: stvaranje sopstvenih programskih i tehničkih kapaciteta kako za proizvodnju tako i za emitovanje kompletnog petojezičnog televizijskog programa. Pri tome kvalitet programa morao je polaziti od nivoa koji je u jugoslovenskoj televiziji već dostignut. Procenjeno je da se samo na taj način Televizija Novi Sad može potvrditi kao samostalna i ravnopravna jedinka u televizijskom sistemu SR Srbije i Jugoslavije, tj. kao perspektivni stvaralac jedne trećine ukupnog programa u Srbiji, odnosno oko 14% ukupnog programa u Jugoslaviji što bi bilo u srazmeri sa brojem televizijskih pretplatnika.

U drugoj polovini 1971. godine ova osnovna opredeljenja podržana su na sednici predsedništva i Izvršnog odbora Predsedništva konferencije socijalističkog saveza radnog naroda Vojvodine, a zatim i u svim opštinama u Vojvodini.

Na osnovu tih opredeljenja sačinjen je i srednjoročni plan razvoja Televizije Novi Sad za period 1972-1976. Srednjoročnim planom utvrđeni su osnovni zadaci Televizije Novi Sad, kako u oblasti izgradnje objekata, nabavke opreme i osposobljavanja kadrova, tako i u programskoj aktivnosti. Pre svega, bilo je predviđeno da se isprojektuju i izgrade celokupni tehnički kapaciteti za stvaranje i emitovanje sopstvenog programa: Televizijski dom sa jednim većim i dva manja studija, četiri predajnika, prvo Venac i Subotica, a zatim Vršac i Kikinda, kao i odgovarajući sistem veza. Računalo se da Televizijski dom može biti završen tek 1976. godine i da se sa redovnim programom ne sme toliko čekati. Zato je predviđeno da se izgradi improvizovani studio, nabave reportažna kola i obezbedi privremeni smeštaj za filmsku laboratoriju. Sa takvim privremenim rešenjima trebalo je početi redovan program na pet jezika u jesen 1974. godine. Već krajem 1972. godine trebalo je početi pripremnu filmsku proizvodnju, a 1973. preuzeti dnevni program na

mađarskom jeziku koji je pripremalo dopisništvo Televizije Beograd. Sa emitovanjem programa trebalo je početi 1974. godine, a u 1975. godini emitovati dva sata programa dnevno. U poslednjoj godini plana, 1976. godine, trebalo je dostići 3 i po sata programa dnevno, tj. 65.520 minuta godišnje, a od toga 31.200 minuta sopstvene proizvodnje.

Osnovna struktura programa takođe je utvrđena srednjoročnim planom. U prvoj godini redovnog programa trebalo je proizvesti oko 10.400 minuta programa na srpskohrvatskom jeziku, isto toliko na mađarskom, 2.600 minuta na slovačkom, 1.560 na rumunskom i isto toliko na rusinskom jeziku. Bilo je, takođe, predviđeno da program u prvo vreme bude pretežno informativnog i dokumentarnog karaktera. Za dnevni informativni program predviđeno je 3 i po časa nedeljno, za ostali informativni program 5 do 6 časova i za ostale žanrove prvo 6, a zatim 11 i po časova nedeljno. To je za 1976. godinu značilo 29.640 minuta informativno-dokumentarnog i 35.880 minuta ostalog programa. Za 1975. godinu planirano je uvođenje prvih umetničkih emisija i specijalizovanih emisija iz pojedinih oblasti života i rada.

Potrebna ulaganja su u srednjoročnom planu procenjena na 441.681.300 dinara. Isto tako za redovne troškove poslovanja i lične dohotke u celom periodu od 1972. do 1976. godine predviđeno je 119.900.000 dinara. Finansijskom konstrukcijom predviđeno je da se investicije finansiraju delom iz inostranih kredita, a delom iz kredita poslovnih banaka, s tim da se svi krediti otplate do 1985. godine.

3.1. Ostvarivanje srednjoročnog plana

Pripreme za izgradnju Televizije Novi Sad su u početku tekle normalno. Do polovine 1972. godine završeni su predprojekti za Televizijski dom i odabrana inostrana oprema prema raspisanoj licitaciji. Međutim, dalje projektovanje i

*potpisivanje ugovora sa mnogobrojnim isporučiocima opreme, kao i izgradnja objekata i isporuka opreme tekli su sporije nego što se očekivalo.*¹⁵⁴

Pre svega, u martu 1973. godine, na osnovu Saveznog zakona, zabranjeno je poslovnim bankama da kreditiraju izgradnju televizijskog objekta. Zahtev da se sredstvima iz vanbudžetskog bilansa Pokrajine zamene očekivani krediti poslovnih banaka nije urodio plodom i realizacija čitavog plana je dovedena u pitanje. Stoga su investicije morale biti svedene u okvire raspoloživih sredstava. Odustalo se od izgradnje kompletnog Televizijskog doma i izgrađena je samo njegova prva etapa, samo jedan umesto tri studija. Izgrađen je i predajnik u Subotici, a delimično i predajnik na Vencu. Izgradnja predajnika u Vršcu i Kikindi još nije započeta iako su obavljene pripreme. Za filmsku laboratoriju obezbeđen je privremeni smeštaj i ona je proradila 1973. godine. Reportažna kola su kupljena i proradila su početkom 1974. godine. Pripremna proizvodnja počela je kao što je i planirano krajem 1972. godine. Pripremanje i emitovanje televizijskog dnevnika na mađarskom jeziku preuzeto je od Televizije Beograd 1. januara 1973. godine, s tim što je obim povećan sa 110 na 140 minuta nedeljno.

Od početka 1974. godine uvedene su i dečije emisije na mađarskom jeziku, a krenula je i prva stalna emisija Televizije Novi Sad u jugoslovenskom programu na srpskohrvatskom jeziku „Signali M“. Te godine, Televizija Novi Sad se, zajedno sa Televizijom Beograd, prvi put pojavila u Jugoslaviji i Evropi sa direktnim prenosom Evropskog prvenstva u stonom tenisu (ESTON) i petnaeste izborne konferencije Saveza komunista Vojvodine. Televizija Novi Sad učestvovala je i u zajedničkom izveštavanju sa X Kongresa Saveza komunista Jugoslavije, sa Televizijom Budimpešta direktno prenosila radove na mostu kod Donjeg Miholjca, izveštavala celu jugoslovensku televizijsku mrežu o boravku predsednika Tita u Mađarskoj i o otvaranju mosta Bezdan – Batina i povremeno prikazivala dokumentarne filmove za celu televizijsku mrežu srpskohrvatskog jezika u području. Televizija Novi Sad je 1974. godine proizvela ukupno 12.335 minuta programa, a od toga emitovala 10.789 minuta. Redovan program, međutim, nije mogao da počne krajem te godine jer iz više objektivnih i subjektivnih razloga Televizija Novi Sad za to još nije bila tehnički

---

¹⁵⁴ *Ibid*, str. 3.

osposobljena. Uz pomoć radne grupe Izvršnog veća SAP Vojvodine analizirani su problemi zakašnjenja redovnog programa i utvrđene mogućnosti da se to zakašnjenje smanji. S obzirom na narasle društvenopolitičke potrebe odlučeno je da, i pored zakašnjenja, obim programa predviđen srednjoročnim planom za 1976. godinu mora biti ostvaren.

U 1975. godini ukupan obim programa dostiže 14.800 minuta i sasvim je sličan onome koji je emitovan u 1974. godini, s tom razlikom što je od 26. novembra 1975. godine počelo emitovanje redovnog programa Televizije Novi Sad.

U 1976. godini emitovano je ukupno 79.380 minuta programa (srednjoročnim planom predviđeno 65.520 minuta). U tome je sopstvena proizvodnja iznosila 47.134 minuta, dok je bilo planirano 31.200. Na srpskohrvatskom jeziku je proizvedeno 37.849 minuta, na mađarskom 23.591 minut, na slovačkom 2.548 minuta, na rumunskom 2.028 minuta, na rusinskom 1.508 minuta, a emisije u kojima nema govornog jezika u trajanju od 11.856 minuta. Informativno dokumentarni program čini 40.968 minuta, a planirano je bilo 29.640. Program ostalih žanrova iznosio je 38.412 minuta, što je više od planiranih 35.880 minuta.

Finansijske pokazatelje o dotadašnjem razvoju Televizije Novi Sad teško je upoređivati sa postavkama srednjoročnog plana jer je tu dolazilo do znatnih odstupanja uglavnom pod uticajem faktora izvan Televizije Novi Sad. Kretanje cena na svetskom i domaćem tržištu bilo je bitno drugačije od predviđanja u svim društvenim planovima u zemlji, pa i u Televiziji Novi Sad. Osim toga, došlo je do promena u investicionim zahvatima. Umesto kompletnog Televizijskog doma i privremenog studija, izgrađena je samo prva etapa, ali sa povećanim studijem od 100m² na 176m², pa zasigurno potrebna finansijska analiza dotadašnjeg razvoja nije mogla kao parametar uzeti u obzir postavke iz srednjoročnog plana.

Osnovne karakteristike ostvarivanja srednjoročnog plana mogu se svesti na sledeće:

- *po vremenu početka redovnog programa Televizija Novi Sad kasni godinu dana u odnosu na srednjoročni plan;*

- mreža predajnika gradi se, takođe, sa zakašnjenjem; do 1975. izgrađenim predajnicima pokriva se blizu 80% stanovništva u pokrajini, dok je oko 20% još uvek nepokriveno kvalitetnim televizijskim signalom;
- studijski kapaciteti nisu izgrađeni u planiranom obimu zato što su Televiziji bili uskraćeni krediti poslovnih banaka;
- po obimu i strukturi programa Televizija Novi Sad u 1976. godini je bila iznad planskih predviđanja.¹⁵⁵

Ova protivrečnost, kapaciteti manji, a program veći od planiranog, značili su, da su već na samom startu, iskorišćene sve tehničke rezerve, da je zaposlenost iznad planiranog, a sve to implicira izuzetne teškoće za dalji razvoj Televizije Novi Sad i to iz sledećih razloga:

- nedostatak tehničkih kapaciteta poskupljuje proizvodnju jer se ti kapaciteti (studijski postor, reportažna kola, rasveta, kolor-laboratorija itd.) moraju iznajmljivati;
- povećanje tekućih troškova poslovanja zbog iznajmljivanja tuđih kapaciteta umanjuje akumulativnu sposobnost Televizije i usporava dalje investicione tokove;
- širenje programa je moralo biti usporeno jer je u samom startu program vrlo obiman i do krajnosti napreže ljudske i tehničke potencijale Televizije;
- status neprivredne radne organizacije u uslovima čestih promena instrumenata koji usmeravaju i ograničavaju neprivrednu potrošnju je veoma otežavao i planska predviđanja za Televiziju i ostvarivanju planskih zadataka; isuviše je često bila neizvesna sudbina, ne samo planiranih nego i već započetih investicionih zahvata.¹⁵⁶

---

¹⁵⁵ *Ibid*, str. 5.

¹⁵⁶ *Ibid*.

Novi srednjoročni plan razvoja Televizije Novi Sad za period 1976-1980. godine, svakako je morao uvažiti sve ove teškoće i trebao je da utvrdi puteve njihovog prevazilaženja.

3.2. Promene u odnosima sa Radio-televizijom Beograd i uticaj tih promena na razvoj programa Televizije Novi Sad

Ugovorom iz 1970. godine između Radio-televizije Beograd i Radio Novog Sada utvrđeno je da Televizija Beograd proizvodi i emituje prvi televizijski program i za područje SAP Vojvodine i da i dalje prisvaja polovinu pretplate sa područja Vojvodine.

Početak 1975. godine inicirana je promena ovih odnosa i njihovo dovođenje u sklad sa Ustavom. Rezultat tih promena bio je sledeći:

Ravnopravna i raznovrsna programska i tehnička saradnja u interesu što potpunijeg i kvalitetnijeg TV programa u SR Srbiji kao i u cilju što racionalnijeg funkcionisanja TV sistema u SR Srbiji;

- *obezbeđivanje normalnih tehničkih uslova za ostvarivanje ustavnih funkcija Pokrajine u oblasti informisanja putem Televizije i to na taj način što će se pronaći tehničke mogućnosti da i Televizija Novi Sad emituje svoj samostalni program na VHF području;*
- *proizvodnja i emitovanje zajedničkog prvog TV programa za celo područje SR Srbije srazmerno broju pretplatnika (približno 2:1 u korist TV Beograd) sve dok se ne pronađe tehnička mogućnost za samostalni program TV Novi Sad na VHF području;*
- *ukidanje procentualnog učešća Televizije Beograd u TV pretplati sa područja SAP Vojvodine i regulisanje ekonomskih odnosa između dveju kuća na bazi ravnopravne programske saradnje i zajednički utvrđenih obaveza.¹⁵⁷*

---

¹⁵⁷ *Ibid*, str. 6.

U dotadašnjim razgovorima ovi ciljevi još nisu bili u celini postignuti te Samoupravni sporazum između Radio-televizije Beograd i Radio-televizije Novi Sad još nije bio potpisan. Ipak, dogovoreno je da se u 1976. godini na VHF mreži u celoj Srbiji emituje zajednički program ove dve televizije. U tom programu Televizija Novi Sad je trebala da učestvuje sa približno 1/3, a Televizija Beograd sa približno 2/3 ukupnog programa. Konkretni sporazumi, međutim, nisu dovedeni do kraja. Bez obzira na to, sigurno je da je ovakvo uspostavljanje odnosa između dveju kuća zahtevalo od Televizije Novi Sad, ne samo da čitavo područje SAP Vojvodine brzo pokrije kvalitetnim televizijskim signalom, nego i da se ubrzanim tempom osposobljava kako za samostalnu tako i za koprodukciju proizvodnju složenijih struktura programa koje su inače bile deficitarne, a i najskuplje.

U periodu od 1975. do 1980. godine, zadatak Televizije Novi Sad je prvenstveno bio da omogući gledanje svog programa na celoj teritoriji SAP Vojvodine, bilo na VHF, bilo na UHF mreži, bilo kombinovano.¹⁵⁸ Isto tako, bilo je neophodno ojačati i proširiti studijske kapacitete da bi se i složeniji programski žanrovi mogli proizvoditi u Novom Sadu, da bi se obezbedio veći stepen sigurnosti kako u proizvodnji tako i u emitovanju programa kao i da bi se obezbedila nesmetana ekspanzija programa posle 1980. godine. Sam program Televizije Novi Sad je u periodu 1976-1980 bio proširivan samo onoliko koliko je to neminovno zahtevalo poboljšanje opšte strukture programa, odnosno uvođenje novih, složenijih, pre svega igranih programskih struktura. Može se reći da je u 1978. godini Televizija Novi Sad već bila sposobna da proizvodi dva serijska filma, 6 do 7 originalnih televizijskih drama i isto toliko muzičkih šou emisija godišnje. Kako ti žanrovi programa sami za sebe nisu činili veliku minutažu, ukupan obim programa se povećao svega na oko 94.000 minuta u poslednjim godinama plana, tj. na oko 5 sati emitovanog programa dnevno.

Informativni program nije bitnije menjao svoj obim, ali je kvalitativno morao da napreduje, pre svega u smislu obezbeđivanja većeg broja izveštaja i reportaža „sa lica mesta“ i direktnih prenosa.

---

¹⁵⁸ *Ibid*, str. 7.

Razvoj tehničke baze Televizije Novi Sad trebalo je da nadoknadi ono što je bilo propušteno u proteklom periodu, kao i da se prilagodi najsavremenijim tehničkim i tehnološkim dostignućima, radi postizanja pomenutih programskih ciljeva.

Na prvom mestu bilo je potrebno završiti predajnik na Vencu, kako bi mogao da primi uređaje za emitovanje programa na VHF području, čim za to bude pronađena odgovarajuća frekvencija. Uz postojeći VHF predajnik u Subotici i VHF repetitor u Vršcu, cela Vojvodina je mogla biti pokrivena kvalitetnim televizijskim signalom na I programu koji bi se emitovao iz Novog Sada. Takođe, trebalo je izgraditi predajnik u Vršcu kako bi se veliki deo Banata pokrio UHF programom Televizije Novi Sad. Posle toga se egzaktnim merenjima moglo utvrditi da li je za područje Kikinde neophodan predajnik ili malo jači repetitor. I taj objekat u Kikindi je trebalo izgraditi do 1980. godine.

Televizija Novi Sad je 1975. godine posedovala kolor reportažna kola sa četiri kamere, ali su se, s obzirom na programske potrebe, već u toku 1976/77. godine morala nabaviti još jedna reportažna kola sa dve kamere. Neophodno je bilo obezbediti i definitivni smeštaj za filmsku laboratoriju, i to povećanog kapaciteta, jer se ekspanzija programa do 1980. godine nije mogla bazirati na elektronskoj tehnici, sem pomenutih reportažnih kola.

U narednih pet godina, mikrotalasne veze je trebalo kompletirati i proširiti, tako da se omogući direktno uključivanje reportera u program, kao i realizacija živih prenosa sa cele teritorije Vojvodine. Predviđala se mogućnost istovremenog javljanja reportera sa osam različitih mesta.

Neophodno je bilo obezbediti i više rezervnih uređaja, kako u studijskoj tako i u emisionoj tehnici, da bi se postigao veći stepen sigurnosti u proizvodnji i emitovanju programa.

Izgradnja druge etape Televizijskog doma, pre svega studijskog prostora, nije mogla biti završena do 1980. godine. Pogotovo zato što je objekat koncipiran kao radio-televizijski dom. Međutim, projektovanje i pripremni radovi morale su biti započeti već u prvim godinama novog srednjoročnog plana. Samo za televizijski deo

u budućem Radio-televizijskom domu bilo je potrebno izgraditi 15.000 do 17.000 m² građevinske površine.

Nakon završetka izgradnje mreže televizijskih predajnika izvršila su se kompleksna merenja i analize pokrivanja Vojvodine televizijskim signalom i utvrđen je broj potrebnih repetitora. Pretpostavljalo se da će zbog konfiguracije zemljišta i prostorne udaljenosti biti potrebno izgraditi petnaestak repetitorskih stanica.

Prema tadašnjim sagledavanjima, da bi se ovako postavljeni zadaci u petogodišnjem periodu mogli izvršiti, bilo je neophodno investirati oko 570.000.000 dinara, a od toga preko 342.000.000 din. u građevinske objekte i blizu 228.000.000 din u opremu. Tolika sredstva, međutim, Televizija Novi Sad nije mogla obezbediti iz sopstvenih prihoda. U najboljem slučaju moglo je iz sopstvenih izvora obezbediti oko 170.000.000 dinara, približno isto toliko iz kredita poslovnih banaka, ako bi se postojeći Savezni zakon izmenio, dok je oko 227.000.000 dinara trebalo obezbediti iz drugih izvora, tj. sredstava Pokrajine.

Osnovu ekonomskog položaja Televizije u ovom periodu određivala je već postignuta materijalna baza i kretanje prihoda iz pretplate u zavisnosti od broja pretplatnika i visina naknade za pretplatu s jedne strane i kretanje cena opreme, materijala i usluga i drugih komponenata koji su bili neophodni za ostvarivanje programskih zadataka, s druge.

Ukupan prihod Televizije, činili su prihod od televizijske pretplate, prihod od ekonomske propagande i ostali prihodi koji su poticali iz delatnosti Televizije, kao što su prodaja filmova. Prihod od televizijske pretplate u periodu srednjoročnog plana bio je u stalnom porastu. Rukovodstvo Televizije je očekivalo da će cena pretplate ostati nepromenjena i odnosi sa Televizijom Beograd biti definisani, kao i da će prihod od televizijske pretplate 1980. godine biti za 113% veći u odnosu na 1975. godinu.

Tabela 6. Ukupan prihod za period od 1975 do 1980. godine¹⁵⁹

Godina	Iznos (din.)
1975.	144.452.000
1976.	256.030.000
1977.	267.802.000
1978.	285.094.000
1979.	297.390.000
1980.	308.323.000

Zavisno od programskih zadataka, obima i vrste programa kretali su se i materijalni troškovi poslovanja, koji su 1980. godine u odnosu na 1975. godinu, bili povećani za 252%, koristeći se, prilikom izračunavanja potrebnih finansijskih sredstava za sve emisije, cenama iz 1974. godine.

Kretanje materijalnih troškova i amortizacije u periodu srednjoročnog plana razvoja uticali su na visinu dohotka.¹⁶⁰

Tabela 7. Kretanje materijalnih troškova i amortizacije

Godina	Iznos (din.)
1975.	99.240.000
1976.	140.440.000
1977.	139.309.000
1978.	130.924.000
1979.	142.532.000
1980.	137.501.000

Za period od pet godina sredstva obezbeđena za dohodak porasla su za više od 37 miliona dinara. Kretanje potrebnih sredstava za lične dohotke, zakonske i ugovorne obaveze, u planskom periodu, uticali su na ostatak dohotka za fondove.

---

¹⁵⁹ *Ibid*, str. 9.

¹⁶⁰ *Ibid*, str. 10.

Tabela 8. Ostatak dohotka za fondove za period 1975-1980.godine¹⁶¹

Godina	Iznos (din.)
1975.	44.500.000
1976.	71.131.000
1977.	59.218.000
1978.	43.419.000
1979.	46.137.000
1980.	34.278.000

U petogodišnjem periodu je zabeležen je pad sredstava ostatka dohotka za fondove za oko deset miliona. Ostatak sredstava za fondove je služio za obezbeđivanje rezervnog fonda, za fond zajedničke potrošnje i poslovni fond.

Na osnovu iznetih podataka o potrebama, vidimo da su one prevazilazile mogućnosti, pa je bilo potrebno uložiti velike napore da bi se te disproporcije rešile. Nužno je bilo, pre donošenja konačnog predloga srednjoročnog plana razvoja, na samoupravnim organima Televizije Novi Sad i pokrajinskim društvenim forumima, odlučiti o iznosima i načinu finansiranja predviđenih programskih i razvojnih kapaciteta, donošenjem društvenih i samoupravnih sporazuma sa zainteresovanim partnerima.

Prilikom koncipiranja i pripremanja pojedinačnih emisija u programu Televizije Novi Sad, polazilo se od zahteva koji su proizilazili iz dokumenata X Kongresa SKJ, iz Ustava SFRJ i posebno iz intervjua „druga Tita“, koji je dao zagrebačkom „Vjesniku“: *Duhovno i materijalno stvaralaštvo u našem samoupravnom i socijalističkom društvu mora počivati na interesima radnih ljudi i treba da odražava te interese, koji proizilaze iz klasnog karaktera samoupravnog socijalističkog društva.*¹⁶²

Kod stvaranja programa Televizije Novi Sad, polazilo se od stava da se kroz emisije produbljuje i učvršćuje bratstvo i jedinstvo naroda i narodnosti SAP Vojvodine i SFRJ. I dalje je ostao trajan zadatak redakcija Televizije Novi Sad, pa

¹⁶¹ *Ibid*, str. 11.

¹⁶² *Predlog razvoja programa TV Novi Sad od 1976. do 1980. godine. Polazna osnova.* str. 1.

shodno tome i pojedinaca, stvaralaca programa, da vojvođansku i jugoslovensku javnost objektivno, pravovremeno i autentično informiše o razvoju i jačanju samoupravnih odnosa, o uspesima delegatskog sistema, o razvoju proizvodnih snaga, o kretanju materijalne proizvodnje, o kulturnim i sportskim događajima kako u Vojvodini tako i u ostalim delovima Jugoslavije. Emisije i pojedinačni prilozi u programu morali su biti tako komponovani da odražavaju autonomnost Pokrajine Vojvodine, kao otvorenu bratsku zajednicu brojnih naroda i narodnosti, u sastavu SR Srbije i da istovremeno kod gledalaca još više razvijaju osećanje zajedništva i solidarnosti sa ostalim delovima Jugoslavije. Informativne, pa i obrazovne emisije, maksimalno i na pogodan način, morale su približiti, presaditi u svest gledalaca, potrebu i nužnost udruženog rada, kao najpogodniju formu samoupravnog življenja i delovanja. Prilikom redovnih analiza emisija, između ostalog, na ovo se morala obratiti posebna pažnja.

Sledeći momenat, koji je trebalo imati na umu prilikom analize koncipiranja razvoja televizijskog programa, je matična funkcija Radio-televizije Novi Sad, tj. Televizije u sistemu informisanja u SAP Vojvodini. Činjenica je da se u tom času ta uloga nije ispunjavala u potpunosti, s obzirom na neizgrađenost sistema predajnika, nedostatka studijskih i drugih tehničkih kapaciteta, pa prema tome ni u programskom smislu – niti količinski, niti u žanrovskom sastavu.

Napori radnika Televizije u narednim godinama morali su biti usmereni na to, da uporedo sa izgradnjom i obezbeđivanjem tehničkih uslova, razvijaju i program koji će i količinski i žanrovski, a još više ideološki i kvalitativno, zadovoljiti vojvođansku i jugoslovensku javnost i da istovremeno, delove tog programa sa uspehom plasiraju i u inostranstvo.

Političko-koncepcijska podloga u razvoju programa Televizije Novi Sad u navedenom periodu, trebala je da bude prožimanje i zajedništvo celokupnog petojezičnog programa. Drugim rečima, to znači da su emisije Televizije Novi Sad morale odražavati iz dana u dan, manifestovati stvarnost SAP Vojvodine, naime da na ovom tlu žive ne jedan pored drugog, nego zajedno, narodi i narodnosti: Srbi, Hrvati, Crnogorci, Mađari, Slovaci, Rumuni, Rusini i ostali. Eventualna koncepcija koja bi išla za tim da jezične emisije Televizije Novi Sad kruto podeli u svim

žanrovima, da od njih stvori jezičke oaze, ili ostrva, ne samo što bi u političkom smislu bila nepovoljna, već i u programskom pogledu bila bi loša i otežavajuća, i onemogućila bi kontinuirano gledanje televizijskog programa. Naime, građani Vojvodine, u tom slučaju bili bi jednostrano informisani o opštem napretku i uspesima na planu samoupravljanja, kulture umetnosti i uopšte na polju stvaralaštva naroda i narodnosti Vojvodine i Jugoslavije.

Prevashodni, čak prvenstveni zadatak bio je da se na svim programskim jezicima doprinese produbljavanju i učvršćenju zajedništva, saznanju da za sve narode i narodnosti jedini ispravni put u budućnost jeste samoupravni socijalistički sistem i nesvrstana politika. Zato se smatralo da, osim emisija informativnog karaktera, kao što su Dnevnici, Magazini i ostale emisije iz kulture, umetničkog stvaralaštva, nauke, opštenarodne odbrane, zatim omladinske, poljoprivredne i još neke emisije mogu zajednički da se stvaraju i emituju, tako da one budu razumljive za većinu televizijskih gledalaca, tj. da jednu emisiju istovremeno mogu da uživaju najmanje na dva jezika. Primera radi: ako se govorilo o kulturnoj baštini ili o izdavačkoj delatnosti Rumuna u Vojvodini na rumunskom jeziku, ono se titluje na srpskohrvatskom jeziku. Ili, recimo: ako se govorilo o pripremama opštenarodne odbrane u Senti, na mađarskom, ista ta emisija se mogla pripremiti titlovano na bilo kojem drugom jeziku. Sve ovo je uticalo na koncipiranje kadrovskih potreba – programskih, tehničkih – u skladu sa razvojem programa. S obzirom na činjenicu da su pojedine delove programa već tada stvarali i pripremali ljudi iz više OOUR-a Radio-televizije Vojvodina, a tendencija je bila takva da se saradnja stvaralačkih, reproduktivnih i tehničkih kadrova još više produbi, proširuje i prožima, bilo je potrebno da se na nivou Radio-televizije Vojvodina što pre izradi dugoročna politika pripremanja kadrova.

Najbitnije je bilo da gledaoci, isto tako i stvaraoci programa, ne gledaju i ne odnose se izolovano prema emisijama Televizije Novi Sad, već da na njih gledaju kao na svoj jedinstveni, celoviti vojvođanski program.

Smatralo se, da samo sa ovakvom koncepcijom i programskom politikom, može uspešno da se doprinese daljem razvijanju i produbljivanju duha zajedništva naroda i narodnosti na vojvođanskom tlu. S druge strane, predlažući takvu

konceptiju, polazilo se od pretpostavke da na takav način ima više uslova za obezbeđenje jednog višeg kvaliteta televizijskog programa; uspešnije će se eliminisati duh provincijalizma, tako što će se pružiti veća šansa najboljim profesionalnim i amaterskim stvaraočima iz svih oblasti ljudskog stvaralaštva, da posredstvom Televizije Novi Sad, iskažu i obogate duhovno stvaralaštvo svih naroda i narodnosti Vojvodine. Pri tome, međutim, vodilo se računa o tome, da svaka nacionalnost dođe do izražaja i da bude zastupljena u svim emisijama. Između ostalog, i to je trebala da bude jedna od karakteristika vojvođanskog televizijskog programa.

Naravno, ovakva koncepcija i politika, podjednako su se odnosile i trebale su da važe za sve emisije Televizije Novi Sad, bilo da se emituju na vojvođanskom kanalu ili u JRT mreži. Ovako zamišljenu koncepcijsku i političku osnovu programa tadašnji rukovodioci su proverili i putem istraživanja javnog mnjenja uz pomoć Službe za istraživanja auditorijuma.

Cilj je bio i ostao, na osnovu sporazuma između Radio-televizije Novi Sad i Radio-televizije Beograd, da sa svojim emisijama Televizija Novi Sad kontinuirano bude prisutna na I kanalu Televizije Beograd, u odgovarajućoj količinskoj srazmeri. To se jedino moglo postići time da Televizije Novi Sad i Beograd, zajednički pripremaju svoje programe i šemu emitovanja. Nastojanja u narednom periodu, išla su u tom pravcu, da pored informativnih emisija i emisija sa složenijim programskim strukturama, Televizija Novi Sad obezbedi sebi mesto u JRT mreži. Organizaciona struktura, pa i proizvodni planovi, morali su se tako podesiti da pruže maksimalnu podobnost za stvaranje takvog programa, koji će se bez teškoća uklopiti u šemu Televizije Beograd, pa prema tome moći će i da se emituje na I kanalu, u srazmeri 2:1 u korist Televizije Beograd.

4. Informativna funkcija

U 1976. godini, dakle na početku srednjoročnog perioda, Televizija Novi Sad u odnosu na žanrovski sastav drugih televizijskih centara i s obzirom na ukupnu vremensku količinu od 4,5 časova emitovanog programa, emitovala je pretežno emisije informativnog karaktera na uštrb ostalih žanrova. To je svesno urađeno, međutim, dalja ekspanzija programa, zahtevala je razvijanje i obogaćivanje emisija kulturno-umetničkih i zabavnih žanrova.¹⁶³

Smatalo se da onog časa, kada se bude obezbedila pokrivenost Vojvodine sa televizijskim predajnicima, treba hitno uvesti, pored postojećeg, još jednu emisiju tipa Dnevnik na srpskohrvatskom jeziku i to između 21.30 i 22.00 časa. Međutim, zbog velike potrebe za ovom vrstom programa, postojala je mogućnost da se to uradi i ranije. Paralelno s tim, informativna redakcija na srpskohrvatskom jeziku morala je svakodnevno da obezbeđuje prilog za informativne emisije Televizije Beograd i na I i na II kanalu. U slučaju pokrivenosti Vojvodine sa signalom iz novosadskog studija i sa novosadskog televizijskog predajnika, prestala bi potreba da se i dalje zadrži prva popodnevna informativna emisija na mađarskom jeziku, a zadržali bi Dnevnik u 19.30 časova.

Postojala je realna politička potreba da se u dogledno vreme uvrsti u program Televizije Novi Sad i po jedna dnevna informativna emisija na slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku. Da bi ovaj cilj i zadatak ostvarili neophodno je bilo otkloniti i razrešiti niz postojećih teškoća. Tadašnji studijski kapaciteti (svega jedan studio) objektivno su onemogućavali pripremanje i izvođenje više od tri dnevne informativne emisije; činjenica da je Televizija Novi Sad raspolagala samo sa jednim, takozvanim drugim kanalom, značilo bi, ukoliko bi uveli neke nove dnevne informativne emisije, takvo opterećenje postojeće programske šeme, da bi one bile teške za gledanje, a zbog „iseckanosti“, onemogućilo bi se normalno uključivanje u JRT mrežu. Prema tome, mišljenja su išla u pravcu, da tek kada se budu razrešila ta dva osnovna problema, tj. kada se bude izgradio barem još jedan studio i obezbedio i

---

¹⁶³ Predlog razvoja programa TV Novi Sad od 1976. do 1980. godine. Informativna funkcija. str. 4.

takozvani prvi kanal, može se bez većih teškoća pristupiti realizaciji uvođenja dnevnih informativnih emisija na svih pet programskih jezika. U međuvremenu, valjalo je proširiti i minutažno povećati tadašnji „Magazine“ na slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku u skladu sa kadrovskim i drugim mogućnostima tih redakcija.

5. Kulturna i obrazovna funkcija

Iskustvo ostalih već postojećih televizijskih centara u okviru jugoslovenske mreže je pokazalo neophodnost programskog sadržaja iz oblasti kulture i obrazovanja. Televizija Novi Sad je zapravo tu funkciju definisala i prvim svojim emisijama koje su učestvovala na televizijskom festivalu u Portorožu 1975. godine.

Za kulturno-obrazovnim emisijama, u narednom srednjoročnom periodu, postojale su velike potrebe, pa prema tome, predstojale su i velike obaveze i zadaci, ne samo u kvantitativnom smislu, nego pre svega i kvalitativnom. Najviše je u tim vrstama emisija pretio nizak nivo i loš ukus amaterizma, u najgorem smislu te reči, provincijalizam. Bili su svesni takve opasnosti, i već tada su se tako organizovali, da u narednom periodu, razvijajući program izbegavaju podvodne hridine provincijalizma i malograđanskog neukusa. Pošto su se iz Vojvodine već godinama unazad, osipali profesionalni i visoko kvalitetni stvaralački i reproduktivni kadrovi, umetnici, pa usled toga i kulturno-umetnički život u svim njenim vidovima, bio je donekle osiromašen. To je još više potenciralo opasnost da duh malograđanštine i provincijalizma, u emisijama Televizije Novi Sad, bude prisutan. Zbog ove opasnosti, zaposleni kadrovi u Televizije Novi Sad, morali su da udvostruče svoju pažnju prilikom koncipiranja pojedinih emisija i da kod svakog složenijeg programa, konsultuju što širi krug ljudi iz društvene, političke, umetničke i prosvetne strukture Vojvodine.¹⁶⁴

Razne literarne i igrane emisije, koje su u periodu do 1976. godine već uvršćene, ili su tek trebale da budu uvršćene u program Televizije Novi Sad, pružale su izvanrednu šansu za književnike, scenariste i za reditelje da se oprobaju kao televizijski stvaraoci. Ne manju brigu trebalo je posvetiti pozorišnim stvaraocima i reproduktivnim umetnicima, putem njihovog angažovanja u televizijskim emisijama. Ukratko rečeno, morala se voditi takva politika, koja će maksimalno privući oko programa Televizije Novi Sad najkvalitetniji deo stvaralačkog i reproduktivnog kadra, ne samo iz Vojvodine nego i iz cele zemlje, od kojih se mogao očekivati pa i zahtevati, ne samo profesionalizam nego i odgovarajući umetnički kvalitet.

---

¹⁶⁴ Predlog razvoja programa TV Novi Sad od 1976. do 1980. godine. Kulturna i obrazovna funkcija. str. 5.

6. Emisije zabavnog i sportskog karaktera

Neizostavni deo pokrajinskog televizijskog centra jeste programski sadržaj zabavnog i sportskog karaktera. Iz dokumenta razvoja programa Televizije Novi Sad, stoji sledeća ocena situacije u periodu neposredno po osnivanju.

U emisijama zabavnog i sportskog karaktera, u prvoj godini tadašnjeg srednjoročnog perioda, Televizija Novi Sad je bila izuzetno siromašna. Pripremanje i proizvodnja igranih emisija – TV drama, serijskog filma, humorističkih emisija, raznih kontakt emisija i sl. – zahtevalo je duži vremenski period priprema, kao i znatna finansijska sredstva. Zbog prethodne programske orijentacije, iz objektivnih, pa donekle i iz subjektivnih razloga, sa zakašnjenjem su počele pripreme za ovu vrstu programa. U tom trenutku, a i u sledećim godinama, određenu smetnju su predstavljali nedostatak adekvatnog studijskog prostora, koji je bio neophodan za snimanje igranog programa, odnosno za direktno emitovanje kontakt emisija. Treća poteškoća na tom planu, bio je nedostatak iskustva postojećeg kadra na tim poslovima, i na kraju, ograničena materijalna mogućnost TV Novi Sad, s obzirom da je još bila u izgradnji. I pored tih realnih problema, računalo se da će proizvodnja ove vrste programa, u 1977. godini, biti nešto intenzivnija.¹⁶⁵

Kod direktnih prenosa političkih, kulturnih i sportskih događaja ograničavajući faktor bila je raspoloživa tehnika, tj. jedna reportažna kola sa kojima je raspolagala Televizija Novi Sad. Međutim, u 1977. godini, sa nabavkom još jednih reportažnih kola, zaposleni na Televiziji bili su u mogućnosti da direktno prenose sve važnije događaje, bilo da su one međunarodnog, saveznog ili vojvođanskog značaja.

Evidentno je, da se u prvoj godini redovnog emitovanja svog programa, Televizija Novi Sad orijentisala na emisije koje su bile takvog karaktera, da su se morale proizvoditi u sopstvenoj režiji. Tadašnji odnos emisija iz sopstvene produkcije i kupljenih, odnosno preuzetih od drugih televizijskih centara, je bio u velikoj nesrazmeri i na štetu ovih poslednjih. Buduća ekspanzija programa Televizije Novi Sad, svakako je morala biti takva, da se taj odnos popravi, čak je bilo i poželjno da se u 1977. godini, u većoj meri orijentiše na preuzete emisije, odnosno na

---

¹⁶⁵ Predlog razvoja programa TV Novi Sad od 1976. do 1980. godine. Emisije zabavnog i sportskog karaktera. str. 7.

pripremanje određenih emisija iz delova filmskih materijala, preuzetih od drugih domaćih ili stranih studija.

U sklopu tog zadatka i cilja, trebalo je uspostaviti tešnju saradnju, s jedne strane, sa Televizijom Ljubljana, Skoplje i Priština, koje su se zbog specifičnosti jezika, retko direktno uključivale u JRT mrežu, a isto tako je bilo potrebno i da se proširuje razmena, odnosno kupovina programa od Televizije Budimpešta, Bratislava i Bukurešt. Bilo je poželjno pronaći mogućnost nabavke televizijskog programa, pa i uspostaviti eventualnu saradnju sa televizijskim centrima u nesvrstanim zemljama.

7. Pravci vremensko-prostornog širenja programa

Ekspanzija programa Televizije Novi Sad do 1980. godine kretala se u sedam pravaca:

1. *Poboljšanje kvaliteta dnevnih informativnih i dokumentarnih emisija i stalno prisustvo Televizije Novi Sad sa priložima u Dnevnicima Televizije Beograd;*
2. *Uvođenje kontakt emisija početkom 1977. godine sa ciljem da se tako uključi u JRT mrežu i da naizmenično pravi emisije sa Televizijom Beograd, Televizijom Zagreb i Televizijom Sarajevo;*
3. *Stvaranje sopstvenog dramskog, filmskog i muzičkog šou programa dinamikom kojom bi se do 1980. godine u potpunosti ispunile obaveza prema JRT i Televiziji Beograd, odnosno da se što veća količina programa zajedno priprema sa Televizijom Beogradom, ili sa drugim televizijskim centrima u zemlji;*
4. *Poboljšanje kvaliteta i proširenje obrazovnog televizijskog programa;*
5. *Direktni prenosi političkih skupova, kulturnih manifestacija i sportskih događaja, koji su programsko-politički značajni za vojvođansku javnost;*
6. *Preuzimanje u većoj meri programa od drugih televizijskih centara u Jugoslaviji i obrada, odnosno prilagođavanje istih potrebama Televizije Novi Sad;*
7. *Nabavka i emitovanje stranog programa, pre svega filmskih, dramskih, obrazovnih, muzičkih i dokumentarnih.¹⁶⁶*

Ovde se želelo istaći da celokupni program Televizije Novi Sad, bilo da se emituje na prvom ili na drugom kanalskom području, ima karakter „prvog“ programa. Drugim rečima, program Televizije Novi Sad neće imati „lakši-zabavniji“ ili "ozbiljni" karakter kao što je to slučaj kod televizijskih stanica koje raspolažu sa dva emisiona kanala.

---

¹⁶⁶ Predlog razvoja programa TV Novi Sad od 1976. do 1980. godine. Pravci vremensko-prostornog širenja programa. str. 8.

7.1. Vremenska dinamika razvoja programa

Početak 1977. godine, Televizija Novi Sad se uključila u JRT mrežu sa jednom kontakt emisijom i to jednom mesečno na srpskohrvatskom jeziku i kombinovano na jezicima narodnosti, zavisno od toga u kojoj sredini se snimala emisija. Ovo uključivanje, odnosno emitovanje, bilo je najčešće petkom posle 20 časova. Emisija *Znanje-imanje* je i dalje ostala na repertoaru Televizije Novi Sad.

U 1977. godini, predvečernji blok programa nije pretrpeo bitnu promenu, odnosno bio je usklađen sa JRT šemom. Međutim, od 20 časova morale su se uvesti neke emisije različitog žanra, i to po danima :

- *Ponedeljak: domaća televizijska drama (sa uključivanjem u JRT program, odnosno preuzimanje; titlovana na mađarski jezik);*
- *Utorak: Signali iz novosadskog studija, odloženo ili direktno preuzimanje i obrađene emisije sličnog karaktera preuzete od drugih televizijskih centara (emitovale se na srpskohrvatskom jeziku);*
- *Sreda: slobodna sreda, što znači da su se u ovom bloku mogli vršiti direktni ili odloženi sportski prenos, mogli su se preuzimati I ili II program ostalih televizijskih centara ili se mogao davati filmski program, pa i sopstvena proizvodnja, bez obzira na žanr, s tim da ukoliko je emisija bila na srpskohrvatskom jeziku, obavezno se morala titlovati na mađarski jezik;*
- *Četvrtak: filmski program ili drama strane produkcije, koja se titlovala na srpskohrvatskom jeziku i sa tim filmskim programom se ulazilo u JRT mrežu, ili se od nje preuzimao program;*
- *Petak: domaći i strani šou program na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, kojim se povremeno ulazilo u JRT mrežu;*
- *Subota: slobodan dan, s tim da kada je bila obaveza sportskog prenosa prema JRT mreži, onda to pravilo nije važilo, da bi se pre početka sportskog prenosa, odnosno posle završetka, davala jedna kraća informativna emisija od po 10 minuta na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku;*

– *Nedelja: programska šema je ostala ista kao i u 1976. godini.*¹⁶⁷

To znači da je Televizija Novi Sad u 1977. godini dnevno emitovala, u proseku bez subote, oko 5 časova programa, od toga 137 minuta sopstvenog, 70 minuta stranog i oko 100 minuta preuzetog programa.

Naredne, 1978. godine, program Televizije Novi Sad se vremenski i po obimu nije bitno menjao u odnosu na 1977. godinu. Kvantitativno povećanje je moglo nastati uz uslov da se u 1978. godini (ukoliko bi se do tog vremena ispunili već navedeni tehnički i tehnološki preduslovi) uvede, na kraju večernjeg bloka, emisija *Vesti* ili *Dnevnik* od 15 do 20 minuta na srpskohrvatskom jeziku. Te godine bilo je neophodno postepeno povećati proizvodnju sopstvenog programa zabavnog žanra.

U 1979. godini, jedina inovacija je bila da u sredu, u večernjim časovima, kada nije bilo sportskog prenosa, televizijski studio u Novom Sadu emituje dramu domaću ili stranu ili dužu dokumentarnu emisiju. Taj program se mogao, ako je strani, nadsinhronizovati na srpskohrvatski jezik, a naizmenično titlovati na mađarski, slovački, rumunski, rusinski u odgovarajućoj srazmeri.

Od 1980. godine, morala se uvesti i subota kao programski dan, tj. trebalo je imati potpun program kao i ostalim danima, a to znači: *Dnevnik* na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, zatim dečiju emisiju, kulturnu i obrazovnu, dokumentarnu i muzičku emisiju u predvečernjem bloku, a u večernjem bloku zabavni program naizmenično sa ostalim televizijskim centrima. To je zapravo značilo da Televizija Novi Sad u 1980. godini dnevno emituje oko 6 do 7 sati programa. Od toga, oko 3 sata programa proizvodio se u sopstvenoj režiji, a ostali deo programa je bio preuzet, tj. emitovao se obrađeni program.

Posebno bih ukazao na to da se *Dnevnik* na srpskohrvatskom jeziku, koji je na programu bio u popodnevnim časovima, i dalje morao emitovati istovremeno i na Televiziji Novi Sad kao i na I kanalu Televizije Beograd, dok se drugi *Dnevnik*, na kraju večernjeg bloka, emitovao samo na području Pokrajine.

---

¹⁶⁷ *Predlog razvoja programa TV Novi Sad od 1976. do 1980. godine. Vremenska dinamika razvoja programa.* str. 9.

Magazini na slovačkon i rumunskom jeziku u 1979. i 1980. godini pomerili su se u rane popodneve sate, odmah iza emisije *Brazde*. Polazeći od pretpostavke da će u to vreme biti pušten u rad i predajnik kod Vršca, i da će *Brazde* na srpskohrvatskom jeziku i *Magazin* na rumunskom i mađarskom jeziku, kao i dečija emisija, koja se tada emitovala nedeljom pre podne iz studija u Beogradu, biti emitovane iz novosadskog studija i na vojvođanskom području i za njih je valjalo naći odgovarajući termin u nedeljnoj šemi. U skladu sa ovako utvrđenom programskom ekspanzijom valjalo je uskladiti i kadrovsku politiku, kao i tehnički razvoj.

Ekspanzija programa Televizije Novi Sad posle 1980. godine je u znatnoj meri zavisila od tehničkih rešenja, tj. od toga da li će se blagovremeno i uspešno razrešiti prva kanalska mreža za potrebe Televizije Novi Sad, odnosno da li će se izgraditi studijski prostor i veza sa ostalim televizijskim centrima. Od ovih tehničkih rešenja je zavisilo da li će se istovremeno emitovati dva programa ili barem delovi programa. To je Televiziji omogućilo uvođenje kompletnog informativnog programa na svih pet jezika.

Stvaranje mogućnosti za paralelno emitovanje programa bila je velika potreba Televizije Novi Sad, pa se zato smatralo da je već tada trebalo raditi na iznalaženju optimalnih rešenja.

8. Pregled emisija Televizije Novi Sad (1975-1980)

Televizija Novi Sad je od svog samog početka nastojala učiniti što širom i bogatijom svoju paletu programskog sadržaja. Tu se, osim emisija informativnog programa na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, a nešto potom i na jezicima ostalih narodnosti, realizuje i dokumentarno-feljtonski program, emisije iz revolucionarne prošlosti Vojvodine i narodnooslobodilačke borbe. Već od prve emitovane emisije bili su zastupljeni kulturno-umetnički i obrazovni sadržaji, gde spada dramski, filmski, zabavno-humoristički i muzički program.

8.1. Emisije informativno-političkog programa na srpskohrvatskom jeziku

Dnevnik 19:30

Istovremeno se emitovao na vojvođanskom i na I beogradskom kanalu, s obzirom na to da je ova emisija bila prva na teritoriji Vojvodine i Srbije, zahtevala je od redakcije da obaveštava gledalište o svim važnijim događajima, ne samo u Vojvodini već i u SR Srbiji, Jugoslaviji i u svetu. Gledaoci su imali priliku da se u toku 25 minuta preko slike i reči upoznaju sa aktuelnostima u unutrašnjoj i spoljnoj politici, privredi, kulturi i sportu, kao i sa vremenskom situacijom. Televizijski Dnevnik je po duhu bio jugoslovenski, pa je tako i koncipiran, čvrsto se oslanjajući na politiku Saveza komunista Jugoslavije.

Pored informacija o dnevnim događajima, u emisiji Dnevnik bilo je i drugih priloga, osvrti, komentara, beleški i reportaža o aktuelnim zbivanjima u Vojvodini, Jugoslaviji kao i u međunarodnom životu.¹⁶⁸

Televizija Novi Sad je u 1977. godini, sem subote i nedelje, redovno imala svoj petominutni blok u okviru televizijskog *Dnevnika III* na I kanalu Televizije Beograd. Osim toga, Televizija Novi Sad je redovno, i prema potrebi, davala

---

¹⁶⁸ Predlog razvoja programa TV Novi Sad od 1976. do 1980. godine. Konceptija pojedinih emisija TV Novi Sad u 1977. godini. str. 12.

aktuelne priloge, izveštaje, osvrte i dr. i u *Dnevniku II* Televizije Beograd. Kao i u prethodnoj godini, Televizija Novi Sad je naizmenično pripremala i nedeljni televizijski *Dnevnik* u 19.30 časova za srpskohrvatsko jezičko područje.

Ova informativna emisija se po koncepciji nešto razlikovala od svakodnevnih, jer su se tu obrađivale velike, aktuelne teme, koje su bile od interesa za celu zemlju. Davali su se obavezno i prilozi drugih centara, ali se nastojalo tome da se dobra iskustva Vojvodine, gledano na opšte probleme, uspehe u izgradnji i razvijanju samoupravnih odnosa, kao i u ostvarivanju nacionalne ravnopravnosti, afirmišu na širem jugoslovenskom planu.

U 1977. godini, Televizija Novi Sad je, kada bi na nju došao red, imala dežurstvo pripremanja nedeljnog *Dnevnika*, pripremanje i emitovanje jutarnjih vesti od 10 minuta u 9.50, kao i kasnovečernji *Dnevnik* u trajanju od 30 minuta oko 22 časa.

Pod zastavom

To je bila mesečna polučasovna emisija koja je bila posvećena opštenarodnoj odbrani i društvenoj samozaštiti. Emitivala se petkom u 17.45 časova. U ovoj emisiji, na odgovarajući filmski način, popularisali su se naponi na jačanju opštenarodne obrane i samozaštite, isticali dobri primeri, ukazivalo se na načine organizovanja jedinica u mesnim zajednicama i radnim organizacijama, prikazivale su se uspele vežbe u kojima je dolazila do izražaja vojvođanska koncepcija po kojoj je svaki čovek učestvovao u odbrani zemlje. Takođe se obrađivao život i rad JNA, vojnih škola kao i saradnja armije i jedinica opštenarodne odbrane.

Omladinski ekran

Omladinski ekran je bila polučasovna emisija posvećena mladima i njihovim problemima. Emitovala se ponedeljkom u 18.45 svake druge nedelje. Obrađivale su se one teme za koje su mladi pokazivali najveće interesovanje. O tim temama se vodio razgovor među mladima, s vremena na vreme uz učešće starijih, otvoreno, kritički i polemički. Emisija je nastojala da afirmiše revolucionarni kurs Saveza komunista, a to je trebalo da doprinese bržem uključivanju mladih u sve tokove društvenog života, odlučnije reformisanje obrazovanja, negovanje vrednosti

revolucije i slično. Emisija *Omladinski ekran* se 10 puta uključivala, odnosno emitovala u JRT mreži.

Meridijani

Meridijani su bili spoljno-politička emisija koja se u to vreme istovremeno emitovala na vojvođanskom kanalu i na I programu za celo srpskohrvatsko područje četvrtkom u 20 časova. U 1977. godini, Televizija Novi Sad je pripremila 8 ovakvih emisija od po 45 minuta. U njima su se studiozno obrađivale pojedine aktuelne spoljno-političke teme, uz učešće naših istaknutih diplomata, političara i privrednika, kao i stranaca, koji su govorili na datu temu. Takođe, davali su se i filmski inserti sa međunarodnih skupova i iz života drugih zemalja, i to više kao ilustracija onoga što se u dijalozima pominjalo.

U *Meridijanima* se afirmisala nesvrstana spoljno-politička orijentacija i ukazivalo se na mogućnosti i puteve realizacije odluka V Konferencije nesvrstanih u Kolombu, konferencije u Helsinkiju i zaključaka Generalne skupštine UN. Posebna pažnja obraćala se na saradnju Jugoslavije, i u tom sklopu SAP Vojvodine, sa zemljama u razvoju, kao i sa susednim zemljama.

Putujemo po svetu

To je bila emisija od pola sata posvećena nekoj od prijateljskih zemalja. Najčešće su to bili putopisi u kojima su se iznosila tuđa pozitivna iskustva, saradnja sa našom zemljom i zanimljivosti iz tih zemalja. Redakcija je u 1977. godini pripremila tri putopisa svojih reportera, dok je 15 emisija preuzela iz drugih redakcija i drugih televizijskih centara iz zemlje i inostranstva.

Kultura u objektivu

Pored 6 emisija u trajanju od 45 minuta, koje su se ponedeljkom u 21.05 emitovale za celu SR Srbiju, pa i za ostalo srpskohrvatsko jezičko područje, Televizija Novi Sad je pripremila i 18 emisija od po 15 minuta za područje Vojvodine,. U *Kulturi u objektivu* davali su se studioznije obrađeni prilozi na pojedine aktuelne teme u obrazovanju i kulturi, često povodom nekih događaja i manifestacija. Afirmisale su se težnje ka daljem produbljivanju samoupravnih odnosa i reformisanju ovih oblasti, ostvarivanju nacionalne ravnopravnosti i

uzajamnog prožimanja kultura naroda i narodnosti, približavanju kulturnih vrednosti, a takođe i uspesi pojedinih umetnika i kulturnih pregalaca.

Zdravo

To je bila emisija posvećena masovnoj fizičkoj kulturi. Predviđeno je bilo 13 takvih emisija u trajanju od po 15 minuta za područje Vojvodine. U njima su se prikazivali dobri primeri omasovljavanja fizičke kulture u školama, radnim organizacijama i mesnim zajednicama, ukazivalo se na neiskorišćene mogućnosti, a i upozoravalo na to kako da se sport iskoristi za poboljšanje zdravlja i podizanje radne sposobnosti čoveka. Posebna briga posvećivala se školskim, radničkim i seoskim olimpijadama, koje su u Vojvodini stekle veliki ugled i uspešno su se pripremale godinama.

Sportska hronika

U ovoj petnaestominutnoj emisiji, svakog ponedeljka za područje Vojvodine, davao se pregled nedeljnih sportskih događaja, komentarisale su se dobre i loše pojave, razgovaralo se sa ličnostima nedelje i kroz karikature prikazivale najinteresantnije sportske priredbe.

Belo vreme

Belo vreme je bila unutrašnja, politička emisija, koja se na programu nalazila 3 puta mesečno po 15 minuta u 20.00 časova. Emitovala se na području Vojvodine. U ovoj emisiji, govorilo se o nekom aktuelnom pitanju iz oblasti unutrašnje politike, privrede i kulture. To su obično bili razgovori u radnim organizacijama, u samoupravnim interesnim zajednicama, u forumima. Teme su bile vrlo različite, od raspodele prema radu, preko udruživanja rada i sredstava, ideološkog obrazovanja, prijema u SKJ, do kulture rada ili primene nauke u praksi.

8.2. Emisije informativno-političkog programa na mađarskom jeziku

Dnevnik I

Emitovao se svaki dan, sem subote i nedelje, u trajanju od 15 minuta.

Dnevnik II

Emitovao se u 19.30 svaki dan, sem subote, a u nedelju u 21.30 časova u trajanju od 25 minuta. Konceptija oba dnevnika bila je uglavnom ista. Međutim, u *Dnevniku I* uglavnom su dominirale vojvođanske teme (dopisnički materijal iz opština), a u *Dnevniku II* naglasak se stavljao na jugoslovenske i svetske događaje. U ovoj emisiji su se davali uglavnom oni prilozi iz SAP Vojvodine koji su imali opšte jugoslovenski značaj i karakter. Redakcija je nastojala da kamere i mikrofoni budu prisutni u svim društvenim, privrednim, kulturnim, naučnim i sportskim zbivanjima, s ciljem da dominantni uticaj radničke klase, u svim sferama života i rada, dođe do izražaja. *Dnevnik I* se istovremeno emitovao i na vojvođanskom i na I beogradskom kanalu.

TV magazin

Emitovao se svake druge nedelje od po 30 minuta na I kanalu Televizije Beograd. Ovaj informativno-politički program je nastojao da pruži detaljnije informacije o aktuelnim zbivanjima u zemlji i inostranstvu sa dužim tonsko-filmskim obradama u vidu intervjua, reportaža ili feljtona. Teme za ovu emisiju iz pojedinih sfera društvenopolitičkog, ekonomskog, kulturnog i sportskog života birale su se prema događajima, tj. aktuelnostima.

Brazda

To je bila tridesetominutna emisija o selu koja je bila na programu svake druge nedelje i emitovala se na prvom kanalu Televizije Beograd u 8.45. Prvenstveno je odražavala socijalistički preobražaj poljoprivrede i sela, odnosno potencirala je tadašnju činjenicu da poljoprivreda i selo treba prvenstveno da služe svom cilju. Šematski svaka emisija se uglavnom sastojala iz 3 dela:

- a) agrarno-političkog, odnosno ekonomsko-političkog;
- b) stručno-naučnog i

c) muzičko- zabavnog.

Ovo je gruba podela, jer bi se prema potrebi, emitovalo više jedno ili drugo, pa su emitovali i druge priloge sa sela, odnosno iz agroindustrijskog kompleksa. Velika pažnja se posvećivala, prvenstveno, udruživanju rada i sredstava u poljoprivredi, kako na socijalističkom, tako i na privatnom posedu, odnosno između ova dva sektora, kao i proizvodnji hrane.

Kultura i umetnost

U okviru ovog programa, redakcija je nastojala da prikaže razvoj kulture i umetničkog stvaralaštva u Vojvodini, SR Srbiji i u SFRJ na temelju odluka X Kongresa SKJ i ostalih dokumenata. Redovno se prikazivalo duhovno stvaralaštvo naroda i narodnosti u Vojvodini i u celoj zemlji.

Omladinska emisija – Ifjúsági műsor

U tridesetominutnoj emisiji koja je bila na programu dva puta mesečno poseban naglasak se stavlja na razvijanje i produbljivanje bratstva i jedinstva mladih u samoupravnoj stvarnosti. Ova emisija imala je za cilj negovanje tradicije narodnooslobodilačkog rata i revolucije kroz stalnu borbu za bolji i bogatiji život.

Sportski pregled - Sportszemle

Na programu je bio svake nedelje u 22.05 po 20 minuta. Davao je pregled svih važnih sportskih događaja iz cele zemlje sa akcentom na one koji su se tog dana odigrali u Vojvodini.

Fizička kultura- Testnevelés

Ova emisija je bila posvećena masovnoj fizičkoj kulturi mladih i odraslih. U njoj se objašnjavao značaj fizičke kulture i rekreacije, sportska politika i popularisanje sportova masovnog karaktera – radničke sportske igre, školska takmičenja, olimpijade itd.

Kula stražara - Bastya

Polazna osnova koncepcije ove emisije bila je opštenarodna odbrana, kao klasno-socijalni i politički pogled na odbranu zemlje i kao viši stepen

organizovanosti društva. Cilj je bio angažovanje radnih ljudi i građana, kao i omladine, na odbrambenim zadacima i društvenoj samozaštiti.

Putujmo po svetu - Orszagok-Vilagok-Esemenyek

Emisija je pripremana na opštim principima spoljne politike socijalističke i samoupravne Jugoslavije, a prilozima su se davali, pre svega, iz nesvrstanih i iz zemalja u razvoju, kao i iz susednih socijalističkih zemalja. Tekstovi su bili isključivo iz novosadske televizijske produkcije, a filmski materijal je u većem obimu preuziman od drugih televizijskih centara u zemlji ili je bio kupljen od inostranih partnera. Ova emisija je bila na programu četvrtkom u 20 časova dva puta mesečno.

8.3. Dokumentarno-feljtonski program

Signali

Po pravilu, svaka emisija je sastojala od 2-3 priloga, čija je zajednička karakteristika bila u produbljenom načinu obrade svih, pažnje vrednih tema, iz našeg društvenopolitičkog i privrednog života. Redakcija je nastojala da u jasnoj, angažovanoj poruci, angažovanoj i onda kada su se u tim priložima afirmisala i pozitivna rešenja i kretanja, ali i onda kada se njima upozoravalo na negativne pojave u našoj svakodnevnici i kada su oni kritički intonirani u odnosu na naše nasleđene navike i naravi, informiše svoje gledalište. Teme za *Signale*, redakcija je najviše pronalazila u Vojvodini, ali se pri tome vodilo računa da one po svom karakteru i po načinu obrade budu shvatljive i zanimljive i za najšire jugoslovensko gledalište, za koje se, uostalom, magazin i emitovao. Težnja je bila da se Vojvodina prikaže kroz jugoslovenske teme, što kompletnije, sa svim svojim složenim problemima i planovima, a kao sastavni deo tadašnje samoupravne zajednice. Nastojalo se da se u *Signalima*, u što većoj meri, izrazi zajedništvo i kada su u pitanju bili narodi i narodnosti Vojvodine i kada su u pitanju bili odnosi Pokrajine prema drugim

republikama, kao i njeno mesto u samoupravnoj zajednici. U 1977. godini Televizija Novi Sad je pripremila 13 ovakvih emisija.

Brazda

U središtu pažnje ove emisije nalazila se intencija za udruživanjem poljoprivrednika, razvoj zadrugarstva, proizvodnja hrane i primena zakona o udruženom radu na društvenom i individualnom sektoru poljoprivrede. Dostignuća nauke i tehnike neizostavno su dobijali svoje mesto u ovim emisijama, kao i prilozima zabavnog žanra.

8.4. Emisije iz revolucionarne prošlosti Vojvodine i Narodno oslobodilačke borbe

Televizija Novi Sad je u 1977. godini pristupila izradi sopstvene dokumentarne serije o događajima iz Narodno oslobodilačke borbe i radničkog pokreta, koja je šire obrađivala događaje u Vojvodini. Za proizvodnju ove serije, uz saradnju eminentnih stručnjaka iz ove oblasti, izrađen je obiman osnovni elaborat. Teme iz ove serije protezale su se na period od 1870. do 1950. godine. Celi projekat je bio verifikovan u javnoj diskusiji u kojoj su učestvovali eminentni istoričari i društvenopolitički radnici. U tom periodu je proizvedeno prvih 6 emisija serije, od ukupno 60, koje su obrađivale događaje iz 1941. godine. Emisije iz ove serije, nalazile su se na programu u sredu posle 20 časova naizmenično na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku.

Čovek i vreme - Ember es Kora

Dokumentarni filmovi ove serije, obrađivali su, pre svega, teme iz prošlosti i sadašnjosti Vojvodine i pokušali da ožive portrete ličnosti koji su najviše doprineli kulturnom, naučnom, privrednom i dugom razvoju u Pokrajini. Ova emisija se nalazila na programu u sredu posle 20 časova, a pripremala se na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku.

Putovanja

Želja redakcije je bila da u ovoj emisiji, umesto relativno uskih okvira omeđenih naslovom emisije *Putopisi*, obezbedi široke mogućnosti za jedan dinamičniji i interesantniji program. Dakle, ne samo put i putopis u neku zemlju ili neki kraj, već putovanja u različite svetove, u običaje, u razmišljanja ljudi, u društvene pojave, u neobičnost. *Putovanja* su dokumentarna reportaža, dokumentarni film reporterski pravljen. Ova emisija nalazila se na programu u nedelju u 21 čas u trajanju od 30 minuta, a emitovala se i na vojvođanskom kanalu i u programu JRT.

8.5. Kulturno-umetnički i obrazovani program

Marksističko obrazovanje

Emisije novosadskog televizijskog programa, su logično, predstavljale važan element u multimedijalnom sistemu marksističkog obrazovanja, ne samo u Vojvodini, nego i mnogo šire. Ova emisija je bila na programu svakog četvrtka u 18.15 naizmenično na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, a od toga 7 emisija je ulazilo u šemu JRT.

Nauka

Ova emisija se pripremala na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, a njena osnovna težnja je bila da se gledalištu svake srede u 18.15 pruže informacije o najnovijim dostignućima i praktičnim rešenjima iz oblasti nauke. Pri tom, naročita pažnja se posvećivala razvoju naučne misli u Jugoslaviji i u Vojvodini, zatim u zemljama u razvoju, kao i na drugim meridijanima.

Prilikom koncipiranja programa, polazilo se, kao i kod ostalih novosadskih emisija, od najuže saradnje sa ostalim jugoslovenskim televizijskim centrima, a naročito sa Televizijom Beograd. U nabavljanju inostranog materijala za ove emisije težilo se za ravnomernom zastupanju svih regiona sveta.

Bezbednost saobraćaja

Emisija *Bezbednost saobraćaja* se pripremala i emitovala na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, a nalazila se na programu svakog utorka u 18.30 časova i trajala 15 minuta. Osnovna ideja ove edukativne emisije je bila da se gledaocima pruže što korisnija obaveštenja i preko potrebna znanja iz oblasti saobraćaja. Pronađena je sprega sa pokrajinskim Savetom za bezbednost saobraćaja i čitava programska koncepcija je izvedena na osnovu nje.

Literarni program

TV časopis se javljao, u uobičajeno vreme, ponedeljkom u 18.15. Jedne nedelje na srpskohrvatskom, a druge na mađarskom jeziku. U toku 1977. godine, pripremile su se 52 emisije, od toga 26 na mađarskom, a 26 na srpskohrvatskom jeziku. Na I kanalu emitovalo se 15 emisija, a od toga, na zajedničkom programu JRT, 10. U ovim emisijama govorilo se o postojanju različitih književnosti u našoj sredini, o knjigama objavljenim na jezicima naroda i narodnosti, o duhovnom stvaralaštvu uopšte. Trudilo se da se u svim tim emisijama čuje jezik i govor svih jugoslovenskih naroda i narodnosti. Emisija *TV časopis* imala je zadatak da upozna vojvođansku i jugoslovensku javnost sa ondašnjim trenucima, sa književnošću, sa rezultatima koje su postigli i sa naporima koje su činili na zbližavanju i prožimanju kultura jugoslovenskih naroda i narodnosti, sa razvojem marksističke kritike, sa stepenom i kvalitetom prevođenja dela sa jednog jezika na drugi itd.

8.6. Ostali programi

Dramski program

U 1977. godini, redakcija dramskog programa snimila je 3 originalne drame, pripremila se za emitovanje pozorišnih predstava i započela sa intenzivnom pripremom dramskih tekstova za naredne godine. Televizija Novi Sad je u 1977. godini, svakog ponedeljka od 20 časova, emitovala dramski program preuzet od

drugih jugoslovenskih televizijskih centara, kao i program kupljen od inostranih partnera.

Filmski program

Igrani filmovi bili su realizovani kroz cikluse sledećih naslova: *Za bolji svet*, povodom godišnjice Oktobarske revolucije, *Novi evropski film*, *Novi filmski horizonti* i premijere najboljih domaćih filmskih ostvarenja. Filmski program subotom emitovao se na I kanalu Televizije Beograd za JRT mrežu, a utorkom od 20.45, odnosno 20.15, na vojvođanskom kanalu (6 puta i na I kanalu Televizije Beograd).

Serijski filmovi su zadržali dotadašnje karakteristike, uobičajene za ovu vrstu programa, vodeći računa da pri komponovanju budu zastupljeni odgovarajući žanrovi i poreklo. U 1977. godini, između ostalih, Televizija Novi Sad je emitovala ove serijske filmove: *Ulice San Franciska*, američka serija, *Dani i noći*, poljska serija, *Prizori iz bračnog života*, švedska serija itd. Povremeno, na programu Televizije Novi Sad, bila je zastupljena i kinematografija naših suseda i filmska umetnost nesvrstanih zemalja. Serijski filmovi su u programu Televizije Novi Sad bili četvrtkom od 20.45 i nedeljom od 13.20 časova.

Od dokumentarnih filmova, na I kanalu emitovale su se četiri emisije domaće dokumentarne proizvodnje (kinematografske), a od stranih dokumentarnih filmova, utorkom u 17.45, polučasovna emisija iz oblasti naučno-popularnih filmova. Strani dokumentarni filmovi, u trajanju od 50 minuta, zastupljeni su bili u programu sredom uveče od 22 časa na I kanalu i vojvođanskom kanalu. U okviru slobodne srede, takođe su se emitovali strani dokumentarni filmovi, 15 puta sa titlom na mađarskom jeziku.

Zabavno-humoristički program

U 1977. godini, pripremala se serija od 13 epizoda, od po 30 minuta, pod zajedničkim nazivom *Uniforma*. Ova serija emitovala se u drugoj polovini godine na I programu Televizije Beograd. Emitovalo se 13 emisija *Kviz*, koje su bile na programu u četvrtak u 18.45, a emitovale su se i na vojvođanskom kanalu i u mreži JRT. Osim ovih, pripremala su se i 2 šou programa i više jednočasovnih humorističkih emisija na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku. Pored programa

sopstvene proizvodnje iz ovog žanra, Televizija Novi Sad je u 1977. godini emitovala 26 inostranih, humorističkih, zabavnih emisija. Emitovala je 21 preuzetu emisiju od drugih televizijskih centara iz zemlje.

Emisije zabavnog žanra pripremale su se tako da afirmišu, bez obzira na humorističke elemente, politiku SK, da potvrde one vrednosti koje je vlast odavno ucrtala u svakodnevni život i da neguju ravnopravnost naroda i narodnosti.

Muzički program

U formalnom i u strukturalnom pogledu, redakcija muzičkog programa morala je voditi računa, pre svega, o uklapanju u već postojeću i ustanovljenu programsku šemu JRT. Uzimajući ovu činjenicu u obzir, a pri tome, ne gubeći iz vida osnovne karakteristike sopstvene programske orijentacije – petojezičnost, obim sopstvene proizvodnje, kupovine stranog programa i preuzimanja emisija ostalih jugoslovenskih televizijskih studija, kao i sadržajni profil muzičkog programa, Televizija Novi Sad je u 1977. godini imala na svom repertoaru 191 emisiju, od toga 62 emisije sopstvene proizvodnje. Muzičke emisije su bile na programu utorkom u 18.45 popularna muzika, a u okviru toga dobili su mesto i vojvođanski horovi, mladi talenti, interpretatori, kamerni sastavi i ansambli. Muzička redakcija počela je proizvodnju dokumentarno-muzičke serije posvećene pesmama rođenim u nekoliko velikih revolucija i ratova prošlog veka (iz SSSR-a, Mađarske, Španije, Poljske, Italije, Latinske Amerike, Jugoslavije).

Narodna muzika je bila na programu svake srede u 18.45. Ukupno je na programu bilo 52 ovakve emisije, delom iz sopstvene produkcije, a delom preuzete, odnosno kupljene. Naravno da su tu bili zastupljeni sa svojom pesmom i igrom svi narodi i narodnosti, ne samo u Vojvodini, već u Jugoslaviji.

Postojalo je nekoliko projekata sa tematski studioznijim i obuhvatnijim prezentiranjem narodne muzike. Da navedemo samo nekoliko projekata: *Sedam balada; Mađarske narodne balade; U tom Somboru*; emisije o čuvenim Cicvarićima; *Ravnicom se zvuci dozivahu*, emisije o starim narodnim instrumentima; *Na istoj zemlji*, serija emisija narodne muzike vezanih za određene pojmove, pojave i obrade; *Milo zvuči, sto dukata vredi*, serija emisija u kojima bi, koristeći se popularnošću

tamburaškog orkestra Radio-televizije Novi Sad, pokušali da pruže šansu još neafirmisanim, mladim pevačima narodne muzike svih naroda i narodnosti Vojvodine; mađarske gradske pesme i serija emisija posvećenih pojedinim kompozitorima ove vrste muzike.

Emisije ozbiljne muzike su bile na programu Televizije Beograd četvrtkom u 22 časa.

Zabavna muzika je bila na programu petkom u 18.45, odnosno, 8 puta subotom u 18.45 na I kanalu Televizije Beograd.

Od interesantnijih muzičkih emisija koje su se pripremale u 1977. godini posebno mesto imala je serijska emisija *Na lepom plavom Dunavu*, gde su se prezentirale najpopularnije numere iz najpoznatijih opereta, najčuvenijih majstora ovog muzičkog žanra u dunavskom regionu.

Televizija Novi Sad je u 1977. godini, direktno ili odloženo, emitovala i nekoliko muzičkih festivala, kao npr. *Omladina 77* i *Festival narodne muzike podunavskih zemalja*. Od ostalih festivala snimalo se oko 1000 minuta, a emitovali su se odloženo.

Dečiji program

U 1977. godini, u okviru dečijeg programa bilo je obezbeđena svakodnevna, polučasovna emisija, delimično iz sopstvene proizvodnje, delimično preuzeta ili kupljena. Plan emitovanja programa po danima, bio je sledeći: sredom u 17.45 časova u okviru zajedničke programske šeme JRT emitovalo se 10 emisija od 30 minuta pod nazivom *Različak* i 7 emisija po 15 minuta pod naslovom *Deca Afrike* – emisije o deci ovog kontinenta, njihovoj školi i učenju, igrama, pesmama, legendama i njihovim domaćim i divljim životinjama.

Emisija *Različak* obuhvatala je i nekoliko polučasovnih emisija sa snimcima predstava Pozorišta mladih u Novom Sadu, Dečijeg pozorišta u Subotici i Dečijeg pozorišta u Zrenjaninu.

Emisija *Razmišljanka izmišljanka* – igrano-animirana serija u 7 polučasovnih epizoda, u kojoj se na zabavan i poučan način, kroz igru, objašnjava značenje reči, izrazi i pojmovi iz svakodnevnog šivota, emitovana je petkom u 17.45 časova.

Nedeljom u 9.15 časova na I kanalu Televizije Beograd, zadržala je svoje mesto emisija *Százszorszép* namenjena deci mađarske nacionalnosti. Od 52 emisije, 15 emisija se pripremalo u sopstvenoj proizvodnji, a ostale emisije bile su popunjene programom nabavljenim od domaćih televizijskih centara i iz inostranstva. U okviru sopstvene proizvodnje, Redakcija je pripremala dokumentarnu seriju od 7 epizoda pod naslovom *Mala olimpijada*, koja je govorila o sportskim aktivnostima dece, u predolimpijskoj godini (III sportska olimpijada školske omladine u Vojvodini), kao i nekoliko polučasovnih emisija na mađarskom jeziku sa snimcima predstave dečijih pozorišta. Dečija redakcija je i u 1977. godini pripremala jednočasovni, tradicionalni, novogodišnji program za decu.

Plan emitovanja programa Dečije redakcije obuhvatao je i svakodnevno emitovanje desetominutnog crtanog filma.

8.7. Televizijski magazini na slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku

Magazin na slovačkom jeziku - Rozhlady

Televizijski Magazin na slovačkom jeziku imao je nekoliko rubrika. U prvom delu, sa trajanjem od 10-15 minuta, pod nazivom *Aktuality* nalazili su se pregledi i komentari aktuelnih političkih i drugih društvenih zbivanja nedelje na domaćem i međunarodnom planu. Drugi deo *Magazina*, u trajanju oko 15-20 minuta, sveobuhvatnije je prikazivao društvenopolitički, kulturni i zabavni život, život omladine i dece. Prema tematici tu je bilo 4-5 rubrika:

- a) *Skutky* sa pitanjima iz udruženog rada, društvenopolitičkih organizacija itd.;
- b) *Plody* sa aktuelnim pitanjima sela i poljoprivredne proizvodnje;

- c) *Ohniva* je obrađivala pitanja iz kulture i posebno posvećivala pažnju pitanjima iz kulture slovačke narodnosti, u sklopu tretiranja kulturne problematike svih naroda i narodnosti Jugoslavije i Srbije, a posebno Vojvodine. S obzirom na to da su specifičnosti pojedinih naroda i narodnosti, pa tako i slovačke, najizrazitije baš u kulturnoj sferi – od narodnog stvaralaštva do književnosti i ostalih vidova kulturnog stvaranja, izdvojila se ova tematika u posebnu rubriku, mada je bilo intencija da bude zastupljena i u drugim rubrikama;
- d) *Lastovička* - rubrika posvećena deci i *Objektiv M* posvećen omladini bavile su se pitanjima ove dve ciljne grupe.

Treći deo *TV Magazina* na slovačkom jeziku bio je dokumentarno-feljtonistički program, duža dokumentarna reportaža, putopisi, dokumentarni filmovi sopstvene i tuđe proizvodnje iz Jugoslavije i inostranstva.

Magazin na slovačkom jeziku *Rozhlady*, u trajanju od 50 minuta, bio je na programu vojvođanskog kanala svake nedelje u 17.30 časova.

Televizijski Magazin na rumunskom jeziku

Emitovao se jedanput nedeljno, nedeljom, u 8.05 časova, iz Televizijskog studija Beograd, u trajanju od 40 minuta, što je predstavljalo 52 emisije godišnje.

Cilj redakcije je bio da kroz *TV Magazin* afirmiše stvaralačke vrednosti radnih ljudi, pripadnika svih naroda i narodnosti koji su živeli u SAP Vojvodini i SFRJ. Emisija *TV Magazina* imala je 4 ustaljene rubrike:

- a) Hronika nedeljnih događaja sa komentarima o najvažnijim događajima nedelje iz zemlje i inostranstva.
- b) Iz života naših komuna, kao što i naslov kaže, bila je namenjena događajima iz života naših komuna. Ona je imala vrlo širok spektar prikazivanja događaja iz svih domena života, sa akcentom na aktuelna pitanja koja su u datoj nedelji bila u centru pažnje javnosti.
- c) TV reportaža je obično prikazivala po jedan veći radni kolektiv ili društvenu zajednicu.
- d) Kulturni život bio je posvećen širokoj i vrlo plodnoj aktivnosti amatera.

TV Magazin na rusinskom jeziku

Emitovao se jedanput nedeljno, u trajanju od 30 minuta, na vojvođanskom kanalu, nedeljom, u 17 časova. *TV Magazin* na rusinskom jeziku, u 1977. godini, sastojao se iz tri dela:

- a) Prvi deo, odnosno blok, obuhvatao je aktuelna društvenopolitička zbivanja u zemlji i u svetu, sa posebnim osvrtom na zbivanja u SAP Vojvodini. Ovo informisanje je imalo karakter komentara i pregleda najvažnijih događaja u protekloj nedelji, tako da bi gledalac na najprikladniji način bio informisan o onome što se u protekloj nedelji zbilo kod nas i u svetu;
- b) U drugom bloku emitovane su reportaže iz vojvođanskih opština i sela uz negovanje tradicija iz narodnooslobodilačke borbe. Cilj ovih reportaža je bio da prikažu svakodnevni život i rad. Reportaže su se tematski smenjivale, iz nedelje u nedelju, a obuhvatale su organizacije udruženog rada, život mladih, decu, selo itd. Na primerima iz svakodnevnog života, prikazivalo se šta se postiglo i dokle se stiglo, na sprovođenju u život kongresnih odluka, Ustava, Zakona o udruženom radu, funkcionisanju delegatskog sistema i dr. Što se tiče života na selu, dosta prostora je bilo posvećeno udruživanju individualnih poljoprivrednih proizvođača, kooperaciji i uopšte, o socijalističkom preobražaju sela, kao i podruštvljavanju poljoprivredne proizvodnje na selu.
- c) U trećem bloku bilo je reči o radu kulturno-umetničkih društava, kulturnih i obrazovnih institucija, o rekreaciji i sportu. I ovde, kao i u prethodnom bloku, nisu se obrađivale samo teme iz sredina u kojima su živeli pripadnici rusinske narodnosti nego i teme iz drugih sredina.

V ZAKLJUČAK

Televizija Novi Sad osnovana je, odlukom Radničkog saveta Radio Novog Sada 4. februara 1971. godine kao samostalna radna jedinica „Televizija u izgradnji“ čiji je zadatak bio da reši programske, ekonomske, pravne, kadrovske i tehničke aspekte osnivanja Televizije Novi Sad i pripremi redovnu proizvodnju i emitovanje programa na 5 ravnopravnih jezika. Prvi direktor „Televizije u izgradnji“ bio je Slobodan Budakov. Došao je iz novinarstva i smatralo se da ima dovoljno autorskog i uredničkog iskustva. Kao privredni komentator, važio je za dobrog poznavaooca privrednog sistema i ekonomske politike. Počelo se sa pisanjem materijala o tome šta bi televizija u Vojvodini trebalo da bude. Bilo je predviđeno da se u Novom Sadu osnuje televizija, da se samofinansira, da pravi tzv. drugi program, a tzv. prvi program trebalo je da i dalje emituje Televizija Beograd i za područje Vojvodine. Takav koncept je predložen iz tehničkih razloga, zbog raspoložive frekvencije i televizijskih kanala, uvažavajući međunarodne dogovore.

U to vreme Radio-televizija Beograd je emitovala programe i za područje SAP Vojvodine, a osnovala je i finansirala televizijsko dopisništvo u Novom Sadu koje je pripremalo informativne emisije na mađarskom jeziku. Prema Ugovoru koji je Radio Novi Sad sklopio sa Radio-televizijom Beograd, a koji je stupio na snagu 1. januara 1971. godine, Radio-televizija Beograd je ubirala i radio i televizijsku pretplatu iz Vojvodine. Od toga, 50 % radio pretplate ustupala je Radio Novom Sadu. Prema Ugovoru potpisanom kasnije iste godine, Radio Novom Sadu ustupano je 65% radijske i 50% televizijske pretplate. Tih 50% televizijske pretplate bila je prva materijalna osnova Televizije Novi Sad. Prava osnivača prema Radio Novom Sadu, uključujući i imenovanje generalnog direktora, vršila je Skupština SR Srbije, a ne Skupština SAP Vojvodine. Ta prava osnivača trebalo je sa Republike preneti na Pokrajinu, radi lakšeg i ekspeditivnijeg rada. Trebalo je i pravno rešiti status radne jedinice televizija u izgradnji, tj. odnos sa Radio Novim Sadom, kao osnivačem. U ekonomskom pogledu trebalo je organizovati i posebnu službu za pretplatu i finansije.

Najteži su bili kadrovski problemi. U Vojvodini, u to vreme, nije bilo montažera za film i elektroniku, sa znanjem jezika narodnosti, a planiran je petojezični program. Nije bilo ni ostalog potrebnog kadra kao što su inženjeri elektroničari, tehničari, novinari, reditelji, organizatori, snimatelji i drugi. Kadrovska osnova bilo je Dopisništvo Televizije Beograd iz Novog Sada, koje je pripremalo informativne emisije na mađarskom jeziku. Primali su se oformljeni kadrovi iz Beograda, Zagreba, Ljubljane, Skoplja i Sarajeva, i stručnjaci koji su radili u Nemačkoj i Francuskoj. Formirana je Komisija sačinjena od predstavnika društvene zajednice i raspisani su konkursi za stipendije. Dodeljeno je oko 70 stipendija kadrovima iz cele tadašnje Jugoslavije jer je u osnovi programske politike Televizije Novi Sad bila jugoslovenska orijentacija. Važno je naglasiti da je već na samom početku postojanja, Televizija Novi Sad imala, uporedo sa programskom koncepcijom, pripremljen i javno verifikovan dokument o principima kadrovske politike.

Sa tehnikom je bilo još teže. Posebnim Zakonom su obezbeđene devize za nabavku opreme, a preuzimanjem 50% pretplate, obezbeđena su bila i dinarska sredstva. Međutim, u Novom Sadu nije postojao studio, niti plan programa konkretizovan po obimu i strukturi, niti dovoljno stručnih kadrova. Moralo se raditi brzo i efikasno, pa su se sastanci Kolegijuma održavali i nedeljom. Uključilo se u već započetu licitaciju za uvoz opreme za druge televizijske centre.

Ubrzano se radilo i na idejnom projektu studija. Da bi se izbegle eventualne greške, organizovana je jedna međunarodnu komisiju za pregled idejnog projekta. Činili su je stručnjaci iz Engleske i Nemačke, pošto su oni već imali iskustva u ovakvim projektima. Pomagali su i naši ljudi iz Beograda, Ljubljane i Skoplja. U 1972. godini je bilo sve pripremljeno za izgradnju, međutim, 1973. godine doneta je zakonska zabrana izgradnje neprivrednih objekata. Izdejsstvovana je izmena zakona, u smislu da se neprivredni objekti mogu graditi sopstvenim sredstvima. Pošto tih sredstava nije bilo dovoljno, izvršena je revizija prvobitnog projekta i televizijski dom je sveden na 6.500 m² sa samo jednim studiom. Tražio se pogodan građevinski prostor i urbanisti su ponudili pet mogućih lokacija. Optimalno rešenje bilo je na

Mišeluku, ali su morali sami da otkupe zemljište od privatnika i sami da izgrade infrastrukturu.

Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad sačinjen je još 1971. godine. Politička dimenzija je bila koncipirana u okviru opšte orijentacije tog vremena, a to je socijalizam, samoupravljanje, ravnopravnost naroda i narodnosti i nesvrstanost. U to vreme, televizijski program se u Jugoslaviji proizvodio duže od 15 godina, publika je imala formiran ukus i Televizija Novi Sad nije mogla da krene kao početnička televizija, tim pre što su unapred objavili da će novosadski program biti natprosečnog kvaliteta. Tadašnja televizijska ekipa je ulagala velike napore da stekne reputaciju ozbiljne televizije. Uglavnom su učili iz strane literature jer domaće nije ni bilo. Bimala se televizijska kolor studijska oprema „Markoni“ a za predajnike „Gejts“ oprema i to opredeljenje je prihvatila većina studija u Jugoslaviji. Cela 1971. godina bila je posvećena nastojanju da se daju jasni odgovori na dva osnovna pitanja: šta se hoće od Televizije Novi Sad i kako se to može ostvariti?

Prva emisija, sa špicom Televizije Novi Sad, emitovana je 1. januara 1972. godine. Snimana je u crno beloj tehnici za potrebe sarajevske televizije, u novogodišnjem programu. Nastavilo se sa snimanjem dokumentarnih programa. Formirana je redakcija za tzv. sporovozni ciklus proizvodnje i počelo se sa snimanjem filmova. Već 1. januara 1973. godine, samostalnoj radnoj jedinici „Televizija u izgradnji“ pripojeno je dopisništvo Televizije Beograd na mađarskom jeziku, zatim, na osnovu ustavnih amandmana, to je postala Organizacija udruženog rada sa svojstvom pravnog lica i sa sopstvenim organima samoupravljanja (radnički savet) i organom društvenog uticaja (Programski savet dopisništva na mađarskom jeziku). U stvari, i pre toga je radna jedinica imala zbor radnih ljudi kao samoupravni organ iako to nije bila zakonska obaveza.

U proleće 1973. godine već je snimljen veći broj dokumentarnih filmova koji su istovremeno bili „stručni ispit“ za mlade kadrove i zaliha za budući program. Delovi tih programa prikazani su na televizijskom festivalu koji se održavao svake godine u Portorožu. Učestvovali su „van konkurencije“, ali su isto tako bili vrlo ponosni što su filmovi „Bezdanski tkači“ (na mađarskom jeziku), „Poslednja u ravnici“, „Na harfi od vune“ i „Dok je dece biće i kolača“ (na srpskohrvatskom

jeziku) pobrali opšte simpatije. Istovremeno sa pripremom programa, gradio se i televizijski studio. Kamen temeljac položen je 22. juna 1973. godine, a već aprila 1974. godine uselili su se, ilegalno, u suteran zgrade. Tehnički prijem je izvršen 20. juna 1974. godine i tada su se legalno uselili u novi objekat.

Od januara 1974. Televizija Novi Sad se pojavila u jugoslovenskom televizijskom programu na sprskohrvatskom jeziku sa redovnom informativno-političkom emisijom „Signali“, uporedo sa Televizijom Beograd, Zagreb i Sarajevo koje su već imale emisije takvog tipa.

Aprila te iste godine prvi put Televizija se pojavljuje i u Evropi: u ime Jugoslovenske radio-televizije direktno iz Novog Sada prenosi se stonotenisko prvenstvo Evrope „Eston-74“, a odmah zatim i XV izborna konferencija SK Vojvodine. U to vreme već se raspolagalo solidnom mobilnom tehnikom i obučanim kadrovima, a i novoizgrađenim televizijskim domom. Maja 1974. Televizija učestvuje prvi put u zvaničnoj konkurenciji na televizijskom festivalu u Portorožu. Tada su već postojale emisije snimljene i u elektronskoj, a ne samo filmskoj tehnici. Osvojena je nagrada za najbolju selekciju.

U januaru 1975. pojavila se u jugoslovenskoj televizijskoj mreži još jedna redovna emisija. Bile su to „Brazde“, emisija za poljoprivredu i selo, a zatim i „TV časopis“, emisija iz kulture. Uključili su se i u ciklus emisija „Znanje-imanje“ i sve češće su se javljali u jugoslovenskoj šemi programa sa posebnim emisijama i direktnim prenosima („Hronika Sterijinog pozorja“, finalno takmičenje metalaca itd.) Među jugoslovenskim dokumentarcima o narodnim običajima odabran je dokumentarac Televizije Novi Sad „Žeđ mrtvih“ da predstavlja Jugoslovensku radio-televiziju na međunarodnom festivalu u Dablinu. Osvojena je prva nagrada - Zlatna harfa.

Prvi deo praktičnih vežbi u okviru finalnih priprema za otpočinjanje redovnog, svakodnevnog programa Televizije Novi Sad iz sopstvenog studija i na sopstvenoj mreži predajnika, počeo je 4. septembra 1975. Nedelju dana trajala je vežba, a pet dana analize i izvlačenje pouka. Drugi deo vežbe počeo je 16. septembra. Sada se sve radilo kao da program već ide - samo što ništa nije puštano u

javnost. Program je trajao kao što je i predviđeno - 3 i po sata dnevno. Sve je bilo u gužvi i grču. Ipak, postepeno se sve to uhodavalo: počelo se sa emitovanjem programa sa predajnika na Vencu i u Subotici, ali to je rečeno samo „u poverenju“ prijateljima i poznanicima sa željom da takođe „u poverenju“ ukažu na slabosti i propuste. Najzad, 26. novembra od 20h do 21h emitovana je specijalna prigodna emisija, a već sutradan, 27. novembra, krenuli su TV dnevnicima (na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku) i zatim sve ostale emisije.

Prema rokovima koji su 1971. godine utvrđeni sa oduševljenjem i nestrpljenjem početnika, početak redovnog programa je zakasnio. Danas, međutim, sa ove vremenske distance, izgleda da je ipak sve to išlo veoma brzo: za 4 godine i 10 meseci od osnivanja obezbediti lokaciju i infrastrukturu izvan grada, izgraditi studio i predajnike na Vencu i u Subotici, kupiti i montirati kompletnu opremu, okupiti i obučiti preko 300 ljudi da proizvode i emituju 3,5 sata programa dnevno na 5 jezika. Entuzijazam i samopregor kolektiva i značajna društvena podrška omogućili su takav rezultat i pored toga što politička i ekonomska klima u zemlji nije bila preterano povoljna za takav poduhvat.

Posle 1975. godine stvari su tekle drukčije, iako ne i manje dinamično. Ono što je u svakoj televiziji najteže, došlo je do punog izražaja: program mora da se proizvodi i emituje svakog dana, a sve što se u Televiziji uradi - to se vidi i čuje. Uz redovno odvijanje i očuvanje kvaliteta programa najvažnije je bilo:

- preispitati osnovne, strateške pravce razvoja Radio-televizije Novi Sad s obzirom na ustavne promene 1974. godine;
- stabilizovati proizvodnju programa i unutrašnju organizaciju;
- dalje proširiti tehničke kapacitete bez izgradnje novog studijskog prostora;
- vremenski proširiti i žanrovski obogatiti program;
- ojačati oblike društvenog uticaja i podruštvljavanja programske politike.

Što se prvog pitanja tiče, treba reći da je još u februaru 1975. godine, dakle, pre početka redovnog emitovanja programa, na najvišem političkom nivou Pokrajine precizirano da se Radio-televizija Novi Sad programski mora usmeravati i tehnički

osposobljavati kao matična radio-difuzna organizacija u radio-difuznom sistemu SAP Vojvodine, sposobna da na sebe preuzme:

- informisanje stanovništva Vojvodine putem radija i televizije na pet ravnopravnih jezika;
- odgovornost za ukupan razvoj radija i televizije u Pokrajini u okviru jedinstvenog radio-difuznog sistema i
- da postane značajan faktor kulturnog razvoja i posredovanja.

Nadalje, Radio-televiziju Novi Sad treba osposobiti za ravnomerno i kvalitetno učešće u jugoslovenskim radio-televizijskim programima, kao i za međunarodnu saradnju. Da bi se ostvarili osnovni preduslovi za tako koncipiran razvoj Radio-televizije Novi Sad pokrenuta je inicijativa za nove razgovore sa Radio-televizijom Beograd o bilateralnim odnosima, odnosno o saradnji na osnovama novih ustavnih rešenja. Rezultat tih razgovora bio je Samoupravni sporazum potpisan januara 1976. godine. Tim Sporazumom utvrđeno je da će Radio-televizija Beograd, kao matična radio-difuzna organizacija SR Srbije van socijalističkih autonomnih pokrajina, i Radio-televizija Novi Sad, kao matična radio-difuzna organizacija SAP Vojvodine, na načelima ravnopravnosti, uzajamnosti i solidarnosti stvarati i emitovati sopstveni i zajednički radijski i televizijski program, usklađivati razvoj mreže i njeno funkcionisanje. Sporazumom je takođe utvrđeno da se na VHF mreži emituje zajednički televizijski program za koji bi Televizija Beograd pripremala dve trećine, a Televizija Novi Sad jednu trećinu (u srazmeri sa brojem pretplatnika), kao i da će se zajednički tražiti tehničko rešenje kojim bi se svakoj matičnoj televizijskoj stanici obezbedilo pokrivanje teritorije televizijskim programom. Pošto je tim Sporazumom ugovor iz 1970. godine stavljen van snage ukinuto je i pravo Radio-televizije Beograd da ubira pretplatu sa područja Vojvodine, a međusobni ekonomski odnosi zasnovani su na multilateralnim pravilima koji važe u Jugoslovenskoj radio-televiziji.

Naravno još pre početka redovnog emitovanja programa, osnovni oblici organizovanosti Televizije Novi Sad bili su prilagođeni svakodnevnom emitovanju programa, ali se još nisu bili potpuno oslobodili opterećenja iz ranijeg perioda u

kojem je organizacija mahom bila primerena „sporovoznoj“ proizvodnji programa. Nova situacija zahtevala je brže odlučivanje o programu, veću samostalnost redakcija, bolju koordinaciju sa tehnikom, preciznije planiranje kapaciteta, veću proizvodnu disciplinu, efikasniju kontrolu, ekspeditivnije samoupravno odlučivanje uz istovremenu demokratizaciju kadrovske, programske i ekonomske politike. Taj proces je uglavnom završen 1979. godine usvajanjem novog Samoupravnog sporazuma o udruživanju u Radio-televiziji Novi Sad i u Televiziji Novi Sad, novog Statuta i čitavog niza drugih normativnih dokumenata. Mnogi od njih su uspešno položili praktični ispit, ali neki nisu pa su u hodu popravljani i dopunjavani. Taj proces zaoštren je politikom ekonomske stabilizacije koja je nametnula potrebu novog, kritičnijeg preispitivanja ne samo unutrašnje organizovanosti, nego i ukupnog poslovanja Televizije Novi Sad i njenog prilagođavanja oštrijim kriterijumima produktivnosti, ekonomičnosti, racionalnosti i kvaliteta u proizvodnji i emitovanju programa. Istovremeno to je i proces utvrđivanja dugoročnih osnova i pravac razvoja Televizije Novi Sad u sklopu Radio-televizije Novi Sad i čitavog jugoslovenskog radio-difuznog sistema.

Posle 1974. godine, kada je završena izgradnja prve faze Televizijskog doma, nije bilo realno očekivati da se brzo nastavi izgradnja novog studijskog prostora. Zato se računalo prvenstveno sa izgradnjom filmske laboratorije (ona je u to vreme bila smeštena u improvizovanom objektu sa sanitarnim uslovima na granici dozvoljenog). Nova laboratorija rasteretila bi elektronsku tehniku od proizvodnje sporovoznih emisija. Osim toga, pojavile su se nove elektronske kamere malih dimenzija. Nova reportažna kola (jedna sa dve i jedna sa četiri kamere) bogatijih proizvodnih mogućnosti, filmska laboratorija i „ENG jedinice“ (pomenute male elektronske kamere i magnetoskopske montaže) - to su bile osnovne investicije u opremu koje su u narednom periodu omogućile dalje širenje programa Televizije Novi Sad i njegovo žanrovsko obogaćivanje.

Obezbeđivanje društvenog uticaja i područjavanje ukupnih funkcija Televizije Novi Sad bili su neophodnost od samog osnivanja, a sa početkom redovnog emitovanja programa nužno je bilo te oblike dalje razvijati. Iako su mnoga opredeljenja i odluke Televizije Novi Sad od samog početka podvrgavane društvenoj

verifikaciji (programska koncepcija, principi kadrovske politike, Nacrt srednjoročnog plana 1972-1976. bili su, na primer, na javnoj diskusiji), posle 1975. godine uglavnom su se ustalili i afirmisali sledeći oblici društvenog uticaja:

- Skupština Radio-televizije Novi Sad u kojoj polovinu delegata čine predstavnici društvene zajednice;
- Programski savet Radio-televizije Novi Sad, programski savet Radio Novog Sada, Televizije Novi Sad i Umetničke produkcije u kojima dve trećine delegata čine predstavnici društvene zajednice;
- Specijalizovani programski saveti za pojedine segmente televizijskog programa (omladinski, dramski, sportski itd.);
- Javna diskusija svake jeseni o planu programa Televizije Novi Sad za narednu godinu i druge rasprave o programu u organima i oblicima delovanja;
- Više istraživačkih projekata među gledaocima u organizaciji Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma;
- Imenovanje poslovnih organa: predsednika i članova Poslovnog odbora Radio-televizije Novi Sad, direktora radija i televizije, kao i glavnih odgovornih urednika pojedinih programa koje vrši osnivač;
- Razmatranje programskih, kadrovskih, razvojnih i sličnih pitanja u organizacijama Saveza komunista i Saveza sindikata u Radnoj jedinici Novi Sad.

Od 1975. do 1978. godine širenje programa teklo je ubrzano. Jer, Televizija Novi Sad je nastojala da što pre ispuni svoju obavezu iz Samoupravnog sporazuma o tome da se program za prvu mrežu pripremi u srazmeri 2:1 i da se na taj način oslobodi finansijske kompenzacije Radio-televiziji Beograd. To je u 1978. godini i ostvareno: Televizija Novi Sad je tada emitovala 8 sati programa dnevno s tim što je subota bila slobodna. U to vreme ostvareni su i tako zapaženi programski poduhvati kao što je bilo izveštavanje sa putovanja predsednika Tita u Sovjetski Savez, DNR Koreju i NR Kinu (1977) za celokupnu jugoslovensku televiziju i mnoge mreže

široj svetu, prvonagrađena drama u Portorožu, ili kao što je opštepoznata dokumentarna *Gori nebo i zemlja*, nastavak serije *Znanje-imanje*, kviz *Izvinite, da li znate* itd.

U tom periodu program je zapravo i žanrovski obogaćen uvođenjem dečjih igranih serija (zapažena je bila *Razmišljanka-izmišljanka*), originalnih televizijskih drama (među najboljima bile su *Crni globus*, *Ćutanje profesora Martića*, *Knjiga drugova*), humorističkih serija (*Uniforme*, na primer), zabavno-muzičkih programa itd. To je išlo manje uspešno nego razvijanje informativnih i dokumentarnih programa. Neke drame i šou-programi završili su u bunkeru, a neki su emitovani. No, bio je to danak nedovoljnoj pripremljenosti za takvu vrstu programa, nedovoljnog oslanjanja na potencijale izvan televizije i neprilagođenosti televizijskim potrebama.

Posle 1978-1979. Televizija Novi Sad stabilizuje povećanu proizvodnju i popravlja kvalitet dramskih i dečjih programa, proizvodi svoju prvu dramsku seriju (*Baza na Dunavu*), a zatim se pojavljuju i stiču veliku popularnost *Muzički tobogan*, *Lutkomendija*, dramska serija *Optimisti* (u koprodukciji sa Televizijom Budimpešta) i televizijske drame *Jedan dan po podne*, *Bacač noževa* i serija *Od našeg dopisnika*. Počelo je i snimanje najveće igrane serije u istoriji jugoslovenske televizije po romanu Miloša Crnjanskog *Seobe* (u koprodukciji sa Televizijom Beograd i Televizijom Bratislava). U tom periodu Televizija Novi Sad emituje oko 8,15 časova programa dnevno svih 7 dana u nedelji i u potpunosti ispunjava svoje obaveze u zajedničkoj šemi emitovanja jugoslovenskog televizijskog programa. Pri tome svakodnevno se emituju programi na srpskohrvatskom i mađarskom jeziku, a redovno jednom nedeljno (povremeno i češće) na slovačkom, rumunskom i rusinskom jeziku.

*

*

*

Sudbina nekadašnje matične radio-televizijske organizacije u Pokrajini, Radio-televizije Novi Sad, bila je tokom poslednje dve decenije dramatičnih medijskih i burnih društvenih promena, u mnogo čemu tragična. Destruisana u jednoj lažnoj revoluciji (1988. godine) i tri prava rata, u onom poslednjem - s proleća, 1999. godine - razarana je, doslovno, i u fizičkom smislu. Sada iznova traži svoju medijsku i institucionalnu poziciju, u radikalno izmenjenom društvenom, političkom i institucionalnom okruženju. Novi, u osnovi demokratski koncipiran Zakon o radio-difuziji, iako postoji, on praktično još uvek ne stvara realnu šansu za preporod te ustanove. Najznačajnije je to što Zakon potvrđuje postojanje samostalnog, evropski profilisanog javnog radio-difuznog servisa u Pokrajini, sa sopstvenim izvornim prihodima i svim društvenim odgovornostima, ali čini se da do potpune primene Radio-televizija Vojvodine, naslednik negdašnje Televizije Novi Sad i Radio Televizije Srbije još treba da sačeka.

Nadam se da ovaj rad, koji je istorijski, može pomoći i da se bolje razumeju današnji uslovi i stanje u kojem se medijski svet u AP Vojvodini nalazi. U ovom radu sublimirani su upravo oni podaci, dokumenta i zabeležena iskustva o Televiziji Novi Sad koji bi u najvećoj meri bili izgubljeni ili prepušteni zaboravu i uništenju.

VI BIBLIOGRAFIJA

IZVORI

Arhivska građa iz lične arhive Slobodana Budakova

1. *Budući saradnici Televizije. Podaci o stipendistima.* 1971.
2. *Izveštaj studijske tehnike.* 1972.
3. *Lokacija za TV studio na Trandžamentu - „Mišeluk“.*
4. *Odluka o izmeni i dopuni Odluke Saveta RNS o osnivanju samostalne RJ Televizija. Novi Sad.* 4.2.1971. godine.
5. Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Nacrt predloga Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini.*
6. Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog Opšte koncepcije razvoja televizije u Vojvodini. Uvodne napomene.*
7. Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1970. *Predlog rešenja prve etape izgradnje pokrajinske TV mreže.*
8. Operativna grupa za izgradnju TV centra u Novom Sadu. 1971. *Predlog programske koncepcije Televizije Novi Sad.*
9. *Osnovi kadrovske koncepcije TV Novi Sad.* 1971.
10. Ostojić, Branislav. 1972. *Izveštaj o nabavci opreme za II televizijski program.*
11. Ostojić, Branislav, Pot, Mirko i Ivan Pavlović. 1971. *Dinamika kadrova, radova i finansiranja.*
12. *Podsetnik za razgovore o lokaciji.* 1971.
13. *Predlog razvoja programa TV Novi Sad od 1976. do 1980. godine.*
14. *Predlog srednjoročnog plana Radio-televizije Beograd od 1971-1976. godine.*
15. *Principi kadrovske politike.* 1971.
16. *Prostorno uređenje TV centra.*

17. Rajčan, Ištvan i Zdravko Vuković. 1970. *Beleška o podeli pretplate Radio Novog Sada sa RTV Beograd.*
18. *Statut Radio-televizije Novi Sad.* „Sl. list SAPV“ broj 24/71/, Savet Radio-televizije Novi Sad na svojoj sednici 1972. godine.
19. *Stavovi Izvršnog odbora Opštinske konferencije SSRNV o Programu razvoja Televizije SAPV.* Subotica. 1973.
20. *Stipendisti i potencijalni saradnici TV Novi Sad.*
21. Šafer, Pal. 1971. *Pregled verovatne raspodele programskog vremena TV Novi Sad u času početka emitovanja I na kraju planskog perioda (1974-1978) – tromesečni ciklus programa.*
22. Šafer, Pal. 1971. *Programsko-organizacioni podaci.*
23. *Ugovor sa Gradom o korišćenju parcele na Trandžamentu.* 1971.
24. Vasić, Vojislav. Zavod za komunalnu izgradnju Opštine Novi Sad, BM/LG br. 05-5414, Prepis, 21.10.1971.
25. Vuk Francuz i Branislav Ostojić. 1971. *Orijentacioni plan izgradnje Televizije Novi Sad.*

Novinski članci iz dnevnog lista „Dnevnik“ (1973-1978)

1. *Konkurs Radio-televizije Novi Sad*, utorak, 16. januar 1973. godine
2. *Televizija gradi sama sebe*, petak, 19. januar 1973. godine
3. *Konkurs Radio-televizije Novi Sad*, petak, 23. februar 1973. godine
4. *Konkurs Radio-televizije Novi Sad*, nedelja, 18. mart 1973. godine
5. *Oglas Radio-televizije Novi Sad*, petak, 05. oktobar 1973. godine
6. *Kasting za statiste*, petak, 05. oktobar 1973. godine
7. *Tri puta nedeljno kulturno-zabavni program*, nedelja, 28. april 1973. godine
8. *Četrnaest emisija u Portorožu*, nedelja, 28. april 1973. godine
9. *Mišeluk – novi televizijski centar*, subota, 25. maj 1974. godine
10. *TV program*, subota, 25. maj 1974. godine
11. *TV program*, subota, 25. maj 1974. godine
12. *Veća televizijska pretplata*, četvrtak, 04. april 1975. godine

13. *TV program*, nedelja, 14. decembar 1975. godine
14. *Drama profesora*, utorak, 09. maj 1978. godine
15. *TV program*, utorak, 09. maj 1978. godine

Intervjui

1. Dobrosavljević, Drenka. 2009. *Osnivanje televizije – stvaralački izazov*. (radijska emisija emitovana 25.10.2009. na Radio-televiziji Vojvodina).
2. Silard, Antal. 2009. *Intervju sa Budakov Slobodanom*. Neobjavljeni intervju.

Istraživački radovi studenata produkcije Fakulteta dramskih umetnosti u Beogradu

1. Kumović, Bojan. 1999. *Intervju sa Arpadom Nemetom, Đulom Feherom, Slavujem Hadžićem i Svetislavom Milenkovićem*. Fakultet dramskih umetnosti u Beogradu. Neobjavljeni studentski rad.
2. Stanču, Marija. 1982. *Organizazione delatnosti u Televiziji Novi Sad*. Fakultet dramskih umetnosti u Beogradu. Neobjavljeni diplomski rad.

SEKUNDARNA LITERATURA

1. Budakov, Slobodan. 1975. *Problemi daljeg razvoja Televizije Novi Sad*. Radio-televizija Novi Sad. Novi Sad.
2. Kartag, Nandor. 2003. *35 éve együtt. A jugoszláviai magyar televíziózás története*. Újvidék: Forum Könyvkiadó.
3. Košničar, Sofija. 1984. *Bibliografija radova Odeljenja za istraživanje programa i auditorijuma Radio-televizije Novi Sad 1974-1984*. Novi Sad: OOUR Prosveta Novi Sad.
4. Muntean, Ilija. 1981. *Direktni sportski prenosu Televizije Novi Sad, analiza rezultata dobijenih na osnovu ankete. Izveštaji i studije br. 3*. RTNS. OIPA.

5. Odbor TV festivala „JRT 74“. 1974. *Brošura TV festival JRT '74*. Ljubljana: Železniška tiskarna.
6. Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna.
7. Popov, Dušan (ur.). 2001. *Enciklopedija Novog Sada*. Novi Sad: Novosadski klub.
8. Popović, Dušan. 2006. *Letopis o Vlaovićima*. Novi Sad: Agencija Mir.
9. Popović, Đorđije (ur.). 1985. *Televizija viđena očima istraživača 1975-1985. Zbornik istraživanja o programu Televizije Novi Sad*. Novi Sad: Prosveta Novi Sad.
10. Popović, Đorđije (ur.). 1989. *Sećanja. Prilozi za istoriju RTNS*. Novi Sad: Forum.
11. Ratkov Njegovan, Biljana (ur.). 2005. *Mediji i istraživanje. 30 godina Centra za istraživanje javnog mnjenja, programa i auditorijuma RTNS*. Novi Sad: Radio-televizija Novi Sad. Centar za istraživanja javnog mnjenja, programa i auditorijuma.

OPŠTA LITERATURA

1. Babac, Marko. 2004. *Novo lice televizije i filma*. Akademija umetnosti Novi Sad.
2. Ilić, Miodrag. 2006. *Radanje televizijske profesije*. Televizija Beograd. Beograd: Clio.
3. Kaufman, I. William. 1970. *Kako režirati za televiziju*. Televizija Beograd.
4. Lazić, Radoslav. 1997. *Estetika TV režije – Reditelji govore*. RTS. Televizija Beograd.
5. *Leksikon filmskih i TV pojmova*. 1993. Univerzitet umetnosti u Beogradu. Beograd: Naučna knjiga.

6. Ljubojev, Petar. 1996. *Masovne komunikacije – Štampa. Film. Radio. Televizija*. Novi Sad: Pozornica dramskih umetnosti.
7. Mek Kvejl, Denis. 1976. *Uvod u sociologiju masovnih komunikacija*. Beograd: Glas.
8. Pál, Honffy. 1979. *Filmről, televízióról középiskolásoknak*. Budapest: Tankönyvkiadó.
9. Pál, Tamás. 1977. *Sajtótudomány, kommunikációelmélet tájékoztatópolitika*. Budapest: Tömegkommunikációs kutatóközpont.
10. Prajs, Stjuart. 2011. *Izučavanje medija*. Beograd: Multimedia Clio.
11. Popović, Zoran. 1979. *Organizacija televizijske delatnosti*. Zavod za obrazovanje administrativnih kadrova SR Srbije. Beograd: Stručna knjiga.
12. Todorović, Aleksandar. 1974. *Sociologija masovnih komunikacija*. Niš: Gradina.

VII DODACI

1. INTERVJU SA BUDAKOV SLOBODANOM

Tekst koji sledi predstavlja izvode iz intervjua sa Slobodanom Budakovim iz radijske emisije *Osnivanje televizije – stvaralački izazov* u okviru „Dijalog kultura“ emitovane 25.10.2009. autora i urednika Drenke Dobrosavljević.

Krajem 1970. godine je jedna radna grupa od nekoliko ljudi, na čelu sa Stojadinom Ljubenkovićem, sačinila jedan elaborat o tome kakva televizija treba Vojvodini. Ustvari, ideja o tome da treba napraviti televiziju Vojvodine dao je još Duško Popović u jednom neformalnom razgovoru sa tadašnjim direktorom Radio-televizije Beograd Mirkom Tepavcem, a onda se od te ideje formirala jedna radna grupa, pri Izvršnom veću, u kojoj je bio i jedan od kasnijih posrednika Radio-televizije Trifu Doru.

Ta grupa nije imala uspeha, nego je jedna druga radna grupa koju je Radio Novi Sad formirao, sačinila dokument koji smo kasnije nazvali elaboratom. Taj elaborat je bio spisak lepih želja, više je to bio politički pristup osnivanju televizija nego što je to bio nekakav investicioni program.

Ono što je bilo najvažnije, to su dve stvari: te 1970. godine je inženjer Branko Ostojić je preračunao moguće frekvencije na području Vojvodine kako bi se pokrivala cela Vojvodina televizijskim signalom. Pre toga su nam tvrdili da to nije moguće prema dotadašnjim međunarodnim sporazumima, da nema raspoloživih frekvencija. Međutim, Branko je to pronašao, to je bio osnovni preduslov da se osnuje televizija.

A onda je Ištvan Rajčan, tadašnji generalni direktor Radio Novog Sada, sa Zdravkom Vukovićem, generalnim direktorom Radio-televizije Beograd, potpisao ugovor o deobi pretplate. To je bio dogovor po kome je trebalo da televizija Beograd i dalje proizvodi prvi program i za područje Vojvodine i za područje cele Jugoslavije, a da se na drugom programu, na drugoj mreži, formira i napravi jedan televizijski

studio i jedan program koji bi bio lokalno-pokrajinskog karaktera i koji bi pokrивao područje Vojvodine televizijskim signalom. Takva ideja bila je ugrađena u srednjoročni plan Radio-televizije Beograd za taj period.

Formirana je radna grupa i potpisan je ugovor po kome je pedeset posto televizijske pretplate pripadalo Novom Sadu, s tim da izgradi sebi televiziju, a pedeset posto je odlazilo u Beograd. I za radio je to bilo zanimljivo jer dotle je Radio Novi Sad uzimao pedeset posto radijske pretplate, a pedeset posto je išlo u Beograd, po ovom ugovoru je šesdesetpet posto pripalo Novom Sadu, a tridesetpet Beogradu, tako da su ta dva preduslova, finansijski pre svega, ali i dobra volja i proračunate frekvenicije bile preduslov da dođe do osnivanja televizije.

Onda je 4. februara 1971. godine Radnički savet Radio Novog Sada doneo odluku o osnivanju samostalne radne jedinice „Televizija u izgradnji”. Pre toga, naravno, tražili su ko bi tu mogao da radi. Bilo je devet kandidata tada za mesto direktora televizije u izgradnji i izbor je pao na mene, valjda zato što sam bio iskusan novinar već tada, sa dugačkim novinarskim i uredničkim iskustvom, dobro sam poznao pravni, finansijski, politički i ekonomski sistem Jugoslavije sa svim mogućim uslovima koji su bili neophodni za osnivanje jedne radne organizacije uopšte, pa i takve kao što je televizija .

Posle nekoliko razgovora sa Rajčanom, ja sam taj izazov prihvatio ali sam tada konstatovao da prva stvar koju treba rešiti je pravni aspekt osnivanja Televizije Novi Sad, jer su osnivačka prava radija Novi Sad do tada bila u Beogradu, u Skupštini Republike Srbije. Skupština Republike Srbije je imenovala Rajčana za generalnog direktora radija, i naravno sve što se tada radilo podlegalo je pod saglasnost Republike. Mislio sam da tako neće moći da se radi i da će biti neophodno da se osnivačka prava prenesu na Skupštinu Vojvodine, jer onda nam je ona tu, da tako kažem, pod rukom da možemo brzo i efikasno odlučivati i raditi ono što treba. To je bio prvi uslov, finansijski je bio rešen deobom pretplate. Veoma je bilo važno sadgledati kadrovski koncept, imamo li mi kadrova za funkcionisanje Televizije u Vojvodini, ali nije bila sjajna slika što se kadrova tiče. I bilo je veoma važno videti organizacioni aspekt, a najvažniji je bio, naravno, programski koncept. I mi smo na tih pet pitanja savesno i brzo radili.

Osnivačka prava su preneti na Skupštinu Vojvodne, usvojili smo programsku orijentaciju Televizije Novi Sad, na tome je najviše radio Pal Šafer¹⁶⁹, tadašnji urednik u Radiju Novi Sad, usvojili smo jednu vrstu tehničkog osnovog koncepta sa orijentacijom da to bude već na početku televizija u boji jer u tom elaboratu, koji sam spomenuo, govorilo se o crno-beljoj televiziji, mi smo se orijentisali na televiziju u boji i Branko je napravio jedan osnovni koncept šta bi moglo nabaviti da bi se program mogao proizvoditi. To još nije bio projekat, to je bila jedna skica.

Kasnije smo usvojili i osnove kadrovske politike. Sticajem okolnosti u Radiju Novi Sad u to vreme, 1971. godine nije bilo ni jednog diplomiranog ekonomiste, a malo je bilo i drugih visoko obrazovanih kadrova, a smatrali smo da se televizija ne može praviti bez visoko obrazovanog stručnog kadra i to je zabeleženo u tim principima kadrovske politike.

Najpre smo na ovim stvarima radili Branko Ostojić¹⁷⁰ i ja, a onda smo zaposlili još nekoliko ljudi, tu je bio Zvonko Rukavina, sekretar, tu je bio inženjer Gliša Stajić, kao građevinar koji je trebalo da radi na projektima, tu je bio inženjer Iva Pavlović kojeg smo doveli iz Francuske ovde, tu je bio Slobodan Milošević¹⁷¹, koji je bio diplomirani ekonomista i, naravno, tako se okupila ta prva ekipa koja je na kraju 1971. godine brojala ukupno trinaest ljudi.

Mi smo tada već ubirali polovinu pretplate i tu pretlatu nismo mogli da potrošimo, još nije bilo proizvodnje programa, još nisu napravili projekte za izgradnju, i onda smo se odlučili da deo tog novca koji ne možemo da trošimo, da ga ne bi pojela inflacija koja je tada postojala, pozajmljujemo privrednim subjektima uz

---

¹⁶⁹ Književnik, urednik na radiju i televiziji. Rođen u Feketiću 29.03.1924, preminuo u Solniku 09.04.1998. Posle Drugog svetskog rata postao glavni i odgovorni urednik zemljoradničkog nedeljnika Új Falu (Novo selo), a od 1953. Radi u Radio-Novom Sadu. 1971. postaje prvi direktor programa Televizije Novi Sad. Posebno se angažovao na uvođenju dramskog programa, a i sam je pisao radio-drame.

¹⁷⁰ Elektroinženjer, šef tehnike televizije. Rođen u Skoplju 17.03.1940. 1969. godine određen da radi na pripremama za obezbeđenje frekvencija za buduću vojvođansku televiziju. Kao tehnički direktor formirao vrlo dobar tehnički tim koji je televiziju osposobio i za najsloženije zadatke.

¹⁷¹ Pravnik, sudija, društveni i sportski radnik. Rođen u Vojki 15.08.1940. Završio Pravni fakultet u Beogradu. Bavio se građanskim, imovinsko-pravnim, upravnim i radnim sporovima, kao i zaštitom autorskih prava. Za sudiju Vrhovnog suda Srbije izabran 1998. godine.

nešto višu kamatu od bankarske, bila je potražnja za sredstvima tada i to je i nama dobro došlo. Plate za svih trinaest ljudi smo mi te godine podmirivali od kamate, te nismo trošili pretplatu. Naravno to je posle kritikovano kao zelenaštvo, kao neprincipijalan postupak, ja sam zbog toga partijski kažnjen 1973. Međutim, praksa je rehabilitovala taj moj postupak.

4. februar 1971. godine može se smatrati prvim početkom Televizije Novi Sad, ali je televizija imala više početaka. Drugi počeci su bili sledeći: 1. januara 1973. godine takozvana televizija u izgradnji se spojila sa dopisništvom iz beogradske televizije koja je pripremala ovde program na mađarskom jeziku. Od 1. januara 1973. smo bili osnovna organizacija udruženog rada, nismo još uvek bili samostalna radna jedinica, to je drugi početak televizije. Treći početak je bilo snimanje prvih dokumentarnih emisija, mi smo to zvali: proizvodnja drugog cikla, ili sporovozna proizvodnja. Urednik tog programa je bio Duško Popov¹⁷², iskusni novinar i dobar pedagog koji je trebalo da pripremi kadrove i snima dokumentarne emisije. Te godine su snimljene i prve dokumentarne emisije, to je bilo takozvano pripremanje za špajz, jer televizija mora imati rezervni program na lageru da bi mogla da popuni celo vreme emitovanja. Snimljen je tada veći broj, petnaestak, dokumentarnih filmova, filmskom tehnikom se to sve radilo. Bilo nam je važno da počnemo da radimo jer novinarski kadar je u Vojvodini u to vreme uglavnom bio radijski ili štampanog novinarstva i nije umeo da misli u slikama, to nisu bili televizijski ljudi, televizijski kadrovi, i zato nam se činilo da bi bilo dobro zaposliti vrlo iskusne, vrlo kvalifikovane snimatelje koji umeju da misle u slikama, a koji su svojim iskustvom stekli određena znanja iz režije. Oni su trebali da uče novinare da misle u slikama. Zato smo doveli Branka Ivatovića¹⁷³, pa posle Peru Latinovića¹⁷⁴,

---

¹⁷² Novinar, sekretar Matice srpske, glavni urednik Televizije, osnivač i autor Enciklopedije Novog Sada. Rođen u Mokrinu 01.01.1930. Diplomirao političke nauke u Beogradu, a doktorirao sa tezom o srpskoj štampi u Vojvodini. Kao prvi glavni urednik učestvovao u osnivanju Televizije i formiranju redakcija. Uređivao i vodio TV dnevnik.

¹⁷³ Filmski i televizijski snimatelj. Rođen 12.08.1926., a preminuo 25.02.1994. u Novom Sadu. Osnovnu školu i gimnaziju završio u Novom Sadu. Bio je snimatelj ili direktor fotografije u domaćim dugometražnim igranim filmovima, a snimao je i za strane producente.

¹⁷⁴ Reditelj, snimatelj, scenarist, urednik. Rođen 28.06.1939. u Međuvođama kod Bosanske Dubice. Osnovnu školu učio u Zagrebu i Novom Sadu, gde završava i gimnaziju i studira na

nesto kasnije Slavuja Hadžića¹⁷⁵ smo doveli iz Skoplja, to su sve biliiskusni snimatelji koji su sa novinarima onda radili ove projekte i programe koje sam spremio.

1973. godine smo se spojili sa dopisništvom Mađarske televizije, koje je imalo novinarski, snimateljski i rediteljski kadar sa iskustvom. Oni su nam poslužili kao dragoceno stručno jezgro u celoj Televiziji Novi Sad koja je, kažem, bila registrovana kao radna organizacija. I naravno tu je išla obuka kadrova.

Nisam spomenuo da smo te 1971. godine dodelili 70 stipendija, uglavnom studentima na završnim godinama studija, jer smo na taj način hteli da stvaramo novinarski i rediteljski organizatorski kadar. Dobar deo tih ljudi je završio studije i zaposlio se u Televiziji Novi Sad narednih godina.

U toku 1973. godine snimili smo jedan broj filmova. Desilo se i to da su nas kolege iz Sarajeva isprovocirale da napravimo jednu emisiju koju će oni emitovati u njihovom novogodišnjem programu. Mi smo taj izazov prihvatili, nabavili jedan veliki, veliki čamac, stavili ga na kamion, u njega stavili Janiku Balaša sa njegovim orkestrom, i taj kamion je vozio taj čamac kroz ulice Novog Sada, stekao se utisak da on plovi Novim Sadom i onda je to Televizija Sarajevo emitovala u svom novogodišnjem programu i to je prva emisija koja nosi špicu Televizije Novi Sad. Hteli smo da proverimo kakav je uopšte kvalitet naših emisija koje pravimo, tih dokumentranih pod vođstvom Duška Popova, morali smo to da uradimo jer smo se bili dogovorili da nećemo praviti eksperimentalni program. U to vreme se na području Vojvodine videlo još dva programa Televizije Beograd, dva programa Televizije Zagreb, dva programa Televizije Budimpešta, jedan program Televizije Bukurešt, tako da mi nismo imali prava ni smelosti da krenemo sa nekim eksperimentalnim programom, mislili smo da odmah treba da idemo sa zrelim, ozbiljnim programom.

Tehnološkom fakultetu. Spada među začetnike i organizatore profesionalne kinematografije u Vojvodini.

¹⁷⁵ Televizijski i filmski snimatelj i reditelj. Rođen u Vukovaru 22.11.1934, preminuo u Novom Sadu 31.01.2007. Od đaćkih dana posvećen fotografiji i snimio je blizu 30 amaterskih filmova, koji su bili među prvim u Vojvodini posle Drugog svetskog rata. 1958. godine postaje prvi, dugo i jedini, dopisnik Televizije Beograd iz Novog Sada i Vojvodine.

Da bismo proverili tu svoju orijentaciju mi smo 1973. godine na televizijskom festivalu Portorožu nastupili van konkurencije, pošto još nismo emitovali program, nismo imali prava da učestvujemo u takmičarskoj sekciji, ali smo tražili dozvolu da učestvujemo van konkurencije. Jugoslovenski programski odbor je to prihvatio, i mi smo tamo nastupili sa desetak naših emisija.

Među najzapaženijima je bila dokumentarna emisija Borislava Gvojića¹⁷⁶ „Dok je dece biće i kolača” to je priča o licitarskom kolačaru iz Sente koji je još uvek pravio one konjiće i lutke sa ogledalima i duge figure. I da bismo se predstavili tamo, mi smo tog kolačara sa njegovim kolicima i tim njegovim srdašcima doveli u Portorož. Nisu hteli da ga puste u prostoriju pošto su mislili da on to tamo hoće da proda, na kraju smo ubedili portira i druge da je to naš marketinški potez, mada se to tad nije tako zvalo. Taj kolačar je svakom posetiocu festivala poklonio par srdaca što je naišlo na velike simpatije.

Veoma nas je obradovala TV kritika „Večernjih novosti“ i „Politike“, i još neki kritičari su vrlo pozitivne kritike izrekli o tim našim programima, ocenili su to kao jedno osveženje u jugoslovenskom televizijskom programu. To nas je ohrabrilo i mi smo nastavili na tome da radimo. Već u januaru 1974. smo ušli u jugoslovensku TV šemu emisijom „Signali“ to je bila dokumentarna emisija koju je radio Milorad Stevančev¹⁷⁷ kojeg smo doveli iz Beograda, iskusnog novinara. I mi smo se tu u jugoslovenskoj TV šemi smenjivali sa Beogradom, Zagrebom, Sarajevom i Titogradom, svakog meseca je išla emisija iz Televizije Novi Sad u Jugoslovensku RTV mrežu. Predstavili smo se Jugoslaviji tom emisijom i prema tome to je taj treći početak Televizije Novi Sad.

Iste godine, 1974. desilo se još nekoliko veoma značajnih stvari, nama su krajem marta, početkom aprila stigla reportažna kola, a već srednom aprila smo prenosili direktno Evropsko prvenstvo u stonom tenisu koje se odigralo na Sajmištu.

---

¹⁷⁶ Televizijski i filmski reditelj. Rođen u Osijeku 21.03.1928., preminuo u Novom Sadu 17.09.1995. Završio srednju školu u Vršcu, a diplomirao u Beogradu istoriju umetnosti na Filozofskom fakultetu (1952) i glumu na Akademiji za pozorišnu umetnost (1954).

¹⁷⁷ Novinar, dopisnik Tanjuga iz Budimpešte, glavni urednik Televizije Novi Sad. Rođen u Bačkoj Palanci 04.10.1928.

Tada startovati sa takvom tehnikom, takvim početnicima pred Evroviziju, jer mi smo za celu Evroviziju to prenosili i za celu Jugoslaviju, bilo je dosta smelo. Taj prenos je uspeo i mi smo dobili pohvale, naravno da ne bismo rizikovali do kraja mi nismo angažovali ni jednog našeg reditelja tadašnjeg, koji nikakvog iskustva nisu imali sa direktnim prenosima, nego smo zamolili Momu Martinovića da bude reditelj tog TV prenosa, sve ostalo smo radili mi, naši ljudi, za kamerama za rasvetama... To je uspešno realizovano, to nas je takođe ohrabrilo pa smo vrlo brzo posle toga direktno prenosili Petnaestu konvenciju komunista Jugoslavije, pa onda svečano otvaranje Novosadskog sajma, takmičenje metalaca koje je tada bilo, ovako, atraktivno, zanimljivo i još nekoliko takvih događaja mi smo prenosili te 1974. godine.

Te 1974. godine mi nismo imali gotove predajnike, mi nismo mogli da emitujemo taj svoj program, nego smo ga plasirali u okviru TV mreže JRT šeme koja se tako zvala.

Početak 1975. godine ušli smo u JRT mrežu sa emisijama "Brazde", TV emisija posvećena selu, i emisijom iz kulture „TV časopis” i to je nekakav četvrti početak Televizije Novi Sad, predstavljanje Evroviziji tim direktnim prenosom, i najzad mi smo 26. novembra 1975. godine emitovali jednu pilot emisiju kojom smo predstavili Televiziju Novi Sad jugoslovenskom gledalištu, a 27. novembra, na moj rođendan, ali ne zbog mog rođendana nego zbog Dana republike, krenule su svakodnevne redovne emisije za celo područje Vojvodine i za televizijsku mrežu.

Da bismo mi to mogli uspešno da realizujemo mi smo tokom jeseni, septembra 1974. godine napravili jednu praktičnu vežbu. Prva faza te vežbe je značila da sve redakcije i sve službe rade kao da program ide u javnost, mi smo puštali signal iz kuće, signal je išao iz studija ali su svi radili punom parom. Usred te vežbe došlo je prekida rada jer je u Petrovaradinu pukla vodovodna cev, nema vode, ne puni se rezervoar za klimu, ne može da napaja klima uređaje onda ostali uređaji ne mogu da rade bez klime i prekidamo vežbu. Rek'o - ni govora! Vežba se nastavlja, nestanak vode je sastavni deo vežbe to se moglo desiti kroz 10 ili kroz 15 godina, šta biste uradili u toj situaciji, ima da se nastavi vežba, i onda su ljudi u kantama donosili vodu iz Dunava sipali gore u taj rezervoar, naravno program je

kasnio ali sve jedno vrlo brzo, čim se taj rezervoar napunio klima je proradila i nastavljena je vežba.

To nam je poslužilo kao iskustvo da uvedemo tzv. „Ako sistem” zvuči dosta grubo a možda i glupo ali taj „Ako sistem” je značio da uvek moramo imati rezervno rešenje, moramo unapred znati šta treba uraditi ako se desi nešto nepredviđeno i naravno to smo posle praktikovali na čitavom nizu stvari, počev od snabdevanja agregata u slučaju nestanka struje, imali smo dakle uvek i rezervno rešenje.

Kad smo završili tu prvu fazu vežbe, onda smo napravili i drugu fazu vežbe, sada su isto tako sve službe, od redakcija pa na dalje, ekipe išle na teren, vraćale se, snimale, montirale program, pripremale program, kao da program ide, puštali smo ga na predajnik, a samo prijateljima negde šapnuli: Znaš šta sad može da se vidi program Televizije Novi Sad, al' nemoj nikom da kažeš, to još nije zvanično. Naravno, vest se vrlo brzo proširila, čim nekome kažete da je to poverljivo, gotovo, to se raširi kao krugovi na vodi. Gledali su naš program i malo vrteli glavom, taj program nije bio bog zna šta, ali mislim da je bio na granici onoga što smo mi postavili kao imperative: moramo praviti nadprosečni program, jer svi se programi već vide na području Vojvodine i eksperimentalnim i obočnim, prosečnim programom nećemo ostvariti gledanost, moramo praviti nadprosečni program . To je nailazilo na podsmešljive primedbe, međutim posle tih prvih emitovanja ta vrsta primedbe je prestala. Mi smo tada počeli, rekoh 27. novembra da emitujemo svakodnevni program počev od dnevnika na srpsko-hrvatskom, a od 15:30 je išao jugoslovenski Dnevnik, mi smo emitovali program na mađarskom jeziku i računali s tim da Beograd već emituje na srpsko-hrvatskom jeziku program u 19:30 TV Dnevnik, nismo još u stanju da mu konkurišemo ali možemo da konkurišemo mađarskoj televiziji koja je u 19:30 emitovala svoj Dnevnik, a on se mogao videti na području Vojvodine, dakle hteli smo da konkurišemo komšijama na mađarskom jeziku između ta dva dnevnika na srpsko-hrvatskom popodne i mađarskog uveče, išli su dečiji program, muzički programi, dokumentarni program ali to još nije bila kompletna gama TV programa, nisu bili zastupljeni svi žanrovi .

Koliko je ljudi tada bilo i koji žanrovi su pokriveni? Tada je bilo oko 300 ljudi u televiziji zaposleno te 1975. godine, a bili su zastupljeni muzički program,

dečiji program, informativni programi i dokumentarni program, još uvek smo prisvajali i samo pedeset posto televizijske pretplate, ali sada posle ustava 1974. godine na jednoj sednici predsedništva pokrajinskog komiteta donet je zaključak da RTV Novi Sad treba da preuzme kompletnu funkciju matične-difuzne ustanove u Vojvodini, to je značilo ne samo da pokriva kompletnu gamu svih žanrova i na radiju i televiziji nego i čitav niz drugih stvari koje proističu iz tog statusa matične radio-difuzne organizacije u Vojvodini koja je obuhvatala lokalne radio stanice i čitav niz drugih stvari, ali smo tada postavili Beogradu zahtev da sto odsto pretplate ostane u Vojvodini, a da ćemo mi određeni doprinos koji proističe iz takvih prihoda davati JRT mreži, to znači da ćemo proizvesti dramski, serijski, humoristički, itd. program, dakle, sve žanrove, a dotle dok to ne ostvarimo mi ćemo plaćati drugim televizijskim stanicama da to proizvode umesto nas, i to je obično radio Beograd.

Jugo rosis skala je kopija rosis skale iz Evrovizije koja znači da doprinos programu daje svaka stanica prema svojim ekonomskim mogućnostima, odnosno prema broju pretplatnika, mi smo tada imali oko trinaest odsto pretplatnika čitave Jugoslavije i trebalo je da dajemo trinaest odsto, dok nismo proizveli drame mi smo plaćali Beogradu da to radi umesto nas.

1978. godine smo imali kompletnu gama šemu, tada smo proizvodili već i serijske programe i dramske programe i obrazovne i čitav niz drugih i tada smo već počeli da osvajamo i nagrade.

Tito je trebalo da putuje u Sovjetski Savez, Severnu Koreju i Kinu, dakle to je dosta dugačak put i trajao je drugu polovinu avgusta i dobar deo septembra. Postojala su određena ograničenja da u avionima u kojima je cela delegacija putovala, mogu putovati samo sedmorica iz televizije. Tada je u JRT-u postojala praksa da se televizije izmenjuju na različitim zadacima, i naravno red je došao na Televiziju Novi Sad. Bilo je tada izvesnih rezervi, izvesnih strahovanja, mene su posebno pozvali u pokrajinski komitet da me pitaju da li smo mi zaista u stanju da to uradimo i da prihvatimo takvu odgovornost. Ja sam reko: može. Međutim, ambasador Jugoslavije u Kini Miloško Drulović je posumnjao u tu našu sposobnost i napisao jedno pismo predsedniku Izvršnog veća, da on misli da je to vrlo odgovoran, vrlo komplikovan zadatak i da to neće moći početnička televizija da ostvari, bolje da to prihvati TV

Beograd pogotovu što ima novinare koji su boravili u Kini, poznaju Kinu i da bi to bilo bolje. Meni je pokazano to pismo, naravno nije mi blo svejedno, ali sam predsedniku Izvršnog veća već rekao, mi ćemo taj zadatak obaviti. Mi smo taj zadatak obavili, završili. Milojko je posle došao u Novi Sad i doneo kutiju viskija uz izvinjenje što je posumnjao u sposobnost TV Novi Sad. Detaljno je o tome pisao Duško Popov u onoj knjizi „Sećanja” nešto sam zabeležio i ja o tome, to je zaista bio veliki poduhvat. Dakle, sedam ljudi je putovalo tada sa Titom. U prvom avionu Duško Popov, Pera Latinović i ne sećam se sada tačno ko još, u drugoj ekipi su bili Mika Stevančev i Slavuj Hadžić. Prvi put su tada korišćene ING kamere, to su bile američke RCA kamere koje smo mi imali jer smo kupovali uvek najmoderniju opremu i sad je bilo malo rizika i zbog novih kamera i zbog novih ljudi i zbog komplikovanih situacija, čega sve ne, tako da je trebalo da se perfektno organizujemo. I šta smo uradili? Mi smo prvo poslali Branka Ostojića kao inženjera i Milana Čuljka kao dobrog poznavaoca i domaćih i međunarodnih uslova proizvodnje televizijskog programa i oni su otputovali u Moskvu, Pjong Jang i u Peking da ugovore sve uslove sa domaćim televizijama gde će i šta će raditi, onda je išla ekipa za njima i pratila predsednika Tita i slala izveštaje i kad je posao završen onda smo ponovo slali neke druge ljude da završe raznorazne obračune, raščiste sa domaćim televizijama od kojih smo pozajmljivali opreme i rasvetu i mnogo što šta, tako da je to bilo dobro organizovano.

Osim tih sedmorice ljudi koji su putovali sa delegacijom Titovom, još oko sedamdeset ljudi je bilo ovde u zemlji angažovano na tom zadatku, mi smo čak poslali jednog tehničara u Italiju jer televizija tada nije imala vezu sa satelitom iznad Indijskog okeana. Italija je imala i onda su naravno izveštaji iz Moskve, Pjong Janga i Pekinga satelitskim putem odlazila na Indijski okean pa na stanicu Fijominćino, a onda se kontinentalnim vezama slala u Novi Sad, a pošto sam imao jedno neprijatno iskustvo sa štrajkom u Italiji, putovali smo tada vraćali se Stajić, Gliša i ja iz Švajcarske preko Italije i naišli smo na štrajk ugostitelja, ceo dan od ranog jutra pa do kasnog popodneva dok nismo stigli u Veneciju nismo mogli ništa da pojedemo ni da popijemo, potrošili smo neku Brankovu konzervu mesnog nareška sa grisinima koje smo našli u nekom bifeu, e taj štrajk nam je zagorčao putovanje i mi smo se

onda odlučili da se štrajk može desiti i u vreme Titovog puta i da bismo se obezbedili od tog onda smo poslali tehničara u Fijominćino da tamo dežura. I to je taj „Ako sistem” - ako se desi to i to onda ćemo raditi to i to. Ta naša ekipa je poslala dvadeset i šest izveštaja sa tog putovanja, ni jedan nije zakasnio svi su stigli na vreme i svi su bili kvalitetni; to nije moja ocena samo, to je ocena evrovizijskog centra u Ženevi i tehničkog centra u Briselu. Oni su vrlo visoko ocenili izveštaje Televizije Novi Sad.

To jeste bio izvanredan podvig, izvanredan uspeh; sve se završilo veoma dobro iako je bio politički veoma osetljiv s obzirom na situaciju između Sovjetskog Saveza i Kine i između Kine i Severne Koreje, bilo je u organizacionom smislu veoma komplikovano i tehnički veoma težak jer ni Koreja tada nije bila uključena u satelitski sistem i Duško Popov je iz Pjong Janga leteo vojnim avionom za Peking gde je u hotelu improvizovan jedan studio pa iz njega je slao izveštaj pa se onda istim tim avionom vraćao u Pjong Jang da nastavi dalje izveštavanje.

A Slavuj Hadžić koji je Tita pratio, i Pera Latinović su se smenjivali do određenog sata jedan, pa do određenog sata drugi da bi moglo da se montira snimak da se pošalje, da izveštaj stigne na vreme i sad Slavuj Hadžić prati Titovu delegaciju do ulaza u mauzolej i mora da se vrati da da snimak da bi Duško mogao to da montira i da pošalje izveštaj, a Pera Latinović nastavi snimanje, tako da je Slavuj Hadžić preleteo tih petnaestak hiljada kilometara, a nije mogao da pređe na pedeset metara i da vidi Mao Ce Tunga u sarkofagu, ali to, evo anegdotski rečeno, dešavale su se i takve stvari.

To je bilo 1977. godine, a od podviga je još bilo, serijska emisija „Učimo jezike sredine“, cilj je bio da se uče mađarski, slovački, ruski i napravljena je prva serija „Učimo mađarski”.

Poduhvat je bio i snimanje serije „Seobe” po romanu Miloša Crnjanskog, mi smo sklopili ugovor sa Beogradom da zajedno napravimo tu seriju finansirajući je “fifti-fifti” to je bilo sasvim mimo rosis skale, mnogo je veće naše učešće, ali smo računali da će to biti dobro plasirano i u svetu i da to treba napraviti.

Ika Ilija Bašić¹⁷⁸ je kao producent bio zadužen za realizaciju tog projekta, Saša Petrović je napisao scenario i taj scenario je bio ocenjen kao posebno umetničko delo i po njemu je Saša snimio oko osamdeset posto materijala za tu seriju.

Nažalost, 1988. godine je to prekinuto, pre svega pod uticajem drugih reditelja u Televiziji Beograd koji su kritikovali taj projekat da je strahovito skup i da onemogućuje druge projekte koje bi Televizija Beograd trebalo da realizuje pod njihovim rediteljstvom, ja sam na te primedbe odgovorio na konferenciji za štampu iznoseći podatak da se serija snima duže od dve godine, skoro tri, i da za to vreme ona nosi ukupno tri posto pretplate koju ubiraju Beograd i Novi Sad, i da mi zbog tih tri procenata nemamo prava da se odrekemo jednog takvog projekta, žao mi je što to nismo završili.

Na osnovu tog materijala je napravljen jedan film bez ruke Saše. Bilo je pokušaja da se to kasnije snimi, međutim, prošlo je dosta vremena ni glumci više nisu bili isti, neki više nisu ni bili živi, tako da se to nije dogodilo.

Pretplatu je ubirala i pošta, uzimala je šest posto provizije, osademesetih godina, kao što smo i očekivali pošti je to bilo malo. Onda smo došli na ideju da mi sami ubiramo pretplatu. Sklopili smo ugovor sa penzionerima invalida rada, oni su dobijali procenat pretplate. To je funkcionisalo izvanredno, preko devedeset i osam odsto je bila naplaćena pretplata. To su organizovali Dragan Milanović i Agata Johistau. Kasnije smo formirali internu banku, ona je služila tome da se novac raspoređuje tokom celog meseca ravnomerno. Naplaćivanje pretplate je bilo toliko dobro organizovano da smo po tome bili najbolji u regionu.

Još jedan od podviga je bila izgradnja televizijskog doma. Međutim to nije bilo tako jednostavno. Mi smo prvu verziju projekta koju je radio „Slovenija projekt” usvojili, ali pre usvajanja smo organizovali jedno „suđenje” projektima. Pozvali smo jedan broj stručnjaka iz Jugoslavije i iz sveta, bio je tu inženjer Mejdanić iz Britanije, koji je gradio veći broj centara po svetu, bio je inženjer iz Nemačke koji je takođe

---

¹⁷⁸ Producent igranih filmova i TV emisija i filmski glumac - epizodista. Rođen 19.09.1938. godine u Čereviću. Školovao se u Novom Sadu i Somboru. Bio među osnivačima novosadske filmske kuće *Neoplanta film* 1964.

radio te projekte, bio je tu Slavko Pernuš iz Televizije Ljubljana, bili su tu naši ljudi i mi smo „sudili” tom projektu, šta tu valja, šta ne valja, i na osnovu tih primedbi smo napravili novi projekat. Kad je taj projekat završen i kad je trebalo da počne izgradnja za skupštinu je usvojio zakon o zabrani kreditiranja u oblasti „Ne privrede”. Naravno bez kredita mi nismo mogli da izgradimo televizijski dom.

Onda smo brzo preprojektovali taj projekat i napravili jedan skromniji, to je radila „Komuna projekt” iz Maribora, i onda smo na osnovu tog projekta 22. juna 1973. godine otvorili gradilište, položili kamen temeljac buduće Televizije Novi Sad. Kamen temeljac je položio predsednik tadašnje pokrajinske skupštine Sreta Kovačević. Aprila 1974. godine smo se uselili u podrum te zgrade, a 14. juna 1974. godine je objavljen tehnički prijem. Znači, za manje od godinu dana je sagrađena televizija.

Gradnja je napredovala brzo, radilo se u tri smene sedam dana u nedelji, a u improvizovanoj baraki se saklupao potreban materijal za televiziju koji se redovno kupovao, tako da se naš novac ulagao u to da ga ne bi „pojela“ inflacija. Taj objekat je napravljen od montažnih betonskih blokova, nameštaj je takođe montažno napravljen, računali smo, pošto tehnologija brzo napreduje, da nam ne treba neki dugotrajni objekat već jedan skromni centar u kome ćemo raditi na projektima. Objekat je bio veličine 5600 kvadratnih metara, bilo je mogućnosti dogradnje. Organizovali smo posebnu službu za planiranje kapaciteta, na čelu te službe je bio Dragan Krivačević, on je planirao kad ko može da uđe u studio i da snima, studio je radio dvadeset i četiri sata, dakle u tri smene se radilo.

Dosta toga se radilo u eksterijeru, snimljena je drama „Knjiga drugova” u dva dela, govori o suđenju književnika u Kikindi, Jovanu Popoviću i drugima, koji su bili optuženi za protivdržavnu i protivkomunističku delatnost, na sudu ništa nije dokazano, oni su oslobođeni, ali je hapšenje i priprema procesa kao i sam proces bio zanimljiv. Mario Faneli, zagrebački reditelj je to režirao. Za snimanje je trebalo naći jedan ruinirani salaš, ali salaš koji su našli je bio sređen i okrečen. To pokazuje da je Televizija Novi Sad bila otvorenog karaktera. Angažovani su ljudi iz cele Jugoslavije i okoline. Napravljen je jedan inventar „Karta programskih potencijala“, spisak svih pozorišta, pozorišnih trupa, orkestara, horova, i drugih ekipa koje su se bavili

umetnošću u celoj Vojvodini. Ta karta je sadržala informacije o uspesima i nagradama tih ekipa, jer sam smatrao da je sve to programski potencijal Televizije Novi Sad.

Nisam spomenuo još jedan programski poduhvat, to je serija „Putopisi iz Južne Amerike” to su organizovali Rakić Vladimir¹⁷⁹ i Slavuj Hadžić uz pomoć Tibora Sekelya poznatog svetskog putnika, on je zajedno sa našom ekipom otišao u Južnu Ameriku i prošao doline Amazona, Maču Pikču, Hondurasa napravili su reportažu polučasovnih emisija, koju su kasnije prodate u nekoliko zemalja.”

Ja sam smatrao da je jedan od mojih zadataka da stvorim dobro raspoloženje u Televiziji, to nije značilo samo obezbediti dobre plate već i mogućnost da ličnosti iz Televizije dođu do izražaja. Svi su imali šansu da predstavljaju svoje ideje i da ih realizuju, zato smo se bavili i izdavačkom delatnošću, objavljen je čitav niz knjiga čiji su autori ljudi iz Televizije Novi Sad, jer smo hteli da ih predstavimo i van televizijske kuće.

Štampana je magistarska teza Lacike Kovača „Uvođenje satelitske radio difuzije”, štampana je knjiga autora Fracilea o rumunskoj narodnoj muzici, nekoliko knjiga za istraživanje programa Televizije Novi Sad i dr.

Sve ovo je stvaralo kod ljudi raspoloženje i podsticaj da nešto rade, da napreduju, da se potvrđuju kao stvaralačke ličnosti. Kad se stvore takvi uslovi onda ljudi daju sve od sebe. Još od samog početka osnivanja televizije sastanci su se održavali nedeljom popodne, tad su svi bili slobodni i ujedno su znali šta treba narednih dana da rade. Na jednom od tih kolegijuma sam rekao: „ Znaćete šta, ulazimo u jedan posao koji se može nazvati bitkom. Ko očekuje da iz te bitke izađe bez rana, bez ožiljaka, i siguran da neće poginuti, taj neka u bitku ne ulazi! A budite sigurni da ćemo morati da pređemo pet faza:

---

¹⁷⁹ Novinar, putopisac, televizijski urednik. Rođen u Somboru 15.09.1939, preminuo u Novom Sadu 30.12.1985. Diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Beogradu. Radio najpre u *Dnevniku*, u Novosadskoj hronici, pa kao saradnik unutrašnjopolitičke rubrike. Od 1973. radi na Televiziji kao novinar, pomoćnik, pa glavni urednik Dokumentarno-feljtorskog programa.

- prva je ta faza oduševljenja, kad mislimo da sve možemo, da je sve to jednostavno
- druga je faza otrežnjenja, kad smo stekli neka nova znanja i kad vidimo, da to nije baš tako jednostavno i lako
- treća faza je faza straha, to je kad smo smo u sve to ušli i odmakli, a nismo sigurni kakvi će rezultati biti, a ne možemo da se vratimo
- četvrta faza je vrlo osetljiva, tada se kritikuju oni koji nisu krivi, jer sad svi znaju dosta o televiziji a na početku nisu znali skoro ništa, i kritikovanje ljudi koji ne znaju stvari nije u redu, ali i kroz to treba da se prođe
- peta faza je najteža, tada se nagrađuju ljudi koji nisu zaslužni.

Duško Popov je bio član odborske komisije Evrovizije, Branko Ostojić je bio član tehničke komisije Evrovizije, Janoš Davić je bio član evropske komisije za izradu frekventnog plana u Evropi.

Slali smo ljude i u druge međunarodne centre, u BBC, na primer, da bi učili televizijski jezik. Nenad Jovanović¹⁸⁰ koji se kod nas specijalizovao za direktne prenose, radio je prenos olimpijade iz Sarajeva, to je jedan od najsloženijih poduhvata, radilo se sa jedanaest kamera, njega su kasnije Amerikanci angažovali za olimpijadu u Los Anđelesu da bude jedan od reditelja. Iva Pavlović stekao je zvanje „ekspert“ Ujedinjenih Nacija, gradio je televiziju u Kamerunu i posle u Venecueli, ali je ostao u radnom odnosu u Televiziji Novi Sad.

Dolaskom Slobodana Miloševića na vlast u televiziji je dolazilo i do partijskih i profesionalnih raskola. Bilo je ljudi koji nisu bili zadovoljni uslovima rada u televiziji i oni su bili spremni na štrajk koji sam ja više puta sprečavao, spomenuo sam da se u televiziji radilo dvadeset i četiri sata sedam dana u nedelji, ali

---

¹⁸⁰ Televizijski reditelj. Rođen u Beogradu 23.09.1946. Završio je elektrotehniku na Višoj tehničkoj školi u Subotici. U Televiziju Novi Sad stupio 1975; najpre je bio šef službe za emitovanje programa, a 1977. orijentisao se kao reditelj na direktne prenose sportskih, kulturnih i političkih događaja i u tom poslu dostigao visoki nivo profesionalizma.

dolaskom proleća ljudi su hteli da odlaze na njive i da rade druge poslove, to se meni nije sviđalo, bilo je reči da će se takav čin kažnjavati.

Došlo je i do toga da se govorilo da Televizija Novi Sad ne funkcioniše dobro, da to ništa ne valja. Ja sam pokušavao da nađem rešenje, i hteo sam da naš program podvrgnem analizi međutim shvatio sam da to ne vredi. Podneo sam ostavku.

Bilo je kasnije poziva da se vratim na mesto direktora, ali sam već bio u godinama i nisam to prihvatio.

Spisak studenata budućih saradnika TV, 1973. godina

S P I S A K					
Studenata - budući saradnika TV					
Red. broj	Ime i prezime	Narodnost	Fakultet	God. studija	Profesional.orientacija
1.	Miljanović Dragan	Srbin	Viša pedagoška škola	II	Tehničar
2.	Dobsonovaški Branislav	Srbin	Akademija prim.umetnosti	IV	Grafika
3.	Janov Ljiljana	Srpkinja	Pravni fakultet	I	Pravo
4.	Baletić Marko	Crnogorac	Pravni fakultet	diplom.	Međunarodno pravo
5.	Popović Jon	Rusun	Institut Bukurešt	III	Slikarstvo
6.	Tepavčević Ratko	Srbin	Filozofski fakultet	apsolv.	Novinarstvo
7.	Stojanović Nikola	Srbin	Arhitektonski fakultet	III	Arhitektura
8.	Serenčeš Ana	Mađjarica	Arhitektonski fakultet	II	Arhitektura
9.	Nikolić Nikola	Srbin	Pravni fakultet	III	Novinarstvo
10.	Sečujski Slobodan	Srbin	Viša škola za org,rada	II	Organizacija
11.	Šalgo Judita	Mađjarica	Filološki fakultet	diplom.	Novinarstvo
12.	Šešhar Ljiljana	Srpkinja	Fakult.politič.nauka	IV	Novinarstvo
13.	Gros Ivan	Mađjar	Viša komerc.škola	II	Novinarstvo-propaganda
14.	Petrović Jelena	Srpkinja	Filozofski fakultet	apsolv.	Novinarstvo
15.	Kolundžić Sladjana	Srpkinja	Filološki fakultet	III	Novinarstvo-dečji program
16.	Tišma Andrej	Mađjar	Viša pedagoška škola	I	Slikarstvo
17.	Bjelajac Anđjelka	Srpkinja	Filozofski fakultet	III	Novinarstvo
18.	Ignjatović Vidak	Crnogorac	Viša pedagoška škola	II	Tonski snimatelj
19.	Petrović Petar	Srbin	Filozofski fakultet	apsolv.	Organizacija posla
20.	Bogdanfi Marija	Mađjarica	Akademija prim.umetnosti	I	Kostimografija

3. FOTOGRAFIJE

TV Novi Sad: grupa „Žetva” u emisiji „Poseta staroj dami”¹⁸¹

¹⁸¹ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 35.

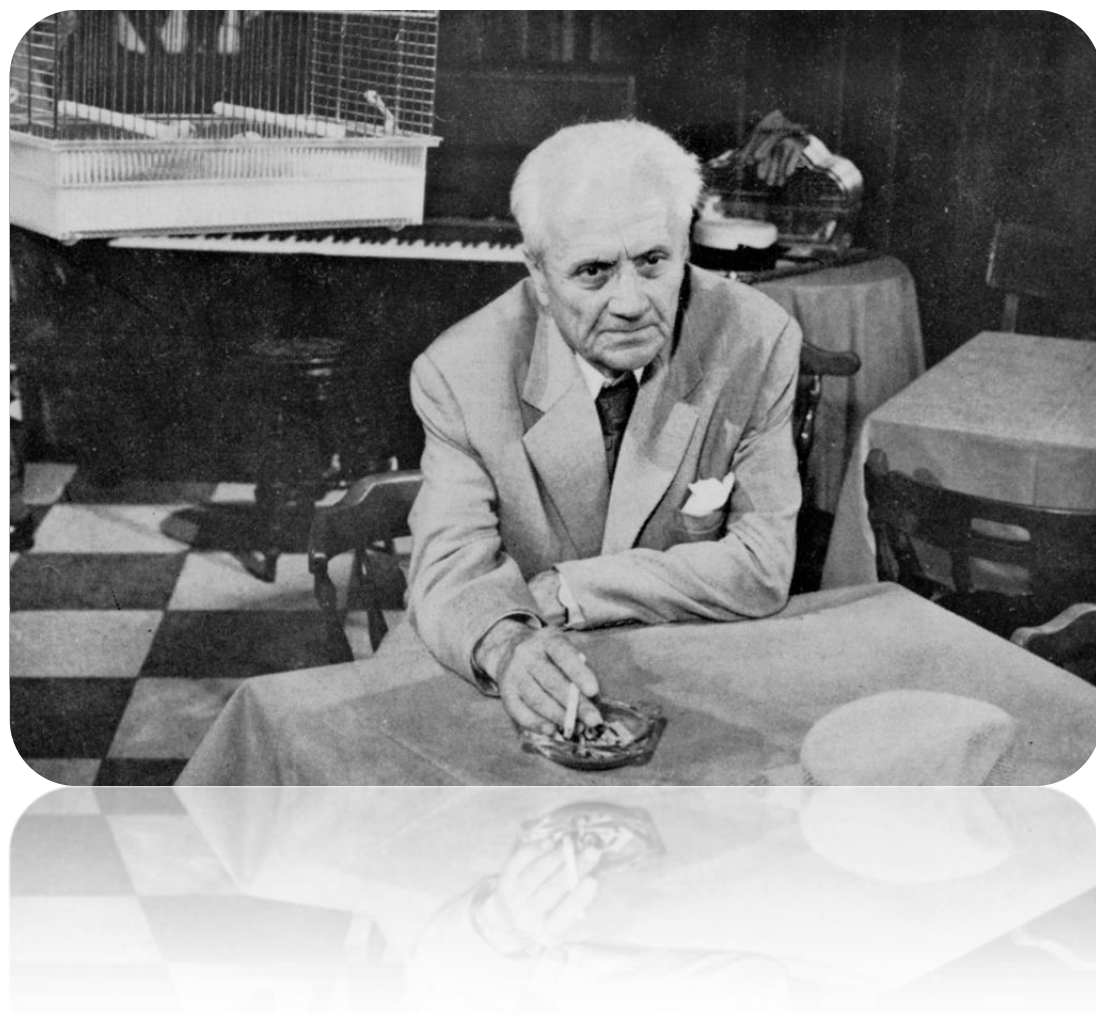
TV Novi Sad: sa snimanja obrazovne emisije „Kad Tisa procveta“¹⁸²

---

¹⁸² Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 85.

TV Novi Sad: Stanoje Dušanović u glavnoj ulozi epizode „Stara kost“ iz serijala „Odelo, to sam ja“¹⁸³

---

¹⁸³ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 99.

TV Novi Sad: sa snimanja dečije serije „Ulica Acat“¹⁸⁴

---

¹⁸⁴ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 99.

TV Novi Sad: emisija „Biciklisti na cesti“¹⁸⁵

¹⁸⁵ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 25.

TV Novi Sad: emisija: „More, more“¹⁸⁶

---

¹⁸⁶ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 41.

TV Novi Sad: drama „Neće valjda, biti rata“¹⁸⁷

---

¹⁸⁷ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 135.

TV Novi Sad: emisija „Na livadama Henrija Mura“¹⁸⁸

---

¹⁸⁸ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 149.

TV Novi Sad: igrana serija za decu „Razmišljanka, izmišljanka“¹⁸⁹

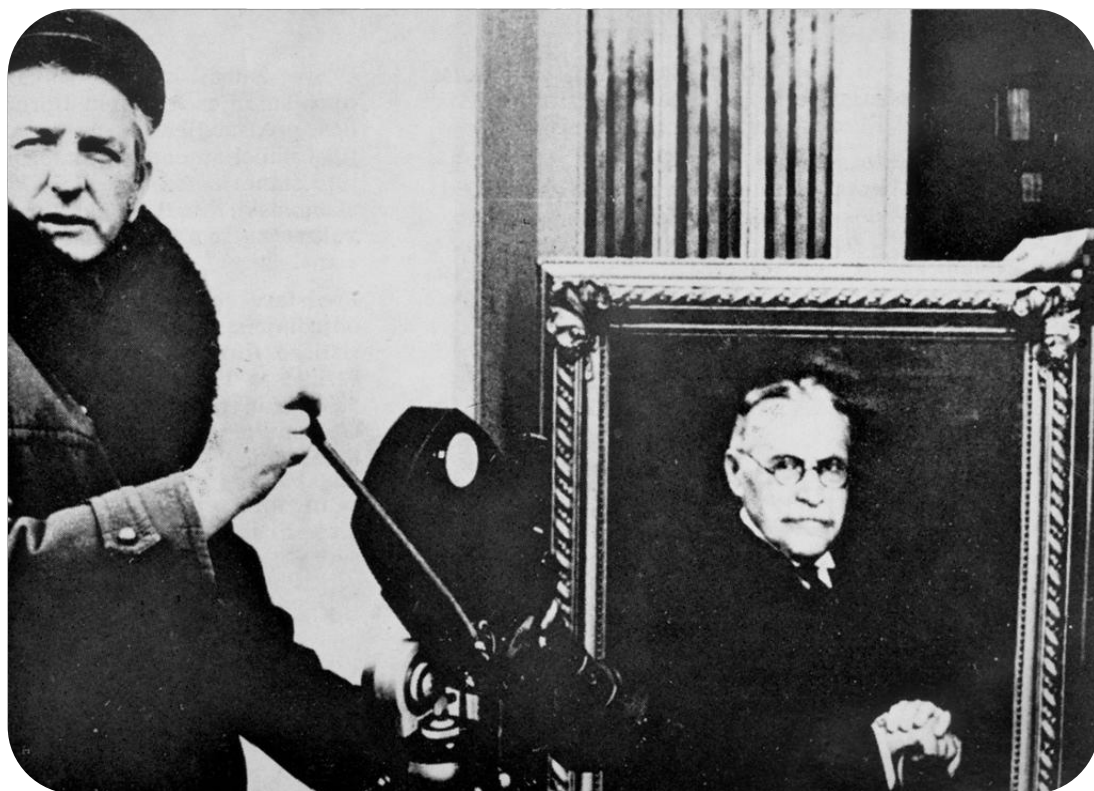
¹⁸⁹ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 49.

---

¹⁹⁰ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 51.

TV Novi Sad: „Neizbrisivi beleg Majkla Pupina”¹⁹¹

---

¹⁹¹ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 55.

TV Novi Sad: serija putopisnih reportaža „Slike iz Latinske Amerike“¹⁹²

---

¹⁹² Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 73.

TV Novi Sad: drama „Knjiga drugova“¹⁹³

---

¹⁹³ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 99.

TV Novi Sad: igrana serija „Tata u pelenama“¹⁹⁴

¹⁹⁴ Odbor TV festivala „JRT 78“. 1978. *Brošura TV festival JRT '78*. Ljubljana: Železniška tiskarna. str. 105.

Predajnik RTV Novi Sad, Venac, Fruška Gora¹⁹⁵

---

¹⁹⁵ Kartag, Nandor. 2003. *35 éve együtt. A jugoszláviai magyar televíziózás története*. Újvidék: Forum Könyvkiadó.

Zgrada Televizije Novi Sad, Mišeluk, Novi Sad¹⁹⁶

---

¹⁹⁶ *Ibid.*

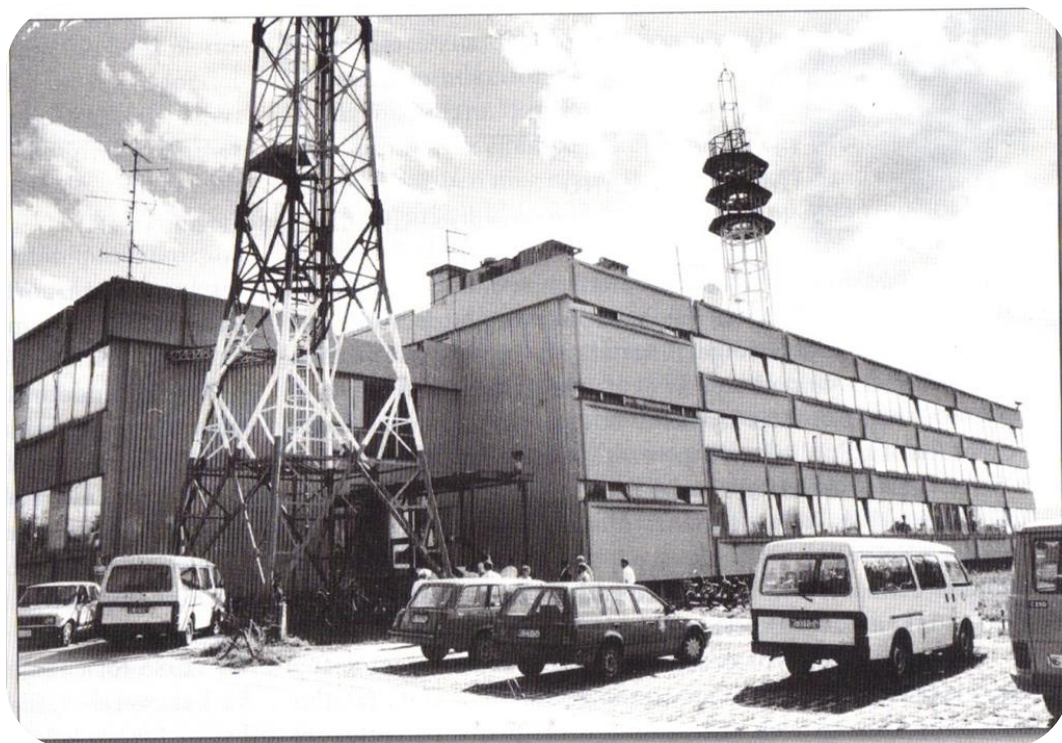
Zgrada Televizije Novi Sad, Mišeluk, Most Slobode, Novi Sad¹⁹⁷

---

¹⁹⁷ *Ibid.*

Zgrada Televizije Novi Sad, Mišeluk, Novi Sad¹⁹⁸

---

¹⁹⁸ *Ibid.*

4. PISMA

Pismo kadrovskom sektoru, 24.12.1970. godine

Šutić Svetožar, Dipl. Ing.

"INKOS"

STOLAC

RTV Novi Sad, kadrovskom sektoru

Najljubaznije Vas molim da me obavestite o uslovima i mogućnosti zasnivanja radnog odnosa sa Vama, zašto sam lično mnoge zainteresovan bez obzira na vrstu posla. U cilju lakšeg odgovera i upoznavanja sa mnom dostavljam Vam sledeće podatke:

Rođen sam 1945 godine. Završio sam tehnološki fakultet u Beogradu. Pored toga imam položen ispit za fotografa a već dugo vremena bavim se fotografijom, fotohemijom i obradom crne-belih i kolor materijala. Detaljno sam upoznat sa snimanjem i obradom fotofilmskih materijala (kako crne-belih tako i kolor) kao i sa regeneracijom srebra iz otpadnih hemikalija u fotofilmskim laboratorijama.

Imam završene sve amaterske kurseve kao i kurs obrade kolor materijala u Nemačkoj. Seminarske radove na fakultetu pored ostalog radio sam iz oblasti fotohemije.

Dalje Vas molim da me obavestite o uslovima za TV snimatelje odnosno kamermane.

Očekujući Vaše cenjeno obaveštenje o mogućnosti i uslovima zapošljavanja drugarski Vas pozdravljam!

PS. U slučaju potrebe mogu Vam dostaviti potrebne materijale odnosno dokumente. Ujedne napominjem da sam vojnu obavezu regulisao.

Stolac, 24.12.1970

Pismo Budakov Slobodanu, 16.12.1975. godine

Sanja Baum
reditelj
Dragoslava Popovića 9
Beograd
tel. 336 366

Poštovani družo Budakov,

Želim da vam se zahvalim na pažnji i na vremenu koje ste mi posvetili prilikom moje prve posete Novosadskoj televiziji. Ujedno želim da vas zamolim za preporuku koja bi me predstavila kao spoljnjeg saradnika Novosadske televizije, koga preporučujete za dalje usavršavanje. Meni je ovakva preporuka potrebna radi organizovanja mog studijskog boravka u Engleskoj, za koji sam dobila stipendiju preko Republičkog sekretarijata za kulturu SR Srbije. Naravno, ovakva preporuka vas ni u kom slučaju ne obavezuje na saradnju, ukoliko to ne bude i vaša želja.

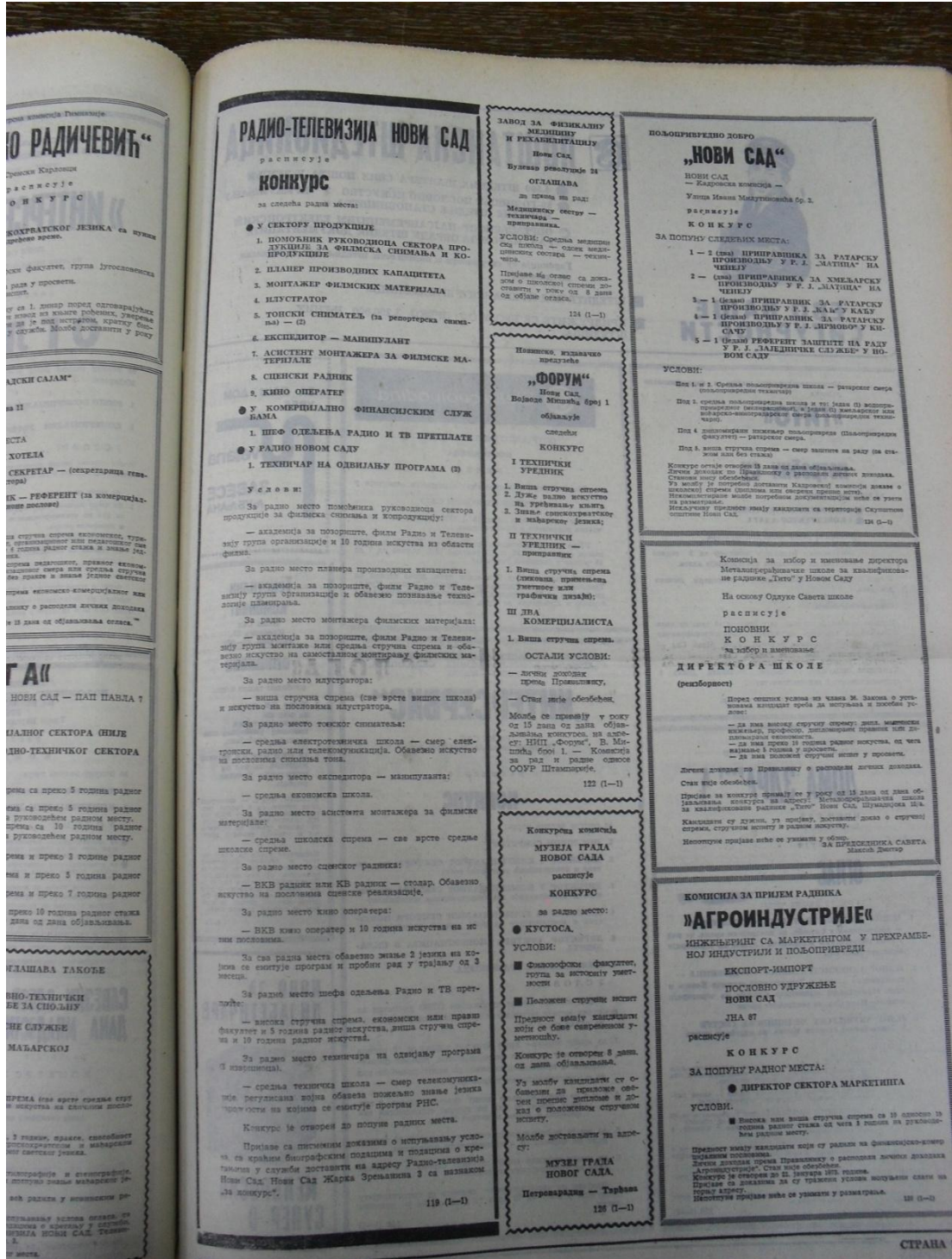
Unapred vam se najlepše zahvaljujem.

Sa poštovanjem

Sanja Baum
16. XII 1975.

5. NOVINSKI ČLANCI IZ DNEVNOG LISTA „DNEVNIK“ (1973-1978)

Konkurs Radio-televizije Novi Sad, utorkom, 16. januar 1973. godine

RADIO-TELEVIZIJA NOVI SAD

расписује

KONKURS

за следећа радна места:

- У СЕКТОРУ ПРОДУКЦИЈЕ
- 1. ПОМОЉНИК РУКОВОДНОГА СЕКТОРА ПРОДУКЦИЈЕ ЗА ФИЛМСКА СИМАВА И КОПРОФИЛМЕ
- 2. ПЛАНЕР ПРОИЗВОДНИХ КАПАЦИТЕТА
- 3. МОНТАЖЕР ФИЛМСКИХ МАТЕРИЈАЛА
- 4. ИЛУСТРАТОР
- 5. ТОНСКИ СИНОВАТЕЛ (за репортерска снимања) — 10
- 6. ЕКСПЕДИТОР — МАНИПУЛАНТ
- 7. АСИСТЕНТ МОНТАЖЕРА ЗА ФИЛМСКЕ МАТЕРИЈАЛЕ
- 8. СПЕЊСКИ РАДНИК
- 9. КИНО ОПЕРАТЕР
- У КОМЕРЦИЈАЛНО ФИНАНСИСКИМ СЛУЖБАМА
- 1. ШЕФ ОДЕЉЕЊА РАДИО И ТВ ПРЕПЛАТЕ
- У РАДИО НОВОМ САДУ
- 1. ТЕХНИЧАР НА ОДВИЈАЊУ ПРОГРАМА (3)

Услов:

За радно место помоћника руководиоца сектора продукције за филмска снимања и копировања: — академца за позориште, филм Радио и Телевизију група организације и 10 година искуства на области филма.

За радно место планера производних капацитета: — академца за позориште, филм Радио и Телевизију група организације и обавезно познавање технологије планирања.

За радно место монтажера филмских материјала: — академца за позориште, филм Радио и Телевизију група организације или средња стручна спрема и обавезно искуство на самосталном монтажном филмских материјала.

За радно место илустратора: — виша стручна спрема (све врсте виших школа) и искуство на пословима илустратора.

За радно место експедитора — манипуланта: — средња економска школа.

За радно место асистента монтажера за филмске материјале: — средња школска спрема — све врсте средње школске спреме.

За радно место спевског радника: — ВКВ радник или КВ радник — стожар, обавезно искуство на пословима спевске реализације.

За радно место кино оператора: — ВКВ кино оператор и 10 година искуства на истим пословима.

За сва радна места обавезно знање 2 језика на којима се емитује програм и пробни рад у трајању од 3 месеца.

За радно место шефа одељења Радио и ТВ преплате: — виша стручна спрема, економска или правна факултет и 5 година радног искуства, виша стручна спрема и 10 година радног искуства.

За радно место техничара на одвијању програма (3 извршника): — средња техничка школа — смер телекомуникације релативна година обавеза пожељно знање језика програма на којима се емитује програм РНС.

Конкурс је отворен за попуњавање радних места.

Пријаве са писменим доказима о испуњавању услова, са кратким биографским подацима и подацима о кривинама у служби доставити на адресу Радио-телевизија Нови Сад, Нови Сад Жарка Зрењанина 3 са назначењем „за конкурс“.

119 (1-1)

ЗАВОД ЗА ФИЗИКАЛНУ МЕДИЦИНУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ
Нови Сад,
Булевар револуције 11
ОПШТАВА
да прегледа на ради:
Медицински секретар —
техничара —
приправника.

Услови: Средња медицинска школа — одлични медицински услови — редовна плата.

Пријаве на посао са доказима о испуњавању услова доставити у року од 3 дана од објаве oglasa.

121 (1-1)

Новосадско издавачко предузеће
„ФОРУМ“
Нови Сад
Булевар Милоша Брзи 1
објављује
следиће
конкурс

I ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

1. Виша стручна спрема
2. Дуже радно искуство на уређивању штампа
3. Знање српскохрватског и мађарског језика;

II ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК — ПРИПРАВНИК

1. Виша стручна спрема (школска, приватна) техничке или графичке знања;

III ДВА КОМЕРЦИЈАЛИСТА

1. Виша стручна спрема.

ОСТАЛИ УСЛОВИ:

- лични докази спрема, Повељенику;
- Стан или објекат.

Може се пријавити у року од 10 дана од дана објављивања конкурса, на адреси: НИП „Форум“, В. Милоша Брзи 1 — Комисија за рад и радње одnose ООФР Штмпарије.

122 (1-1)

Конкурсна комисија
МУЗЕЈА ГРАДА НОВОГ САДА
расписује
конкурс
за радно место:

- КУСТОСА.

Услови:

- Филозофски факултет, магистар за историју уметности;
- Може бити стручни или вештачки;
- Пријавити личну књижицу која се бави овомом уметничком;

Конкурс је отворен 8 дана од дана објављивања.

Уз можда књижицу су обавезни да приложи лични докази дипломе и додатак о пословном стручном искуству.

Може доставити на адресу:
МУЗЕЈ ГРАДА НОВОГ САДА,
Петроварадин — Тарфана

123 (1-1)

ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШВО
„НОВИ САД“
НОВИ САД
— Економска комисија —
Улица Милоша Матушевића Бр. 2.
расписује
КОНКУРС
ЗА ПОПУЊУ СЛЕДЕЋИХ МЕСТА:

- 1 — 2 (два) ПРИПРАВНИКА ЗА РАТАРСКУ ПРОИЗВОДЊУ У Р. Ј. „МАТИНА“ НА ЧЕНЈУ
- 2 — (два) ПРИПРАВНИКА ЗА ХМЕЉАРСКУ ПРОИЗВОДЊУ У Р. Ј. „МАТИНА“ НА ЧЕНЈУ
- 3 — 1 (један) ПРИПРАВНИК ЗА РАТАРСКУ ПРОИЗВОДЊУ У Р. Ј. „МАТИНА“ У КИЧАТУ
- 4 — 1 (један) ПРИПРАВНИК ЗА РАТАРСКУ ПРОИЗВОДЊУ У Р. Ј. „МАТИНА“ У КИЧАТУ
- 5 — 1 (један) РЕФЕРЕНТ ЗАШТИТЕ НА РАДУ У Р. Ј. „МАТИНА“ СЕЉАКОВИ У НОВОМ САДУ

УСЛОВИ:

- Ша 1 и 2: Средња политехничка школа — репортер спрема политехничке специјализације.
- Ша 3: Средња политехничка школа и три једна (3) испитивања (испитивања и једна (1) испитивања или мађарско-хрватског језика (мађарско-хрватског језика).
- Ша 4: Средња политехничка школа (политехничка специјализација) — ратарског спрема.
- Ша 5: Виша стручна спрема — смер заштите на раду (на стожар или без стожара).

Конкурс отворен 10 дана од дана објављивања. Пријаве доставити на адресу: Пољопривредно друштво „Нови Сад“ у Новом Саду. Уз можда је потребно доставити Кадровски комисија доказе о испуњавању услова или обавезно лични доказ. Некомплетне молбе потребним документацијом неће се узети за разматрање. Испуњавање услова могу показати са територије Скупштине општине Нови Сад.

124 (1-1)

Комисија за избор и именовање директора Металуршко-техничке школе за квалификационе раднике „Дито“ у Новом Саду
на основу Одлуке Савета школе
расписује
ПОВИШНИ КОНКУРС
за избор и именовање
ДИРЕКТОРА ШКОЛЕ
(референт)

Прегледавши услове на страни 2. Завода о уградњи кандидата треба да испуњава и следеће услове:

- да има високу стручну спрему: виша техничка школа, професор, дипломирани технички или политехнички специјалиста;
- да има преко 10 година радног искуства, не чеша од 5 година, у области: — да има довољно стручно искуство у области.

Лични докази по Правилнику о радним личним доказима. Сваки лични доказ.

Пријаве на конкурс пријавити се у року од 10 дана од дана објављивања конкурса на адресу: Металуршко-техничка школа за квалификационе раднике „Дито“ Нови Сад, Штмпарија 124.

Кандидати су дужни, уз пријаву, доставити доказе о стручној спреми, стручном искуству и радном искуству.

Некомплетне пријаве неће се узимати у обзир.
ЗА ДИРЕКЦИЈУ САВЕТА ШКОЛЕ
Милош Дитић

КОМИСИЈА ЗА ПРИЈЕМ РАДНИКА
„АГРОИНДУСТРИЈЕ“
МАРКЕТИНГ СА МАРКЕТИНГОМ У ПРЕХРАБНОЈ ИНДУСТРИЈИ И ПОЉОПРИВРЕДИ
ЕКСПОРТ-ИМПОРТ
ПОСЛОВНО ДРУЖЕЊЕ
НОВИ САД
ЈНА 67
расписује
КОНКУРС
ЗА ПОПУЊУ РАДНОГ МЕСТА:
● ДИРЕКТОР СЕКТОРА МАРКЕТИНГА

Услови:

- Виша или виша стручна спрема са 10 година 10 година радног искуства од чега 3 година на управљивим радним местима.

Пријавити личну књижицу која се налази на финансијско-вештачким пословима. Лични докази спрема Правилнику о радним личним доказима. Конкурсу је отворен до 11. јануара 1973. године. Пријаве са доказима да су испуњени услови могуће доставити на адресу: Агенција.

Некомплетне пријаве неће се узимати у разматрање.

125 (1-1)

и свим заинтересованим друштвено-политичким форумима.

оју у овој години ће после деба одити у скупштина, предлог резолуције, као и као основне политике убр моу управљања и извођача у рас им применом аћање стопе ра уктуре инвести ње, обезбеђење и, сузбијање не говорно утвр е политике у смањење неоп тних разлика редовно раз-

резулције, као и као основне политике убр моу управљања и извођача у рас им применом аћање стопе ра уктуре инвести ње, обезбеђење и, сузбијање не говорно утвр е политике у смањење неоп тних разлика редовно раз-

економске резолуције

БАНСКЕ

ДА) ОНА

ко је 70

матрати ког по- то. Про ма оце момен вероват шних, ња ра ше од

рених ђежих упље- адови, ектом у пут Међу миси ројек то су те о- рока и, те десе

Предлог предвиђа повећање стопе друштвеног производа за 6,9 одсто, што је за један поен мање него што је било записано у нацрту. Индустија ће, према прогнозама, расти по стопи од око осам одсто, а пољопривреда за 3,3. На првом резолуције је било предвиђено да пољопривреда расте по стопи од 5,8 одсто, али је у дискусијама посланика најчешће истинито да је реч о преамблици предвиђању. Заполуције, према предлогу резолуције, треба да порасте за 2,3 а продуктивност за 5,4 одсто. Извоз ће бити већи за преко десет поена него прошле године, а животни стандард за вестисије у основна средства порашће на 7,8 процената и то привредне за 9, а непривредне за 5,1 одсто. Карактеристично је да је, омет у односу на нацрт резолуције, у предлогу смањена прогноза раста инвестиција што је свакако у складу са захтевима да се на овом плану изврше извесне рестрикције. Разлике у стопама раста непривредних инвестиција у нацрту и предлогу резолуције износе преко три поена.

Пораст инвестиција укључује у себе и измену структуре: то ће бити омогућено већим улагањима у петрохемијски и метални комплекс, гасовод од Мокри на до Београда, ауто-пут Нови Сад — Београд, модернизацију ПТТ итд. Непривредне инвестиције, према предлогу резолуције, могу да порасту за пет одсто, с тим да је тај проценат за стамбену изградњу око 9 одсто.

Изградња ТВ Нови Сад

На плану друштвених делатности очекује се, поред осталог, даље интензивирање научно-истраживачког рада, а наставиће се политика пружања помоћи у подизању научног кадра и подмлатка из редова народа и народности.

У овој години наставиће се изградња и модернизација Радиотелевизије Нови Сад. Извршно веће сматра да је потребно да се настави изградња ТВ Нови Сад, и поред оправданих захтева за рестрикцијом непривредних инвестиција, јер је реч о веома значајном пројекту од изузетне важности у области политичког деловања и информисања. Сма-

У предлогу резолуције утврђују се и оквири и мере економске политике које ће по крајина предузимати. Веће појасно оптерећење прихода кодонног радног односа, каже се у предлогу резолуције, треба да допринесе ублажавању социјалних разлика. Општа и за јединичка подготва могу пораста највише за 12,5 одсто изнад прошлогodiшње.

Ради обезбеђења пара за измирење раније створених обавеза покрајине и општине према привреди опорезиваће се приходи по јединих категорија становништва и повећати порез на производе тзв. вишег стандарда. Извршно веће сматра да не би требало уводити посебан покрајински стабилизациони порез, већ се оставља могућност општинама да то учине, ако сматрају потребним. Упозорава се да увођење разних стабилизационих зајмова не би требало довести у питање раст производних активности. Наговештено је повећање стопе пореза на промет за један одсто чиме би се обезбедиле паре за учешће у санирању губитака железнице.

Покрајина ће ове године учествовати у финансирању истраживачких радова за производњу нафте и гаса, у изградњи гасовода, у развоју металног комплекса, хемијске и грађевинске индустрије и у изградњи мреже преноса електричне енергије. Парам Војводине кредитираће се и улагања у пољопривреду и прехранбену индустрију док ће се бесплатно финансирати изградња ауто-пута Нови Сад — Београд, као и пута од Београда и Загреб на територији Војводине.

В. Ракић

САОПШТЕЊЕ НАРОДНЕ БАНКЕ

БЕОГРАД, 15. јануара (Танјуг) — „Поводом писања неких домаћих листова о наводном не станку једног милиона златних француских франака, Народна банка Југославије саопштава да је пошиљка од једног милиона француских франака у папирним новчаницама, уредно осигурана, нестала у иностранству и да су биле правовремено предузете све мере да се пошиљка пронађе“.

На већем броју скупова ми, на којима је разговарано спровођењу порука из друга Тита и Извршног грађани су постављали питања о збивањима у тако су многи били задовољни за рад одбора за водовода из самоде грађана.

Одбор је од суме, и бијена самодоприносом јно 200.000 динара да ишли станови двојице ника запослених у и за пројектовање „Руми за бразложење је било да тању кадрови и да их ба помоћи да добу д

ОПАСАН Л У КИКИН

Заледило се језеро ванчевој бари и Кикинди клизали су изашли да се клизају. Премда многа дебео, деца ју и хокеј, што је пасно.

Сваке године на Кикинди обећава градити клизали се говорило да се игралишта ређивати у лед Али, све се за обећањима,

Грађани Руме одвајају од својих дака део новца довода. Они су с му изјаснили да — 6 година наст допринос, да би здравља и уред лице. Иако мно цања нису лака да дају из деп шиле неке по интереса.

Зато су се после оваквог датог за само да ли и даље рење у рад од водовода, када начин изигра

ЛИЧНИ ДОХОЦИ И „ЗАМРЗАВАЊЕ“

иста у земљи

РЕЧ...

социјална поли-

адина одваја од
е, чак када је реч
. Констановано је
нско организова-
ним делом омлади
ђена од активног
ивота.

Писмо свим

увеојо програм
сојем се у среди-
алазе: здравств-
земљорадника и
апгита, старачка
социјална полити
орези, социјалне

да актив изнесе
проблема“ у јед
е ће упутити свим
иштинског коми-
визацијама СК у
ицама, Општин-
цији ССРН, Са-
и свим другим
ганизацијама ко
ндивидуалне по-
произвођаче.

ПИСМА ЧИТАЛАЦА ТЕЛЕВИЗИЈА ГРАДИ САМА СЕБЕ

● Поводом писма из Суботице о изградњи Телевизије
Нови Сад

Наш читалац АНТУН КОПИ-
ЛОВИЋ из Суботице обратио
нам се недавно писмом у коме
тражи објашњење о изградњи
војвођанске телевизије и терену
где треба да се подигне зграда
за њу. У писму се, између оста-
лог, каже:

»... Нормално је да за ТВ Но-
ви Сад постоји одговарајућа ло-
кација. Али запрепашћујуће је,
уколико је податак тачан, да је
за зграду еТлевизије добијен
потпуно празан плац, од ново-
садске Општине по цени од 30
милiona динара. Ако је ово и-
стина, занима ме какви су то а-
ранжмани и уз чију сагласност
су склопљени...»

*

Обратили смо се директору
Телевизије Нови Сад у изград-
њи Слободану Будакову са мол-
бом да он одговори нашем чи-
таоцу.

— Одмах морам рећи, — ка-
же Будаков, — да тај податак
није тачан. Када је Телевизија
тражила локацију у Новом Са-
ду, урбанисти су веома преду-
сретљиво понудили пет места.
Ми смо се руководили могућно-
шћу даљег развоја Телевизије,
па смо после дугог проучавања
изабрали локацију на Транца-
менту.

Као и у свим општинама, и у
Новом Саду постоји одређена
цена за комунално оспособљава-
ње терена на коме ће се нешто
градити, Војвођанска Телеви-
зија нема никаквих права на
посебан третман за изградњу
својих објеката, нити је тако
нешто тражила. Истина је да
смо локацију добили тако да не
восадској општини не плаћамо

ни динара за уступак терена,
али смо се обавезали да све тра-
шкове експропријације и гра-
ње инфраструктуре сносимо са-
ми. Наравно, то кошта и ми др-
жавајући се постојећих вред-
ности, то и плаћамо. Комисија
састављена од стручњака раз-
них профила, за процену вред-
ности, јер то није празан терен,
утврдила је реалну цену по ко-
јој Телевизија већ откупља
земљиште на коме ће бити из-
иша зграда са свим потребним
праћеним објектима.

Д. П-А

СМЕ ЛИ ТАКО?

На паркиралишту Рибар-
ског острва у Новом Саду
саобраћајни милиционари
из патролних воза
М-13605 наплаћили су ми
казну због неисправности
лесног фара. Казну од 20
динара сам вредно платио
на лицу места.

Возећи иза кола саобра-
ћајне милиције приметно
сам, заједно са својим са-
путницима да им је десно
стоп светло неисправно. Ка-
да су се они зауставили, по-
ставили смо им примедбу,
на неисправност стоп свето-
ла, што су и они сами кон-
статовали, али то нису ко-
ментарисали, већ су оти-
шли.

Поставља се питање: сме-
ју ли милиционари да возе
неисправно возило?

Горан Павловић
Нови Сад

САСТАНАК У ПОКРАЈИНОМ

КООРДИНИРА У РЕАЛИЗАЦИЈИ ОПШТЕНАРОД

У Покрајинском комит-
у организацији Комисије за
одржан је јуче састанак са
ња општенародне одбране п
ких организација и представ-
Покрајинског штаба за наро-
састанку је вођена дискусија
говарајућих органа који пре-
роа Председништва СКЈ и д

● Посебно је указано
ности у реализацији задата

САВЕЗ ЛЕКАРСКИХ

НЕЗДРАВИ ЗДРАВСТВ

БЕОГРАД, 18. јануара (Т-
југ) — Савез лекарских дру-
ва Југославије упознао је Пре-
седништво СКЈ с појавама
ких нездравих односа у поје-
ним здравственим радним ор-
визацијама у земљи.

Подстицај за овај корак да-
је, у ствари, Српско лекар-
друштво, оцењујући да се у
следње време све чешће дис-
дитују високи здравствени
стручњаци као руководиоци
јединих здравствених и стру-
них служби. Будући да је
сличних појава дошло и у др-
гим републикама, Савез лека-
ских друштава упутује је о то-
писмо Председништву СКЈ.

Многи од ових стручњака, в-
статовано је у Српском лека-
ском друштву, истовремено
и истакнути друштвено-пол-
итички радници. Српско лека-
ско друштво је, такође, оцени-
да је реч о нездравим међу-
ским односима у појединим
лективима, због чега долази
„поларизације људства и фор-
рања група, које појединци
коришћавају у каријеристич-
сврхе“.

Одлуке органа управљања
појединим здравственим уст-
вама у...

РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА **НОВИ САД**
ОУР РАДИО НОВИ САД
расписује:
К О Н К У Р С
За попуну следећих радних места:

- 1. СЕКРЕТАР СТУДИЈСКЕ ТЕХНИКЕ РАДИЈА**
  - виша управна школа, виша школа за организацију рада
  - три године праксе на одговарајућим пословима
  - знање једног светског језика
  - пожељно знање дактилографије
- 2. ЧЛАН ТАМБУРАШКОГ ОРКЕСТРА — бас прим — терц**
  - средња музичка школа
  - три године радног искуства
  - обавезна аудиција
- 3. СОЛИСТА НАРОДНОГ ГУДАЧКОГ ОРКЕСТРА — цимбалиста**
  - виша стручна спрема
  - пет година радног искуства
  - обавезна аудиција
- 4. ЧЛАН НАРОДНОГ ГУДАЧКОГ ОРКЕСТРА — виолиста**
  - средња стручна спрема
  - три године радног искуства
  - обавезна аудиција
- 5. СОЛИСТА ПЛЕСНОГ ОРКЕСТРА — трубач**
  - виша стручна спрема
  - пет година радног искуства
  - обавезна аудиција
- 6. ДАКТИЛОГРАФ**
  - познавање мађарског и српскохрватског језика

Конкурс је отворен 8 дана од дана објављивања.
Молбе се предају на следећу адресу:
РАДИО—ТЕЛЕВИЗИЈА НОВИ САД
РАДИО НОВИ САД
Жарка Зрењанина 3 — са ознаком „За конкурс“.

Услови:
Под 1. завршена академски факултет за позориште, филм, радио и телевизију са радним стажом најмање од једне године у својству редитора.
Под 2. афирмисани драмски глумци са радним стажом најмање 10 година.
Под 3. завршена Академија за позориште, радио, филм и телевизију — Одсек за филм.

Изабраним кандидатима ће се обезбеђује стан се не обезбеђује.
За изабране кандидате 3. утврђен је припремни стаж у трајању од једне године.
Пријаве, са доказима о изабраним условима, подносити у року од осам дана од објављивања конкурса путем Секретаријата овог Позоришног ансамбла.
Надлежна Конкурсна комисија ООУР-а Драгице Трије приспеле пријаве пријемити у року од 8 дана од објављивања конкурса, иницијално првостепену.

Због радова неће бити у КИКИН дана 24. фебруара дећим ули Браће Тат Генерала 7. јула бр (зграда О

РАДНЕ организације полажу чек.

ЛИЦИТАЦИЈА ће се одржати дана 19. III 1973. год. у кругу предузећа са почетком у 10 часова.

Закључак обзир.

Лични доходак по Правилнику.

О резултату конкурса, кандидати ће бити обавештени 15 дана од дана доношења одлуке о избору кандидата.

РАДИО ТЕЛЕВИЗИЈА НОВИ САД

Телевизија Нови Сад
Грађевински сектор
расписује

конкурс

за попуну радног места:

1. НАДЗОРНИ ИНЖЕЊЕР

за вођење надзора код извођења електричних инсталација — јаке струје.

Услови:

- Дипломирани инжењер електротехнике — енергетски одсек
- 5. година радног искуства на пројектовању или извођењу електроинсталација
- стан по договору у 1974. години.

Конкурс је отворен 15 дана од дана објављивања.

Молбе са доказима о стручној спреми, кретањима у служби и краћом биографијом достављају се на адресу: Радио — телевизија Нови Сад — за грађевински сектор Телевизије.

НА
та
Пр
сим

приземље.

- Почетна цена за 1 м², износи 8.000 динара.
Порез на промет плаћа купац.
- Разгледање просторија обавиће се 8. и 9. октобра од 9—12 часова.
- Јавно надметање обавиће се дана 15. октобра у 9 часова у просторијама Пословног удружења у Београду у Ул. Жарка Вуковића Цупара бр. 7-а.

Пре почетка надметања учесници су дужни да положи чек као обезбеђење кауције од 10% од почетне цене и овлашћење за надметање и куповину.

3796 (1—1)

РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈА НОВИ САД

— ТЕЛЕВИЗИЈА НОВИ САД —

објављује:

О Г Л А С

за попуну радног места:

1. ДАКТИЛОГРАФА
2. ИЗВРШИОЦА

УСЛОВИ:

- средња или ниска стручна спрема,
- положен стручни испит за дактилографа 1а класе,
- 3 године радног искуства на одговарајућим пословима,
- пожељно знање стенографије
- пробни рад 3 месеца.

Молбе се подnose на адресу: Радио-телевизија Нови Сад, Жарка Зрењанина 3, у року од 8 дана од дана објављивања огласа.

3796 (1—2)

Kasting za statiste, petak, 05. oktobar 1973. godine

гло-
и П
ски
од
мет
вик
ав-
да
по
о-
п-
у-
и
-

● Ступање на дужност 1. јануара 1974. године.

● Молбе са потребним документима достављају се на адресу школе у року од 15 дана од дана објављивања конкурса.

Непотпуне молбе неће се узимати у обзир.

4310 (1—1)

СТАТИСТИ

од 12 до 70 година старости

који перфектно говоре немачки језик, а по лику одговарају северњачком типу потребни су за снимање ТВ серије:

»САЛШ У МАЛОМ РИТУ«

нека се јаве у „НЕОПЛАНТА-ФИЛМ“-у (Булевар револуције 12) у недељу 11. XI 73. у 11 сати.

4302 (1—1)

ценарио
рипа —
етислав
пов). Ре
салаши-
ада Сте
на ма-
емисије
Стеван
р Лати

рограма
ање" за

ир Лу-
тичког
слу су
ван Ја
Димић,
еш.
онцерт
мио је
е так-
Новом
Попов,
ко Ива

нафта
фтоно-
е Бела
еља Ар
је Јо-
рио за
би паса
у напи-
и, реди-
иматељ
а уред-

новосад
не Мар-
ера Не-
и и ре-

стоминутни директни пренос под називом „ЕСТОН 74“ **Моме Мартиновића** и колаж најинтересантнијих борби „**Велики поени Естона**“ чији је аутор **Лајош Бенце**.

У комерцијалној секцији биће приказано пет филмова — „**Бен први жок**“ **Љилане Влајнић**, „**Мртав град живи људи**“ **Стеве Станића** и **Драшка Ређепи**, „**Сузана Халупова**“ **Косте Ђирића**, „**Голубари**“ **Вигомира Димића** и „**Мафионичари**“ **Ивана Ракичића**.

Г. Д. — А.

У СЛИЦИ
И РЕЧИ

РАДМИЛА И ПУБЛИКА

У паузи снимања забавно-музичке емисије „Образ уз образ“ популарна интерпретаторка забавних мелодија **Радмила Караклађић** имала је неприлика са рукавом на својој дугој црвеној хаљини, па је замолила једну гледаоца да јој помогне.

ТВ НОВИ САД У ИДУЋОЈ ГОДИНИ

ТРИ ПУТА НЕДЕЉНО КУЛТУРНО-ЗАБАВНИ ПРОГРАМ

● Емисије ће бити емитоване на језицима народа народности Војводине, а неће бити титловане

Све редакције и програми Новосадске телевизије озбиљно се припремају за старт идуће године, када ће телевизијски центар на Мишелуку почети емитовање редовног дневног програма.

Према тренутној концепцији Културно-уметничко забавне редакције чији је главни уредник **Иштван П. Немет**, емисије ће бити емитоване три пута недељно на језицима народа и народности Војводине, а многе ће бити титловане, већ према потреби.

Једном недељно, највероватније ће то бити средом, биће емитован серијски или документарни програм у трајању од 15 минута, међутим, редакција ће тражити да се тај термин продужи на пола часа.

— За сада ћемо приказивати само откупљене серије разних ТВ центара, водећи рачуна да буду заступљени филмови еусебних земаља — Чехословачке, Мађарске и Румуније — каже **Иштван П. Немет** — Но, сигурно ћемо идуће године и сами, у копродукцији са ТВ Београдом, снимити сопствени серијски програм.

У току седмице један термин, вероватно ће то бити четвртак, биће посвећен музичко-литерарним емисијама. Једном месечно биће то емисија под радним називом „Поезија и музика“, за тим идуће седмице у истом термину емисија која ће се звати „ТВ часопис“ обавештаваће о ономе што се дешава у војвођанским часописима а има за циљ и ближе међусобно упознавање свих литература које нас

тају на овом тлу. Трећа врста ових емисија биће пригодне при роде, односно, биће везана за

Иштван П. Немет

неки значајан културни догађај у Војводини.

Четврти програм биће чисто музички, који ће касније бити детаљно разрађен.

— Чим будемо могли да кренемо репортажна кола, а то ће вероватно бити у августу, емитоваћемо неколико такзваних пилот-емисија и на основу мишљења стручњака радићемо тада редовне програме — рекао је **Иштван П. Немет**.

Субота је резервисана за драмски програм и то у трајању од 70 минута. Према садашњој концепцији на малом екрану ће се равноправно смењивати 23 драмских и 26 забавних програма.

— Тринаест драмских емисија откупићемо од телевизијских центара у Будимпешти, Братислави и Букурешту, водећи, наравно, рачуна о пропорцији народа и народности које живе у Војводини, а такође ћемо сарађивати и са Скопљем и Љубљаном — каже **Иштван П. Немет** — Осталих тринаест драмских програма испуниће седиште војвођанских професионалних позоришта, а преосталих пет биће снимљено за време одржавања великих музичких фестивала у Војводини, какав су Фестивал подунавских земаља у Новом Саду, Омладински фестивал у Суботици и друге музичке манифестације. Код преосталих војвођанских театарских програма ћемо водити рачуна о једнаким пропорцијама, нећемо настојати да их задовољамо по сваку цену на уштрб квалитета.

У првих мах је у Новосадској телевизији одлучено да се од 26 забавних програма половина откупи, а половина снимити у сопственој продукцији, међутим, тренутно је преовладало мишљење да засада на Мишелуку не би требало снимати забавне емисије.

Г. Д. — А.

визије „Делта Дунава“ доноси свако недељно пре по-
дне у наше домове непознати свет мочварних и песко-
витих пространа око делте Дунава, тамо где ве-
чи, чекаћемо са већим нестрпљењем наредну епизоду.
У ДРАМСКОМ ТЕКСТУ „ЈАСТУК“ серије „Нео-
бичне приче“ Гордан Микић више није сатиричар, не-

НОВОСАДСКА СЕЛЕКЦИЈА ЗА ТВ ФЕСТИВАЛ

ЧЕТРНАЕСТ ЕМИСИЈА У ПОРТОРОЖУ

● Већ првог дана Фестивала, 12. маја биће приказан одабрани програм из Новог Сада

Новосадска телевизија је до-
нела коначну одлуку о томе ко
је ће емисије представљати нај-
млађи југословенски ТВ центар
на Фестивалу у Порторожу, пр-
ви пут у званичној конкуренци-
ји. Биће то укупно четрнаест е-
мисија, десет у боји и четири у
црно-белој техници, разног жан-
ра, од ТВ портрета и образовне
емисије до директног спортског
преноса.

Уредник дечје емисије на ма-
ђарском језику „Телемока“ ко-
ја ће представљати Новосадску
телевизију је **Ђула Фехер** — Го-
би, редитељ је **Ласло Силађи**, а
сниматељ **Витомир Димић**. „Мој
син Бриле“ је документарни
филм о народном хероју **Стева-
ну Петровићу**, а по сценарију

„Шумски другови“ — прича о
необичној задрузи у Беочину, ко-
ју је режирао **Бранко Милоше-
вић**, снимιο **Бранко Иватовић**,
а уредник је **Душан Попов**.

Камера **Витомира Димића** сви-
мила је потресну причу о стари-
ци која више од шест деценија
тка ћилиме — „Иза пенцера на
крају села“ за који је сценарио
написала **Феличија Миарина** —
Мунтеану, а режирао **Светислав
Штетин** (уредник **Д. Попов**). Ре-
портажу о сомборским салаши-
ма „Хеј салаши“ **Милорада Сте-
ванчева** већ смо видели на ма-
лим екранима у оквиру емисије
„Сигнали“. Редитељ је **Стеван
Лађи**, а сниматељ **Петар Лати-
новић**.

Емисију образовног програма
„Договарање, споразумевање“ за

жији **Слободана Божовића**, а
као уредник потписан је **Богдан
Рушкун**.

Директан пренос европског
стототениског првенства које је
одржано недавно у Новом Саду
ЕСТОН 74, биће у новосадској
селекцији у Порторожу заступ-
љено са два филма — петнае-
сто минутни директни пренос под
називом „ЕСТОН 74“ **Моме Мар-
тиновића** и колаж најинтере-
сантнијих борби „Велики пое-
ни Естона“ чији је аутор **Лајош
Бенце**.

У комерцијалној секцији биће
приказано пет филмова — „Њен
први жок“ **Љиљане Влајнић**,
„Мртав град живи људи“ **Стеве
Станића** и **Драшка Ређепа**, „Су-
зана Халупова“ **Косте Ђирића**,
„Голубари“ **Витомира Димића** и
„Мађионичари“ **Ивана Ракици-
ћа**.

Г. Д. — А.

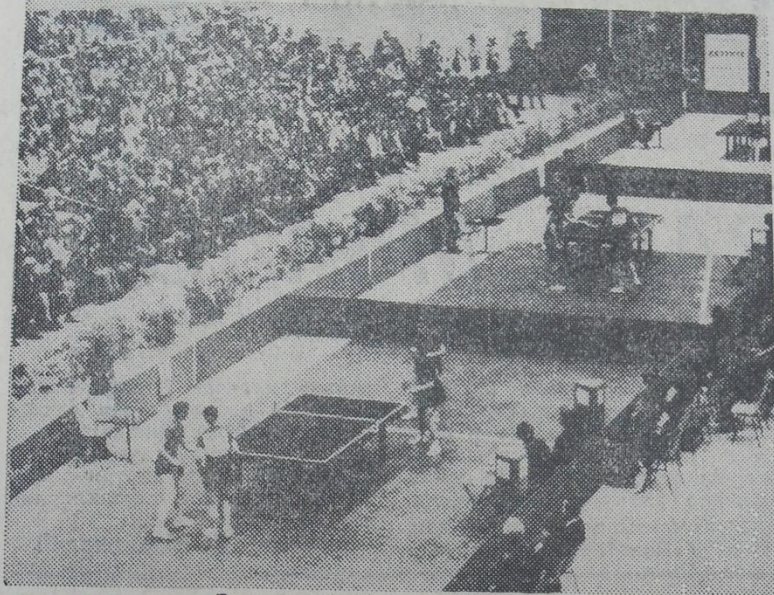
ја ће представљати Новосадску телевизију је **Була Фехер** — **Гоби**, редитељ је **Ласло Силађи**, а сниматељ **Витомир Димић**. „Мој син Бриле“ је документарни филм о народном хероју **Стевану Петровићу**, а по сценарију

портрату о сомборским салаши-ма „Хеј салаши“ **Милорада Стеванчева** већ смо видели на малим екранима у оквиру емисије „Сигнали“. Редитељ је **Стеван Лањи**, а сниматељ **Петар Латиновић**.

Емисију образовног програма „Договарање, споразумевање“ за

ни **Естона** чији је аутор **Бенце**.

У комерцијалној серији приказано пет филмова: „Први жок“ **Љилане**, „Мртав град живи“ **Л. Станића** и **Драшка Р. Зана**, **Халупова** „Кост“ **Голубари** **Витомира** „Мађионичари“ **Ивана** **Иван**.

Завршне борбе на „ЕСТОН-у 74“

Душана Попова режирао је и снимио **Добри Јаневски**.

Трећи филм у селекцији је „Човек од звезда“, у ствари исповест песника **Мирослава Антића**, који је по замисли и режији **Пеђе Бабовића** забележила камера **Петра Латиновића**. „Срце на длану“ је документ о операцији срца двоипогодишње девојчице којој је др **Иван Фајгељ** спасао живот. Аутор сценарија је **Љуба Вукмановић**, редитељ је **Карољ Вичек**, сниматељ **Добри Јаневски**, а уредник **Душан Попов**.

На првом програму Телевизија Београд после првог Дневника 12. маја око 20.30 часова за све југословенске гледаоце биће приказана два документарна филма Новосадске телевизије — „Концерт за човека и машину“ **БОРБА ДЕЂАНСКОЈ** и „Шумски другови“ **ЉУБА ВУКМАНОВИЋА**.

Филм о животу једног нафташа на војвођанским нафтоносним пољима остварио је **Бела Корпа**, уз помоћ сниматеља **Арпада Немета**, а уредник је **Јожеф Серенчеш**. Сценарио за „Кориду“, филм о борби паса у банатском селу **Уздину** написао је **Славко Алмажан**, редитељ је **Карољ Вичек**, сниматељ **Латиновић** и **Иватовић**, а уредник **Попов**.

Телевизијски портрет новосадске примабалерине **Ерике Марјаш** забележила је камера **Невенке Реџић** по замисли и режији **Душана Попова**.

мислио је и водио **Љубомир Лукић** на градилишту суботичког „Интеграла“, а у том послу су му помогли редитељ **Стеван Лањи** и сниматељ **Витомир Димић**, а уредник је **Иштван Фејеш**.

Документарни филм „Концерт за човека и машину“ снимио је **Ђорђе Деђански** за време такмичења металостругара у Новом Саду. Уредник је **Душан Попов**, а за камером је био **Бранко Иватовић**.

Филм о животу једног нафташа на војвођанским нафтоносним пољима остварио је **Бела Корпа**, уз помоћ сниматеља **Арпада Немета**, а уредник је **Јожеф Серенчеш**. Сценарио за „Кориду“, филм о борби паса у банатском селу **Уздину** написао је **Славко Алмажан**, редитељ је **Карољ Вичек**, сниматељ **Латиновић** и **Иватовић**, а уредник **Попов**.

Телевизијски портрет новосадске примабалерине **Ерике Марјаш** забележила је камера **Невенке Реџић** по замисли и режији **Душана Попова**.

ТВ НОВИ ТРИ ПУТА

● Емисије ће бити емитоване три пута недељно

Све редакције и телевизијске станице припремају за старт емисије, када ће телевизија бити емитована три пута недељно на Мишелуку у Београду сваке редовног дана.

Према тренутној програми емисије „Культурно-уметнички програм“ чији је главни уредник **Иштван П. Немет**, емисије ће бити емитоване три пута недељно на језицима народности Војводине, а емитоване, већ су биле.

Једном недељно, емисије ће то бити емитоване три пута недељно на језицима народности Војводине, а емитоване, већ су биле.

Једном недељно, емисије ће то бити емитоване три пута недељно на језицима народности Војводине, а емитоване, већ су биле.

У току седмице још емисија биће посвећен музичким емисијама. Једна емисија посвећена поезији и тим идуће седмице емисија која се емитује под називом „ТВ часопис“ обављаће онто што се дешава у југословенским часописима и ближе међународно свих литерат

Mišeluk – novi televizijski centar, subota, 25. maj 1974. godine

TV program, subota, 25. maj 1974. godine

језину (Б)	Стручни консултант	уша	волите ми
А — ТВ Београд	21.50	Аутор Сима Гајин ЗАБАВЉА ВАС ХАРДИ МАН, забавно музичка емисија ТВ Загреб 2	боку захва
ад			жем како
у — ТВ Загреб			гостопримст
ПРАВЉАЊЕ, тре			ност којим
је носи наслов			не и јорда
— ТВ Нови Сад			ком посете
ЗИНЕ — ТВ			љи. Вера
			ведну и
оград			за све
ТВ Загреб			Јордану
УПОВА У ФУД-			сан сам
ИЈА			се међу
			пријател
			ша два
			примите
			не најб
			хе и д
			проспе
			народе
језину —			
не серије за			
ИТЕМ: „Пио-			

	16.40	ТВ ДНЕВНИК 1. на с/х
	17.05	ЕПП
	17.10	ТВ ДНЕВНИК 1. (на мађ. јез.)
	17.25	НАЈАВА ПРОГРАМА (ТВ Бгд. 1.)
	17.30	ТВ ДНЕВНИК (ТВ Бгд. 1.)
	17.45	МАЛИ СВЕТ — Емисија за децу (ТВ Згб)
	18.15	МАРКСИСТИЧНО ОБРАЗОВАЊЕ — на мађ. јез. рад, доходан, расподела
	18.45	ПОПУЛАРНА МУЗИКА „НОМУС 77“
	19.15	ЦРТАНИ ФИЛМ на мађ. јез.
	19.25	ЕПП
	19.30	ТВ ДНЕВНИК 2. на мађ. јез.
	19.55	ЕПП
	20.00	МУЗИЧКИ ПРОГРАМ „Културни центар омладине“ „Соња Маринковић“
	20.30	ТВ ДНЕВНИК II — на с/х
	20.40	ПАРИЗ: ФИНАЛЕ КУПА ПОБЕДНИКА КУПОВА „Андерлехт — Аустрија“ — сниман фудбалске утанмице, коментар на мађ. јез.

Председник Тито за време разговора са политичким активом Македоније

Председник Тито за време разговора са политичким активом Македоније
трајног комитета Савеза комуниста Македоније Ангела Чемерског о активности Савеза бораца Македоније, као, уостануће и осталих радних људи, на (Наставак на 2. страни)

СЕДНИЦА ИЗВРШНОГ ВЕЋА СКУПШТИНЕ ВОЈВОДИНЕ

ВЕЋА ТЕЛЕВИЗИЈСКА ПРЕТПЛАТА

- Дата сагласност на одлуку Скупштине Радио-телевизије Нови Сад да се претплата од 1. априла повећа са 55 на 80 динара (за власнике радио-апарата са 15 на 20 динара)

И Војводина се придружила оним деловима земље у којима је претплата за телевизијски и радио програм повећана: јуче је Извршно веће Скупштине Војводине дало сагласност на одлуку Скупштине Радио-телевизије Нови Сад о повећању цене претплате, донету пре неколико дана.

● Према томе, почевши од првог априла сви власници телевизора или телевизора и радио-апарата у Војводини ће плаћати претплату у износу од 80 динара (уместо 55 као до сада), док ће власници радио-апарата плаћати 20 динара (уместо 15 динара као до сада). Плаћања радио-телевизијске претплате ослободиће се ратни војни ин-

валиди и цивилни инвалиди рата прве и друге категорије, док ће плаћања претплате за радио апарате бити ослобођена сва лица која су трајно и потпуно изгубила вид.

У дебати о новом износу претплате, вођеној на јучерашњој седници Извршног већа, истакнуто је да се приликом доношења ове одлуке водило рачуна о чињеници да је ова служба у покрајини технички, ка дровски и материјално у врло лошем стању а да закашњење у почетку емитовања телевизијског програма ствара озбиљне политичке последице. Наглашено је да чак ни ово повећање радио-телевизијске претплате не решава у потпуности све проблеме материјалне при-

роде које има војвођанска радио и телевизијска служба.

Извршно веће је јуче разма трало и два материјала које је припремио Покрајински завод за социјална истраживања — Социјална заштита старих лица у Војводини и Проблеми и задаци социјалне политике у организацијама удруженог рада у привреди Војводине. Закључено је да оба материјала садрже врло корисне податке који могу да послуже у изналажењу проблема у овим областима. Због тога ће материјали бити упућени Скупштини Војводине, само управним интересним заједницама и свим општинским скупштинама на разматрање и коришћење.

С. Марин

TV program, nedelja, 14. decembar 1975. godine

NEDELJA	ПОНЕДЕЉАК	УТОРАК	СРЕДА
<p>14. ДЕЦЕМБАР 1975.</p> <p>ПРВИ ПРОГРАМ</p> <p>8.30 ВЕСТИ 9.45 "Бевен" - репортаж емисије за децу емисија 10.15 "Пут око света за 80 дана" - нова емисија 10.45 "Ками ми да ти кажем" - емисија народне музике 11.15 "Опаша маторана" - емисија за пољопривреднике (Б) 12.15 "Екар и Адам" - нова емисија 12.45 "Абука занимљива" 13.15 "Опаша маторана" - пренос из Руског Нартура - ТВ Нови Сад 14.20 "Седме ТВ дане" 18.00 "Гледаони" и ТВ 18.30 ВЕСТИ 18.40 Панастио Југославије у кошарци: пренос утакмице ПАРТИЗАН - ЈУГО-ПЛАСТИНА 18.15 Цртани филм 18.25 "Мураси свет Волта Дизнија" - нова емисија серије (Б) 19.15 Цртани филм (Б) 19.20 "Екарн у сваки дом" 19.30 ТВ ДНЕВНИК 20.05 "Нанески крестови" - 3 емисија "Малина броча 200" (Б) Серија је рађена према истинским роману Волгеа Коваленка. Главне улоге тумаче Борис Дворник, Марко Радач, Звонко Репетић, Павле Вурић и други. 21.20 "Видеона" - документарна емисија 21.50 Спортски приглед 22.10 ТВ ДНЕВНИК</p> <p>ДРУГИ ПРОГРАМ</p> <p>16.55 "Викинг Вики" - XVI емисија цртаче серије (Б) 17.20 "Матрица Грабачицаш Ваа" - сингл позоришне представе 18.00 "Опаша маторана" (Б) 19.30 ТВ ДНЕВНИК 20.00 "Хиљаду испри" - репортаж II емисија забавно-музичке серије 20.45 24 часа (Б) 21.05 Цртани филм 21.15 "Месец дана домаћег филма" - Штеневи Иван Стојановић, млад, амбициозан човек и песник долази у Београд и жели да се савлада ариџиница и успе. У главним улогама: Љубиша Самарџић, Шелва Рама, Станислава Пешчић, Душа Почака и Раде Марковић. 22.50 "Жива реч" - А. Г. Матко: "Лира Клема"</p> <p>ТВ НОВИ САД</p> <p>8.05 Магазин на руском језику 8.45 Телемака - емисија за децу на мађарском језику 8.55 Магазин на мађарском језику 17.05 Магазин на руском језику 17.35 Магазин на словенском језику 21.05 Цртани филм 19.15 Цртани филм на с/х 19.25 Интервју 19.30 ТВ Дневник на с/х 20.00 Место у доми - II емисија на с/х Словачка савремена драмска театарска о жанасти радне породице после II светског рата. 21.30 Најважнија народна недеља на с/х 21.40 Вести на мађ језику 21.55 Најважнија народна недеља на мађ језику 22.05 Спортски приглед на мађ језику</p>	<p>15. ДЕЦЕМБАР 1975.</p> <p>ПРВИ ПРОГРАМ</p> <p>8.10 Образовни програм 10.30 Са свих меридиана - Интервју 10.30 Цртани филм (Б) 10.35 Српскохрватски језик - "Приказане" 15.00 Са свих меридиана - Интервју - репортаж 15.30 Српскохрватски језик - "Приказане" - репортаж 16.35 ТВ дневник на мађарском језику 16.55 Интервју 17.10 ТВ ДНЕВНИК 17.30 Бити један сар 17.45 "Мати шлагер сезоне" 18.00 Београдски хроника 18.15 "Нови зрени" - IX емисија (Б) Композитор Миодраг Подгорица, Кичица, Мерица Миросављевића, Миодрага Јовановића и Љиљана Петровић ковају дует Селимова-Мелески, Љиљана Петровић, Драгољуб Палавратић, Цвета Радоњићкевић и Народни оркестар РТБ-а 18.45 "Нанес и крест" 19.15 Цртани филм (Б) 19.20 "Екарн у сваки дом" 19.30 ТВ ДНЕВНИК 20.00 Мирослава Фелдман: "Зец" - ТВ драма - репортаж Улоге тумаче: Ивица Видовић, Савка Паста, Миодраг Кривошеја, Цезар Аљбеговић, Душко Валентић, Љубо Калер, Луко Валентић, Шилеро Губељина и други. 21.30 "Одвратни трчукачи" 21.35 "Караван" - зрњалици о око негара - 2 део (Б) 22.15 "Млади за млад" - омањавнска емисија 22.45 ТВ ДНЕВНИК</p> <p>ДРУГИ ПРОГРАМ</p> <p>18.10 "Бити једном једна кућа" - прва од пет емисија нове серије чехословачке телерадије 19.30 ТВ ДНЕВНИК 19.55 Интервју (Б) 20.00 МИДИРЕКТ (Б) 20.25 Спорт у карикатури (Б) 20.35 "Путем ван Бетовена" - филм поводом 200-годишнице рођенја великог композитора 21.25 24 ЧАСА (Б) 21.40 Кућни филосоп: Домаће екранизације - "Панка" (Б) У главним улогама: Драгана Малаба, Бранко Плиша, Тамара Милетић, Љекара Дражевић и Данило Стојановић.</p> <p>ТВ НОВИ САД</p> <p>16.35 ТВ Дневник на мађ језику (на ТВ БГД 1) 17.52 Најважнија програма на с/х 17.55 ТВ Дневник на с/х 18.15 "Математика" - вечити проблем: репортаж о новом методима у настави математике. Емисију припремио Бранко Ваљач. 18.25 Адам Шангала - 3 емисија - филмска серија произведена Чехословачком продукцијом ТВ студија Братислава. Редитељ серије је познати филмски и телевизијски аутор Карол Сипшак. А на основу улогу тумачи истакнути позоришни и филмски глумци Иван Палуш. Рађа оне филмске серије нас приредује у 17. веку где набућује и харду Адам Шангала на занимљив начин који о том давном времену. 19.15 Цртани филм на мађ јез. 19.25 Интервју 19.30 ТВ Дневник на мађ јез. 19.55 Одава програма на мађ јез.</p>	<p>16. ДЕЦЕМБАР 1975.</p> <p>ПРВИ ПРОГРАМ</p> <p>8.10 Образовни програм 10.30 Дистина: "Шекер" - размишљање 10.30 Цртани филм (Б) 10.45 Цртани филм (Б) 10.50 Музичка лектура: Народне игре Босне и Херцеговине и Црне Горе 11.20 Лексикон Биле - 2 емисија О лексикону Биле најважнијем и најбољем употреби за производњу лекова. 14.45 Цртани филм репортаж (Б) Опаша маторана - репортаж 15.30 Цртани филм репортаж (Б) 15.35 Музичка лектура: Народне игре из Босне и Херцеговине и Црне Горе - репортаж 16.35 ТВ дневник на мађарском језику 16.55 Интервју 17.05 Објављивање програма 17.10 ТВ ДНЕВНИК 17.30 Јапанска народна уметност (Б) 18.00 ТВ НОВОСТИ 18.15 Портрети музике и музичара: Димитрије Поповић 18.45 Трешетак спознаје: "Хиљаду година дано" - историја 19.15 Цртани филм 19.20 "Екарн у сваки дом" 19.30 ТВ ДНЕВНИК 20.00 "Ом у оми" (Б) 20.50 "Бронхитис из Ховарда" - 2 емисија Брат и сестра Бронте поново су на окупу. - У главним улогама: Алфреда Вери, Вингер Телмер, Марил Њен, Розмари Мен Харл. 21.45 "Панорама" - емисија из културе и уметности 22.15 ТВ ДНЕВНИК</p> <p>ДРУГИ ПРОГРАМ</p> <p>19.25 Објављивање програма (Б) 19.30 ТВ ДНЕВНИК - ТВ Зграда 19.55 Интервју (Б) 20.00 ТВ филмови: "Самострано мајке" - ТВ Зграда Аутор Јелена Поверетић, редитељ: Злата Бујић 20.30 Хелен, савремена жена 18. емисија емисијске серије нови наслов "Датинг" (Б) У главним улогама: Ансон Финси и Мартин Шо. 21.20 Панама: из главова фудбалске утакмице ШКОТСКА - РУМУНИЈА у популарном - око 21.45 - 24 ЧАСА (Б)</p> <p>ТВ НОВИ САД</p> <p>16.35 ТВ Дневник на мађ јез. (на ТВ БГД 1) 17.52 Најважнија програма на с/х 17.55 ТВ Дневник на с/х 18.15 "30 година филмске културе у Војводини" на мађ језику. Уредник: Бранко Ваљач 18.20 Култура и уметност на мађ језику. Разговор о антологији угословенских мађарских новинаста: др Борн Никол, мађарски новинар, др Сели Штанан, Урду, Јулија Гаја и др Сели Штанан. Уредник: Фекер Вула. 18.45 Спортско време и млади. Омањавнска емисија на мађ јез. - Искупство и доживљаји чланова Омањавнске радне бригада из Темерина денске радне бригада из Темерина радној бриди - Фудбалска Гора 75 - Разговор са командирима Савеза мађарских радних акција: Паник омањавнска радна акција - Паник 75. и "Фудбалска Гора 75" - Учесници Средње мађарске школе и ниш. Средње мађарске школе и ниш. Средње мађарске факултета студенти Поклопривредног факултета у Новом Саду говоре о радној пракси - Млади глумачки пар из Суботице Јована Габријела и Корнел Милошковић о значају америчке дипломатске и уметничке такмичењама истасти и изводе један дијалог из Шекспирове драме "Ромео и Јулија" - У програму учествују ВИС - Сунчеве левачица Димитриј Еван и Вера Ренга, левачица Јована Картац Нандор и Јована Емисија воде: Картац Нандор и Јована Картац Нандор. 19.15 Цртани филм на мађ јез. 19.25 Интервју 19.30 ТВ Дневник на мађ јез. 19.55 Одава програма на мађ јез.</p>	<p>17. ДЕЦЕМБАР 1975.</p> <p>ПРВИ ПРОГРАМ</p> <p>8.10 Образовни програм 10.30 Кошача, кошача, кошачица - Београдска млада млада на злата - репортаж 10.30 Цртани филм (Б) 10.35 Кошача, кошача, кошачица - Београдска млада млада на злата - репортаж 15.35 ТВ дневник на мађарском језику 16.55 Интервју 17.05 Образовни програм 17.10 ТВ ДНЕВНИК 17.30 "Мати свет" - журнал за децу 18.00 "Кроз Вавилон" 18.15 Народна уметност Тодор Ковачић 18.35 Народни странци - "Тати ублажи" - репортаж 19.15 Цртани филм (Б) 19.30 ТВ ДНЕВНИК 20.00 "Делушки и смрт" - домићни истражни филм редитеља Драгана Веле, мањавнска, радни према истинском делу Миша Селимовића (Б) У главним улогама: Вера Ренга, Бата Живковић, Борис Дворник, Оливера Катерина, Бранко Ваљач, Павле Вурић и други. 21.20 "Нанески крестови" - 4 емисија 21.55 Замисли - 5 емисија "За јединство уставних снага" - (Б) 22.25 ТВ ДНЕВНИК 22.45 Иностране документарне програме: "Либија и Праг" (Б)</p> <p>ДРУГИ ПРОГРАМ</p> <p>19.25 Објављивање програма (Б) 19.30 ТВ ДНЕВНИК - ТВ Зграда 19.55 Интервју (Б) 20.00 ТВ филмови: "Самострано мајке" - ТВ Зграда Аутор Јелена Поверетић, редитељ: Злата Бујић 20.30 Хелен, савремена жена 18. емисија емисијске серије нови наслов "Датинг" (Б) У главним улогама: Ансон Финси и Мартин Шо. 21.20 Панама: из главова фудбалске утакмице ШКОТСКА - РУМУНИЈА у популарном - око 21.45 - 24 ЧАСА (Б)</p> <p>ТВ НОВИ САД</p> <p>16.35 ТВ Дневник на мађ јез. (на ТВ БГД 1) 17.52 Најважнија програма на с/х 17.55 ТВ Дневник на с/х 18.15 "30 година филмске културе у Војводини" на мађ језику. Уредник: Бранко Ваљач 18.20 Култура и уметност на мађ језику. Разговор о антологији угословенских мађарских новинаста: др Борн Никол, мађарски новинар, др Сели Штанан, Урду, Јулија Гаја и др Сели Штанан. Уредник: Фекер Вула. 18.45 Спортско време и млади. Омањавнска емисија на мађ јез. - Искупство и доживљаји чланова Омањавнске радне бригада из Темерина денске радне бригада из Темерина радној бриди - Фудбалска Гора 75 - Разговор са командирима Савеза мађарских радних акција: Паник омањавнска радна акција - Паник 75. и "Фудбалска Гора 75" - Учесници Средње мађарске школе и ниш. Средње мађарске школе и ниш. Средње мађарске факултета студенти Поклопривредног факултета у Новом Саду говоре о радној пракси - Млади глумачки пар из Суботице Јована Габријела и Корнел Милошковић о значају америчке дипломатске и уметничке такмичењама истасти и изводе један дијалог из Шекспирове драме "Ромео и Јулија" - У програму учествују ВИС - Сунчеве левачица Димитриј Еван и Вера Ренга, левачица Јована Картац Нандор и Јована Емисија воде: Картац Нандор и Јована Картац Нандор. 19.15 Цртани филм на мађ јез. 19.25 Интервју 19.30 ТВ Дневник на мађ јез. 19.55 Одава програма на мађ јез.</p>

PROGRES

MODNA KONFEKCIJA SKOPJE

Save Kovačevića b. b. Tel. 091 - 31-820

Predstavništvo i stovarište Beograd tel. 620-662

Drama profesora, utorak, 09. maj 1978. godine

УТОРАК
9. МАЈ 1978. Г.

ТЕЛЕВИЗИЈСКИ ПРОГРАМ

ПРЕМИЈЕРА ТВ НОВИ САД

ДРАМА ПРОФЕСОРА

Драмски термин понедељком резервисан је за премијеру из новосадског студија »Ћутања професора Мартића«, за коју је текст написао књижевник Јован Радуновић. У аутентичној причи, из 1941. у сремскомировачкој гимназији, говори се о отпору овог дела Срема и намери окупатора да га угуши. Централни лик ове људске драме је професор Жутућ, и који поред претњи, не пристаје да изда младе скојевце. Летке које налази код својих ђака он не предаје усташким и немачким властима, спашавајући групу омладинаца од најтеже казне. Али, због тог херојског дела, бива стрељан.

У осталим улогама наступају Хермина Пипинић, Миодраг Кривокапић, Тихомир Пљесконић, и Шпиро Губерина. Снимајући драму »Ћутања професора Мартића«, телевизија Нови Сад је пружила прилику најмлађим глумцима да покажу шта су научили током двогодишњег школовања. Наиме, у драми наступа цела класа друге године новосадске Позоришне академије којом руководи Бранко Плеша. Редитељ драме је Зоран Шарић.

Ова ТВ драма представљаће ТВ Нови Сад на предстојећем фестивалу у Порто-рожу.

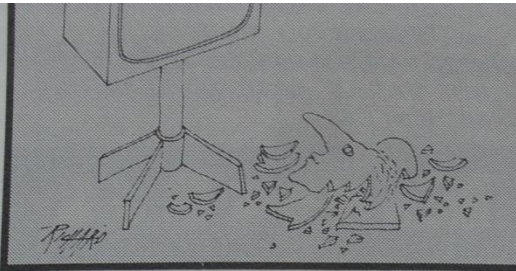
20.55 24 ЧАСА (Б)
21.05 НАУЧНИ ПРОГРАМ – «Антиматерија – лабораторијска грешка или траг далеке висионе?» (Б)
21.50 САЛОНА, документарна емисија – ТВ За-

19.15 ЦРТАНИ ФИЛМ (на мађ. јез.)
19.25 ЕПП
19.30 ТВ ДНЕВНИК 2. (на мађ. јез.)
19.55 ЕПП
20.00 СИГНАЛИ – (За ЈРТ)

Од 5.00
Радио-
9.02 Ма
сти 10.
дара 11
11.15
Вести
преузми
Вести
вачки с
призе)
15.30 О
ест 16.1
зима Б
садска
Дневни
заједно

Од 5.00
на мађар
синском
5.55 Јута
Јутарњи
мађарск
вачка на
народна
Румунска
ком 9.02
царство
Радио-Б
10.41 Пев
ском 11.0
нашем пр
новни кон
За авшу
13.00 Реч
на мађарс
сво – на
мађарском
дио-новин
јани – на
музика 13.6
Пола сата
ђарском 2
оркестар у
Вести –
дио-журнал
словачком
Емисија зв
ком 23.30
мађарском

16.00 Посе
16.30 Нов
словенски

НОВИ САД

14.20 **НАЈАВА ПРОГРАМА** – на мађ. јез.
14.25 **СП У БОКСУ**,
пренос полуфиналних такмичења (на
мађ. јез.)
17.30 **ТВ ДНЕВНИК 1.** (на сх.)
17.55 **ДАН ПОБЕДЕ** – емисија за децу (ТВ
ЗГБ)
18.25 **ИЗВИНИТЕ, ДА ЛИ ЗНАТЕ?**
18.55 **ИТАЛИЈА – ЈУГОСЛАВИЈА** – прво
полувреме фудбалског сусрета (комен-
тар на мађ. јез.)
19.45 **ТВ ДНЕВНИК 2.** – на мађ. јез.
20.00 **ИТАЛИЈА – ЈУГОСЛАВИЈА** – друго
полувреме (коментар на мађ. јез.)
20.50 **ТВ ДНЕВНИК 2** – на сх.
21.10 **ЕДВАРД VII.** – енглески серијски филм
(титл на сх.) – 12. епизода

– на мађарском 11.02
Данас на нашем програ
подневни концерт 12.00
вашу разоноду 12.58 Ве
музика – на румунско
14.02 Радио-школа –
Чули смо – видели см
наш друг 16.00 Вести
теме – на мађарском
вине и Винчванки –
дијани – на словачко
мунском 18.30 Емисија
Мађарске народне пе
мађарском 19.30 Мађ
ван Борош 20.00 Дес
20.10 Италијанска ог
вече – 21.30 Вести
радио-журнал – на
вачком – 22.40 Вест
иностранство на ен
ноћни концерт 24.00

ПРОГРАМ НА 100 М
16.00 Лепа реч и му

ПРОГР
10.00 ТВ физкул
16.00 Школска
16.35 ТВ спорт,
Лаку ноћ, децо,
ник, 20.00 Прав

APSTRAKT

U radu se proučava nastanak i razvitak televizije u svetu i u Jugoslaviji i osnivanje Televizije Novi Sad. Prve godine rada Televizije Novi Sad (1970 -1980) izučavane su kroz prizmu razvoja programa i auditorijuma, informativnu, kulturnu i obrazovnu funkciju, kao i kroz emisije zabavnog i sportskog karaktera. U radu su predstavljeni i svi faktori od značaja za osnivanje i razvoj Televizije Novi Sad: inicijativa za osnivanje, neizostavno tadašnja politička situacija, povoljne okolnosti za napredak inicijative, kao i raspoložive frekvencije za emitovanje programa u Vojvodini.

Ciljevi ovog istraživanja su da se ukaže na značaj osnivanja Televizije Novi Sad i njenu ulogu u razvoju medijske situacije u AP Vojvodini, kao i da se izvrši analiza problema i prioriteta razvoja Televizije Novi Sad, odnosno političkih, društvenih, kulturnih i informativnih razloga za osnivanje Televizije Novi Sad. Na ovaj način podaci koji su obrađeni, ostaju kao trajni istorijski presek, koji može poslužiti kao osnova nekih daljih istraživanja medijskog života u Pokrajini.

U istraživanju su analizirani ne samo razlozi za pokretanje i materijalna osnova i finansijska pomoć društvenopolitičke zajednice Televizije Novi Sad i njena funkcija, koncepcija i fizionomija programa, već i široke političke konsultacije, informativne i komunikacijske obaveze društvenopolitičke zajednice prema svom stanovništvu i politički, privredni i kulturni život u Pokrajini. Struktura gledalaca u Pokrajini, kulturni afiniteti i specifičnosti, ustavne promene u položaju, statusu i funkciji socijalističke AP Vojvodine, kao bitni faktori, takođe imaju svoje mesto u istraživanju.

Korišćeni su podaci iz zvaničnih i ličnih arhiva, kao i istraživanja i iskustva Centra za istraživanja javnog mnjenja, programa i auditorijuma, statut Televizije Novi Sad i konkretni primeri iz prakse kroz novinske članke objavljane u dnevnom listu „Dnevnik“.

Ovaj rad ima značaj u kontekstu razumevanja današnjih uslova i stanja u kojem se medijski svet u AP Vojvodini nalazi. Značajno je i to što su sublimirani upravo oni podaci, dokumenta i zabeležena iskustva o Televiziji Novi Sad koji bi u najvećoj meri bili izgubljeni ili prepušteni zaboravu i uništenju.

Ključne reči: televizija, Televizija u izgradnji, Televizija Novi Sad, sistem informisanja u AP Vojvodini

ABSTRACT

In this dissertation the origin and progress of television in the world and in the former Yugoslavia, respectively the foundation of the Television of Novi Sad are examined. The first years of broadcasting of the Television of Novi Sad (1970-1980) are analysed through the prism of its informative, cultural and educative function; the progress of programmes and audiences as well as through entertaining and sports shows. Besides, all the factors are presented in this thesis which are significant for the foundation and progress of the Television of Novi Sad : the initiative for the foundation, the political situation of the time, adequate circumstances for the advancement of the initiative and the available broadcasting frequencies in the Autonomous Province of Vojvodina.

The aims of this research are to draw attention to the importance of the establishment of the Television of Novi Sad as playing a great part in the improvement of the situation regarding the media in the Autonomous Province of Vojvodina, moreover to analyse the problems and priorities of the progress of the Television of Novi Sad, respectively the political, social, cultural and informative reasons for its foundation. Thus, the processed data represent a permanent historical review , which may serve as a basis for further researches on the media of the Autonomous Province of Vojvodina.

During this research, beside the reasons for its launching, it was not only the financial basis and function of the Television of Novi Sad or the conception and physiognomy of its programmes that was analysed but also the wide political consultations, the informative and communicational duties of socio-political societies towards the civilian population, and the political, cultural and agricultural life in the Autonomous Province of Vojvodina. The structure of viewers, the cultural specificity and affinities, the constitutional changes in the status and function of the socialist Vojvodina as significant factors are as well part of this research.

The data and information was collected and used from various sources, such as: official and personal archives; researches and experience of the Centre for Public-Opinion Poll, Programmes and Audiences; the statutes of the Television of Novi Sad, furthermore particular examples from practice extracted from articles published in the daily paper 'Dnevnik'.

This dissertation is of considerable importance in the context of understanding the status of the media in the Autonomous Province of Vojvodina today. Moreover, it is also a significant fact that exactly those data, documents and recorded experience are gathered here, which would all the way fall into oblivion or decay.

Keywords: *television, Television in Development, the Television of Novi Sad, the system of information in the Autonomous Province of Vojvodina*

Univerzitet u Novom Sadu

Akademija umetnosti

Ključna dokumentacijska informacija

Redni broj: RBR	
Identifikacioni broj: IBR	
Tip dokumentacije: TD	Monografska dokumentacija
Tip zapisa: TZ	Tekstualni štampani materijal
Vrsta rada: VR	Doktorska disertacija
Autor: AU	Mr Silard Antal
Mentor/Ko-mentor: MN	Prof. dr Živko Popović
Naslov rada: NR	Osnivanje Televizije Novi Sad i prve godine rada (1970-1980)
Jezik publikacije: JZ	Srpski
Jezik izvoda: JI	Srpski i engleski
Zemlja publikovanja: ZP	Republika Srbija

Uže geografsko područje: UGP	AP Vojvodina
Godina: GO	2012.
Izdavač: IZ	Autorski otisak
Mesto i adresa: MA	Novi Sad, Đure Jakšića 7
Fizički opis rada: FO	A4 format, 282 stranice, 7 poglavlja, bibliografske jedinice, prilozi
Naučna oblast: NO	Filmologija
Naučna disciplina: ND	
Predmetna odrednica, ključne reči: PO	Televizija, Televizija u izgradnji, Televizija Novi Sad, sistem informisanja u AP Vojvodini
UDK:	
Čuva se: ČU	Biblioteka Akademije umetnosti u Novom Sadu
Važna napomena: VN	
Izvod: IZ	
Datum prihvatanja teme od strane NNV:	27.05.2009.

DP	
Datum odbrane: DO	
Članovi komisije: (ime i prezime / titula / zvanje / naziv organizacije / status) KO	Predsednik: Član: Član:

University of Novi Sad

Academy of Arts

Key Word Documentation

Accession number: ANO	
Identification number: INO	
Document type: DT	Monographic publication
Type of record: TR	Textual printed material
Contents code: CC	PhD dissertation
Author: AU	Silard Antal, MA
Menthor, co-Menthor: MN	Professor Dr Živko Popović
Title: TI	Foundation of the Television of Novi Sad and the First Years of Broadcasting (1970-1980)
Language of text: LT	Serbian
Language of abstracts: LA	Serbian and English
Country of publication:	Republic of Serbia

CP	
Locality of publication: LP	Autonomous Province of Vojvodina
Publication year: PY	2012
Publisher: PU	Author's printing
Publishing place: PP	Novi Sad, 7 Đure Jakšić Street
Physical description: PD	A4, 282 pages, 7 chapters, references, appendices
Scientific field: SF	Filmology
Scientific discipline: SD	
Subject, Key words: SKW	Television, Television in Development, the Television of Novi Sad, the system of information in the Autonomous Province of Vojvodina
UC:	
Holding data: HD	Library of the Academy of Arts in Novi Sad
Note: N	
Abstract: AB	

Accepted by the Scientific Board on: ASB	27 th May 2009
Defended on: DE	
Thesis Defend Board: DB	President: Member: Member: